

ZAKON BR. 04/Z-077

O OBLIGACIONIM ODNOSIMA

Skupština Republika Kosovo

Na osnovu člana 65 (1) Ustava Republike Kosovo,

Usvaja:

ZAKON O OBLIGACIONIM ODNOSIMA

KNJIGA 1

GENERALNE ODREDBE

DEO I

OSNOVNI PRINCIPI

Član 1

Delokrug zakona

1. Ovaj zakon sadrži osnovne nacela i opšta pravila za sve obligacione odnose.
2. Odredbe ovog zakona se odnose na obligacione odnose regulisane drugim zakonskim aktima i na pitanja koja nisu regulisana u tim aktima.

Član 2

Autonomija volje

1. Strane u obligacionim odnosima su slobodne, u granicama prinudnih propisa, javnog poretka i dobrih običaja, da svoje odnose uredi po svojoj volji.
2. Strane mogu svoj obligacioni odnos urediti drukčije nego što je ovim zakonom određeno, ako iz pojedine odredbe ovog zakona ili iz njenog smisla ne proizlazi nešto drugo.

Član 3

Ravnopravnost učesnika u obligacionim odnosima

Strane u obligacionim odnosima su ravnopravne.

Član 4

Načelo savesnosti i poštenja

1. U zasnivanju obligacionih odnosa i ostvarivanju prava i obaveza iz tih odnosa strane su dužne da se pridržavaju načela savesnosti i poštenja.
2. Strane u obligacionim odnosima dužne su da u pravnom prometu postupaju u skladu sa dobrim poslovnim običajima. Strane ne mogu isključiti ili ograničiti ove odgovornosti.

Član 5 Pažnja

1. Strane u obligacionom odnosu su dužne da u izvršavanju svojih obaveza postupaju sa pažnjom koja se u pravnom prometu zahteva u odgovarajućoj vrsti obligacionih odnosa (pažnja dobrog privrednika, odnosno pažnja dobrog domaćina).
2. Strane u obligacionom odnosu su dužne da u izvršavanju obaveza iz njihovih profesionalnih delatnosti postupaju s povećanom pažnjom, prema pravilima struke i običajima (pažnja dobrog stručnjaka).

Član 6 Zabrana zloupotrebe prava

1. Prava koja proističu iz obligacionih odnosa ostvaruju se u skladu sa osnovnim načelima ovog zakona i sa njihovom namenom.
2. U ostvarivanju svojih prava, strane u obligacionim odnosima trebaju dužne su da se uzdrže od postupaka kojim bi se otežalu izvršenje obaveza ostalih učesnika.
3. Svaki postupak kojim nosilac prava postupa sa jedinim i očiglednim ciljem stvaranja štete drugom, se smatra zloupotrebom prava.

Član 7 Načelo ekvivalentnosti prestacija

1. U sklapanju ugovora sa nagradom, strane polaze od načela jednake vrednosti uzajamnih davanja.
2. Zakonom se određuje u kojim slučajevima narušavanje toga načela povlači pravne posledice.

Član 8 Obaveza pridržavanja obaveza

1. Učesnici u obligacionom odnosu dužni su da izvrše svoju obavezu i odgovorni su za njeno ispunjenje.
2. Obaveza se može ugasiti samo saglasnošću volja strana u obligacionom odnosu ili na osnovu zakona.

Član 9 Zabrana prouzrokovanja štete

Svaki je dužan da se uzdrži od postupka kojim se može drugom prouzrokovati štetu.

Član 10 Rešavanje sporova na miran način

Strane u obligacionom odnosu nastojeće da sporove rešavaju usaglašavanjem, posredovanjem ili na drugi način uz saglasnost učesnika.

Član 11 Poslovni običaji, uzanse i praksa

Poslovni običaji, uzanse i praksa stvorena između strana mora se uzeti u obzir tokom ocenjivanja traženih postupaka i njihovog efekta na obligacione odnose poslovnih subjekata.

Komercijalni ugovori

1. Odredbe ovog zakona primenjuju se na sve vrste ugovora, osim ako nije drugačije propisano zakonom.
2. Komercijalni ugovori su ugovori zaključeni između samih komercijalnih subjekata.
3. Poslovni operateri određeni zakonom, kao i druga pravna lica koja se bave profitabilnim aktivnostima se smatraju poslovnim subjektima u smislu ovog zakona.
4. Ostala pravna lica se smatraju komercijalnim subjektima u smislu ovog zakona, kada se u skladu sa propisima, sa vremena na vreme, ili tokom njihovih osnovnih aktivnosti, obuhvate u profitabilnoj aktivnosti, kada dođe do ugovora u vezi sa takvim profitabilnom delatnostima.

Član 13 Ostali pravni poslovi

Odredbe ovog zakona koje se odnose na ugovore primenjuju se shodno i na druge pravne poslove.

Član 14 Analogna primena zakona

Za odnose za koje ovaj zakon ne sadrži neku odredbu primenjuju se odredbe za slične pravne odnose, a u nedostatku takvih odredbi, primenjuju se načela koja proizilaze iz osnova pravnog poretka i dobrih običaja.

NASTANAK OBAVEZA

GLAVA 1

UGOVOR

PODGLAVLJE 1

ZAKLJUČENJE UGOVORA

I. SAGLASNOST VOLJA

Član 15 Sklapanje ugovora

Ugovor je zaključen kad su se ugovorne strane saglasile o bitnim sastojcima ugovora.

Član 16 Neslaganje

Kada stranke veruju da su se složile, a između njih postoji nesporazum oko suštinskih elemenata ugovora, ugovor se neće smatrati zaključenim.

Član 17 Obavezno zaključenje i obavezna sadržina ugovora

1. Ko god je po zakonu obavezan da zaključi ugovor, zainteresovano lice može zahtevati da se takav ugovor bez odlaganja zaključi.

2. Odredbe propisa kojima se, delimično ili u celini, određuje sadržina ugovora sastavni su delovi tih ugovora, te ih upotpunjavaju ili stupaju na mesto ugovornih odredbi koje nisu u saglasnosti sa njima.

Član 18 Izjava volje

1. Volja za zaključenje ugovora može se izjaviti rečima, uobičajenim znacima ili drugim ponašanjem iz koga se sa sigurnošću može zaključiti o njenom postojanju.

2. Izjava volje mora da bude učinjena slobodno i ozbiljno.

Član 19 Saglasnost

1. Kad je za zaključenje ugovora potrebna saglasnost trećeg lica, ova saglasnost može biti data pre zaključenja ugovora, kao dozvola, ili posle njegovog zaključenja, kao usvajanje, ako zakonom nije propisano nešto drugo.

2. Dozvola, odnosno odobrenje moraju biti data u obliku propisanom za ugovore za čije se zaključenje daju.

Član 20 Pregovori

1. Pregovori koji prethode zaključenju ugovora ne obavezuju i svaka strana može prekinuti kada god to želi.

2. Strana koja je vodila pregovore bez namere da zaključi ugovor odgovara za štetu nastalu vođenjem pregovora.

3. Odgovornost za štetu snosi i strana koja je vodila pregovore u nameri da zaključi ugovor, pa odustane od te namere bez osnovanog razloga i time prouzrokuje štetu drugoj strani.

4. Ako se drukčije ne dogovore, svaka strana snosi svoje troškove oko priprema za zaključenje ugovora, a zajedničke troškove snose na jednake delove.

Član 21 Vreme i mesto zaključenja ugovora

1. Ugovor je zaključen onog časa kad ponudilac primi izjavu ponuđenog da prihvata ponudu.

2. Smatra se da je ugovor zaključen u mestu u kome je ponudilac imao svoje sedište, odnosno prebivalište u trenutku kad je učinio ponudu.

Član 22 Ponuda

1. Ponuda je predlog za zaključenje ugovora koja se predstavlja određenom licu, i koja sadrži sve bitne elemente ugovora, tako da bi se njenim prihvatanjem mogao zaključiti ugovor.

2. Ako su ugovorne strane posle postignute saglasnosti o bitnim sastojcima ugovora ostavile neke sporedne (drugorazredne) tačke za docnije, ugovor se smatra zaključenim, a sporedne tačke, ako sami ugovarači ne postignu saglasnost o njima, urediće sud vodeći računa o prethodnim pregovorima, stvorenoj praksi između ugovarača i običajima.

3. Predlog za zaključenje ugovora učinjen neodređenom broju lica, koji sadrži bitne sastojke ugovora, čijem je zaključenju namenjen, važi kao ponuda, ukoliko drugačije ne proizilazi iz okolnosti slučaja ili običaja.

Član 23 Izlaganje robe

Izlagavanje robe sa označenjem cene smatra se kao ponuda, ukoliko drukčije ne proizilazi iz okolnosti slučaja ili običaja.

Član 24 Slanje kataloga i oglasa

1. Slanje kataloga, cenovnika, tarifa i drugih obaveštenja, kao i oglasi putem štampe, letaka, radija, televizije ili na koji drugi način, ne predstavljaju ponudu za zaključenje ugovora, nego samo poziv da se ponuda dostavi pod objavljenim uslovima.

2. Međutim, pošiljalac takvih poziva odgovara za štetu, koju bi pretrpeo ponudilac, ako bez osnovanog razloga nije prihvatio ponudu ponudilaca.

Član 25 Dejstvo ponude i opoziva

1. Ponuđač je povezan sa ponudom izuzev ako je ponudilac isključio svoju obavezu da održi ponudu, ili ako to isključenje proizilazi iz okolnosti posla.

2. Ponuda se može opozvati samo ako je ponuđeni primio opoziv pre prijema ponude ili istovremeno sa njom.

Član 26 Obavezujuća ponuda

1. Ponuda u kojoj je određen rok za njeno prihvatanje obavezuje ponudioca do isteka tog roka.

2. Ako je ponudilac u pismu ili telegramu odredio rok za prihvatanje, smatraće se da je taj rok počeo teći od datuma označenog u pismu, ili kada datum nije označen u pismu, od datuma označenog na koverti, odnosno od dana kad je telegram predat pošti. Rok za prijem određen od strane ponudioca telefonom, teleksom ili nekim drugim načinom direktne komunikacije počinje da teče u trenutku kada ponuđeni dobije ponudu.

3. Ponuda učinjena odsutnom licu, u kojoj nije određen rok za prihvatanje, vezuje ponudioca za vreme koje je redovno potrebno da ponuda stigne ponuđenome, da je ovaj razmotri, o njoj odluči i da odgovor o prihvatanju stigne ponudiocu.

4. Ponuda učinjena prisutnom licu (neposredna ponuda) u kojoj vremensko ograničenje za prihvatanje nije naznačeno, smatra se odbijenom ako se ne prihvati odmah, osim ako okolnosti ukazuju da ponuđenom pripada određeno vreme da razmotri ponudu .

5. Ponuda učinjena putem telefona ili neposredno preko radio - komunikacija ili načinom direktne komunikacije, smatra se ponudom učinjenom prisutnom licu.

6. U slučaju da rok za prihvatanje još nije istekao, ponuda prestaje da važi kada ponudilac prihvata izjavu za njeno odbijanje.

Član 27 Forma ponude

1. Ponuda ugovora za čije zaključenje zakon zahteva posebnu formu obavezuje ponudioca samo ako je učinjena u toj formi.

2. Isto važi i za prihvatanje ponude.

Član 28 **Prihvatanje ponude**

1. Ponuda je prihvaćena kad ponudilac primi izjavu ponuđenog da prihvata ponudu.

2. Ponuda je prihvaćena i kad ponuđeni pošalje stvar ili plati cenu, kao i kad učini neku drugu radnju koja se, na osnovu ponude, prakse utvrđene između zainteresovanih strana ili običaja, može smatrati kao izjava o prihvatanju.

3. Prihvatanje se može opozvati ako ponudilac primi izjavu o opozivanju pre izjave o prihvatanju ili istovremeno sa njom.

Član 29 **Prihvatanje ponude s predlogom da se izmeni**

1. Ako odgovor na ponudu izražava prihvatanje i istovremeno predlaže da se ona u nečemu izmeni ili dopuni, smatra se da je ponuđeni odbio ponudu i da je učinio drugu ponudu ranijem ponudiocu.

2. Odgovor na ponudu koji izražava prihvatanje, ali istovremeno sadrži i dodatke ili promene koje u suštini ne izmenjuju ponudu, znači prihvatanje ponude, osim ako ponudilac odmah prigovori. Ako ponudilac ne postupi, ugovor se sklapa u skladu sa sadržajem ponude sa promenama navedenim u izjavi o prihvatanju.

3. Dodaci ili izmene koje se odnose na cenu ili isplate za kvalitet i količinu robe, mesto i vreme isporuke, nivou obaveza jedne strane u odnosu na drugu ili rešavanju sporova, se smatraju bitnim promenama ponude.

Član 30 **Ćutanje ponuđenog**

1. Ćutanje ponuđenog ne znači prihvatanje ponude.

2. Nema dejstva odredba u ponudi da će se ćutanje ponuđenog ili neko drugo njegovo propuštanje (na primer, ako ne odbije ponudu u određenom roku, ili ako poslatu stvar o kojoj mu se nudi ugovor ne vrati u određenom roku i sl.) smatrati kao prihvatanje.

3. Međutim, kad ponuđeni stoji u stalnoj poslovnoj vezi s ponudiocem u pogledu određene robe, smatra se da je prihvatio ponudu koja se odnosi na takvu robu, ako je nije odmah ili u datom roku odbio.

4. Isto tako, lice koje se ponudilo drugom da izvršava njegove naloge za obavljanje određenih poslova, kao i lice u čiju poslovnu delatnost spada vršenje takvih naloga, dužno je da izvrši dobijeni nalog ako ga nije odmah odbilo.

5. Ako u slučaju iz prethodnog stava ponuda, odnosno nalog nije odbijen, smatra se da je ugovor zaključen u trenutku kad je ponuda, odnosno nalog stigao ponuđenom.

Član 31 **Zadocnelo prihvatanje i zadocnelo dostavljanje izjave o prihvatanju**

1. Prihvatanje ponude izvršeno sa zadocnjenjem smatra se kao nova ponuda od strane ponuđenog, osim ako ponudilac odmah obavesti ponuđenog da je ugovor zaključen u skladu sa prvom ponudom.

2. Ako je jasno da je dokument koji sastoji zadocnelo prihvatanje poslat u takvim okolnostima da bih ga ponudilac primio na vreme ako bih bio transferisan na redovan način, ugovor se smatra zaključenim, osim ako ponudilac odmah ne obavesti ponuđenog da se ponuda ne smatra obavezujućom.

Član 32 **Smrt ili nesposobnost jedne strane**

Ponuda ne gubi dejstvo ako je smrt ili nesposobnost jedne strane nastupila pre prihvatanja ponude, osim ako suprotno proizlazi iz namere strana, običaja ili prirode posla.

Član 33 **Predugovor**

1. Predugovor je ugovor kojim se preuzima obaveza da se kasnije zaključi drugi glavni ugovor.

2. Odredbe o formi glavnog ugovora važe i za predugovor, ako je propisana forma uslov punovažnosti ugovora.

3. Predugovor obavezuje ako sadrži bitne sastojke glavnog ugovora.

4. Na zahtev zainteresovane strane sud će naložiti drugoj strani koja odbija da pristupi zaključenju glavnog ugovora da to uradi u roku koji će joj odrediti.

5. Zaključenje glavnog ugovora može se zahtevati u roku od šest (6) meseci od isteka roka predviđenog za njegovo zaključenje, a ako taj rok nije predviđen, onda od dana kad je prema prirodi posla i okolnostima ugovor trebalo da bude zaključen.

6. Predugovor ne obavezuje ako su se okolnosti od njegovog zaključenja toliko izmenile da ne bi bio ni zaključen da su takve okolnosti postojale u to vreme.

II. PREDMET

Član 34 **Predmet ugovorne obaveze**

1. Ugovorna obaveza može se sastojati u davanju, delovanju, nedelovanju ili trpljenju.

2. Ona mora biti moguća, dopuštena i određena, odnosno odrediva.

Član 35 **Ništavi ugovor**

Kad je predmet obaveze nemoguć, nedopušten, neodređen ili neodrediv, ugovor je apsolutno ništav.

Član 36 **Odložni uslov**

Ugovor zaključen pod odložnim uslovom ili rokom je punovažan ako je predmet obaveze koji je u početku bio nemoguć postao moguć pre ostvarenja uslova ili isteka roka.

Član 37 **Kad je predmet obaveze nedopušten**

Predmet obaveze je nedopušten ako je protivan propisima javnog poretka, prinudnim propisima, ili moralu društva.

Član 38
Kad je predmet odrediv

1. Predmet obaveze je odrediv ako ugovor sadrži podatke pomoću kojih se predmet može odrediti, ili ako su strane ostavile trećem licu da odredi predmet.
2. Ako to treće lice neće ili ne može da odredi predmet obaveze, ugovor je apsolutno ništav.

III. OSNOV

Član 39
Dopušten osnov

1. Svaka ugovorna obaveza mora imati dopušten osnov.
2. Osnov je nedopušten ako je protivan je protivan propisima javnog poretka, prinudnim propisima, ili moralu društva.
3. Pretpostavlja se da obaveza ima osnov, i u slučaju da to nije izraženo.
4. U slučaju da nema osnova ili je osnov nedopušten, ugovor je apsolutno ništav i nevažeći.

Član 40
Pobude za zaključenje ugovora

1. Pobude iz kojih je ugovor zaključen ne utiču na njegovu punovažnost.
2. Međutim, ako je nedopuštena pobuda bitno uticala na odluku jednog ugovarača da zaključi ugovor i ako je to drugi ugovarač znao ili morao znati, ugovor će biti bez dejstva.
3. Ugovor bez naknade nema pravno dejstvo i kad drugi ugovarač nije znao da je nedopušten a pobuda bitno uticala na odluku njegovog saugovarača.

IV. SPOSOBNOST

Član 41
Ugovor poslovno nesposobnog lica

1. Za zaključenje punovažnog ugovora potrebno je da ugovarač ima poslovnu sposobnost koja se traži za zaključenje tog ugovora.
2. Ograničeno poslovno sposobno lice može bez odobrenja svog zakonskog zastupnika zaključivati samo one ugovore čije mu je zaključivanje zakonom dozvoljeno.
3. Ostali ugovori tih lica ako su zaključeni bez odobrenja zakonskog zastupnika rušljivi su, ali mogu biti osnaženi njegovim naknadnim odobrenjem.

Član 42
Pravo saugovarača poslovno nesposobnog lica

1. Saugovarač poslovno nesposobnog lica koji nije znao za njegovu poslovnu nesposobnost može odustati od ugovora koji je zaključio sa njim bez odobrenja njegovog zakonskog zastupnika.
2. Isto pravo ima i saugovarač poslovno nesposobnog lica koji je znao za njegovu poslovnu nesposobnost, ali je bio prevaren od njega da ima odobrenje svog zakonskog zastupnika.
3. Ovo pravo se gasi po isteku trideset 30 dana od saznanja za poslovnu nesposobnost druge strane, odnosno za odsustvo odobrenja zakonskog zastupnika, ali i ranije ako zakonski zastupnik bude odobrio ugovor pre nego što taj rok istekne.

Član 43

Pozivanje zakonskog zastupnika da se izjasni

1. Saugovarač poslovno nesposobnog lica koji je zaključio ugovor sa njim bez odobrenja njegovog zakonskog zastupnika može pozvati zakonskog zastupnika da se izjasni da li odobrava ili ne taj ugovor.
2. Ako se zakonski zastupnik ne izjasni u roku od trideset 30 dana od ovog poziva za odobravanje ugovora, smatraće se da je odbio da odobrenje.

Član 44

Kad ugovarač stekne poslovnu sposobnost posle zaključenja ugovora

Poslovno sposobno lice može zahtevati da se poništi ugovor koji je bez potrebnog odobrenja zaključilo za vreme svoje ograničene poslovne sposobnosti samo ako je tužbu podnelo u roku od tri (3) meseca od dana sticanja potpune poslovne sposobnosti.

V. MANE VOLJE

Član 45

Pretnja

1. Ako je ugovorna strana ili neko treći nedopuštenom pretnjom izazvao opravdani strah kod druge strane tako da je ova zbog toga zaključila ugovor, druga strana može tražiti da se ugovor poništi.
2. Strah se smatra opravdanim ako se iz okolnosti vidi da je ozbiljnom opasnošću ugrožen život, telo ili drugo značajno dobro ugovorne strane ili trećeg lica.

Član 46

Bitna zabluda

1. Zabluda je bitna ako se odnosi na bitna svojstva predmeta, na lice sa kojim se zaključuje ugovor ako se zaključuje s obzirom na to lice, kao i na okolnosti koje se po običajima u prometu ili po nameri stranaka smatraju odlučnim, a strana koja je u zabludi ne bi inače zaključila ugovor takve sadržine.
2. Strana koja je u zabludi može tražiti poništaj ugovora zbog bitne zablude, osim ako pri zaključenju ugovora nije postupala s pažnjom koja se u prometu zahteva.
3. U slučaju poništaja ugovora zbog zablude, druga savesna strana ima pravo da traži naknadu pretrpljene štete.
4. Strana koja je u zabludi ne može se na nju pozivati ako je druga strana spremna da izvrši ugovor kao da zabluda nije bilo.

Član 47

Zabluda o pobudi kod ugovora bez naknade

Kod ugovora bez naknade bitnom zabludom se smatra i zabluda o pobudi, koja je bila odlučna za preuzimanje obaveze.

Član 48 Posredna izjava

Zabluda lica preko koga je strana izjavila svoju volju smatra se isto kao i zabluda u vlastitom izjavljivanju volje.

Član 49 Prevara

1. Ako jedna strana izazove zabludu kod druge strane ili je održava u zabludi u nameri da je time navede (podstiče) na zaključenje ugovora, druga strana može zahtevati poništenje ugovora i onda kad zabluda nije bitna.
2. Strana koja je zaključila ugovor pod prevarom ima pravo da zahteva naknadu pretrpljene štete.
3. Ako je prevaru učinilo treće lice prevara utiče na sam ugovor ako je druga ugovorna strana u vreme zaključenja ugovora znala ili morala znati za prevaru.
4. Ugovor bez naknade može se poništiti i kad je prevaru učinilo treće lice, bez obzira na to da li je druga ugovorna strana u vreme zaključenja ugovora znala ili morala znati za prevaru.

Član 50 Fiktivni ugovor

1. Fiktivni ugovor nema dejstva među ugovornim stranama.
2. U slučaju da fiktivni ugovor prikriva neki drugi ugovor, taj drugi važi ako su ispunjeni uslovi za njegovu pravnu valjanost.
3. Fiktivnost ugovora ne može se isticati prema trećem licu.

VI. FORMA UGOVORA

Član 51 Neformalnost ugovora

1. Zaključenje ugovora ne podleži nikakvoj formi, osim ako je zakonom drukčije određeno.
2. Zahtev zakona da ugovor bude zaključen u određenoj formi važi i za sve docnije izmene ili dopune ugovora.
3. Međutim, punovažne su docnije usmene dopune o sporednim tačkama o kojima u formalnom ugovoru nije ništa rečeno ukoliko to nije protivno cilju radi koga je forma propisana forma.
4. Punovažne su i docnije usmene pogodbe kojima se smanjuju ili olakšavaju obaveze jedne ili druge strane, ako je posebna forma propisana samo u interesu ugovornih strana.

Član 52 Forma ugovora za prenos prava svojine na nepokretnosti

Ugovor na osnovu kojeg se prenosi pravo svojine na nepokretnosti ili preko kojeg se stvara drugo subjektivno pravo za nepokretnosti se mora zaključiti u pisanoj formi.

Član 53 **Raskidanje formalnih ugovora**

Formalni ugovori mogu biti raskinuti neformalnim sporazumom, izuzev ako je za određeni slučaj zakonom predviđeno što drugo, ili ako cilj zbog koga je propisana forma za zaključenje ugovora zahteva da raskidanje ugovora bude obavljeno u istoj formi.

Član 54 **Ugovorena forma**

1. Ugovorne strane mogu se sporazumeti da posebna forma bude uslov važnost njihovog ugovora.
2. Ugovor za čije je zaključenje ugovorena posebna forma može biti raskinut, dopunjen ili na drugi način izmenjen i neformalnim sporazumom.
3. Ako su ugovorne strane predvidele posebnu formu samo da osiguraju dokaz za zaključenje njihovog ugovora, ili da postignu što drugo, ugovor je zaključen kad je postignuta saglasnost o njegovoj sadržini, a za ugovarače je u isto vreme nastala obaveza da ugovoru dadu predviđenu formu.

Član 55 **Sankcija nedostatka potrebne forme**

1. Ugovor koji nije zaključen u propisanoj formi nema pravno dejstvo ukoliko iz cilja propisa kojim je određena forma ne proizlazi što drugo.
2. Ugovor koji nije zaključen u ugovorenoj formi nema pravno dejstvo ukoliko su stranke punovažnost ugovora uslovile posebnom formom.

Član 56 **Pretpostavka potpunosti isprave**

1. Ako je ugovor zaključen u posebnoj formi, bilo na osnovu zakona bilo po volji stranaka, važi samo ono što je u toj formi izraženo.
2. Ipak, biće punovažne istovremene usmene pogodbe o sporednim tačkama o kojima u formalnom ugovoru nije ništa rečeno, ukoliko nisu u suprotnosti sa njegovom sadržinom ili ako nisu protivne cilju zbog koga je forma propisana.
3. Punovažne su i istovremene usmene pogodbe kojima se smanjuju ili olakšavaju obaveze jedne ili obe strane ako je posebna forma propisana samo u interesu ugovornih strana.

Član 57 **Sastavljanje isprave**

1. Kad je za zaključenje ugovora potrebno sastaviti ispravu, ugovor je zaključen kad ispravu potpišu sva lica koja se njim obavezuju.
2. Ugovarač koji ne zna pisati staviće na ispravu rukoznak overen od dva svedoka ili od suda, odnosno drugog organa.
3. Za zaključenje dvostranog ugovora dovoljno je da obe strane potpišu jednu ispravu ili da svaka od strana potpiše primerak isprave namenjen drugoj strani.

4. Zahtev pismene forme je ispunjen ako strane izmenjaju pisma ili se sporazumeju teleprinterom ili nekim drugim sredstvom koje omogućava da se sa izvesnošću utvrde sadržina i davalac izjave.

5. Ako se zakonom izričito ne predviđa drugačije, pisana forma se može zameniti izjavama putem elektronskih sredstava, za koja važe odredbe posebnog zakona.

Član 58

Kada je validan ispunjeni ugovor kome nedostaje pisana forma

Ugovor za čije se zaključenje zahteva pismena forma smatra se punovažnim iako nije zaključen u toj formi ako su ugovorne strane izvršile, u celini ili u pretežnom delu, obaveze koje iz njega nastaju, osim ako iz cilja zbog koga je forma propisana očigledno ne proizlazi što drugo.

VII. USLOV

Član 59

Uslovi i njihovo dejstvo

1. Ugovor je zaključen pod uslovom ako njegov nastanak ili prestanak zavisi od neizvesne činjenice.
2. Ako je zaključen pod odložnim uslovom pa se uslov ispunji, ugovor deluje od trenutka njegovog zaključenja, osim ako iz zakona, prirode posla ili volje strana ne proističe nešto drugo.
3. Ako je zaključen pod raskidnim uslovom, ugovor prestaje važiti kad se uslov ispunji.
4. Smatra se da je uslov ostvaren ako njegovo ostvarenje, protivno načelu savesnosti i poštenja, spreči strana na čiji je teret određen, a smatra se da nije ostvaren ako njegovo ostvarenje, protivno načelu savesnosti i poštenja, prouzrokuje strana u čiju je korist određen.

Član 60

Retroaktivni efekat

Ako prema sadržaju ugovora posledice koje nastaju uz ispunjenje jednog uslova imaju dejstvo od ranijeg trenutka, onda, u slučaju ispunjenja ovog uslova, strane su primorane da dozvole jedan drugoj ono koje bi omogućili, u slučaju da su posledice nastale u ranijem vremenu.

Član 61

Nedopušten ili nemoguć uslov

1. Ništav je ugovor u kome je postavljen odložni ili raskidni uslov protivan prinudnim propisima, javnom poretku ili moralu društva.
2. Ugovor zaključen pod nemogućim odložnim uslovom je ništav, a nemoguć raskidni uslov smatra se nepostojećim.

Član 62

Obezbeđenje uslovnog prava

Ako je ugovor zaključen pod odložnim uslovom, poverilac čije je pravo uslovljeno može zahtevati odgovarajuće obezbeđenje tog prava ako je njegovo ostvarenje ugroženo.

Član 63

Odbrana uslovnog prava

1. Osoba koja ima dobit od pravnog posla pod odložnim uslovom može, u slučaju ispunjenja ovog uslova, tražiti naknadu štete od druge strane, ako je strana pre ispunjenja uslova njenom krivicom sprečila ili ograničila pravo koja zavisi od tog uslova.

2. U slučaju ugovora zaključenog pod raskidnim uslovom, isto pravo i pod istim uslovima ima osoba za čiju se dobit obnavlja prethodno pravno stanje.

Član 64

Ništavost posedovanja za vreme trajanja uslova

1. Ako neko ima pristup objektu pod odložnim uslovom, onda bilo koje drugo raspolaganje, do koga dolazi pre ispunjenja uslova se proglašava nevažećim u vreme ispunjenja uslova, u meri koliko bi raspolaganje sprečilo ili narušilo ostvarivanje cilja koji zavisi od uslova.

2. Isto važi u slučaju raskidnog uslova za njegova raspolaganja, čije pravo prestaje sa ispunjenjem ovog uslova.

3. Odredbe o zaštiti prava trećih lica u dobroj veri shodno se primenjuju.

VIII. ROK

Član 65

Računanje vremena

1. Rok određen u danima počinje teći prvog dana posle događaja od koga se rok računa, a završava se istekom poslednjeg dana roka.

2. Rok određen u nedeljama, mesecima ili godinama završava se onog dana koji se po imenu i broju poklapa sa danom nastanka događaja od koga rok počinje da teče, a ako takvog dana nema u poslednjem mesecu, kraj roka pada na poslednji dan tog meseca.

3. Ako poslednji dan roka pada u dan kada je zakonom određeno da se ne radi, kao poslednji dan roka računa se sledeći radni dan.

4. Početak meseca označava prvi dan u mesecu, sredina - petnaesti, a kraj - poslednji dan u mesecu, ako što drugo ne proizlazi iz namere stranaka, iz prirode ugovornog odnosa, ili iz običaja.

Član 66

Primena pravila o uslovu

Kad dejstvo ugovora počinje od određenog vremena, shodno se primenjuju pravila o odložnom uslovu, a kad ugovor prestaje da važi po isteku određenog roka, shodno se primenjuju pravila o raskidnom uslovu.

IX. KAPARA I ODUSTANICA

1. KAPARA

Član 67

Vraćanje i uračunavanje kapare

1. Ako je u trenutku zaključenja ugovora jedna strana dala drugoj izvestan iznos novca ili izvesnu količinu drugih zamenljivih stvari kao znak da je ugovor zaključen (kapara), ugovor se smatra zaključenim kad je kapara data, ako nije što drugo ugovoreno.

2. Kapara se računa u ispunjenju obaveze, a ako to nije moguće, onda se kapara mora vratiti u trenutku ispunjenja..

3. Ako što drugo nije ugovoreno, strana koja je dala kaparu ne može odustati od ugovora ostavljajući kaparu drugoj strani, niti to može učiniti druga strana vraćanjem udvojene kapare.

Član 68 **Neizvršenje ugovora**

1. Ako je za neizvršenje ugovora odgovorna strana koja je dala kaparu, druga strana može po svojoj volji tražiti izvršenje ugovora, ako je to još moguće ili tražiti naknadu štete. Ona može kaparu uračunati u naknadu štete ili vratiti, ili se zadovoljiti primljenim kaparom.

2. Ako je za neizvršenje ugovora odgovorna strana koja je primila kaparu, druga strana može, po svom izboru, tražiti izvršenje ugovora, ako je to još moguće, ili tražiti naknadu štete i vraćanje kapare, ili tražiti vraćanje udvojene kapare.

3. U svakom slučaju, kad druga strana traži izvršenje ugovora, ona ima pravo i na naknadu štete koju trpi zbog zadocnjenja.

4. Sud može na zahtev zainteresovane strane smanjiti preterano veliku kaparu.

Član 69 **Delimično ispunjenje**

1. U slučaju delimičnog ispunjenja obaveze, poverilac ne može zadržati kaparu, nego može tražiti ispunjenje ostatka obaveze i naknadu štete zbog zadocnjenja, ili tražiti naknadu štete zbog nepotpunog ispunjenja, ali se u oba slučaja kapara uračunava u naknadu.

2. Ako poverilac raskine ugovor i vrati ono što je primio kao delimično ispunjenje, on može birati između ostalih zahteva koji pripadaju jednoj strani kad je ugovor ostao neizvršen krivicom druge.

2. ODUSTANICA

Član 70 **Odustanica**

1. Sporazumom ugovornih strana može se ovlastiti jedna ili svaka strana da odustane od ugovora davanjem odustanice.

2. Kad strana u čiju je korist ugovorena odustanica izjavi drugoj strani da će dati odustanicu, ona više ne može zahtevati izvršenje ugovora.

3. Strana ovlašćena da odustane dužna je dati odustanicu istovremeno sa izjavom o odustajanju.

4. Ako ugovarači nisu odredili rok do koga ovlašćena strana može odustati od ugovora, ona to može učiniti sve dok ne protekne rok određen za ispunjenje njene obaveze.

5. Ovo pravo odustajanja od ugovora prestaje i kad strana u čiju je korist ugovoreno počne ispunjavati svoje obaveze iz tog ugovora ili primati ispunjenje od druge strane.

Član 71 **Kapara kao odustanica**

1. Kad je uz kaparu ugovoreno pravo da se odustane od ugovora, onda se kapara smatra kao odustanica i svaka strana može odustati od ugovora.

2. U ovom slučaju, ako odustane strana koja je dala kapar, ona je gubi, a ako odustane strana koja je kapar primila, ona je udvojeno vraća.

PODGLAVLJE 2

ZASTUPANJE

I. UOPŠTE O ZASTUPANJU

Član 72 Mogućnost zastupanja

1. Zaključivanje ugovora i drugi pravni poslovi mogu se obaviti i preko zastupnika

2. Ovlašćenje za zastupanje bazira se na zakonu, opštem aktu pravnog lica, aktu nadležnog organa ili na izjavi volje zastupanog (punomoćje).

Član 73 Dejstvo zastupanja

1. Ugovor koji zaključi zastupnik u ime zastupanog lica i u granicama svojih ovlašćenja obavezuje neposredno zastupanog i drugu ugovornu stranu.

2. Pod istim uslovima i ostali pravni poslovi zastupnika proizvode pravno dejstvo neposredno prema zastupanom licu.

3. Zastupnik je dužan obavestiti drugu stranu da istupa u ime zastupanog, ali i kad on to ne uradi ugovor proizvodi pravno dejstvo za zastupanog i drugu stranu, ako je ova znala ili je iz okolnosti mogla zaključiti da on istupa kao zastupnik.

Član 74 Prenošenje ovlašćenja

1. Zastupnik ne može preneti svoja ovlašćenja na drugog, izuzev kad mu je to dozvoljeno zakonom ili ugovorom.

2. Izuzetno, on to može učiniti ako je sprečen okolnostima da posao lično obavi, a interesi zastupanog zahtevaju neodložno preduzimanje pravnog posla.

Član 75 Prekoračenje granica ovlašćenja

1. Kad zastupnik prekorači granice ovlašćenja, zastupani je u obavezi samo ukoliko odobri prekoračenje.

2. Ako zastupani ne odobri ugovor u roku koji je redovno potreban da se ugovor takve vrste razmotri i oceni, smatraće se da je odobrenje odbijeno.

3. Odobrenje iz prethodnog stava ima povratno dejstvo, ako strane ne odrede drukčije.

4. Ako druga strana nije znala niti morala znati za prekoračenje ovlaštenja, može odmah po saznanju za prekoračenje, ne čekajući da se zastupani o ugovoru izjasni, izjaviti da se ne smatra ugovorom vezana.

5. Ako zastupani odbije odobrenje, zastupnik i zastupani su solidarno odgovorni za štetu koju je druga strana pretrpela, ako ona nije znala niti je morala znati za prekoračenje ovlaštenja.

Član 76

Zaključenje ugovora od strane neovlašćenog lica

1. Ugovor koji neko lice zaključi kao punomoćnik u ime drugoga bez njegovog ovlaštenja obavezuje neovlašćeno zastupanog samo ako on ugovor naknadno odobri.

2. Strana sa kojom je ugovor zaključen može zahtevati od neovlašćeno zastupanog da se u primerenom roku izjasni da li ugovor odobrava ili ne.

3. Ako neovlašćeno zastupani ni u ostavljenom roku ugovor ne odobri, smatra se da ugovor nije ni zaključen.

4. U tom slučaju, strana sa kojom je ugovor zaključen može od lica koje je kao punomoćnik bez ovlaštenja zaključilo ugovor tražiti naknadu štete, ako u trenutku zaključenja ugovora nije znala niti je morala znati da to lice nije imalo ovlaštenje za zaključenje ugovora.

II. DOPUNSKE ODREDBE U VEZI SA PUNOMOĆJEM

Član 77

Davanje punomoćja

1. Punomoćje sadrži ovlaštenje za zastupanje koje vlastodavac pravnim poslom daje punomoćniku.

2. Postojanje i obim punomoćja su nezavisni od pravnog odnosa na čijoj je podlozi punomoćje dato.

3. Punomoćnik može biti i pravno lice.

Član 78

Posebna forma punomoćja

Forma propisana zakonom za neki ugovor ili koji drugi pravni posao važi i za punomoćje za zaključenje tog ugovora, odnosno za preduzimanje tog posla.

Član 79

Obim ovlaštenja

1. Punomoćnik može preduzimati samo one pravne poslove za čije mu je preduzimanje dato ovlaštenje.

2. Punomoćnik kome je dato opšte punomoćje može preduzimati samo pravne poslove koji pripadaju redovnom poslovanju.

3. Posao koji ne pripada redovnom poslovanju se može preduzeti od punomoćnika samo ako je posebno ovlašćen za preduzimanje tog posla, odnosno vrste poslova među koje on spada.

4. Punomoćnik ne može bez posebnog ovlaštenja za svaki pojedini slučaj preuzeti meničnu obavezu, zaključiti ugovor o jemstvu, o poravnanju, o izbranom sudu ili arbitraži, o prenosu ili preuzimanju nepokretnosti, o uključivanju u spor, kao ni odreći se nekog prava bez naknade.

Član 80

Opozivanje i sužavanje punomoćja

1. Vlastodavac može po svojoj volji suziti ili opozvati punomoćje, čak i ako se ugovorom odrekao tog prava.
2. Opozivanje i sužavanje svakog punomoćja može se učiniti izjavom bez posebne forme.
3. Ako je opozivanjem ili sužavanjem punomoćja povređen ugovor o nalogu, ili ugovor o delu, ili neki drugi ugovor, punomoćnik ima pravo na naknadu time nastale štete.

Član 81

Dejstvo prestanka i sužavanja punomoćja prema trećim licima

1. Opozivanje punomoćja kao i njegovo sužavanje nema dejstvo prema trećem licu koje je zaključilo ugovor sa punomoćnikom, ili obavilo drugi pravni posao, a nije znalo niti je moralo znati da je punomoćje opozvano, odnosno suženo.
2. U tom slučaju, vlastodavac ima pravo zahtevati od punomoćnika naknadu štete koju bi zbog toga pretrpeo, izuzev kad punomoćnik nije znao ni morao znati za opozivanje, odnosno za sužavanje punomoćja.
3. Isto važi i u ostalim slučajevima prestanka punomoćja.

Član 82

Drugi slučajevi prestanka punomoćja

1. Punomoćje prestaje prestankom pravnog lica kao punomoćnika, ako zakonom nije drukčije određeno.
2. Punomoćje prestaje smrću punomoćnika.
3. Punomoćje prestaje prestankom pravnog lica, odnosno smrću lica koje ga je dalo, osim ako se započeti posao ne može prekinuti bez štete po pravne sledbenike ili ako punomoćje važi i za slučaj smrti davaoca, bilo po njegovoj volji, bilo s obzirom na prirodu posla.

III. POSLOVNO PUNOMOĆJE

Član 83

Punomoćje zaposlenog

Lica koja na osnovu ugovora sa preduzećem ili samostalnim trgovcem rade na poslovima čije je obavljanje vezano za zaključenje i ispunjenje određenih ugovora, kao što su prodavci u prodavnicama, lica koja obavljaju određene poslove u snabdevanju hranom i bolničkom sektoru, lica na poslovima šalterske službe u pošti i banci, ovlašćeni su samim tim na zaključenje i ispunjenje tih ugovora.

Član 84

Prava predstavnika prodaje putovanja

1. Predstavnik prodaje preduzeća ili samostalnog trgovca ovlašćen je preduzimati samo za pravne poslove koji se odnose na prodaju robe i koji su navedeni u punomoćju.
2. U slučaju neizvesnosti, smatra se da trgovinski putnik nije ovlašćen da zaključuje ugovore, nego prosto, samo da prima narudžbine.
3. Predstavnici prodaje putovanja ovlašćeni za zaključivanje ugovora o prodaji robe, ne ovlašćuju se za zaključivanje ugovora o prodaji na kredit ili za prijem dohotka od prodaje, osim ako ima posebno ovlašćenje za prodaju na kredit ili za prijem dohotka od prodaje.

4. Predstavnici prodaje putovanja da za vlastodavca primaju deklaracije zbog nedostatka robe i druge izjave u vezi sa izvršenjem ugovora zaključenog njegovim posredovanjem, kao i da u ime vlastodavca preduzima potrebne mere za očuvanje ugovornih prava vlastodavca.

PODGLAVLJE 3

TUMAČENJE UGOVORA

Član 85

Primena odredaba i tumačenje spornih odredaba

1. Odredbe ugovora primenjuju se onako kako glase.
2. Pri tumačenju spornih odredbi ne treba se držati doslovnog značenja upotrebljenih izraza, već treba istraživati zajedničku nameru ugovarača i odredbu tako razumeti kako to odgovara načelima obligacionog prava utvrđenim ovim zakonom.

Član 86

Nejasne odredbe u posebnim slučajevima

U slučaju kad je ugovor zaključen prema unapred odštampanom sadržaju, ili kad je ugovor bio na drugi način pripremljen i predložen od jedne ugovorne strane, nejasne odredbe tumačiće se u korist druge strane.

Član 87

Dopunska pravila

Nejasne odredbe u ugovoru bez naknade treba tumačiti u smislu koji je manje težak za dužnika, a u ugovoru sa naknadom u smislu kojim se ostvaruje pravičan odnos uzajamnih davanja.

Član 88

Vansudsko tumačenje ugovora

1. Ugovorne strane mogu predvideti da će, u slučaju nesaglasnosti u pogledu smisla i domašaja ugovornih odredbi, neko treći tumačiti ugovor.
2. U tom slučaju, ako ugovorom nije drukčije predviđeno, strane ne mogu pokrenuti spor pred sudom ili drugim nadležnim organom dok prethodno ne pribave tumačenje ugovora, osim ako treće lice odbije da tumači ugovor.

PODGLAVLJE 4

NEVAŽNOST UGOVORA

I. NIŠTAVI UGOVORI

Član 89

Ništavost

1. Ugovor koji je protivan javnom poretku, prinudnim propisima, ili moralu društva je ništav ako cilj povređenog pravila ne upućuje na neku drugu sankciju ili ako zakon u određenom slučaju ne propisuje što drugo.

2. Ako je zaključenje određenog ugovora zabranjeno samo jednoj strani, ugovor će ostati na snazi ako u zakonu nije što drugo predviđeno za određeni slučaj, a strana koja je povredila zakonsku zabranu snosiće odgovarajuće posledice.

Član 90 Posledice ništavosti

1. U slučaju ništavosti ugovora svaka ugovorna strana dužna je da vrati drugoj sve ono što je primila po osnovu takvog ugovora, a ako to nije moguće, ili ako se priroda onog što je ispunjeno protivi vraćanju, treba se dati odgovarajuća naknada u novcu, prema cenama u vreme donošenja sudske odluke, ukoliko zakon ne određuje drugačije.

2. U slučaju da je ugovor ništav zbog toga što je po svojoj sadržini ili cilju protivan osnovnim moralnim principima, sud može odbiti, u celini ili delimično, zahtev nesavesne strane za vraćanje onog što je drugoj strani dala. Prilikom odlučivanja sud će voditi računa o savesnosti jedne, odnosno obeju strana, kao i o značaju ugroženih interesa.

Član 91 Delimična ništavost

1. Ništavost neke odredbe ugovora nema za posledicu i ništavost samog ugovora, ako on može opstati bez ništave odredbe, i ako ona nije bila ni uslov ugovora ni odlučujući motiv zbog koga je ugovor zaključen.

2. Međutim, ugovor će ostati na snazi čak i ako je ništava odredba bila uslov ili odlučujući motiv ugovora u slučaju kad je ništavost ustanovljena upravo da bi ugovor bio oslobođen te odredbe i važio bez nje.

Član 92 Konverzija nevažećeg ugovora

Kad ništavi ugovor ispunjava uslove za punovažnost nekog drugog ugovora, onda će među ugovaračima važiti taj drugi ugovor, ako bi to bilo u saglasnosti sa ciljem koji su ugovarači imali u vidu kad su ugovor zaključili i ako se može uzeti da bi oni zaključili taj ugovor da su znali za ništavost svog ugovora.

Član 93 Naknadni nestanak uzroka ništavosti

1. Ništavi ugovor ne postaje punovažan ako zabrana ili neki drugi uzrok ništavosti naknadno nestane.

2. Međutim, ako je zabrana bila manjeg značaja, a ugovor je izvršen, onda se ne može tražiti ništavost.

Član 94 Odgovornost lica krivog za ništavost ugovora

Ugovarač koji je kriv za zaključenje ništavog ugovora odgovoran je svome saugovaraču za štetu koju trpi zbog ništavosti ugovora, ako ovaj nije znao ili prema okolnostima nije morao znati za postojanje uzroka ništavosti.

Član 95 Isticanje ništavosti

Na ništavost sud pazi po službenoj dužnosti i na nju se može pozivati svako zainteresovano lice.

Član 96

Neograničeno isticanje ništavosti

Pravo na isticanje ništavosti ne gasi se.

II. RUŠLJIVI UGOVORI

Član 97 Rušljiv ugovor

Ugovor je rušljiv kad ga je zaključila strana sa ograničenom poslovnom sposobnosti, kad je pri njegovom zaključenju bilo mana u pogledu volje strana, kao i kad je to ovim zakonom ili posebnim propisom određeno.

Član 98 Poništenje ugovora

1. Ugovorna strana u čijem je interesu rušljivost ustanovljena može tražiti da se ugovor poništi.
2. Međutim, saugovarač te strane može od nje tražiti da se u određenom roku, ali ne kraćem od trideset dana, izjasni da li ostaje pri ugovoru ili ne, jer će u protivnom smatrati da je ugovor poništen.
3. Ako se pozvana ugovorna strana u ostavljenom roku ne izjasni ili ako izjavi da ne ostaje pri ugovoru, smatraće se da je ugovor poništen.

Član 99 Posledica poništenja

1. Ako je na osnovu rušljivog ugovora koji je poništen nešto bilo ispunjeno, ima se izvršiti vraćanje, a ako to nije moguće, ili ako se priroda onog što je ispunjeno protivi vraćanju, ima se dati odgovarajuća naknada u novcu.
2. Naknada u novcu daje se prema cenama u vreme vraćanja, odnosno donošenja sudske odluke.

Član 100 Odgovornost za poništenje ugovora

Ugovarač na čijoj je strani uzrok rušljivosti odgovoran je svom saugovaraču za štetu koju trpi zbog poništenja ugovora, ako ovaj nije znao ni morao znati za postojanje uzroka rušljivosti ugovora.

Član 101 Odgovornost ograničeno poslovno sposobnog lica

Ograničeno poslovno sposobno lice odgovara za štetu nastalu poništenjem ugovora, ako je lukavstvom uverilo svog saugovarača da je poslovno sposobno.

Član 102 Prestanak prava za poništenje

1. Pravo zahtevati poništenje rušljivog ugovora prestaje istekom roka od jedne (1) godine od dana sticanja saznanja za razlog rušljivosti, odnosno od prestanka prinude.
2. To pravo u svakom slučaju prestaje istekom roka od tri (3) godine od dana zaključenja ugovora.

PODGLAVLJE 5

DVOSTRANI OBAVEZUJUĆI UGOVORI

I. ODGOVORNOST ZA MATERIJALNE I PRAVNE NEDOSTATKE ISPUNJENJA

Član 103

Odgovornost za materijalne i pravne nedostatke

1. Kod ugovora sa naknadom svaki ugovarač odgovara za materijalne nedostatke svog neispunjenja.
2. Isto tako, ugovarač odgovara i za pravne nedostatke ispunjenja i dužan je da štiti drugu stranu od prava i zahteva trećih lica kojima bi njeno pravo bilo isključeno ili suženo.
3. Na ove obaveze nosioca shodno se primenjuju odredbe ovog zakona o odgovornosti prodavca za materijalne i pravne nedostatke, ako za određeni slučaj nije što drugo propisano.

II. PRIGOVOR NEISPUNJENJA UGOVORA

Član 104

Pravilo istovremenog ispunjenja

1. U dvostranim ugovorima nijedna strana nije dužna ispuniti svoju obavezu ako druga strana ne ispuni ili nije spremna da istovremeno ispuni svoju obavezu, izuzev ako je što drugo ugovoreno ili zakonom određeno, ili ako što drugo proističe iz prirode posla.
2. Međutim, ako na sudu jedna strana istakne da nije dužna ispuniti svoju obavezu dok i druga strana ne ispuni svoju, sud će joj naložiti da ispuni svoju obavezu kad i druga strana ispuni svoju.

Član 105

Kad ispunjenje obaveze jedne strane postane neizvesno

1. Ako je ugovoreno da prvo jedna strana ispuni svoju obavezu, pa se posle zaključenja ugovora materijalne prilike druge strane pogoršaju u toj meri da je neizvesno da li će ona moći ispuniti svoju obavezu, ili ako ta neizvesnost proizlazi iz drugih ozbiljnih razloga, strana koja se obavezala da prva ispuni svoju obavezu može odložiti njeno ispunjenje dok druga strana ne ispuni svoju obavezu ili dok ne pruži dovoljno obezbeđenje da će je ispuniti.
2. To važi i kad su materijalne prilike druge strane bile u istoj meri teške još pre zaključenja ugovora ako njen saugovarač to nije znao niti je morao znati.
3. U tim slučajevima strana koja se obavezala da prva ispuni svoju obavezu može zahtevati da joj se obezbeđenje pruži u primerenom roku, a posle proteka tog roka bez rezultata, može raskinuti ugovor.

III. RASKIDANJE UGOVORA ZBOG NEISPUNJENJA

Član 106

Prava jedne strane kad druga strana ne ispuni svoju obavezu

U dvostranim ugovorima, kad jedna strana ne ispuni svoju obavezu, druga strana može, ako nije što drugo određeno, zahtevati ispunjenje obaveza ili, pod uslovima predviđenim u idućim članovima, raskinuti ugovor prostom izjavom, ako raskid ugovora ne nastupa po samom zakonu. U svakom slučaju strana ima pravo na naknadu štete.

Član 107

Kad je ispunjenje o roku bitni sastojak ugovora

1. Kad ispunjenje obaveze u određenom roku predstavlja bitan sastojak ugovora, pa dužnik ne ispuni obavezu u tom roku, ugovor se raskida po samom zakonu.
2. Ali, poverilac može održati ugovor na snazi, ako po isteku roka, bez odlaganja, obavesti dužnika da zahteva ispunjenje ugovora.
3. Kad je poverilac zahtevao ispunjenje, pa ga nije dobio u razumnom roku, može izjaviti da raskida ugovor.
4. Ova pravila važe kako u slučaju kad su ugovorne strane predvidele da će se ugovor smatrati raskinutim ako ne bude ispunjen u određenom roku, tako i onda kad je ispunjenje ugovora u određenom roku bitan sastojak ugovora po prirodi posla.

Član 108

Kad ispunjenje o roku nije bitni sastojak ugovora

1. Kad ispunjenje obaveze u određenom roku nije bitni sastojak ugovora, dužnik zadržava pravo da i posle isteka roka ispuni svoju obavezu, a poverilac da zahteva njeno ispunjenje.
2. Ako poverilac želi raskinuti ugovor, mora ostaviti dužniku primeren naknadni rok za ispunjenje.
3. Ako dužnik ne ispuni obavezu u naknadnom roku, nastupaju iste posledice kao i u slučaju kad je rok bitni sastojak ugovora.

Član 109

Raskidanje ugovora bez ostavljanja naknadnog roka

Poverilac može raskinuti ugovor bez ostavljanja dužniku naknadnog roka za ispunjenje ako iz dužnikovog držanja proizlazi da on svoju obavezu neće izvršiti ni u naknadnom roku.

Član 110

Raskidanje ugovora pre isteka roka

Kad je pre isteka roka za ispunjenje obaveze očigledno da jedna strana neće ispuniti svoju obavezu iz ugovora, druga strana može raskinuti ugovor i zahtevati naknadu štete.

Član 111

Raskidanje ugovora sa uzastopnim obavezama

1. Kad u ugovoru sa uzastopnim obavezama jedna strana ne ispuni jednu obavezu, druga strana može, u razumnom roku, raskinuti ugovor u pogledu svih budućih obaveza, ako je iz datih okolnosti očigledno da ni one neće biti ispunjene.
2. Strana može raskinuti ugovor ne samo u pogledu budućih obaveza, nego i u pogledu već ispunjenih obaveza, ako njihovo ispunjenje bez izostalih ispunjenja nema interesa za nju.

3. Dužnik može održati ugovor ako da odgovarajuće obezbeđenje.

Član 112 Dužnost obaveštavanja

Poverilac koji zbog neispunjenja dužnikove obaveze raskida ugovor, dužan je to bez odlaganja saopštiti dužniku.

Član 113 Ugovor sto ne može raskinuti

Ugovor se ne može raskinuti zbog neispunjenja neznatnog dela obaveze.

Član 114 Pravne posledice raskida

1. Raskidom ugovora obe strane su oslobođene svojih obaveza, izuzev obaveze na naknadu eventualne štete.
2. Ako je jedna strana izvršila ugovor potpuno ili delimično, ima pravo da joj se vrati ono što je dala.
3. Ako obe strane imaju pravo zahtevati vraćanje datog, uzajamna vraćanja vrše se po pravilima za izvršenje dvostranih ugovora.
4. Svaka strana duguje naknadu drugoj za koristi koje je u međuvremenu imala od onoga što je dužna vratiti, odnosno naknaditi.
5. Strana koja vraća novac dužna je platiti zateznu kamatu od dana kad je isplatu primila.

Član 115 Objava raskida

Raskid se vrši objavom raskida drugoj strani.

IV. RASKIDANJE ILI IZMENA UGOVORA ZBOG PROMENJENIH OKOLNOSTI

Član 116 Klauzula Rebus Sic Stantibus

1. Ako posle zaključenja ugovora nastupe okolnosti koje otežavaju ispunjenje obaveze jedne strane, ili ako se zbog njih ne može ostvariti svrha ugovora, a u jednom i u drugom slučaju u toj meri da je očigledno da ugovor više ne odgovara očekivanjima ugovornih strana i da bi po opštem mišljenju bilo nepravično održati ga na snazi takav kakav je, strana kojoj je otežano ispunjenje obaveze, odnosno strana koja zbog promenjenih okolnosti ne može ostvariti svrhu ugovora može zahtevati da se ugovor raskine.
2. Raskid ugovora ne može se zahtevati ako je strana koja se poziva na promenjene okolnosti bila dužna da u vreme zaključenja ugovora uzme u obzir te okolnosti ili ih je mogla izbeći ili savladati.
3. Strana koja zahteva raskid ugovora ne može se pozivati na promenjene okolnosti koje su nastupile po isteku roka određenog za ispunjenje njene obaveze.
4. Ugovor se neće raskinuti ako druga strana ponudi ili pristane da se odgovarajući uslovi ugovora pravično izmene.

5. Ako izrekne raskid ugovora, sud će na zahtev druge strane obavezati stranu koja ga je zahtevala da naknadi drugoj strani pravičan deo štete koju trpi zbog toga.

Član 117 **Dužnost obaveštavanja**

Strana koja je ovlašćena da zbog promenjenih okolnosti zahteva raskid ugovora dužna je da o svojoj nameri da traži raskid ugovora obavesti drugu stranu čim je saznala da su takve okolnosti nastupile. Ako strana tako ne postupi, odgovara za štetu koju je druga strana pretrpela zbog toga što joj zahtev nije bio na vreme saopšten.

Član 118 **Okolnosti od značaja za odluku suda**

Pri odlučivanju o raskidanju ugovora, odnosno o njegovoj izmeni, sud se rukovodi načelima poštenog prometa, vodeći računa naročito o cilju ugovora, o normalnom riziku kod ugovora odnosno vrste, o opštem interesu, kao i o interesima obeju strana.

Član 119 **Odricanje od pozivanja na promenjene okolnosti**

Strane se mogu ugovorom unapred odreći pozivanja na određene promenjene okolnosti, osim ako je to u suprotnosti sa načelom savesnosti i poštenja.

V. NEMOGUĆNOST ISPUNJENJA

Član 120 **Nemogućnost ispunjenja za koju ne odgovara ni jedna strana**

1. Kad je ispunjenje obaveze jedne strane u dvostranom ugovoru postalo nemoguće zbog događaja za koji nije odgovorna ni jedna ni druga strana, gasi se i obaveza druge strane, a ako je ova nešto ispunila od svoje obaveze, može zahtevati vraćanje po pravilima o vraćanju stečenog bez osnova.

2. U slučaju delimične nemogućnosti ispunjenja zbog događaja za koji nije odgovorna ni jedna ni druga strana, druga strana može raskinuti ugovor ako delimično ispunjenje ne odgovara njenim potrebama, inače ugovor ostaje na snazi, a druga strana ima pravo da zahteva srazmerno smanjenje svoje obaveze.

Član 121 **Nemogućnost ispunjenja za koju odgovara druga strana**

1. Kad je ispunjenje obaveze jedne strane u dvostranom ugovoru postalo nemoguće zbog događaja za koji odgovara druga strana, njena obaveza se gasi, a ona zadržava svoje potraživanje prema drugoj strani, s tim što se smanjuje za onoliko koliko je ona mogla imati koristi od oslobođenja od sopstvene obaveze.

2. Pored toga, ona je dužna ustupiti drugoj strani sva prava koja bi imala prema trećim licima u vezi sa predmetom svoje obaveze čije je ispunjenje postalo nemoguće.

3. Kad je ispunjenje obaveze jedne strane u dvostranom ugovoru postalo nemoguće zbog događaja za koji je ona odgovorna, druga strana može zahtevati naknadu zbog neispunjenja ili povlačenje iz ugovora i naknadu štete.

VI. PREKOMERNO OŠTEĆENJE

Član 122

Očigledna nesrazmera uzajamnih davanja

1. Ako je između obaveza ugovornih strana u dvostranom ugovoru postojala u vreme zaključenja ugovora očigledna nesrazmera, oštećena strana može zahtevati poništenje ugovora ako za pravu vrednost tada nije znala niti je morala znati.
2. Pravo da se zahteva poništenje ugovora prestaje istekom jedne (1) godine od njegovog zaključenja.
3. Odricanje unapred od ovog prava nema pravnog dejstva.
4. Ugovor će ostati na snazi ako druga strana ponudi dopunu do prave vrednosti.
5. Zbog ove nesrazmere ne može se tražiti poništenje ugovora javne prodaje, kao ni onda kad je za stvar data viša cena iz osobite naklonosti.

Član 123

Zelenaški ugovor

1. Ništav je ugovor kojim neko, koristeći se stanjem nužde ili teškim materijalnim stanjem drugog, njegovim nedovoljnim iskustvom, lakomislenošću ili zavisnošću, ugovori za sebe ili za nekog trećeg korist koja je u očiglednoj nesrazmeri sa onim što je on drugom dao ili učinio, ili se obavezao dati ili učiniti.
2. Na zelenaški ugovor shodno se primenjuju odredbe ovog zakona o posledicama ništavosti i o delimičnoj ništavosti ugovora.
3. Ako oštećeni zahteva da se njegova obaveza smanji na pravičan iznos, sud će udovoljiti takvom zahtevu ako je to moguće, a u tom slučaju ugovor sa odgovarajućom izmenom ostaje na snazi.
4. Oštećenik može podneti zahtev za smanjenje obaveze na pravičan iznos u roku od pet (5) godina od zaključenja ugovora.

VII. OPŠTI USLOVI UGOVORA

Član 124

Obaveza

1. Opšti uslovi određeni od strane jednog ugovarača, bilo da su sadržani u formularnom ugovoru, bilo da se na njih ugovor poziva, smatraju se posebnom pogodbom utvrđenom među ugovaračima u istom ugovoru, i po pravilu obavezuju kao i ove.
2. Opšti uslovi ugovora se moraju objaviti na uobičajeni način.
3. Opšti uslovi obavezuju ugovornu stranu ako su joj bili poznati ili morali biti poznati u času zaključenja ugovora.
4. U slučaju neslaganja opštih uslova i posebnih pogodbi važe ove poslednje.

Član 125

Ništavost nekih odredbi opštih uslova

1. Ništave su odredbe opštih uslova koje su protivne samom cilju zaključenog ugovora ili dobrim poslovnim običajima, čak i ako su opšti uslovi koji ih sadrže odobreni od nadležnog organa.
2. Sud može odbiti primenu pojedinih odredbi opštih uslova koje lišavaju drugu stranu prava da stavi prigovore, ili onih na osnovu kojih ona gubi prava iz ugovora ili gubi rokove, ili koje su inače nepravične ili preterano stroge prema njoj.

Član 126

Sukob između opštih uslova

1. Ako stranke su postigle sporazum, osim što se ponuda i njeno prihvatanje odnose na opšte uslove koji su u medjusobnoj, ugovor se ipak smatra zaključenim. Opšti uslovi su deo ugovora do te merei koliko su zajednički u suštini.
2. Međutim, nijedan ugovor ne može biti zaključen ako jedna strana:
 - 2.1. Unapred je izričito stavila k znanju, a ne kroz opšte uslove, svoju nameru da ne bude deo ugovora na osnovu stava (1) ovoga člana, ili
 - 2.2. Bez nepotrebnog odlaganja, obavesti drugu stranu o toj nameri.

VIII. USTUPANJE UGOVORA

Član 127

Uslovi ustupanja

1. Svaka strana u dvostranom ugovoru može, ako na to pristane druga strana, ustupiti ugovor nekom trećem licu, koje time postaje nosilac svih njenih prava i obaveza iz tog ugovora.
2. Ustupanjem ugovora ugovorni odnos između ustupioca i druge strane prelazi na prijemnika i drugu stranu u času kad je druga strana pristala na ustupanje, a ako je druga strana dala svoj pristanak unapred, u času kad je obavještena o ustupanju.
3. Pristanak na ustupanje ugovora je punovažan samo ako je dat u formi u zakonu propisanoj za ustupljeni ugovor.
4. Odredbe o sporednim pravima u vezi sa ugovorom o preuzimanju duga shodno će se primeniti i na ustupanje ugovora.

Član 128

Odgovornost ustupioca

1. Ustupilac odgovara prijemniku za punovažnost ustupljenog ugovora.
2. On mu ne jemči da će druga strana ispuniti svoje obaveze iz ustupljenog ugovora, osim ako se na to naročito obavezao.
3. On isto tako ne jemči drugoj strani da će prijemnik ispuniti obaveze iz ugovora, osim ako se na to naročito obavezao.

Član 129

Prigovori

Druga strana može istaći prijemniku sve prigovore iz ustupljenog ugovora, kao i one koje ima iz drugih odnosa sa njim, ali ne i prigovore koje ima prema ustupiocu.

PODGLAVLJE 6

OPŠTA DEJSTVA UGOVORA

I. STVARANJE OBAVEZA ZA UGOVARAČE

Član 130

Dejstva ugovora među ugovaračima i njihovim pravnim sledbenicima

1. Ugovor stvara prava i obaveze za ugovorne strane.
2. Ugovor ima dejstvo i za univerzalne pravne sledbenike ugovornih strana, izuzev ako je što drugo ugovoreno ili što drugo proizlazi iz prirode samog ugovora.
3. Ugovorom se može ustanoviti pravo u korist trećeg lica.

II. UGOVOR U KORIST TREĆEG LICA

Član 131

Neposredno pravo trećeg

1. Kad neko ugovori u svoje ime potraživanje u korist trećeg lica, onda treće lice stiče sopstveno i neposredno pravo prema dužniku, ako nije što drugo ugovoreno ili ne proizlazi iz okolnosti posla.
2. Ugovarač ima pravo zahtevati da dužnik izvrši prema trećem licu ono što je ugovoreno u korist tog trećeg lica.

Član 132

Opozivanje koristi za trećeg

1. Ugovarač koristi za trećeg može je opozvati ili izmeniti sve dok treći ne izjavi da prihvata ono što je ugovoreno u njegovu korist.
2. Ako je ugovoreno da će dužnik izvršiti ono na šta se obavezao u korist trećeg tek posle smrti ugovarača, ovaj može sve dotle, pa i svojim testamentom, opozvati korist ugovorenu za trećeg, ako iz samog ugovora ili iz okolnosti ne proizlazi nešto drugo.

Član 133

Odbijenice dužnika prema trećem

Dužnik može istaći trećem sve odbijenice koje ima prema ugovaraču po osnovu ugovora kojim je ugovorena korist za trećeg.

Član 134

Odbijanje trećeg

Ako treći odbije korist koja je ugovorena za njega, ili je ugovarač opozove, korist pripada ugovaraču, ako što drugo nije ugovoreno ili ne proizlazi iz prirode posla.

Član 135

Obećanje radnje trećeg lica

1. Obećanje učinjeno drugom da će treće lice nešto učiniti ili propustiti, trećeg ne obavezuje, a obećavalac odgovara za štetu koju bi drugi pretrpeo zbog toga što treći neće da se obaveže ili da izvrši ili propusti određenu radnju.
2. Obećavalac neće odgovarati ako je drugom obećao da će se samo zauzeti kod trećeg da se ovaj obaveže da nešto učini ili propusti, a u tome nije uspeo i pored sveg potrebnog zalaganja.

GLAVA 2

PROUZROKOVANJE ŠTETE

PODGLAVLJE 1

OPŠTA NAČELA

Član 136 Osnovi odgovornosti

1. Lice koje nanosi štetu drugom dužan je da tu štetu nadoknadi, osim ukoliko se utvrđuje da je šteta prouzrokovana bez njegove krivice.
2. Za štetu od stvari ili delatnosti, od kojih potiče povećana opasnost štete za okolinu, odgovara se bez obzira na krivicu.
3. Za štetu bez obzira na krivicu odgovara se i u drugim slučajevima predviđenim zakonom.

Član 137 Šteta

Šteta je umanjenje nečije imovine (obična šteta) i sprečavanje njenog povećanja (izgubljena korist), kao i nanošenje drugome fizičkog ili psihičkog bola ili straha (nematerijalna šteta).

Član 138 Zahtev da se ukloni opasnost štete

1. Svako može zahtevati od drugoga da ukloni izvor opasnosti od koga pretila znatnija šteta njemu ili neodređenom broju lica, kao i da se uzdrži od delatnosti od koje proizlazi uznemiravanje ili opasnost štete, ako se nastanak uznemiravanja ili štete ne može sprečiti odgovarajućim merama.
2. Sud će na zahtev zainteresovanog lica narediti da se preduzmu odgovarajuće mere za sprečavanje nastanka štete ili uznemiravanja, ili da se ukloni izvor opasnosti, na trošak držaoca izvora opasnosti, ako ovaj sam to ne učini.
3. Ako šteta nastane u obavljanju opstehorisne, za koju je dobijena dozvola nadležnog organa, može se zahtevati samo naknada štete koja prelazi normalne granice.
4. Međutim, i u tom slučaju se može zahtevati preduzimanje društveno opravdanih mera za sprečavanje nastupanja štete ili za njeno smanjenje.

Član 139 Zahtev da se prestane sa povredom prava ličnosti

1. Svako ima pravo zahtevati od suda ili drugog nadležnog organa da naredi prestanak radnje kojom se povređuje integritet ljudske ličnosti, ličnog i porodičnog života i drugih prava njegove ličnosti.

2. Sud, odnosno drugi nadležni organ može narediti prestanak radnje pod pretnjom plaćanja izvesne novčane svote, određene ukupno ili po jedinici vremena, u korist povređenog.

PODGLAVLJE 2 ODGOVORNOST PO OSNOVU KRIVICE

Član 140 Postojanje krivice

Krivica postoji kada je štetnik prouzrokovao štetu namerno ili nepažnjom.

Član 141 Lica koja nisu odgovorna

1. Lice koje usled dusevne bolesti ili zaostalog umnog razvoja ili drugih razloga nije sposobno za rasuđivanje, ne odgovara za štetu koju drugome prouzrokuje, osim ako se dokaže da je štetu prouzrokovao u trenutku kada je bio sposoban za rasuđivanje.
2. Ko drugom prouzrokuje štetu u stanju prolazne nesposobnosti za rasuđivanje, odgovoran je za nju, izuzev ako dokaže da nije svojom krivicom dospelo u to stanje.
3. Ako je u to stanje dospelo tuđom krivicom, za štetu će odgovarati onaj ko ga je u to stanje doveo.

Član 142 Odgovornost maloletnika

1. Maloletnik do navršene sedme (7) godine ne odgovara za štetu koju prouzrokuje.
2. "Maloletnik od sedam (7) godina starosti do (14) godina starosti ne odgovara za prouzrokovanu štetu, osim ukoliko se dokaže da je tokom prouzrokovanja štete bio sposoban za rasuđivanje".
3. Maloletnik sa navršenih četrnaest (14) godina odgovara prema opštim pravilima o odgovornosti za štetu.

Član 143 Nužna odbrana, stanje nužde, otklanjanje štete od drugog

1. Ko u nužnoj odbrani prouzrokuje štetu napadaču nije dužan naknaditi je, osim u slučaju prekoračenja nužne odbrane.
2. Kad neko prouzrokuje štetu u stanju krajnje nužde, oštećenik može zahtevati naknadu od lica koje je krivo za nastanak opasnosti štete, ili od lica od kojih je šteta otklonjena, ali od ovih poslednjih, ne više od koristi koju su imala od toga.
3. Ko pretrpi štetu otklanjajući od drugog opasnost štete, ima pravo zahtevati od njega naknadu one štete kojoj se razumno izložio.

Član 144
Dozvoljena samopomoć

1. Ko u slučaju dozvoljene samopomoći prouzrokuje štetu licu koje je izazvalo potrebu samopomoći, nije dužan naknaditi je.
2. Pod dozvoljenom samopomoći podrazumeva se pravo svakog lica da otkloni povredu prava kad neposredno preti opasnost, ako je takva zaštita nužna i ako način otklanjanja povrede prava odgovara prilikama u kojima nastaje opasnost.

Član 145
Pristanak oštećenika

1. Ko na svoju štetu dozvoli drugome preduzimanje neke radnje, ne može od njega zahtevati naknadu štete prouzrokovane tom radnjom.
2. Ništava je izjava oštećenika kojom je pristao da mu se učini šteta radnjom koja je zakonom zabranjena.

PODGLAVLJE 3
ODGOVORNOST ZA DRUGOGA

Član 146
Duševno bolesni i zaostali u umnom razvoju

1. Za štetu koju prouzrokuje lice koje usled duševne bolesti ili zaostalog umnog razvoja ili drugih razloga nije sposobno za rasuđivanje, odgovara onaj koji je na osnovu zakona, ili odluke nadležnog organa, ili ugovora, dužan da vodi nadzor nad njim.
2. On se može osloboditi odgovornosti ako dokaže da je vršio nadzor na koji je obavezan ili da bi šteta nastala i pri brižljivom vršenju nadzora.

Član 147
Odgovornost roditelja

1. Roditelji odgovaraju za štetu koju prouzrokuje drugom njihovo dete do navršene sedme (7) godine, bez obzira na svoju krivicu.
2. Oni se oslobađaju odgovornosti ako postoje razlozi za isključenje odgovornosti prema pravilima o odgovornosti bez obzira na krivicu.
3. Oni ne odgovaraju ako je šteta nastala dok je dete bilo povereno drugom licu i ako je to lice odgovorno za štetu.
4. Roditelji odgovaraju za štetu koju prouzrokuje drugom njihovo maloletno dete koje je navršilo sedam (7) godina, osim ako dokažu da je šteta nastala bez njihove krivice.

Član 148
Solidarna odgovornost

Ako pored roditelja i dete odgovara za štetu, njihova je odgovornost solidarna.

Član 149
Odgovornost drugog lica za maloletnika

1. Za štetu koju drugom prouzrokuje maloletnik dok je pod nadzorom staratelja, škole ili druge ustanove, odgovara staratelj, škola, odnosno druga ustanova, osim ako dokažu da su nadzor vršili na način na koji su obavezni, ili da bi šteta nastala i pri brižljivom vršenju nadzora.

2. Ako za štetu odgovara i maloletnik, odgovornost je solidarna.

Član 150
Posebna odgovornost roditelja

1. Ako dužnost nadzora nad maloletnim licem ne leži na roditeljima, već na nekom drugom licu, oštećenik ima pravo da zahteva naknadu od roditelja, kad je šteta nastala usled lošeg vaspitanja maloletnika, rđavih primera ili porodičnih navika koje su mu roditelji dali, ili se i inače šteta može upisati u krivicu roditeljima.

2. Lice na kome u ovom slučaju leži dužnost nadzora ima pravo tražiti od roditelja da mu naknade isplaćeni iznos ako je ono isplatilo naknadu oštećeniku.

Član 151
Odgovornost po osnovu pravičnosti

1. U slučaju štete koju je prouzrokovalo lice koje za nju nije odgovorno, a naknada se ne može dobiti od lica koje je bilo dužno da vodi nadzor nad njim, sud može, kad to pravičnost zahteva, a naročito s obzirom na materijalno stanje štetnika i oštećenika, osuditi štetnika da naknadi štetu, potpuno ili delimično.

2. Ako je štetu prouzrokovao maloletnik sposoban za rasuđivanje koji nije u stanju da je naknadi, sud može, kad to pravičnost zahteva, a naročito s obzirom na materijalno stanje roditelja i oštećenika, obavezati roditelje da naknade štetu, potpuno ili delimično, iako za nju nisu krivi.

PODGLAVLJE 4

ODGOVORNOST POSLODAVCA ZA ZAPOSLENE

Član 152
Odgovornost poslodavca

1. Pravno ili fizičko lice za koje je zaposleni radio u vreme prouzrokovanja štete je odgovorno za štetu prouzrokovanu trećem licu od strane zaposlenog tokom rada ili u vezi sa radom, osim ako se dokaže da je zaposleni u datim okolnostima postupao onako kako je trebalo.

2. Oštećenik ima pravo zahtevati naknadu štete i neposredno od radnika ako je štetu prouzrokovao namerno.

3. Bilo koje lice koje obeštećuje oštećenika za štetu prouzrokovanu od zaposlenog namerno ili krajnjom nepažnjom ima pravo da traži vraćanje iznosa plaćenog od strane zaposlenika.

4. To pravo se gasi šest (6) meseci od dana plaćanja naknade štete.

5. Odredbom stava 1 ovog člana ne dira se u pravila o odgovornosti za štetu koja potiče od opasne stvari ili opasne delatnosti.

Član 153
Odgovornost pravnog lica za štetu koju prouzrokuje njegov organ

1. Pravno lice odgovara za štetu koju njegov organ prouzrokuje trećem licu u vršenju ili u vezi sa vršenjem svojih funkcija.
2. Ako za određeni slučaj nije što drugo u zakonu određeno, pravno lice ima pravo na naknadu od lica koje je štetu skrivilo namerno ili krajnjom nepažnjom.
3. To pravo zastareva u roku od šest (6) meseci od dana isplaćene naknade štete.

PODGLAVLJE 5

ODGOVORNOST ZA ŠTETU OD OPASNE STVARI ILI OPASNE DELATNOSTI

I. OPŠTE ODREDBE

Član 154
Pretpostavka uzročnosti

Šteta nastala u vezi sa opasnom stvari, odnosno opasnom delatnošću smatra se da potiče od te stvari, odnosno delatnosti, izuzev ako se dokaže da one nisu bile uzrok štete.

Član 155
Ko odgovara za štetu

Za štetu od opasne stvari odgovara njen imaoc, a za štetu od opasne delatnosti odgovara lice koje se njom bavi.

Član 156
Protivpravno oduzimanje opasne stvari od imaoca

Ako je imaocu oduzeta opasna stvar na protivpravan način, za štetu koja od nje potiče ne odgovara on, nego onaj koji mu je oduzeo opasnu stvar, ako imaoc nije za to odgovoran.

Član 157
Predaja stvari trećem licu

1. Umesto imaoca stvari, i isto kao on, odgovara lice kome je imaoc poverio stvar da se njome služi, ili lice koje je inače dužno da je nadgleda, a nije kod njega na radu.
2. Pored njega će odgovarati i imaoc stvari ako je šteta proizašla iz neke skrivene mane ili skrivenog svojstva stvari na koje mu nije skrenuo pažnju.
3. U tom slučaju odgovorno lice koje je isplatilo naknadu oštećeniku ima pravo da zahteva ceo njen iznos od imaoca.
4. Imaoc opasne stvari koji ju je poverio licu koje nije osposobljeno ili nije ovlašćeno da njome rukuje, odgovara za štetu koja potekne od te stvari.

Član 158
Oslobođenje od odgovornosti

1. Imaoc se oslobađa odgovornosti ako dokaže da šteta potiče od nekog uzroka koji se nalazio van stvari, a čije se dejstvo nije moglo predvideti, ni izbeći ili otkloniti.

2. Imaoc stvari oslobađa se odgovornosti i ako dokaže da je šteta nastala isključivo radnjom oštećenika ili trećeg lica, koju on nije mogao predvideti i čije posledice nije mogao izbeći ili otkloniti.
3. Imaoc se oslobađa odgovornosti delimično, ako je oštećenik delimično doprineo nastanku štete.
4. Ako je nastanku štete delimično doprinelo treće lice, ono odgovara oštećeniku solidarno sa imaocem stvari.
5. Lice koje pomaže imaocu pri upotrebi stvari se ne smatra trećim licem.

II. ODGOVORNOST ZA MOTORNA VOZILA

Član 159

Odgovornost u slučaju udesa izazvanog motornim vozilom u pokretu

1. U slučaju udesa izazvanog motornim vozilom u pokretu koji je prouzrokovan isključivom krivicom jednog imaoca, primenjuju se pravila o odgovornosti po osnovu krivice.
2. Ako postoji obostrana krivica, svaki imaoc motornog vozila odgovara za ukupnu štetu koju su oni pretrpeli srazmerno stepenu svoje krivice.
3. Ako nema krivice ni jedne strane, imaoc motornog vozila odgovara na ravne delove ako razlozi pravičnosti ne zahtevaju što drugo.
4. Za štetu koju pretrpe treća lica imaoci motornih vozila odgovaraju solidarno.

III. ODGOVORNOST PROIZVOĐAČA STVARI SA NEDOSTATKOM

Član 160

Odgovornost proizvođača za nedostatke stvari

1. Ko stavi u promet neku stvar koju je proizveo, a koja zbog nekog nedostatka za koji on nije znao predstavlja opasnost štete za lica ili stvari, odgovara za štetu koja bi nastala zbog tog nedostatka.
2. Proizvođač odgovara i za opasna svojstva stvari ako nije preduzeo sve što je potrebno da štetu, koju je mogao predvideti, spreči putem upozorenja, bezbedne ambalaže ili drugom odgovarajućom merom.

PODGLAVLJE 6

POSEBNI SLUČAJEVI ODGOVORNOSTI

Član 161

Odgovornost usled terorističkih akata, javnih demonstracija ili manifestacija

Država ili lice koje je po važećim propisima trebalo da to spreči, odgovara za štetu nastalu smrću ili telesnom povredom usled terorističkih akata ili prilikom javnih demonstracija i manifestacija.

Član 162

Odgovornost organizatora priredbi

Organizator okupljanja većeg broja ljudi u zatvorenom ili na otvorenom prostoru odgovara za štetu nastalu smrću ili telesnom povredom koju neko pretrpi usled izvanrednih okolnosti koje u takvim prilikama mogu nastati, kao što je gibanje masa, opšti nered.

Član 163
Odgovornost imaoca životinje

1. Imaoc životinje je odgovoran za štetu koju ona prouzrokuje.
2. Imaoc domaće životinje je odgovoran za štetu koju ona prouzrokuje, osim ako se dokaže da je imaoc pokazao potrebnu pažnju i nadgledanje.

Član 164
Odgovornost imaoca zgrade

Imaoc zgrade ili prostora sa kojeg je pao objekat, odgovara za nastalu štetu u slučaju da je objekat bio postavljen na opasan način ili ako bačeni objekat padne sa zgrade.

Član 165
Odgovornost za urušavanje građevine

Graditelj (imaoc izgradnje) je odgovoran za štetu u slučaju da se delovi zgrade uruše ili padnu, osim ako se dokaže da događaj nije posledica neadekvatnog kvaliteta gradnje i da je imaoc (graditelj) učinio sve da se izbegne rizik.

Član 166
Odgovornost zbog uskraćivanja neophodne pomoći

1. Ko bez opasnosti po sebe uskrati pomoć licu čiji su život ili zdravlje očigledno ugroženi, odgovara za štetu koja je otuda nastala, ako je on tu štetu prema okolnostima slučaja morao predvideti.
2. Ako pravičnost zahteva, sud može takvo lice osloboditi obaveze da naknadi štetu.

Član 167
Odgovornost u vezi sa obavezom zaključenja ugovora

Lice koje je po zakonu obavezno da zaključi neki ugovor, dužno je da naknadi štetu ako na zahtev zainteresovanog lica bez odlaganja ne zaključi taj ugovor.

Član 168
Odgovornost u vezi sa vršenjem poslova od opšteg interesa

Preduzeća i druga pravna lica koja vrše komunalnu ili drugu sličnu delatnost od opšteg interesa odgovaraju za štetu ako bez opravdanog razloga obustave ili neredovno vrše svoju uslugu.

PODGLAVLJE 7

NAKNADA ŠTETE

I. NAKNADA MATERIJALNE ŠTETE

Član 169
Uspostavljanje ranijeg stanja i naknada u novcu

1. Odgovorno lice dužno je uspostaviti stanje koje je bilo pre nego što je šteta nastala.
2. Ukoliko uspostavljanje ranijeg stanja ne uklanja štetu potpuno, odgovorno lice dužno je za ostatak štete dati naknadu u novcu.

3. Kad uspostavljanje ranijeg stanja nije moguće, ili kad sud smatra da nije nužno da to učini odgovorno lice, sud će odrediti da ono isplati oštećeniku odgovarajuću svotu novca na ime naknade štete.

4. Sud će dosuditi oštećeniku naknadu u novcu kad on to zahteva, izuzev ako okolnosti datog slučaja opravdavaju uspostavljanje ranijeg stanja.

Član 170

Kad dospeva obaveza naknade

Obaveza naknade štete smatra se dospelom od trenutka nastanka štete.

Član 171

Naknada u slučaju propasti stvari oduzete na nedozvoljen način

Imaoc stvari koja je bila oduzeta na nedozvoljen način, ima pravo na naknadu štete i u slučaju kada je stvar propala usled dejstva više sile.

Član 172

Naknada u obliku novčane rente

1. U slučaju smrti, telesne povrede ili oštećenja zdravlja, naknada se određuje, po pravilu, u obliku novčane rente, doživotno ili za određeno vreme.

2. Novčana renta dosuđena na ime naknade štete plaća se mesečno unapred, ako sud ne odredi što drugo.

3. Poverilac ima pravo da zahteva potrebno obezbeđenje za isplatu rente, osim ako to prema okolnostima slučaja ne bi bilo opravdano.

4. Ako dužnik ne pruži obezbeđenje koje sud odredi, poverilac ima pravo da zahteva da mu se umesto rente isplati jedna ukupna svota čija se visina određuje prema visini rente i verovatnom trajanju poveriočevog života, uz odbitak odgovarajućih kamata.

5. Iz ozbiljnih uzroka poverilac može i u drugim slučajevima zahtevati, odmah ili docnije, da mu se umesto rente isplati jedna ukupna svota.

II. OBIM NAKNADE MATERIJALNE ŠTETE

Član 173

Realna šteta i izmakla korist

1. Oštećenik ima pravo kako na naknadu obične štete, tako i na naknadu izmakle koristi.

2. Visina naknade štete određuje se prema cenama u vreme donošenja sudske odluke, izuzev slučaja kad zakon previda drugačije.

3. Pri oceni visine izmakle koristi uzima se u obzir dobitak koji se mogao osnovano očekivati prema redovnom toku stvari ili prema posebnim okolnostima, a čije je ostvarenje sprečeno štetnikovom radnjom ili propuštanjem.

4. Kad je stvar uništena ili oštećena krivičnim delom učinjenim sa umišljajem, sud može odrediti visinu naknada prema vrednosti koju je stvar imala za oštećenika.

Član 174 Potpuna naknada

Sud će, uzimajući u obzir i okolnosti koje su nastupile posle prouzrokovanja štete dosuditi naknadu u iznosu koji je potreban da se oštećenikova materijalna situacija dovede u ono stanje u kome bi se nalazila da nije bilo štetne radnje ili propuštanja.

Član 175 Sniženje naknade

1. Sud može, vodeći računa o materijalnom stanju oštećenika, osuditi odgovorno lice da isplati manju naknadu nego što iznosi šteta, ako ona nije prouzrokovana ni namerno ni krajnjom nepažnjom, a odgovorno lice je slabog imovnog stanja te bi ga isplata potpune naknade dovela u oskudicu.

2. Ako je štetnik prouzrokovao štetu radeći nešto radi koristi oštećenika, sud može odrediti manju naknadu, vodeći računa o brižljivosti koju štetnik pokazuje u sopstvenim poslovima.

Član 176 Podeljena odgovornost

1. Oštećenik koji je doprineo da šteta nastane ili da bude veća nego što bi inače bila, ima pravo samo na srazmerno smanjenu naknadu.

2. Odredbe za odgovornost pravnog zastupnika i pomagača se shodno primenjuju za prethodni stav.

3. Kad je nemoguće utvrditi koji deo štete potiče od oštećenikove radnje, sud će dosuditi naknadu vodeći računa o okolnostima slučaja.

4. Štetnik i oštećenik nose breme dokazivanja za doprinos drugog u prouzrokovanju i za uzročnost toga doprinosa na štetu i njenu visinu.

III. PRAVILA O NAKNADI MATERIJALNE ŠTETE U SLUČAJU SMRTI, TELESNE POVREDE I OŠTEĆENJA ZDRAVLJA

Član 177 Izgubljena zarada i troškovi lečenja i sahrane

1. Ko prouzrokuje nečiju smrt dužan je naknaditi uobičajene troškove njegove sahrane.

2. On je dužan naknaditi i troškove njegovog lečenja od zadobijenih povreda i druge potrebne troškove u vezi sa lečenjem, kao i zaradu izgubljenu zbog nesposobnosti za rad.

Član 178 Pravo lica koje je poginuli izdržavao

1. Lice koje je poginuli izdržavao ili redovno pomagao, kao i ono koje je po zakonu imalo pravo zahtevati izdržavanje od poginulog, ima pravo na naknadu štete koju trpi gubitkom izdržavanja, odnosno pomaganja.

2. Ova šteta naknađuje se plaćanjem novčane rente, čiji se iznos odmerava s obzirom na sve okolnosti slučaja, a koji ne može biti veći od onoga što bi oštećenik dobijao od poginulog da je ostao u životu.

Član 179
Naknada štete u slučaju telesne povrede ili narušenja zdravlja

1. Ko drugome nanese telesnu povredu ili mu naruši zdravlje, dužan je naknaditi mu troškove oko lečenja i druge potrebne troškove s tim u vezi, kao i zaradu izgublenu zbog nesposobnosti za rad za vreme lečenja.

2. Ako povređeni zbog potpune ili delimične nesposobnosti za rad gubi zaradu, ili su mu potrebe trajno povećane, ili su mogućnosti njegovog daljeg razvijanja i napredovanja uništene ili smanjene, odgovorno lice dužno je plaćati povređenom određenu novčanu rentu, kao naknadu za tu štetu.

Član 180
Izmena dosuđene naknade

Sud može na zahtev oštećenika za ubuduće povećati rentu, a može je na zahtev štetnika smanjiti ili ukinuti, ako se znatnije promene okolnosti koje je sud imao u vidu prilikom donošenja ranije odluke.

Član 181
Neprenosivost prava

1. Pravo na naknadu štete u vidu novčane rente usled smrti bliskog lica ili usled povrede tela ili oštećenja zdravlja ne može se preneti drugom licu.

2. Dospeli iznosi naknade mogu se preneti drugome, ako je iznos naknade određen pismenim sporazumom strana ili pravnosnažnom sudskom odlukom.

IV. NAKNADA NEMATERIJALNE ŠTETE

Član 182
Objavljivanje presude ili ispravke

U slučaju povrede prava ličnosti sud može narediti, na trošak štetnika, objavljivanje presude, odnosno ispravke, ili narediti da štetnik povuče izjavu kojom je povreda učinjena, ili što drugo čime se može ostvariti svrha koja se postiže naknadom.

Član 183
Novčana naknada

1. Za pretrpljene fizičke bolove, za pretrpljene duševne bolove zbog umanjenja životne aktivnosti, naruženosti, povrede ugleda, časti, slobode ili prava ličnosti, smrti bliskog lica kao i za strah sud će, ako nađe da okolnosti slučaja, a naročito jačina bolova i straha i njihovo trajanje to opravdava, dosuditi pravičnu novčanu naknadu, nezavisno od naknade materijalne štete kao i u njenom odsustvu.

2. Prilikom odlučivanja o zahtevu za naknadu nematerijalne štete, kao i o visini njene naknade, sud će voditi računa o značaju povređenog dobra i cilju kome služi ta naknada, ali i o tome da se njome ne pogoduje težnjama koje nisu spojive sa njenom prirodom i društvenom svrhom.

Član 184
Lica koja imaju pravo na novčanu naknadu u slučaju smrti ili teškog invaliditeta

1. U slučaju smrti nekog lica, sud može dosuditi članovima njegove uže porodice (bračni drug, deca i roditelji) pravičnu novčanu naknadu za njihove duševne bolove.

2. Takva naknada može se dosuditi i braći i sestrama ako je između njih i umrlog postojala trajnija zajednica života.

3. U slučaju naročito teškog invaliditeta ili visokog stepena naruženosti nekog lica, sud može dosuditi njegovom bračnom drugu, deci i roditeljima pravičnu novčanu naknadu za njihove duševne bolove.

4. Naknada iz stava 1 i 3 ovog člana može se dosuditi i vanbračnom drugu, ako je između njega i umrlog, odnosno povređenog postojala trajnija zajednica života.

Član 185

Satisfakcija u posebnim slučajevima (Povreda dostojanstva)

Pravo na pravičnu novčanu naknadu zbog pretrpljenih duševnih bolova ima lice koje je prevarom, prinudom ili zloupotrebom nekog odnosa podređenosti ili zavisnosti navedeno na kažnjivu obljubu ili kažnjivu bludnu radnju, kao i lice prema kome je izvršeno neko drugo krivično delo protiv dostojanstva ličnosti i morala.

Član 186

Naknada buduće štete

Sud će na zahtev oštećenog dosuditi naknadu i za buduću nematerijalnu štetu ako je po redovnom toku izvesno da će ona trajati i u budućnosti.

Član 187

Novčana naknada za pravno lice

Sud će dodeliti pravičnu nagradu u novcu pravnom licu zbog klevetanja ugleda ili dobrog imena, bez obzira na naknadu materijalne štete, ako utvrdi da okolnosti to opravdavaju, čak i ako nema materijalne štete.

Član 188

Nasleđivanje i ustupanje potraživanja naknade nematerijalne štete

1. Potraživanje naknade nematerijalne štete prelazi na naslednika samo ako je priznato pravnosnažnom odlukom ili pismenim sporazumom.

2. Pod istim uslovima, to potraživanje može biti predmet ustupanja, prebijanja i prinudnog izvršenja.

Član 189

Podeljena odgovornost i sniženje naknade

Odredbe o podeljenoj odgovornosti i sniženju naknade koje važe za materijalnu štetu shodno se primenjuju i na nematerijalnu štetu.

PODGLAVLJE 8

ODGOVORNOST VIŠE LICA ZA ISTU ŠTETU

Član 190

Solidarna odgovornost

1. Za štetu koju je više lica prouzrokovalo zajedno, svi učesnici odgovaraju solidarno.

2. Podstrekač i pomagač, kao i onaj koji je pomagao da se odgovorna lica ne otkriju, odgovaraju solidarno sa njima.

3. Solidarno odgovaraju za prouzrokovanu štetu i lica koja su je prouzrokovala radeći nezavisno jedno od drugog, ako se ne mogu utvrditi njihovi udeli u prouzrokovanoj šteti.

4. Kad je nesumnjivo da je štetu prouzrokovalo neko od dva ili više određenih lica koja su na neki način međusobno povezana, a ne može se utvrditi koje je od njih štetu prouzrokovalo, ta lica odgovaraju solidarno.

Član 191
Solidarna odgovornost naručioca i izvođača radova

Naručilac i izvođač radova na nepokretnosti solidarno odgovaraju trećem licu za štetu koja mu nastane u vezi sa izvođenjem tih radova.

Član 192
Regres isplatioca

1. Solidarni dužnik koji isplati više nego što iznosi njegov udeo u šteti, može tražiti od svakog od ostalih dužnika da mu naknadi ono što je platio za njega.
2. Koliko iznosi udeo svakog pojedinog dužnika sud određuje s obzirom na težinu njegove krivice i težinu posledica koje su proistekle iz njegovog delovanja.
3. U slučaju nemogućnosti da se utvrde udeli dužnika, na svakog pada jednak deo, osim ako pravičnost zahteva da se u konkretnom slučaju drukčije odluči.

PODGLAVLJE 9

PRAVO OŠTEĆENIKA POSLE ZASTARELOSTI PRAVA DA ZAHTEVA NAKNADU

Član 193
Pravo oštećenika posle zastarelosti prava da zahteva naknadu

Posle nastupanja zastarelosti prava da zahteva naknadu štete, oštećenik može zahtevati od odgovornog lica, po pravilima koja važe u slučaju sticanja bez osnova, da mu ustupi ono što je dobio radnjom kojom je prouzrokovana šteta.

GLAVA 3

STICANJE BEZ OSNOVA

PODGLAVLJE 1

OPŠTA PRAVILA

Član 194
Opšta pravila

1. Svako lice koje obogacuje na štetu drugog bez pravnog osnova, dužan je da vrati imovinu, ili da naknadi vrednost postignutih koristi.
2. Izraz obogacenje isto tako obuhvaća sticanje koristi preko usluga
3. Obaveza vraćanja, odnosno naknade vrednosti nastaje i kada lice primi nešto s obzirom na osnov koji se nije ostvario ili koji je kasnije nestao.

PODGLAVLJE 2

PRAVILA VRAĆANJA

Član 195

Kad se ne može tražiti vraćanje

Ko izvrši isplatu znajući da nije dužan platiti, nema pravo da zahteva vraćanje, izuzev ako je zadržao pravo da traži vraćanje ili ako je platio da bi izbegao prinudu.

Član 196

Izvršenje neke prirodne obaveze, ili neke moralne dužnosti

Ne može se tražiti ono što je dato ili učinjeno na ime izvršenja neke prirodne obaveze ili neke moralne dužnosti.

Član 197

Obim vraćanja

Kad se vraća ono što je stečeno bez osnova, moraju se vratiti plodovi i platiti zatezna kamata, i to, ako je sticalac nesavestan, od dana sticanja, a inače od dana podnošenja zahteva.

Član 198

Naknada troškova

Sticalac ima pravo na naknadu nužnih i korisnih troškova, ali ako je bio nesavestan, naknada za korisne troškove mu pripada samo do iznosa koji predstavlja uvećanje vrednosti u trenutku vraćanja.

Član 199

Kad se može zadržati primljeno

1. Ne može se tražiti vraćanje neosnovano plaćenih iznosa na ime naknade štete zbog povrede tela, narušavanja zdravlja ili smrti, ukoliko je isplata izvršena savesnom pribaviocu.

2. Kao neosnovano placen iznos se racuna isplata na osnovu sudske odluke koja je naknadno preinačena ili ukinuta.

Član 200

Upotreba stvari u tuđu korist

Ako je neko svoju ili tuđu stvar upotrebio za korist trećeg, a nema uslova za primenu pravila o poslovodstvu bez naloga, treći je dužan vratiti stvar, odnosno, ako to nije moguće, naknaditi njenu vrednost.

Član 201

Izdatak za drugog

Ko za drugog učini kakav izdatak ili nešto drugo što je ovaj po zakonu bio dužan učiniti, ima pravo zahtevati naknadu od njega.

Član 202

Upotrebljavanje tuđe stvari u svoju korist

Kad je neko tuđu stvar upotrebio u svoju korist, imaoc može zahtevati, nezavisno od prava na naknadu štete, ili u odsustvu ove, da mu ovaj naknadi korist koju je imao od upotrebe.

GLAVA 4

POSLOVODSTVO TUĐJIH POSLOVA BEZ NALOGA

PODGLAVLJE 1

OPŠTA PRAVILA

Član 203 Definicija i uslovi

Tuđi posao se može izvršiti bez naloga samo ako posao ne trpi odlaganje, i može se prouzrokovati šteta ili se, jasno, gubi jedna korist.

PODGLAVLJE 2

OBAVEZE I PRAVA VRSIOCA TUĐJIH POSLOVA BEZ NALOGA

Član 204 Obaveze vršioca tuđih poslova bez naloga

1. Vršilac tuđih poslova bez naloga dužan je obavestiti vlasnika posla o svom postupku što je moguće pre takođe obavestiti da će nastaviti započeti posao, ukoliko za ovo ima opravdanu mogućnost, onog čiji je posao i nastaviti započeti posao ukoliko mu je to razumno moguće, dok vlasnik posla ne bude mogao preuzeti brigu o njemu.
2. Po svršenom poslu, vršilac tuđih poslova bez naloga je dužan položiti račun i ustupiti onome čiji je posao sve što je pribavio vršeći njegov posao.
3. Ukoliko nije što drugo zakonom određeno, izvršilac tuđih poslova bez naloga ima obaveze nalogoprimca.

Član 205 Dužna pažnja i odgovornost

1. Pri vršenju tuđeg posla vršilac tuđih poslova bez naloga dužan je rukovoditi se faktičnim ili pretpostavljenim namerama vlasnika posla.
2. On je dužan postupiti sa pažnjom dobrog privrednika, odnosno dobrog domaćina.
3. Sud može, s obzirom na okolnosti u kojima se neko nezvano započeo tuđi posao, smanjiti njegovu odgovornost ili ga sasvim osloboditi odgovornosti za nepažnju.
4. Za odgovornost izvršioca tuđeg posla bez naloga koji je poslovno nesposoban da deluje važe pravila o njegovoj ugovornoj i vanugovornoj odgovornosti.

Član 206 Prava poslovođe bez naloga

1. Vrsilac tuđih poslova bez naloga koji je postupio u svemu kako treba i radio ono što su okolnosti zahtevale, ima pravo zahtevati od vlasnika posla da se oslobodi svih obaveza koje je zbog toga posla uzeo na sebe ovaj poso, da preuzme na sebe sve obaveze koje je zaključio u njegovo ime, da se nadoknadi ze sve nužne i korisne izdatke, čak i ako očekivani rezultat nije postignut.

2. Vršiozu tuđih poslova bez naloga pripada i primerna naknada za trud, ako je otklonio štetu od vlasnika posla ili ako mu je pribavio korist koja odgovara u svemu njegovim namerama i potrebama.

Član 207

Vršenje tuđih poslova u nameri da se drugom pomogne

Ko vrši tuđi posao u nameri da drugome pomogne, a nisu ispunjeni uslovi za posloводство bez naloga, pripada mu pravo na naknadu učinjenih troškova, ali najviše do visine koristi koju je drugi postigao.

Član 208

Odnosnje dodataka

Svaki poslovođa bez naloga ima pravo odneti stvari kojima je povećao tuđu imovinu a za koje mu se učinjeni izdaci ne naknađuju, ako se one mogu odvojiti bez oštećenja stvari kojoj su dodate, ali lice u čiji se posao bio umešao može zadržati te dodatke ukoliko mu naknadi njihovu sadašnju vrednost.

PODGLAVLJE 3

VRŠENJE TUĐIH POSLOVA PROTIV ZABRANE

Član 209

Odgovornosti poslovođe bez naloga

1. Ko izvrši tuđi posao se pored zabrane vlasnika posla, a za zabranu je znao ili morao znati, nema prava koja pripadaju vršiocu tuđi poslova bez naloga.
2. On odgovara za štetu koju je prouzrokovao mešanjem u tuđe poslove, čak i ako je do nje došlo bez njegove krivice.
3. Kada je zabrana vršenja posla protivna zakonu ili moralu, a naročito ako je neko zabranio da drugi ispuni neku njegovu zakonsku obavezu koja ne trpi odlaganje važe opšta pravila o poslovodu bez naloga.

PODGLAVLJE 4

NEPRAVO POSLOVODSTVO

Član 210

Neovlašćeno posloводство za ličnu korist

1. Ko vrši tuđi posao u nameri da za sebe zadrži postignute koristi iako zna da je posao tuđ, dužan je na zahtev vlasnika posla položiti račun kao poslovođa bez naloga i predati mu sve postignute koristi.
2. Vlasnika posla može zahtevati i vraćanje stvari u pređašnje stanje, kao i naknadu štete.

PODGLAVLJE 5

ODOBRENJE

Član 211

Odobrenje onog čiji je posao

Ako vlasnik posla naknadno odobri izvršeni posao, izvršilac tuđeg posla bez naloga smatra se nalagoprincem koji je od početka radio po nalogu vlasnika posla.

GLAVA 5
JEDNOSTRANA IZJAVA VOLJE
PODGLAVLJE 1
JAVNO OBEĆANJE NAGRADE

Član 212
Obavezujuće obećanje

1. Javnim oglasom učinjeno obećanje nagrade onome ko izvrši određenu radnju, postigne neki uspeh, nađe se u određenoj situaciji ili, ako je obećanje učinjeno pod nekim drugim uslovom, obavezuje obećavaoca da ispuni obećanje.
2. Obećavalac nagrade ili bilo kakvog nagradnog takmičenja dužan je da odredi rok za takmičenje, a ako ga ne odredi svako ko želi da učestvuje u takmičenju ima pravo da traži da sud odredi odgovarajući rok.

Član 213
Opozivanje obećanja

1. Obećanje se može opozvati onako kako je učinjeno, kao i ličnim saopštenjem ali onaj ko je izvršio radnju, a nije znao niti je morao znati da je obećanje nagrade opozvano, ima pravo zahtevati obećanu nagradu, a onaj ko je do opozivanja učinio potrebne izdatke radi izvršenja radnje određene u javnom oglasu ima pravo na njihovu naknadu, izuzev ako obećavalac dokaže da su oni učinjeni uzalud.
2. Obećanje nagrade ne može se opozvati ako je oglasom određen rok za izvršenje radnje, odnosno za obaveštenje o postignutom rezultatu ili ostvarenju određene situacije.

Član 214
Pravo na nagradu

1. Pravo na nagradu ima onaj ko prvi izvrši radnju za koju je nagrada obećana.
2. Ako je više lica izvršilo radnju istovremeno, svakom pripada jednak deo nagrade, ukoliko pravičnost ne zahteva drukčiju podelu.

Član 215
Slučaj konkursa

1. O dodeljivanju nagrade u slučaju konkursa odlučuje organizator konkursa ili jedno ili više lica koja on odredi.
2. Ako su u uslovima konkursa ili nekim opštim propisima koji važe za određeni konkurs postavljena pravila po kojima nagrada treba da bude dodeljena, svaki učesnik u konkursu ima pravo zahtevati poništenje odluke o dodeljivanju nagrade ako nagrada nije dodeljena saglasno tim pravilima.
3. Svojinu ili koje drugo pravo na delu za radnju ili izvršeni posao konkursom stiče organizator konkursa samo ako je to navedeno u oglasu konkursa.

Član 216
Prestanak obaveze

Obaveza obećavaoca nagrade prestaje ako mu niko ne saopšti, u roku određenom u oglasu, da je izvršio radnju, ili postigao uspeh, ili uopšte ispunio uslove postavljene u javnom oglasu, i ako rok nije određen, tada posle jedne (1) godine od dana oglašavanja oglasa.

PODGLAVLJE 2

HARTIJE OD VREDNOSTI

I. OPŠTE ODREDBE

Član 217 Definicija

1. Hartija od vrednosti je pismena isprava kojom se njen izdavalac obavezuje da ispuni obavezu upisanu na toj ispravi njenom zakonitom imaocu.
2. Napomena napisana na drugom instrumentu smatra se hartijom od vrednosti u slučaju da je tako određeno od strane jednog posebnog zakonskog akta.

Član 218 Bitni elementi

1. Hartija od vrednosti mora sadržavati sledeće bitne elemente:
 - 1.1. označenje vrste hartije od vrednosti;
 - 1.2. firmu, odnosno naziv i sedište, odnosno ime i prebivalište izdavaoca hartije od vrednosti;
 - 1.3. firmu, odnosno naziv ili ime lica na koje, odnosno po čijoj naredbi hartija od vrednosti glasi, ili naziv da hartija od vrednosti je naplativa donosioca;
 - 1.4. tačno označenu obavezu izdavaoca hartije od vrednosti;
 - 1.5. mesto i datum izdavanja hartije od vrednosti a kod onih koje se izdaju u seriji i njen serijski broj;
 - 1.6. potpis izdavaoca hartije od vrednosti odnosno faksimil potpisa izdavaoca hartije od vrednosti koje se izdaju u seriji.
2. Posebnim zakonom za pojedine hartije od vrednosti mogu biti određeni i drugi bitni elementi.
3. Isprava koja ne sadrži bilo koji od bitnih elemenata ne važi kao hartija od vrednosti.

Član 219 Vrste hartija od vrednosti

Hartija od vrednosti može biti prema donosiocu, na ime ili po naredbi.

Član 220 Nastanak obaveze

Obaveza iz hartije od vrednosti nastaje u trenutku kada izdavalac hartiju od vrednosti preda njenom korisniku.

Član 221 Posebni uslovi za izdavanje hartije od vrednosti u seriji

Posebnim zakonom se određuju i drugi uslovi za izdavanje hartija od vrednosti u seriji.

II. OSTVARIVANJE PRAVA

Član 222

Kome pripada pravo iz hartije od vrednosti

1. Potraživanje iz hartije od vrednosti vezano je za samu hartiju i pripada njenom zakonitom imaocu.
2. Kao zakoniti imaoc hartije od vrednosti na donosioca smatra se njen donosilac.
3. Kao zakoniti imaoc hartije od vrednosti na ime ili po naredbi smatra se lice na koje hartija od vrednosti glasi, odnosno lice na koje je uredno preneto.
4. Savesni pribavilac hartije od vrednosti na donosioca postaje njen zakoniti imaoc i stiče pravo na potraživanje upisano na njoj i kad je hartija od vrednosti izašla iz ruku njenog izdavaoca, odnosno njenog ranijeg imaoca i bez njegove volje.

Član 223

Zahtev za ispunjenje

Ispunjenje potraživanja iz hartije od vrednosti može zahtevati, uz njeno podnošenje, samo njen zakoniti imaoc, odnosno lice koje on ovlasti.

III. PRENOS PRAVA IZ HARTIJE OD VREDNOSTI

Član 224

Prenos prava iz hartije na donosioca

Pravo iz hartije od vrednosti na donosioca prenosi se njenom predajom.

Član 225

Prenos prava iz hartije na ime

1. Pravo iz hartije od vrednosti na ime prenosi se cesijom.
2. Posebnim zakonom može biti određeno da se pravo iz hartije od vrednosti na ime može prenositi i indosamentom.
3. Prenos prava iz hartije od vrednosti na ime vrši se ubeležavanjem na samoj hartiji firme, odnosno naziva, odnosno imena novog imaoca, potpisivanjem prenosioca i upisom prenosa u registar hartija od vrednosti, ako se takav registar vodi kod izdavaoca.

Član 226

Prenos prava iz hartije po naredbi

Pravo iz hartije od vrednosti po naredbi prenosi se indosamentom.

Član 227

Vrsta indosamenta

1. Indosament može biti puni, blanko i na donosioca.
2. Puni indosament sadrži izjavu o prenosu, naziv ili ime lica na koje se pravo iz hartije od vrednosti prenosi (indosatar) i potpis prenosioca (indosant), a može da sadrži i druge podatke (mesto, datum i dr.).
3. Blanko indosament sadrži samo potpis indosanta.

4. U slučaju prenosa na donosioca umesto imena indosatara stavlja se reč "donosiocu".
5. Indosament na donosioca važi kao blanko indosament.
6. Delimični indosament je ništav.

Član 228 **Prenos punomoćja i prenos za zalogu**

1. Hartija od vrednosti može se preneti i kao prenos punomoćja, odnosno kao prenos za zalogu.
2. Kod prenosa punomoćja stavlja se klauzula "vrednost u punomoćju", a kod prenosa za zalogu "vrednost za zalogu" ili slično.

Član 229 **Dejstvo prenosa prava**

1. Prenosom prava iz hartije od vrednosti njen novi imaoac stiče sva prava koja su pripadala prethodnom imaoocu.
2. Prenos prava iz hartije od vrednosti na ime bilo da se vrši putem cesije ili indosamenta, nema dejstva prema izdavaocu dok on o tome ne bude pismenim putem obavešten, odnosno dok taj prenos ne bude ubeležen u registar hartija od vrednosti na ime, ako se takav registar vodi kod izdavaoca.
3. Cedent, odnosno indosant ne odgovara za neispunjenje obaveze od strane izdavaoca, osim u slučaju drukčije zakonske odredbe ili ako postoji suprotna odredba upisana na samoj hartiji od vrednosti.

Član 230 **Dejstvo prenosa punomoćja i prenosa za zalogu**

Imaoac hartije od vrednosti koja je na njega preneti kao "prenos punomoćja" ili "prenos za zalogu" može vršiti sva prava koja iz te hartije od vrednosti proističu, ali hartiju može preneti na drugog samo kao prenos punomoćja.

Član 231 **Dokazivanje zakonitosti prenosa**

1. Poslednji indosatar dokazuje svoje pravo iz hartije od vrednosti neprekidnim nizom indosamenata.
2. Ovo pravilo se shodno primenjuje i na poslednjeg cesionara.

Član 232 **Zabrana prenosa**

1. Zabrana prenosa indosamentom hartije od vrednosti po naredbi vrši se izrazom "ne po naredbi" ili stavljanjem slične klauzule koja ima isto značenje.
2. Pravo iz hartije od vrednosti čiji je prenos indosamentom zabranjen može se preneti samo cesijom.
3. Prenos indosamentom može se zabraniti od izdavaoca i indosanta.
4. Posebnim zakonom ili izjavom izdavaoca upisanoj na samoj hartiji od vrednosti na ime može se zabraniti svako njeno prenošenje.

IV. PROMENE KOD HARTIJA OD VREDNOSTI

Član 233 Promene koje vrši izdavalac

1. Hartiju od vrednosti na donosioca ili po naredbi izdavalac može promeniti u hartiju na ime, na zahtev i o trošku imaoca hartije.
2. Ako promenu nije izričito zabranio, izdavalac hartije od vrednosti na ime može je, na zahtev i o trošku imaoca, promeniti u hartiju na donosioca ili po naredbi.

Član 234 Promene koje vrši imaoc pri prenosu

1. Hartiju od vrednosti po naredbi indosant može preneti indosamentom na donosioca, ako posebnim zakonom nije drukčije određeno.
2. Hartiju od vrednosti na ime cedent, odnosno indosant može preneti samo na određeno lice.
3. Hartija od vrednosti na donosioca može se indosamentom preneti i na određeno lice.

Član 235 Sjedinjavanje i deljenje hartija od vrednosti

1. Hartije od vrednosti izdate u seriji mogu se, na zahtev i o trošku imaoca, sjediniti u jednu ili više hartija od vrednosti.
2. Hartija od vrednosti može se, na zahtev i o trošku imaoca, podeliti na više hartija od vrednosti manjeg iznosa, ali one ne mogu biti ispod iznosa najnižeg apoenia hartije izdate u toj seriji.

V. ISPUNJENJE OBAVEZE IZ HARTIJE OD VREDNOSTI

Član 236 Prestanak obaveze

1. Obaveza iz hartije od vrednosti prestaje ispunjenjem od strane izdavaoca hartije zakonitom imaocu.
2. Potraživanje iz hartije od vrednosti prestaje i kada ona pripadne izdavaocu, ukoliko posebnim zakonom nije drukčije određeno.
3. Savesni izdavalac hartije od vrednosti na donosioca oslobađa se obaveze ispunjenjem donosiocu i onda kada ovaj (donosilac) nije zakoniti imaoc hartije od vrednosti.

Član 237 Zabrana ispunjenja

1. Ako je izdavalac hartije od vrednosti na donosioca znao ili morao znati da donosilac nije zakoniti imaoc hartije, niti je ovlašćen od strane zakonitog imaoca, dužan je odbiti ispunjenje, inače odgovara za štetu.
2. Izdavalac hartije od vrednosti ne može punovažno ispuniti svoju obavezu ako mu je to nadležni organ zabranio, ili kad je znao ili morao znati da je pokrenut postupak za amortizaciju ili poništenje hartije od vrednosti.

Član 238
Isplata kamate ili drugih prinosa po isplati glavnice

Dužnik koji je isplatio glavnicu imaocu hartije od vrednosti dužan je isplatiti kupone kamata, odnosno drugih prinosa sa iste hartije koji mu budu podneti na isplatu posle isplate glavnice, ukoliko ova potraživanja nisu zastarela.

Član 239
Prigovori na zahtev za ispunjenje obaveze

1. Protiv zahteva imaoca hartije od vrednosti, izdavalac može istaći samo prigovore koji se tiču izdavanja same hartije, kao što je falsifikat; zatim prigovore koji proizlaze iz sadržaja hartije, kao što su rokovi ili uslovi; najzad, prigovore koje ima prema samom imaocu hartije, kao što su kompenzacija, nedostatak zakonom propisanog postupka za sticanje hartije od vrednosti i odsustvo ovlašćenja.

2. Izdavalac može protiv zahteva imaoca kome je on ustupio hartiju od vrednosti istaći nedostatke pravnog posla na osnovu koga je prenos izvršen, ali te nedostatke ne može istaći protiv zahteva nekog potonjeg imaoca.

3. Međutim, ako je imaoc hartije od vrednosti, primajući hartiju od svog prethodnika, znao ili morao znati da mu ovaj predaje hartiju od vrednosti da bi izbegao prigovor koji izdavalac ima prema njemu, izdavalac može istaći taj prigovor i protiv imaoc hartije.

4. Posebnim zakonom mogu se odrediti i druge vrste prigovora kod pojedinih vrsta hartije od vrednosti.

VI. LEGITIMACIONI PAPIRI I ZNACI

Član 240
Legitimacioni papiri

Na železničke karte, pozorišne i druge ulaznice, bonove i druge slične isprave koje sadrže određenu obavezu za njihovog izdavaoca, a u kojima nije označen poverilac, niti iz njih ili okolnosti u kojima su izdate proizlazi da se mogu ustupiti drugome, shodno se primenjuju odgovarajuće odredbe o hartijama od vrednosti.

Član 241
Legitimacioni znaci

1. Garderobni ili slični znaci, koji se sastoje iz komada hartije, metala ili drugog materijala, na kojima je obično utisnut neki broj, ili naveden broj predanih predmeta, a koji obično ne sadrži nešto određeno o obavezi njihovog izdavaoca, služe samo da pokažu ko je poverilac u obligacionom odnosu prilikom čijeg nastanka su izdati.

2. Izdavalac legitimacionog znaka oslobađa se obaveze kad je u dobroj veri izvršio donosiocu, ali za donosioca ne važi pretpostavka da je on pravi poverilac ili da je ovlašćen zahtevati ispunjenje, te je u slučaju spora dužan dokazati to svoje svojstvo.

3. Poverilac može zahtevati ispunjenje obaveze iako je izgubio legitimacioni znak.

4. Štaviše, u svakom pojedinom slučaju treba se držati zajedničke volje izdavaoca i primaoca znaka, kao i onoga što je uobičajeno.

VII. OSTALE ODREDBE

Član 242 Zamena oštećene hartije od vrednosti

Imaoc oštećene hartije od vrednosti koja nije podobna za promet, ali čija se istinitost i sadržina mogu tačno utvrditi, ima pravo da zahteva izdavanje nove hartije od vrednosti u istom iznosu, s tim da vrati oštećenu hartiju i naknadi troškove.

Član 243 Amortizacija hartije od vrednosti

1. Izgubljena hartija od vrednosti može se objaviti nevažećom (amortizovanom).
2. Izdavalac hartije od vrednosti treba ponuditi sve potrebne isprave sadašnjem imaocu hartije od vrednosti, nakon naknade troškova od strane istog, kao i da ponudi sve informacije koje imaoc zahteva u postupku amortizacije.

Član 244 Zastarelost potraživanja iz hartije od vrednosti

Za zastarelost potraživanja iz hartije od vrednosti važe pravila o zastarelosti, ako posebnim zakonom nije drukčije predviđeno.

DEO III

DEJSTVA OBAVEZA

GLAVA 1

POVERIOČEVA PRAVA I DUŽNIKOVE OBAVEZE

PODGLAVLJE 1

PRAVO NA NAKNADU ŠTETE

I. OPŠTE ODREDBE

Član 245 Ispunjenje obaveze i posledice neispunjenja

1. Poverilac u obaveznom odnosu ima pravo da od dužnika zahteva ispunjenje obaveze, a dužnik je dužan ispuniti je savesno i u potpunosti, u skladu sa njenim sadržajem.
2. Kad dužnik ne ispuni obavezu ili zadocni sa njenim ispunjenjem, poverilac ima pravo zahtevati i naknadu štete koju je usled toga pretrpeo.
3. Za štetu zbog zadocnjenja sa ispunjenjem odgovara i dužnik kome je poverilac dao primeren naknadni rok za ispunjenje.
4. Dužnik odgovara i za delimičnu ili potpunu nemogućnost ispunjenja i ako ova nemogućnost nije izazvana njegovom krivicom, ako je nastupila posle njegovog dolaska u docnju, za koju odgovara.
5. Međutim, dužnik se oslobađa odgovornosti za štetu ako dokaže da bi stvar koja je predmet obaveze slučajno propala i da je on svoju obavezu na vreme ispunio.

Član 246
Oslobađanje dužnika od odgovornosti

Dužnik se oslobađa odgovornosti za štetu ako dokaže da nije mogao da ispuni svoju obavezu, odnosno da je zakasnio sa ispunjenjem obaveze zbog okolnosti nastalih posle zaključenja ugovora koje nije mogao sprečiti, otkloniti ili izbeći.

Član 247
Ugovorno proširenje odgovornosti

Ugovorom se može proširiti odgovornost dužnika i na slučaj za koji on inače ne odgovara, sve dok to nije u suprotnosti sa načelom savesnosti i poštenja.

Član 248
Ograničenje i isključenje odgovornosti

1. Odgovornost dužnika za nameru ili krajnju nepažnju ne može se unapred isključiti ugovorom.
2. Ipak, sud može na zahtev zainteresovane ugovorne strane poništiti i ugovornu odredbu o isključenju odgovornosti za običnu nepažnju, ako je takav sporazum proizašao iz monopolskog položaja dužnika ili uopšte iz neravnopravnog odnosa ugovornih strana.
3. Punovažna je odredba ugovora kojom se određuju najviši iznos naknade, ako tako određeni iznos nije u očiglednoj nesrazmeri sa štetom i ako za određeni slučaj nije što drugo zakonom određeno.
4. U slučaju ograničenja visine naknade poverilac ima pravo na potpunu naknadu ako je nemogućnost ispunjenja obaveze prouzrokovana namerno ili krajnjom nepažnjom dužnika.

Član 249
Obim naknade

1. Poverilac ima pravo na naknadu obične štete i izmakle koristi, koje je dužnik u vreme zaključenja ugovora morao predvideti kao moguće posledice povrede ugovora, a s obzirom na činjenice koje su mu tada bile poznate ili morale biti poznate.
2. U slučaju prevare ili namernog neispunjenja, kao i u slučaju neispunjenja zbog krajnje nepažnje, poverilac ima pravo zahtevati od dužnika naknadu celokupne štete koja je nastala zbog povrede ugovora, bez obzira na to što dužnik nije znao za posebne okolnosti zbog kojih su one nastale.
3. Ako je prilikom povrede obaveze pored štete nastao za poverioca i neki dobitak, o njemu će se prilikom određivanja visine naknade voditi računa u razumnoj meri.
4. Strana koja se poziva na povredu ugovora dužna je preduzeti sve razumne mere da bi se smanjila šteta izazvana tom povredom, inače druga strana može zahtevati smanjenje naknade.
5. Odredbe ovog člana shodno se primenjuju i na neispunjenje obaveza koje nisu nastale iz ugovora, ukoliko za pojedine od njih nije ovim zakonom nešto drugo predviđeno.

Član 250
Krivica poverioca

Kad za nastalu štetu, ili njenu veličinu, ili za otežanje dužnikovog položaja postoji krivica poverioca ili lica za koje on odgovara, naknada se smanjuje srazmerno.

Član 251
Odgovornost zbog propuštanja obaveštenja

Ugovorna strana koja je dužna da obavesti drugu stranu o činjenicama koje su od uticaja na njihov međusobni odnos, odgovara za štetu koju pretrpi druga strana zbog toga što nije bila na vreme obavještena.

Član 252
Primena odredaba o prouzrokovanju štete

Ukoliko odredbama ovog podglavlja nije drukčije propisano, na naknadu štete u slučajevima kao u ovom podglavlju, shodno se primenjuju odredbe ovog zakona o naknadi vanugovorne štete.

II. UGOVORNA KAZNA

Član 253
Opšta pravila

1. Poverilac i dužnik mogu ugovoriti da će dužnik platiti poveriocu određeni novčani iznos ili pribaviti neku drugu materijalnu korist ako ne ispuni svoju obavezu ili ako zadocni sa njenim ispunjenjem (ugovorna kazna).
2. Ako što drugo ne proizlazi iz ugovora, smatra se da je kazna ugovorena za slučaj da dužnik zadocni sa ispunjenjem.
3. Ugovorna kazna ne može biti ugovorena za novčane obaveze.

Član 254
Način određivanja

1. Ugovorne strane mogu odrediti visinu kazne po svojoj volji u jednom ukupnom iznosu, u procentu, ili za svaki dan zadocnjenja, ili na koji drugi način.
2. Ona mora biti obavezno ugovorena u formi propisanoj za ugovor iz koga je nastala obaveza na čije se ispunjenje odnosi.

Član 255
Akcesornost

1. Sporazum o ugovornoj kazni deli pravnu sudbinu obaveze na čije se obezbeđenje on odnosi.
2. Sporazum gubi pravno dejstvo ako je do neispunjenja ili zadocnjenja došlo iz uzroka za koji dužnik ne odgovara.

Član 256
Obaveza dužnika

Poverilac može ne zahtevati ugovornu kaznu u slučaju da je do neispunjenja ili zadocnjenja došlo zbog razloga za koje dužnik nije odgovoran.

Član 257
Prava poverioca

1. Kad je kazna ugovorena za slučaj neispunjenja obaveze, poverilac može zahtevati ili ispunjenje obaveze ili ugovornu kaznu.

2. On gubi pravo da zahteva ispunjenje obaveze ako je zatražio isplatu ugovorne kazne.
3. Kad je kazna ugovorena za slučaj neispunjenja, dužnik nema pravo da isplati ugovornu kaznu i odustane od ugovora, izuzev ako je to bila namera ugovarača kad su ugovorili kaznu.
4. Kad je kazna ugovorena za slučaj da dužnik zadocni sa ispunjenjem, poverilac ima pravo zahtevati i ispunjenje obaveze i ugovornu kaznu.
5. Poverilac ne može zahtevati ugovornu kaznu zbog zadocnjenja ako je primio ispunjenje obaveze, a nije bez odlaganja saopštio dužniku da zadržava svoje pravo na ugovornu kaznu.

Član 258

Smanjenje iznosa ugovorne kazne

Sud će na zahtev dužnika smanjiti iznos ugovorne kazne ako nađe da je ona nesrazmerno visoka s obzirom na vrednost i značaj predmeta obaveze.

Član 259

Ugovorna kazna i naknada štete

1. Poverilac ima pravo zahtevati ugovornu kaznu i kad njen iznos premaša visinu štete koju je pretrpeo, kao i kad nije pretrpeo nikakvu štetu.
2. Ako je šteta koju je poverilac pretrpeo veća od iznosa ugovorne kazne, on ima pravo zahtevati razliku do potpune naknade štete.

Član 260

Zakonom određena naknada i ugovorna kazna

Ako je za neispunjenje obaveze ili za slučaj zadocnjenja sa ispunjenjem zakonom određena visina naknade pod nazivom penala, ugovorne kazne, naknade ili pod kojim drugim nazivom, a ugovorne strane su pored toga ugovorile kaznu, poverilac nema pravo da zahteva ujedno ugovorenu kaznu i naknadu određenu zakonom, izuzev ako je to samim zakonom dozvoljeno.

PODGLAVLJE 2

POBIJANJE DUŽNIKOVIH PRAVNIH RADNJI

Član 261

Opšte pravilo

1. Svaki poverilac čije je potraživanje dospelo za isplatu, i bez obzira kad je nastalo, može pobijati pravnu radnju svog dužnika koja je preduzeta na štetu poverilaca.
2. Smatra se da je pravna radnja preduzeta na štetu poverilaca ako usled njenog izvršenja dužnik nema dovoljno sredstava za ispunjenje poveriočevog potraživanja.
3. Pod pravnom radnjom podrazumeva se i propuštanje zbog koga je dužnik izgubio kakvo imovinsko pravo ili kojim je za njega nastala kakva imovinska obaveza.

Član 262 **Uslovi pobijanja**

1. Teretno raspolaganje može se pobijati ako je u vreme raspolaganja dužnik znao ili mogao znati da preduzetim raspolaganjem nanosi štetu svojim poveriocima i ako je trećem licu sa kojim je ili u čiju je korist pravna radnja preduzeta to bilo poznato ili moglo biti poznato.
2. Ako je treće lice dužnikov suprug, ili srodnik po krvi u pravoj liniji, ili u pobočnoj liniji do četvrtog stepena, ili po tazbini do istog stepena, pretpostavlja se da mu je bilo poznato da dužnik preduzetim raspolaganjem nanosi štetu poveriocu.
3. Kod besplatnih raspolaganja i sa njima izjednačenih pravnih radnji smatra se da je dužnik znao da preduzetim raspolaganjem nanosi štetu poveriocima, i za pobijanje tih radnji ne zahteva se da je trećem licu to bilo poznato ili moglo biti poznato.
4. Odricanje od nasledstva smatra se besplatnim raspolaganjem.

Član 263 **Rok za podnošenje tužbe**

1. Tužba za pobijanje može da se podnese u roku od jedne (1) godine za raspolaganja iz stava 1 prethodnog člana, dok za ostale slučajeve u roku od tri (3) godine.
2. Rok iz prethodnog stava računa se od dana kada se preduzme pravna radnja koja se osporava, odnosno od dana kada je trebalo da se preduzme propuštena radnja.

Član 264 **Isključenje pobijanja**

Ne mogu se pobijati zbog oštećenja poverilaca uobičajeni prigodni darovi, nagradni darovi, kao ni darovi učinjeni iz zahvalnosti, srazmerni materijalnim mogućnostima dužnika.

Član 265 **Kako se vrši pobijanje**

1. Pobijanje se može vršiti tužbom ili prigovorom.
2. Tužba za pobijanje podnosi se protiv trećeg lica sa kojim je, ili u čiju je korist preduzeta pravna radnja koja se pobija, odnosno protiv njegovih univerzalnih pravnih sledbenika.
3. Ako je treće lice otuđio nekim teretnim poslom korist pribavljenu raspolaganjem koje se pobija, tužba se može podići protiv pribavioca samo ako je ovaj znao da se pribavljanje njegovih prethodnika moglo pobijati, a ako je tu korist otuđio poslom bez naknade, tužba se može podići protiv pribavioca i ako on to nije znao.
4. Tuženi može izbeći pobijanje ako ispuni dužnikovu obavezu.

Član 266 **Dejstvo pobijanja**

Ako sud usvoji tužbeni zahtev, pravna radnja gubi dejstvo samo prema tužiocu i samo koliko je potrebno za ispunjenje njegovih potraživanja.

PODGLAVLJE 3

PRAVO ZADRŽAVANJA

Član 267

Vršenje prava zadržavanja

1. Poverilac dospelog potraživanja koji drži neku dužnikovu stvar ima pravo zadržavanja te stvari dok mu ne bude isplaćeno potraživanje.
2. U slučaju da je dužnik postao nesposoban za plaćanje, poverilac može vršiti pravo zadržavanja iako njegovo potraživanje nije dospelo.
3. Pravo zadržavanja stvari se nastavlja i posle isteka roka zastare zahteva.

Član 268

Izuzeci

1. Poverilac nema pravo zadržavanja kad dužnik zahteva da mu se vrati stvar koja je izašla iz njegovog poseda protiv njegove volje, ili kad dužnik zahteva da mu se vrati stvar koja je predata poveriocu na čuvanje ili na usluzi.
2. Poverilac ne može zadržati ni punomoćje dobijeno od dužnika, kao ni druge dužnikove isprave, legitimacije, prepisku i ostale slične stvari, ni druge stvari koje se ne mogu izložiti i prodati.

Član 269

Obaveza vraćanja stvari pre ispunjenja obaveze

Poverilac je dužan vratiti stvar dužniku ako mu ovaj pruži odgovarajuće obezbeđenje njegovog potraživanja.

Član 270

Dejstvo prava zadržavanja

Poverilac koji drži dužnikovu stvar po osnovu prava zadržavanja ima pravo da se naplati iz njene vrednosti na isti način kao založni poverilac, ali je dužan da obavesti dužnika pre nego što pristupi ostvarenju naplate da o svojoj nameri blagovremeno obavesti dužnika.

GLAVA 2

POVERIOČEVA PRAVA U NEKIM POSEBNIM SLUČAJEVIMA

Član 271

Kad se obaveza sastoji u davanju stvari određenih po rodu

Kad se obaveza sastoji u davanju stvari određenih po rodu, a dužnik dođe u docnju, poverilac, pošto je prethodno o tome obavestio dužnika, može po svom izboru nabaviti stvar istoga roda i zahtevati od dužnika naknadu cene i naknadu štete, ili zahtevati vrednost dugovanih stvari i naknadu štete.

Član 272

Kad se obaveza sastoji u činjenju

Kad se obaveza sastoji u činjenju, a dužnik tu obavezu nije na vreme ispunio, poverilac može, obavestivši o tome prethodno dužnika, sam o trošku dužnika uraditi ono što je dužnik bio dužan uraditi, a od dužnika

zahtevati naknadu štete zbog zadocnjenja, kao i naknadu druge štete koju bi imao zbog ovakvog načina ispunjenja.

Član 273

Kad se obaveza sastoji u nečinjenju

1. Kad se obaveza sastoji u nečinjenju, poverilac ima pravo na naknadu štete samim tim što je dužnik postupio protivno svojoj obavezi.
2. Ako je nešto sagrađeno protivno obavezi, poverilac može zahtevati da se to ukloni o trošku dužnika i da mu dužnik naknadi štetu koju je pretrpeo u vezi sa građenjem i uklanjanjem.
3. Sud može, kad nađe da je to očigledno korisnije, uzimajući u obzir društveni interes i opravdani interes poverioca, odlučiti da se ne ruši ono što je sagrađeno, već da se poveriocu naknadi šteta u novcu.

Član 274

Pravo zahtevati naknadu umesto dosuđene stvari

1. Ako dužnik ne ispunji svoju obavezu u roku koji mu je određen pravnosnažnom odlukom, poverilac ga može pozvati da je ispunji u naknadnom primerenom roku i izjaviti da po isteku tog roka neće primiti ispunjenje, nego će tražiti naknadu štete zbog neispunjenja.
2. Po isteku naknadnog roka, poverilac može zahtevati samo naknadu štete zbog neispunjenja.

Član 275

Sudski penali

1. Kad dužnik ne izvrši o roku neku svoju nenovčanu obavezu utvrđenu pravnosnažnom odlukom, sud može, na traženje poverioca, odrediti dužniku naknadni primeren rok i izreći, a u cilju uticanja na dužnika i nezavisno od svake štete, da će dužnik, ako ne izvrši svoju obavezu u tom roku, biti dužan isplatiti poveriocu izvesnu svotu novca za svaki dan zadocnjenja, ili za koju drugu jedinicu vremena, počev od isteka tog roka.
2. Kad dužnik naknadno ispunji obavezu, sud može smanjiti tako određenu svotu, vodeći računa o svrsi zbog koje je naredio njeno plaćanje.

DEO IV

GAŠENJE OBAVEZA

GLAVA 1

OPŠTA PRAVILA

Član 276

Opšte pravilo

1. Obaveza gasi se kad se ispunji, kao i u drugim zakonom određenim slučajevima.
2. Gašenjem glavne obaveze gase se jemstvo, zaloga i druga sporedna prava.

GLAVA 2

ISPUNJENJE

PODGLAVLJE 1

OPŠTA PRAVILA O ISPUNJENJU

I. ISPUNJENJE I TROŠKOVI ISPUNJENJA

Član 277

Ispunjenje od strane dužnika ili trećeg lica

1. Obavezu može ispuniti ne samo dužnik nego i treće lice.
2. Poverilac je dužan primiti ispunjenje od svakog lica koje ima neki pravni interes da obaveza bude ispunjena, čak i kad se dužnik protivi tom ispunjenju.
3. Poverilac je dužan primiti ispunjenje od trećeg lica ako je dužnik sa tim saglasan, izuzev kad prema ugovoru ili prirodi same obaveze ovu treba da ispuni dužnik lično.
4. Poverilac može primiti ispunjenje od trećeg lica bez dužnikovog znanja, pa i u slučaju kad ga je dužnik obavestio da ne pristaje da treći ispuni njegovu obavezu.
5. Ipak, ako mu je dužnik ponudio da sam ispuni odmah svoju obavezu, poverilac ne može primiti ispunjenje od trećeg lica.

Član 278

Ispunjenje od strane poslovno nesposobnog lica

1. I poslovno nesposobni dužnik može pravovaljano ispuniti obavezu ako je postojanje obaveze nesumnjivo i ako je dospeo rok za njeno ispunjenje.
2. Ipak, može se osporavati ispunjenje ako je takvo lice isplatilo zastareli dug ili dug koji potiče iz igre ili opklade.

Član 279

Troškovi ispunjenja

Troškove ispunjenja snosi dužnik, ukoliko ih nije prouzrokovao poverilac.

II. ISPUNJENJE SA SUBROGACIJOM

Član 280

Ispunjenje sa prelaskom prava na ispunioca (subrogacija)

1. U slučaju ispunjenja tuđe obaveze svaki ispunitelj može ugovoriti sa poveriocem, pre ispunjenja ili prilikom ispunjenja, da ispunjeno potraživanje pređe na njega sa svima ili samo sa nekim sporednim pravima.
2. Poveriočeva prava mogu preći na ispunioca i na osnovu ugovora između dužnika i ispunioca, zaključenog pre ispunjenja.
3. U ovim slučajevima subrogacija ispunioca u prava poverioca nastaje u času ispunjenja.

Član 281 Zakonska subrogacija

Kad obavezu ispuni lice koje ima neki pravni interes u tome predmetu, na njega prelazi, na osnovu zakona, u času ispunjenja, poveriočevo potraživanje sa svim sporednim pravima.

Član 282 Subrogacija u slučaju delimičnog ispunjenja

1. U slučaju delimičnog ispunjenja poveriočevog potraživanja, na ispunioca prelaze sporedna prava kojima je obezbeđeno ispunjenje tog potraživanja samo ukoliko nisu potrebna za ispunjenje ostatka poveriočevog potraživanja.

2. Poverilac i ispunilac mogu ugovoriti da će koristiti garancije srazmerno svojim potraživanjima, a mogu ugovoriti i da će ispunilac imati pravo prvenstvene naplate.

Član 283 Dokazi i sredstva obezbeđenja

1. Poverilac je dužan predati ispuniocu sredstva kojima se potraživanje dokazuje ili obezbeđuje.

2. Izuzetno, poverilac može predati ispuniocu stvar koju je primio u zalogu od dužnika ili nekog drugog samo ako zalagodavac pristane na to, inače ona ostaje kod poverioca da je drži i čuva za račun ispunioca.

Član 284 Koliko se može zahtevati od dužnika

Ispunilac na koga je prešlo potraživanje ne može zahtevati od dužnika više nego što je isplatio poveriocu.

Član 285 Isključenje odgovornosti poverioca za postojanje i naplativost potraživanja

1. Poverilac koji je primio ispunjenje od trećeg lica ne odgovara za postojanje i naplativost potraživanja u vreme ispunjenja.

2. Ovim se ne isključuje primena pravila o sticanju bez osnova.

III. KOME SE VRŠI ISPUNJENJE

Član 286 Ovlašćeno lice

1. Ispunjenje mora biti izvršeno poveriocu ili licu određenom zakonom, sudskom odlukom, ugovorom između poverioca i dužnika, ili od strane samog poverioca.

2. Ispunjenje je punovažno i kad je izvršeno trećem licu, ako ga je poverilac naknadno odobrio ili ako se njime koristio.

Član 287 Ispunjenje poslovno nesposobnom poveriocu

1. Ispunjenje izvršeno poslovno nesposobnom poveriocu oslobađa dužnika ukoliko je bilo korisno za poverioca ili se predmet ispunjenja još nalazi kod njega.

2. Poslovno nesposoban poverilac može se saglasiti, pošto postane poslovno sposoban, ispunjenje koje je primio u vreme svoje poslovne nesposobnosti.

IV. PREDMET ISPUNJENJA

Član 288 Sadržina obaveze

1. Ispunjenje se sastoji u izvršenju onoga što čini sadržinu obaveze, te niti je dužnik može ispuniti nečim drugim, niti poverilac može zahtevati nešto drugo.
2. Ispunjenje nije punovažno ako ono što je dužnik predao kao dugovanu stvar, i poverilac kao takvu primio to u istinu nije, i poverilac ima pravo da vrati ono što mu je predato i da zahteva dugovanu stvar.

Član 289 Zamena ispunjenja

1. Obaveza se gasi ako poverilac u sporazumu sa dužnikom primi nešto drugo umesto onoga što mu se duguje.
2. U tom slučaju dužnik odgovara isto kao prodavac za materijalne i pravne nedostatke stvari date umesto onoga što je dugovao.
3. Ipak, poverilac umesto zahteva po osnovu odgovornosti dužnika za materijalne ili pravne nedostatke stvari može zahtevati od dužnika, ali ne više od jemca, ispunjenje prvobitnog potraživanja i naknadu štete.

Član 290 Predaja radi prodaje

Ako je dužnik predao poveriocu neku stvar ili koje drugo pravo da ih proda i da iz postignutog iznosa naplati svoje potraživanje, a ostatak mu preda, obaveza se gasi tek kad se poverilac naplati iz postignutog iznosa.

Član 291 Delimično ispunjenje

1. Poverilac nije dužan priznati delimično ispunjenje, osim ako priroda obaveze drukčije ne nalaže.
2. Poverilac je dužan primiti delimično ispunjenje novčane obaveze, osim ako ima poseban interes da ga odbije.

Član 292 Obaveza davanja stvari određenih po rodu

1. Ako su stvari određene samo po rodu, dužnik je dužan dati stvari srednjeg kvaliteta.
2. Ako je dužniku bila poznata namena stvari, dužan je dati stvari odgovarajućeg kvaliteta.

V. URAČUNAVANJE ISPUNJENJA

Član 293 Red uračunavanja

1. Kad između istih lica postoje više istorodnih obaveza, pa ono što dužnik ispuni nije dovoljno da bi se mogle namiriti sve, onda se, ako o tome ne postoji sporazum poverioca i dužnika, uračunavanje vrši onim redom koji odredi dužnik najkasnije prilikom ispunjenja.
2. Kad nema dužnikove izjave o uračunavanju, tada obaveze se namiruju redom kako je koja dospela za ispunjenje.
3. Ako je više obaveza istovremeno dospelo za ispunjenje, prvo se namiruju one čije su ispunjenje najmanje obezbeđene, a kad su sve podjednako obezbeđene, tada prvo se namiruju one koje su dužniku na najvećem teretu.
4. U smislu ovog člana jednake obaveze se namiruju redom kako su nastale, a ako su istovremeno nastale, ono što je dato na ime ispunjenja raspoređuje se na sve obaveze srazmerno njihovim iznosima.

Član 294 Uračunavanje kamata i troškova

Ako dužnik pored glavnice duguje i kamate i troškove, uračunavanje se vrši tako što se prvo otplaćuju troškovi, zatim kamate i najzad glavnica.

VI. VREME ISPUNJENJA

Član 295 Kad rok nije određen

Ako rok nije određen, a svrha posla, sama priroda obaveze i ostale okolnosti ne zahtevaju izvestan rok za ispunjenje, poverilac može zahtevati odmah ispunjenje obaveze, a dužnik sa svoje strane može zahtevati od poverioca da odmah primi ispunjenje.

Član 296 Ispunjenje pre roka

1. Kad je rok ugovoren isključivo u interesu dužnika, on ima pravo ispuniti obavezu i pre ugovorenog roka, ali je dužan obavestiti poverioca o svojoj nameri i paziti da to ne bude u nevreme.
2. U ostalim slučajevima, kad dužnik ponudi ispunjenje pre roka, poverilac može odbiti ispunjenje, a može ga i primiti i zadržati pravo na naknadu štete, ako o tome bez odlaganja obavesti dužnika.

Član 297 Pravo poverioca da zahteva ispunjenje pre roka

Poverilac ima pravo zahtevati ispunjenje pre roka ako mu dužnik nije dao obećano obezbeđenje ili ako na njegov zahtev nije dopunio obezbeđenje smanjeno bez njegove krivice, kao i kad je rok ugovoren isključivo u njegovom interesu.

Član 298 Određivanje roka od jednog strana

Kad je određivanje vremena ispunjenja ostavljeno na volju poverioca ili dužnika, druga strana može, ako ovlašćenik ne odredi rok ni posle opomene, zahtevati od suda da odredi primeren rok za ispunjenje.

Član 299 Novčana obaveza

1. Ako se plaćanje vrši posredstvom banke ili druge organizacije kod koje se vodi račun poverioca i ukoliko ugovorne strane nisu drukčije odredile, smatraće se da je dug likvidiran kada banci, odnosno organizaciji kod koje se vodi račun, stigne novčana doznaka u korist poverioca ili nalog dužnikove banke, odnosno organizacije da odobri računu poverioca iznos označen u nalogu.
2. Ako je ugovorom predviđeno plaćanje preko pošte pretpostavlja se da su stranke saglasne da je uplatom dužnog iznosa pošti dužnik izmirio svoju obavezu prema poveriocu, a ako ovakav način plaćanja nije ugovoren od strana, dug je likvidiran kad poverilac primi novčanu doznaku.

VII. MESTO ISPUNJENJA

Član 300 Opšta pravila

1. Dužnik je dužan ispuniti obavezu, a poverilac primiti ispunjenje u mestu određenom pravnim poslom ili zakonom.
2. Kad mesto ispunjenja nije određeno, a ne može se odrediti ni po svrsi posla, prirodi obaveze ili ostalim okolnostima, tada ispunjenje obaveze vrši se u mestu u kome je dužnik u vreme nastanka obaveze imao svoje sedište, odnosno prebivalište, a u nedostatku prebivališta, svoje boravište.
3. Međutim, ako je dužnik pravno lice koje ima više jedinica u raznim mestima, kao mesto ispunjenja smatra se sedište jedinice koja treba da izvrši radnje neophodne za ispunjenje obaveze, ako je poveriocu ta okolnost pri zaključenju ugovora bila poznata ili morala biti poznata.

Član 301 Mesto ispunjenja novčanih obaveza

1. Novčane obaveze ispunjavaju se u mestu u kome poverilac ima sedište odnosno prebivalište, a u nedostatku prebivališta, boravište.
2. Ako se plaćanje vrši nalogom (virmanom), novčane obaveze se ispunjavaju u sedištu organizacije kod koje se vode poveriočeva novčana sredstva.
3. Ako je poverilac promenio mesto u kome je imao svoje sedište, odnosno prebivalište u vreme kad je obaveza nastala te su zbog toga povećani troškovi ispunjenja, to povećanje pada na teret poverioca.

VIII. PRIZNANICA

Član 302 Pretpostavke u vezi sa priznanicom

1. Ko ispuni obavezu potpuno ili delimično, ima pravo zahtevati da mu poverilac o tome, o svome trošku, izda priznanicu.
2. Dužnik koji je novčanu obavezu isplatio preko banke ili pošte, može zahtevati da mu poverilac izda priznanicu samo ako za to ima opravdan razlog.
3. Ako je izdata priznanica da je potpuno isplaćena glavnica, pretpostavlja se da su isplaćene i kamate i sudski i drugi troškovi, ako ih je bilo.

4. Ako dužnik povremenih davanja, kao što su zakupnine, i drugih potraživanja koja se povremeno obračunavaju, kao što su ona koja nastaju utroškom električne energije, ili vode, telefona, ima priznanicu da je isplatio docnije dospelo potraživanje pretpostavlja se da je isplatio i ona koja su ranije dospela.

Član 303 **Odbijanje izdavanja priznanice**

Ako poverilac odbije izdati priznanicu, dužnik može položiti kod suda predmet svoje obaveze.

IX. VRAĆANJE OBVEZNICE

Član 304 **Vraćanje obveznice**

1. Kad potpuno ispuni svoju obavezu, dužnik može, pored priznanice, zahtevati od poverioca da mu vrati obveznicu.
2. Kad poverilac ne može da vrati obveznicu, dužnik ima pravo zahtevati da mu poverilac izda jednu javno overenu ispravu da je obaveza prestala.
3. Ako je dužniku vraćena obveznica, pretpostavlja se da je obaveza potpuno ispunjena.
4. Dužnik koji je ispunio obavezu samo delimično, ima pravo zahtevati da se to ispunjenje zabeleži na obveznici.

PODGLAVLJE 2

DOCNJA

I. DOCNJA DUŽNIKA

Član 305 **Kad dužnik dolazi u docnju**

1. Dužnik dolazi u docnju kad ne ispuni obavezu u roku određenom za ispunjenje.
2. Ako rok za ispunjenje nije određen, dužnik dolazi u docnju kad ga poverilac pozove da ispuni obavezu, usmeno ili pismeno, vansudskom opomenom ili započinjanjem nekog postupka čija je svrha da se postigne ispunjenje obaveze.

II. DOCNJA POVERIOCA

Član 306 **Kad poverilac dolazi u docnju**

1. Poverilac dolazi u docnju ako bez osnovanog razloga odbije da primi ispunjenje ili ga svojim ponašanjem spreči.
2. Poverilac dolazi u docnju i kad je spreman da primi ispunjenje dužnikove istovremene obaveze, ali ne nudi ispunjenje svoje dospele obaveze.
3. Poverilac ne dolazi u docnju ako dokaže da u vreme ponude ispunjenja, ili u vreme određeno za ispunjenje, dužnik nije bio u mogućnosti da svoju obavezu ispuni.

Član 307
Dejstva poveriočeve docnje

1. Dolaskom poverioca u docnju prestaje docnja dužnika, i na poverioca prelazi rizik slučajne propasti ili oštećenja stvari.
2. Od dana poveriočeve docnje prestaje teći kamata.
3. Poverilac u docnji je dužan naknaditi dužniku štetu nastalu usled docnje za koju odgovara, kao i troškove oko daljeg čuvanja stvari.

PODGLAVLJE 3

POLAGANJE I PRODAJA DUGOVANE STVARI

Član 308
Polaganje kod suda

1. Kad je poverilac u docnji, ili je nepoznat, ili kad je neizvesno ko je poverilac ili gde se nalazi, ili kad je poverilac poslovno nesposoban a nema zastupnika, dužnik može položiti dugovanu stvar kod suda za poverioca.
2. Isto pravo imaju i treća lica koja imaju pravni interes da obaveza bude ispunjena.
3. O izvršenom polaganju dužnik je dužan izvestiti poverioca ako zna za njega i za njegovo boravište.

Član 309
Nadležni sud za polaganje

1. Polaganje se vrši kod stvarno nadležnog suda u mestu ispunjenja, osim ako razlozi ekonomičnosti ili priroda posla zahtevaju da se polaganje izvrši u mestu gde se stvar nalazi.
2. Svaki drugi stvarno nadležni sud mora primiti stvar u depozit, a dužnik je dužan dati naknadu poveriocu ako je ovaj polaganjem kod drugog suda pretrpeo štetu.

Član 310
Predaja na čuvanje drugom licu

1. Kad je predmet obaveze neka stvar koja se ne može čuvati u sudskom depozitu, dužnik može zahtevati od suda da odredi lice kome će predati stvar da je čuva o trošku i za račun poverioca.
2. U slučaju obaveze iz ugovora u privredi, predaja takve stvari javnom skladištu na čuvanje za račun poverioca proizvodi dejstvo polaganja kod suda.
3. O izvršenoj predaji na čuvanje dužnik je dužan obavestiti poverioca.

Član 311
Uzimanje položene stvari natrag

1. Dužnik može uzeti natrag položenu stvar.
2. O uzimanju stvari dužnik je dužan obavestiti poverioca.

3. Pravo dužnika da uzme položenu stvar prestaje kad dužnik izjavi sudu da se odriče tog prava, kad poverilac izjavi da prima položenu stvar, kao i kad bude utvrđeno pravnosnažnom odlukom da polaganje ispunjava uslove urednog ispunjenja.

Član 312 **Dejstvo polaganja**

1. Polaganjem dugovane stvari dužnik se oslobađa obaveze u času kad je izvršio polaganje.
2. Ako je dužnik bio u docnji, njegova docnja prestaje.
3. Od časa kada je stvar položena, rizik slučajne propasti ili oštećenja stvari prelazi na poverioca.
4. Od dana polaganja prestaje teći kamata.
5. Ako dužnik uzme natrag položenu stvar, smatraće se kao da nije bilo polaganja, a njegovi sadužnici i jemci ostaju u obavezi.

Član 313 **Troškovi polaganja**

Troškove punovažnog i neopozvanog polaganja snosi poverilac ukoliko prelaze troškove ispunjenja koje je dužan snositi dužnik.

Član 314 **Prodaja umesto polaganja stvari**

1. Ako je stvar nepodesna za čuvanje, ili ako su za njeno čuvanje ili za njeno održavanje potrebni troškovi nesrazmerni sa njenom vrednošću, dužnik je može prodati na javnoj prodaji u mestu određenom za ispunjenje, ili nekom drugom mestu ako je to u interesu poverioca, a postignuti iznos, po odbitku troškova prodaje, položiti kod suda tog mesta.
2. Ako stvar ima tekuću cenu, ili ako je male vrednosti u poređenju sa troškovima javne prodaje, dužnik je može prodati iz slobodne ruke.
3. Ako je stvar takva da može brzo propasti ili se pokvariti, dužnik je dužan prodati je bez odlaganja na najpogodniji način.
4. U svakom slučaju, dužnik je dužan obavestiti poverioca o nameravanoj prodaji kad god je to moguće, a po izvršenoj prodaji, o postignutoj ceni i njenom polaganju kod suda.

Član 315 **Predavanje stvari poveriocu**

Sud će predati poveriocu položenu stvar pod uslovima koje je dužnik postavio.

Član 316 **Prodaja radi pokrića troškova čuvanja**

1. Ako troškovi čuvanja ne budu isplaćeni u razumnom roku, sud će, na traženje čuvara, narediti da se stvar proda i odrediti način prodaje.
2. Od iznosa dobijenog prodajom odbiće se troškovi prodaje i troškovi čuvanja, a ostatak položiti kod suda za poverioca.

GLAVA 3

OSTALI NAČINI GAŠENJA OBAVEZA

PODGLAVLJE 1

KOMPENZACIJA

Član 317 Opšti uslovi

Dužnik može kompenzirati potraživanje koje ima prema poveriocu sa onim što ovaj potražuje od njega, ako oba potraživanja glase na novac ili druge zamenljive stvari istog roda i istog kvaliteta i ako su oba dospela za naplatu.

Član 318 Izjava o kompenzaciji

1. Kompenzacija neće se izvršiti čim se steknu uslovi za to, nego je potrebno da jedna strana izjavi drugoj da vrši kompenzaciju.
2. Posle izjave o kompenzaciji smatra se da je kompenzacija završen onog časa kad su se stekli uslovi za to.

Član 319 Odsustvo reciprociteta

1. Dužnik ne može izvršiti kompenzaciju onoga što duguje poveriocu sa onim što poverilac duguje njegovom jemcu.
2. Međutim, jemac može izvršiti prebijanje dužnikove obaveze prema poveriocu sa dužnikovim potraživanjem od poverioca.
3. Ko je dao svoju stvar u zalogu za tuđu obavezu, može zahtevati od poverioca da mu vrati založenu stvar kad se ispune uslovi za prestanak te obaveze kompenzacijom, kao i kad poverilac propusti svojom krivicom da izvrši kompenzaciju.

Član 320 Zastarelo potraživanje

1. Jedan dug se može kompenzirati sa jednim zastarelim potraživanjem samo ako ovo zastarelo potraživanje još nije bilo zastarelo u času kad su se stekli uslovi za kompenzaciju.
2. Ako su uslovi za kompenzaciju nastali pošto je jedno od potraživanja zastarelo, kompenzacija ne nastaje ako je dužnik zastarelog potraživanja istakao prigovor zastarelosti.

Član 321 Kompenzacija sa ustupljenim potraživanjem

1. Dužnik ustupljenog potraživanja može kompenzirati prijemniku ona svoja potraživanja koja je do obaveštenja o ustupanju mogao kompenzirati ustupiocu.

2. Dužnik može kompenzirati i ona svoja potraživanja od ustupioca koja je stekao pre obaveštenja o ustupanju, a čiji rok za ispunjenje nije bio dospeo u času kada je obavešten o ustupanju, ali samo ako taj rok pada pre roka za ispunjenje ustupljenog potraživanja ili u isto vreme.

3. Dužnik koji je bez rezerve izjavio prijemniku da pristaje na ustupanje ne može mu više kompenzirati nikakvo svoje potraživanje od ustupioca.

4. Ako je ustupljeno potraživanje upisano u javne registre, dužnik može izvršiti kompenzaciju prijemniku samo ako je njegovo potraživanje upisano kod ustupljenog potraživanja ili ako je prijemnik izvešten prilikom ustupanja o postojanju tog potraživanja.

Član 322

Slučajevi kada je kompenzacija isključena

1. Ne mogu se gasiti kompenzacijom:

1.1. potraživanje koje se ne može zapleniti;

1.2. potraživanje stvari ili vrednosti stvari koje su dužniku bile date na čuvanje, ili na posudu, ili koje je dužnik uzeo bespravno, ili ih bespravno zadržao;

1.3. potraživanje nastalo namernim prouzrokovanjem štete;

1.4. potraživanje naknade štete pričinjene oštećenjem zdravlja ili prouzrokovanjem smrti;

1.5. potraživanje koje potiče iz zakonske obaveze izdržavanja.

Član 323

Zabrana na potraživanje druge strane

Dužnik ne može vršiti kompenzaciju ako je njegovo potraživanje dospelo tek pošto je neko treći stavio zabranu na potraživanje koje poverilac ima prema njemu.

Član 324

Računanje kompenzacije

Kad između dva lica postoji više obaveza koje mogu se gasiti kompenzacijom, onda se kompenzacija vrši po pravilima koja važe za računanje ispunjenja.

PODGLAVLJE 2

OPROST DUGA

Član 325

Sporazum

1. Obaveza prestaje kad poverilac izjavi dužniku da neće tražiti njeno ispunjenje i dužnik se sa tim saglasi.

2. Za punovažnost ovog sporazuma nije potrebno da bude zaključen u formi u kojoj je zaključen posao iz koga je obaveza nastala.

Član 326
Odricanje od sredstava obezbeđenja

Vraćanje zaloge i odricanje od drugih sredstava kojima je bilo obezbeđeno ispunjenje obaveze, ne znači da se poverilac odrekao prava da traži njeno ispunjenje.

Član 327
Oprost duga jemcu

1. Oprost duga jemcu ne oslobađa glavnog dužnika, dok oprost duga glavnom dužniku oslobađa jemca.
2. Kad ima više jemaca, pa poverilac oslobodi obaveze jednog od njih, ostali ostaju u obavezi, ali se njihova obaveza smanjuje za deo koji otpada na oslobođenog jemca.

Član 328
Opšti oprost dugova

Opštim oprostom dugova gase se sva poveriočeva potraživanja prema dužniku, izuzev onih za koja poverilac nije znao da postoje u času kad je izvršen oprost.

PODGLAVLJE 3

PRENOV (NOVACIJA)

Član 329
Slovi za novaciju obaveze

1. Obaveza gasi se ako se poverilac i dužnik saglase da postojeću obavezu zamene novom i ako nova obaveza ima različit predmet ili različit pravni osnov.
2. Sporazum poverioca i dužnika kojim se menja ili dopunjuje odredba o roku, o mestu, ili o načinu ispunjenja, zatim naknadni sporazum o kamati, ugovornoj kazni, obezbeđenju ispunjenja ili o kojoj drugoj sporednoj odredbi, kao i sporazum o izdavanju nove isprave o dugu, ne smatraju se novacijom.
3. Izdavanje menice ili čeka zbog neke ranije obaveze ne smatra se novacijom, izuzev kad je to ugovoreno.

Član 330
Volja da se izvrši novacija

Novacija ne postoji ako strane nisu izrazile nameru da ugase postojeću obavezu kad su stvarale novu obavezu; u tom slučaju ranija obaveza ne prestaje, već postoji i dalje pored nove obaveze.

Član 331
Dejstvo novacije

1. Ugovorom o novaciji ranija obaveza gasi se, i nastaje nova obaveza.
2. Sa ranijom obavezom gasi se i zaloga i jemstvo, izuzev ako je sa jemcem ili zalogodavcem drukčije ugovoreno.
3. Isto važi i za ostala sporedna prava koja su bila vezana za raniju obavezu.

Član 332
Nedostatak ranije obaveze

1. Novacija je bez dejstva ako je ranija obaveza bila ništava ili već ugašena.
2. Ako je ranija obaveza bila samo rušljiva, novacija je punovažna ako je dužnik znao za nedostatak ranije obaveze.

Član 333
Dejstvo poništenja

Kad je ugovor o novaciji je oglašena nevažećom smatra se da nije ni bilo novacije i da ranija obaveza nije ni prestala postojati.

PODGLAVLJE 4

SJEDINJENJE

Član 334
Sjedinjenje

1. Obaveza prestaje sjedinjenjem kad jedno isto lice postane i poverilac i dužnik.
2. Kad jemac postane poverilac, obaveza glavnog dužnika ne gasi se.
3. Obaveza upisana u javnoj knjizi gasi se sjedinjenjem tek kad se izvrši upis brisanja.

PODGLAVLJE 5

NEMOGUĆNOST ISPUNJENJA

Član 335
Prestanak obaveze zbog nemogućnosti ispunjenja

1. Obaveza prestaje kad njeno ispunjenje postane nemoguće usled okolnosti zbog kojih dužnik ne odgovara.
2. Dužnik treba da dokaže okolnosti koje isključuju njegovu odgovornost.

Član 336
Kad su predmet obaveze stvari određene po rodu

1. Ako su predmet obaveze stvari određene po rodu, obaveza ne gasi se čak i kad sve što dužnik ima od takvih stvari nestaju, usled okolnosti za koje on ne odgovara.
2. Međutim, kad su predmet obaveza stvari određene po rodu koje se imaju uzeti iz određene mase tih stvari, obaveza se gasi kad nestaju cela ta masa.

Član 337
Ustupanje prava prema trećem odgovornom za nemogućnost ispunjenja

Dužnik određene stvari koji je oslobođen svoje obaveze usled nemogućnosti ispunjenja dužan je ustupiti poveriocu pravo koje bi imao prema trećem licu zbog nastale nemogućnosti.

PODGLAVLJE 6

PROTEK VREMENA I OTKAZ

Član 338

Rok u trajnom obligacionom odnosu

Trajni obligacioni odnos sa određenim rokom trajanja gasi se kad rok istekne, izuzev kad je ugovoreno ili zakonom određeno da se posle isteka roka obligacioni odnos produžava za neodređeno vreme ako ne bude blagovremeno otkazan.

Član 339

Otkaz trajnog obligacionog odnosa

1. Ako vreme trajanja obligacionog odnosa nije određeno, svaka strana ga može prekinuti otkazom.
2. Otkaz mora biti dostavljen drugoj strani.
3. Otkaz se može dati u svako doba, ali ne u neprikladno vreme.
4. Otkazni obligacioni odnos prestaje kada istekne otkazni rok određen ugovorom, a ako takav rok nije određen ugovorom, odnos gasi se po isteku roka određenog zakonom ili običajem, odnosno istekom primerenog roka.
5. Strane mogu ugovoriti da će njihov obligacioni odnos prestati samim dostavljanjem otkaza, ako za određeni slučaj zakon ne naređuje što drugo.
6. Poverilac ima pravo da zahteva od dužnika ono što je dospelo pre nego što je obaveza prestala protekom roka ili otkazom.

PODGLAVLJE 7

SMRT

Član 340

Smrt

Smrcu dužnika ili poverioca gasi se obaveza samo ako je nastala s obzirom na lične osobine koje od ugovornih strana ili lične sposobnosti dužnika.

GLAVA 4

ZASTARELOST

PODGLAVLJE 1

OPŠTE ODREDBE

Član 341

Opšta pravila

1. Zastarelošću gasi se pravo zahteva ispunjenja obaveze.

2. Zastarelost stvara se kad protekne zakonom određeni rok, u okviru kojeg je poverilac mogao zahtevati ispunjenje obaveze.

3. Sud se ne može uzeti u obzir zastarelost ako se dužnik nije na nju pozvao.

Član 342 **Kad zastarelost počinje teći**

1. Zastarelost počinje teći prvog dana posle dana kad je poverilac imao pravo da zahteva ispunjenje obaveze, ako zakonom za pojedine slučajeve nije propisano drugačije.

2. Ako se obaveza sastoji u tome da se nešto ne učini, da se propusti ili trpi, zastarelost počinje teći prvog dana posle dana kad je dužnik postupio protivno obavezi.

Član 343 **Nastupanje zastarelosti**

Zastarelost nastupa kad istekne poslednji dan zakonom određenog vremena.

Član 344 **Uračunavanje vremena prethodnika**

U vreme zastarelosti računa se i vreme koje je proteklo u korist dužnikovih prethodnika.

Član 345 **Zabrana promene roka zastarelosti**

1. Pravnim poslom ne može se odrediti duže ili kraće vreme zastarelosti od onog vremena koje je određeno zakonom.

2. Pravnim poslom ne može se odrediti da zastarelost neće teći za neko vreme.

Član 346 **Odricanje od zastarelosti**

Dužnik se ne može odreći zastarelosti pre nego što protekne vreme određeno za zastarelost.

Član 347 **Pismeno priznanje i obezbeđenje zastarele obaveze**

1. Pismeno priznanje zastarele obaveze smatra se kao odricanje od zastarelosti.

2. Isto dejstvo ima davanje zaloge ili kog drugog obezbeđenja za zastarelo potraživanje.

Član 348 **Dejstvo ispunjenja zastarele obaveze**

Ako dužnik ispuni zastarelu obavezu, nema pravo zahtevati da mu se vrati ono što je dao, čak i ako nije znao da je obaveza zastarela.

Član 349 **Poverilac čije je potraživanje obezbeđeno**

1. Kad protekne vreme zastarelosti, poverilac čije je potraživanje obezbeđeno zalogom ili hipotekom može se namiriti samo iz opterećene stvari, ako je drži u rukama ili ako je njegovo pravo upisano u javnom registrima.

2. Ipak, zastarela potraživanja kamata i drugih povremenih davanja ne mogu se namiriti niti iz opterećene stvari.

Član 350 **Sporedna potraživanja**

Kad zastari glavno potraživanje, zastarela su i sporedna potraživanja, kao što su potraživanja kamata, plodova, troškova i ugovorne kazne.

Član 351 **Kad se ne primenjuju pravila o zastarelosti**

Pravila o zastarelosti ne primenjuju se u slučajevima kad su u zakonu određeni rokovi u kojima treba da se podigne tužba ili da se izvrši određena radnja pod pretnjom gubitka prava.

PODGLAVLJE 2

ROK ZASTARELOSTI

Član 352 **Opšti rok zastarelosti**

Potraživanja zastarevaju za pet (5) godina, ako zakonom nije određen neki drugi rok zastarelosti.

Član 353 **Povremena potraživanja**

1. Potraživanja povremenih davanja koja dospevaju godišnje ili u kraćim određenim razmacima vremena (povremena potraživanja), bilo da se radi o sporednim povremenim potraživanjima, kao što je potraživanje kamata, bilo da se radi o takvim povremenim potraživanjima u kojima se iscrpljuje samo pravo, kao što je potraživanje izdržavanja, zastarevaju za tri (3) godine od dospelosti svakog pojedinog davanja.

2. Isto važi za anuitete kojima se u jednakim unapred određenim povremenim iznosima otplaćuju glavnica i kamate, ali ne važi za otplate u obrocima i druga delimična ispunjenja.

3. Nezavisno od stava 1 ovog člana, kamata na potraživanja čiji je rok zastarelosti manji od tri (3) godine, zastareva posle isteka istog roka kao i za glavnica.

Član 354 **Zastarelost samog prava**

1. Samo pravo iz koga proističu povremena potraživanja zastareva za pet (5) godina, računajući od dospelosti najstarijeg neispunjenog potraživanja posle koga dužnik nije vršio davanja.

2. Kad zastari pravo iz koga proističu povremena potraživanja, poverilac gubi pravo ne samo da zahteva buduća povremena davanja, nego i povremena davanja koja su dospela pre ove zastarelosti.

3. Ne može zastariti pravo na izdržavanje određeno zakonom.

Član 355 **Međusobna potraživanja iz komercijalnih ugovora**

1. Međusobna potraživanja iz komercijalnih ugovora kao i potraživanja naknade za izdatke učinjene u vezi s tim ugovorima, zastarevaju za tri (3) godine.

2. Zastarevanje teče odvojeno za svaku isporuku robe, izvršeni rad ili uslugu.

Član 356 Potraživanje zakupnine

Potraživanje zakupnine, bilo da je određeno da se plaća povremeno, bilo u jednom ukupnom iznosu, zastareva za tri (3) godine.

Član 357 Potraživanje naknade štete

1. Potraživanje naknade prouzrokovane štete zastareva za tri (3) godine od kad je oštećenik doznao za štetu i za lice koje je štetu učinilo.
2. U svakom slučaju ovo potraživanje zastareva za pet (5) godina od kad je šteta nastala.
3. Potraživanje naknade štete nastale povredom ugovorne obaveze zastareva za vreme određeno za zastarelost te obaveze.
4. Potraživanja štete nastale zbog seksualnog zlostavljanja maloletnika, zastarevaju petnaest (15) godina od trenutka kada je maloletnik stupio u punoletstvo.

Član 358 Potraživanje naknade štete prouzrokovane krivičnim delom

1. Kad je šteta prouzrokovana krivičnim delom, a za krivično gonjenje je predviđen duži rok zastarelosti, zahtev za naknadu štete prema odgovornom licu zastareva kad istekne vreme određeno za zastarelost krivičnog gonjenja.
2. Prekid zastarevanja krivičnog gonjenja povlači za sobom i prekid zastarevanja zahteva za naknadu štete.
3. Isto važi i za zastoje zastarevanja.

Član 359 Kompensacija potraživanja zbog korupcije

Ako je šteta prouzrokovana radnjom u kojoj je ponuda, davanje, primanje ili traženje "mita" ili bilo kakve druge koristi imala direktan ili indirektan uticaj, bilo nečinjenjem ili radnjom kojom bi se mogao sprečiti čin korupcije, ili bilo koja druga radnja koja na osnovu zakona ili međunarodnog ugovora predstavlja korupciju, potraživanje zastareva pet (5) godina nakon što je oštećena strana saznala za štetu i lice koje je prouzrokovalo, a u svakom slučaju, ono zastareva petnaest (15) godina nakon radnje.

Član 360 Jednogodišnji rok zastarelosti

1. Potraživanja koja zastarevaju za jednu (1) godinu:
 - 1.1. potraživanje naknade za isporučenu električnu i toplotnu energiju, plin, vodu, za dimničarske usluge i za usluge održavanje čistoće, kad je isporuka odnosno usluga izvršena za potrebe domaćinstva;
 - 1.2. potraživanje radija i televizije za upotrebu stanice;
 - 1.3. potraživanje pošte i telekom kompanija za upotrebu telefona i poštanskih pregradaka, kao i druga njihova potraživanja koja se naplaćuju u tromesečnim ili kraćim rokovima;

1.4. potraživanje pretplate na povremene publikacije, računajući od isteka vremena za koje je publikacija naručena.

1.5. potraživanje za usluge priključka na internet, usluge korišćenja e-maila, usluge održavanja „elektronske stranice“, i usluge povezane sa pristupom kablovskim i satelitskim radio i televizijskim stanicama koje se naplaćuju u tromesečnim ili kraćim rokovima;

1.6. potraživanja administratora blokova stambenih zgrada za usluge i druga potraživanja koja se naplaćuju u tromesečnim ili kraćim rokovima.

2. Zastarevanje teče od kraja godine u kojoj potraživanje dospeva na naplatu.

3. Zastarevanje teče iako su isporuke ili usluge produžene.

Član 361

Potraživanja utvrđena pred sudom ili drugim nadležnim organima

1. Sva potraživanja koja su utvrđena pravnosnažnom sudskom odlukom ili odlukom drugog nadležnog organa, ili poravnanjem pred sudom ili drugim nadležnim organom, zastarevaju za deset (10) godina, pa i ona za koja zakon inače predviđa kraći rok zastarelosti.

2. Ipak, sva povremena potraživanja koja proističu iz takvih odluka ili poravnanja i dospevaju na naplatu u budućnosti, zastarevaju u roku predviđenom za zastarelost povremenih potraživanja.

Član 362

Rokovi zastarelosti kod ugovora o osiguranju

1. Potraživanja ugovarača osiguranja, odnosno trećeg lica iz ugovora o osiguranju života zastarevaju za pet, a iz ostalih ugovora o osiguranju - za tri (3) godine, računajući od prvog dana posle protoka kalendarske godine u kojoj je potraživanje nastalo.

2. Ako zainteresovano lice dokaže da do dana određenog u prethodnom stavu nije znalo da se osigurani slučaj dogodio, zastarevanje počinje od dana kad je za to saznalo, s tim da u svakom slučaju potraživanje zastareva kod osiguranja života za deset, a kod ostalih za pet (5) godina od dana određenog u prethodnom stavu.

3. Potraživanja osiguravača iz ugovora o osiguranju zastarevaju za tri (3) godine.

4. Kad u slučaju osiguranja od odgovornosti trećeg, oštećeno lice zahteva naknadu od osiguranika, ili je dobije od njega, zastarevanje osiguranikovog zahteva prema osiguravaču počinje od dana kada je oštećeno lice tražilo sudskim putem naknadu od osiguranika, odnosno kad ga je osiguranik obeštetio.

5. Neposredan zahtev trećeg oštećenog lica prema osiguravaču zastareva za isto vreme za koje zastareva njegov zahtev prema osiguraniku odgovornom za štetu.

6. Zastarevanje potraživanja koje pripada osiguravaču prema trećem licu odgovornom za nastupanje osiguranog slučaja počinje teći kad i zastarevanje potraživanja osiguranika prema tom licu i navršava se u istom roku.

PODGLAVLJE 3

STAJANJE ZASTAREVANJA

Član 363

Potraživanja između određenih lica

1. Zastarevanje ne teče:

1.1. između bračnih drugova;

1.2. između roditelja i dece dok traje roditeljsko pravo;

1.3. između štićenika i njegovog staraoca, kao i organa starateljstva, za vreme trajanja starateljstva i dok ne budu položeni računi;

1.4. između dva lica koja žive u bračnoj (va nbračnoj) zajednici, dok ta zajednica postoji.

Član 364

Potraživanja određenih lica

1. Zastarevanje ne teče:

1.1. za vreme mobilizacije, u slučaju neposredne ratne opasnosti ili rata u pogledu potraživanja lica na vojnoj dužnosti;

1.2. u pogledu potraživanja koja imaju lica zaposlena u tuđem domaćinstvu prema poslodavcu ili članovima njegove porodice koji zajedno sa njima žive, sve dok taj radni odnos traje.

Član 365

Nesavladive prepreke

Zastarevanje ne teče za sve vreme za koje poveriocu nije bilo moguće zbog nesavladivih prepreka da sudskim putem zahteva ispunjenje obaveze.

Član 366

Uticao uzroka zastoja zastarevanja

1. Ako zastarevanje nije moglo početi da teče zbog nekog zakonskog uzroka, ono počinje teći kad taj uzrok prestane postojati.

2. Ako je zastarevanje počelo teći pre nego što je nastao uzrok koji je zaustavio njegov dalji tok, ono nastavlja da teče kad taj uzrok prestane postojati, a vreme koje je isteklo pre zaustavljanja računa se u zakonom određeni rok za zastarelost.

Član 367

Potraživanja prema poslovno nesposobnim licima i njihova potraživanja

1. Zastarevanje teče i prema maloletniku i drugom poslovno nesposobnom licu, bez obzira na to da li imaju zakonskog zastupnika ili ne.

2. Ipak, zastarelost potraživanja maloletnika koji nema zastupnika i drugog poslovno nesposobnog lica bez zastupnika, ne može nastupiti dok ne protekne dve (2) godine od kad su postala potpuno poslovno sposobna, ili od kad su dobila zastupnika.

3. Ako je za zastarelost nekog potraživanja određeno vreme kraće od dve (2) godine, a poverilac je maloletnik koji nema zastupnika ili neko drugo poslovno nesposobno lice bez zastupnika, zastarevanje tog potraživanja počinje teći od kad je poverilac postao poslovno sposoban, ili od kad je dobio zastupnika.

PODGLAVLJE 4

PREKID ZASTAREVANJA

Član 368 Priznanje duga

1. Zastarevanje se prekida kada dužnik prizna dug.
2. Priznanje duga može se učiniti ne samo izjavom poveriocu, nego i na posredan način, kao što su davanje otplate, plaćanje kamate, davanje obezbeđenja.

Član 369 Podnošenje tužbe

Zastarevanje se prekida podnošenjem tužbe i svakom drugom poveriočevom radnjom preduzetom protiv dužnika pred sudom ili drugim nadležnim organom, u cilju utvrđivanja, obezbeđenja ili ostvarenja potraživanja.

Član 370 Odustajanje, odbacivanje ili odbijanje tužbe

1. Prekid zastarevanja izvršen podnošenjem tužbe ili bilo kojom drugom poveriočevom radnjom preduzetom protiv dužnika pred sudom ili drugim nadležnim organom u cilju utvrđivanja, obezbeđenja ili ostvarenja potraživanja, smatra se da nije nastupio ako poverilac odustane od tužbe ili radnje koju je preduzeo.
2. Smatra se da nije bilo prekida ako poveriočeva tužba ili zahtev bude odbačen ili odbijen, ili ako izdejstvovana ili preduzeta mera izvršenja ili obezbeđenja bude oglašena nevažećom.

Član 371 Odbacivanje tužbe zbog nenadležnosti

1. Ako je tužba protiv dužnika odbačena zbog nenadležnosti suda ili kog drugog uzroka koji se ne tiče suštine stvari, pa poverilac podnese ponovo tužbu u roku od tri (3) meseca od dana pravnosnažnosti odluke o odbacivanju tužbe, smatra se da je zastarevanje prekinuto prvom tužbom.
2. Isto vredi i za pozivanje u zaštitu, i za isticanje kompenzacije potraživanja u sporu, kao i u slučaju kad je sud ili drugi organ uputio dužniku da svoje prijavljeno potraživanje ostvaruje u parničnom postupku.

Član 372 Pozivanje dužnika

Za prekid zastarevanja nije dovoljno da poverilac pozove dužnika pismeno ili usmeno da obavezu ispuni.

Član 373 Rok zastarelosti u slučaju prekida

1. Posle prekida zastarevanje počinje teći iznova, a vreme koje je proteklo pre prekida ne računa se u zakonom određeni rok za zastarelost.

2. Zastarevanje prekinuto priznanjem (tvrdnjom) od strane dužnika počinje teći iznova od priznanja (tvrdnje).

3. Kad je prekid zastarevanja nastao podnošenjem tužbe ili pozivanjem u zaštitu, ili isticanjem kompenzacije potraživanja u sporu, odnosno prezentacijom potraživanja u nekom drugom postupku, zastarevanje počinje teći iznova od dana kad je spor okončan ili svršen na neki drugi način.

4. Kad je prekid zastarevanja nastao prijavom potraživanja u stečajnom postupku, zastarevanje počinje teći iznova od dana okončanja ovog postupka.

5. Isto važi i kad je prekid zastarevanja nastao zahtevom prinudnog izvršenja ili obezbeđenja.

6. Zastarevanje koje počinje teći iznova posle prekida, navršava se kad protekne onoliko vremena koliko je zakonom određeno za zastarevanje koje je prekinuto.

Član 374 **Zastarelost u slučaju novacije obaveze**

Ako je prekid nastao priznanjem duga od strane dužnika, a poverilac i dužnik su se sporazumeli da izmene osnov ili predmet obaveze, novo potraživanje zastareva za vreme koje je određeno za njegovu zastarelost.

DEO V

RAZNE VRSTE OBAVEZA

GLAVA 1

NOVČANE OBAVEZE

PODGLAVLJE 1

OPŠTA PRAVILA

Član 375 **Načelo monetarnog nominalizma**

Kad obaveza ima za predmet svotu novca, dužnik je dužan isplatiti isti iznos novca, izuzev kada se poverilac i dužnik drugačije u skladu sa zakonom.

Član 376 **Revalorizacija novčane obaveze**

1. Strane se mogu dogovoriti da se iznos novčane obaveze dužnika utvrdi u odnosu na promene cena roba i usluga izraženih u prodajnom indeksu cena i definisanih od strane ovlašćene organizacije, u vezi promena u kursu razmene strane valute, ili u vezi sa promenama u drugim cenama, osim ako taj sporazum nije u suprotnosti sa zakonom.

2. Ako se strane dogovore o revalorizaciji novčane obaveze, revalorizacija se vrši za period od početka obaveze do njenog ispunjenja, osim ako se strane dogovore drugačije.

Član 377 **Ispunjenje pre roka**

1. Dužnik može ispuniti novčanu obavezu i pre roka.

2. Ništava je odredba ugovora kojom se dužnik odriče ovog prava.

3. U slučaju ispunjenja novčane obaveze pre roka, dužnik ima pravo da od iznosa duga odbije iznos kamate za vreme od dana isplate do dospelosti obaveze, samo ako je na to ovlašćen ugovorom ili to proizlazi iz običaja.

PODGLAVLJE 2

KAMATA

Član 378 Pojam

Osim glavnog duga (glavnice), dužnik isto tako ima za obavezu i kamatu, ako je ista određena zakonom ili u slučaju da je poverilac i dužnik tako ugovore.

Član 379 Zabrana kamate na kamatu

1. Na ugovorenu kamatu koja je dospela za isplatu, ali nije isplaćena, ne teče zatezna kamata, izuzev kad je to zakonom određeno.

2. Ništava je odredba ugovora kojom se predviđa kamata na kamatu koja je dospela za isplatu, ali nije isplaćena.

3. Ipak, strane mogu unapred ugovoriti da će se stopa kamate biće veća ako dužnik ne isplati dospele kamate na vreme.

4. Na iznos neisplaćene kamate može se zahtevati zatezna kamata samo od dana kad je sudu podnesen zahtev za njenu isplatu.

Član 380 Kada kamata prestaje da teče

Kamata prestaje da teče kada iznos dospelih kamata dostigne visinu glavnog duga.

Član 381 Pretpostavka zelenaškog ugovora

1. Ako je nivo kamate za koju su se strane dogovorile za pedeset procenata (50%) veći od nivoa zatezne kamate, izračunate na osnovu člana ispod, takav ugovor se smatra zelenaškim ugovorom, osim ukoliko poverilac dokaže da nije koristio nepovoljnu situaciju dužnika, njegovu tešku finansijsku situaciju, ili indiskreciju ili zavisnost stvorenu od nje, ili da pogodnosti rezervisane za poverioca ili treće lice nisu u nesrazmeri sa onim što poverilac dao ili je preduzeo da se obezbedi ili da.

2. Pretpostavka iz prethodnog stava ne sprovodi se na komercijalne ugovore.

PODGLAVLJE 3 DOCNJA U ISPUNJENJU NOVČANIH OBAVEZA

Član 382 Zatezna kamata

1. Dužnik koji zadocni u ispunjavanju novčanih obaveza duguje, osim glavnice, i zateznu kamatu.

2. Iznos zatezne kamate je osam procenta (8%) godišnje, osim ako nije drugačije određeno posebnim zakonom.

Član 383 **Ugovorena zatezna kamata**

Poverilac i dužnik mogu ugovorom saglasiti da iznos zatezne kamate bude niži ili viši nego nivo zatezne kamata utvrđene zakonom.

Član 384 **Pravo na punu naknadu**

1. Poverilac ima pravo na zateznu kamatu bez obzira da li je pretrpeo bilo kakvu štetu zbog docnje dužnika.

2. Ako je šteta koju je poverilac pretrpeo zbog docnje dužnika veća od iznosa koji bi dobio na ime zatezne kamate, on ima pravo da zatraži razliku do pune naknade oštećenja.

PODGLAVLJE 4

UGOVORNA KAMATA

Član 385 **Ugovorna kamata**

1. Strane se mogu dogovoriti da pored glavnog duga (glavnice), dužnik mora da plati ugovornu kamatu od perioda nastanka novčanih obaveza u gotovini do vremena kada obaveza dospe na plaćanje.

2. U slučaju da se strane složile za ugovor sa kamatom (sa interesom), ali nivo interesa i vreme dospevanja za plaćanje interesa nisu definisani, nivo kamate je šest odsto (6%) godišnje i kamata teče za plaćanje istovremeno sa dospevanjem sa plaćanjem glavnog duga (glavnice).

Član 386 **Kamata u nenovčanim obavezama**

Odredbe ovog zakona o ugovornoj kamati shodno se primenjuju i za ostale obaveze koje imaju za predmet stvari određene po rodu, odnosno obaveze koje za predmet imaju zamenjive i stvari određene po rodu.

GLAVA 2

OBAVEZE SA VIŠE PREDMETA

PODGLAVLJE 1 **ALTERNATIVNE ODREDBE**

Član 387 **Pravo izbora**

Ako neka obaveza ima dva ili više predmeta, ali je dužnik dužan dati samo jedan da bi se oslobodio obaveze, onda, ako nije što drugo ugovoreno, pravo izbora pripada dužniku i obaveza prestaje kad on bude predao predmet koji je izabrao.

Član 388
Neopozivost i dejstvo izvršenog izbora

1. Izbor je izvršen kad strana kojoj pripada pravo izbora obavesti drugu stranu o tome šta je izabrala i od tog časa izbor se više ne može menjati.

2. Izvršenjem izbora smatra se da je obaveza od početka bila jednostavna i da je njen predmet od početka bila izabrana stvar.

Član 389
Trajanje prava izbora

1. Dužnik ima pravo izbora sve dok u postupku prinudnog izvršenja jedna od dugovanih stvari ne bude potpuno ili delimično predata poveriocu po njegovom izboru.

2. Ako pravo izbora pripada poveriocu, a on se ne izjasni o izboru u roku određenom za ispunjenje, dužnik ga može pozvati da izvrši izbor i za to mu odrediti primeren rok, posle čijeg isteka pravo izbora prelazi na dužnika.

Član 390
Izbor poveren trećem licu

Ako izbor treba da izvrši neko treće lice, a ono to ne učini, svaka strana može zahtevati da izbor izvrši sud.

Član 391
Ograničenje na preostali predmet

Ako je jedan predmet obaveze postao nemoguć usled nekog događaja za koji ne odgovara ni jedna strana, obaveza se ograničava na preostali predmet.

Član 392
Ograničenje u slučaju odgovornosti jedne strane

1. Kad je jedan predmet obaveze postao nemoguć usled događaja za koji je odgovoran dužnik, obaveza se ograničava na preostali predmet u slučaju da pravo izbora pripada njemu, a ako pravo izbora pripada poveriocu, on može po svom izboru tražiti preostali predmet ili naknadu štete.

2. Kad je jedan predmet obaveze postao nemoguć usled događaja za koji je odgovoran poverilac, dužnikova obaveza prestaje, ali u slučaju da njemu pripada pravo izbora, on može tražiti naknadu štete i izvršiti svoju obavezu preostalim predmetom, a ako pravo izbora ima poverilac - on može dati naknadu štete i tražiti preostali predmet.

PODGLAVLJE 2

FAKULTATIVNE OBAVEZE I FAKULTATIVNA POTRAŽIVANJA

I. FAKULTATIVNE OBAVEZE

Član 393
Ovlašćenje dužnika u fakultativnoj obavezi

Dužnik čija obaveza ima jedan predmet, ali kome je dopušteno da se oslobodi svoje obaveze dajući neki drugi određeni predmet, može se koristiti tom mogućnošću sve dok poverilac u postupku prinudnog izvršenja ne uzme potpuno ili delimično predmet obaveze.

Član 394
Ovlašćenja poverioca u fakultativnoj obavezi

1. Poverilac u fakultativnoj obavezi može zahtevati od dužnika samo predmet obaveze, ali ne i drugi predmet, kojim dužnik, ako hoće, može takođe ispuniti svoju obavezu.
2. Kad predmet obaveze postane nemoguć usled događaja za koji dužnik ne odgovara, poverilac može tražiti samo naknadu štete, ali se dužnik može osloboditi obaveze dajući predmet koji je ovlašćen dati umesto dugovanog predmeta.

II. FAKULTATIVNA POTRAŽIVANJA

Član 395
Opšte pravilo

1. Kad je ugovorom ili zakonom predviđeno da poverilac može umesto dugovanog predmeta zahtevati od dužnika neki drugi određeni predmet, dužnik je dužan predati mu taj predmet ako poverilac to zahteva.
2. U suprotnosti, za ovakva fakultativna potraživanja važe prema nameri ugovarača i prema prilikama posla odgovarajuća pravila o fakultativnim i o alternativnim obavezama.

GLAVA 3

OBAVEZE SA VIŠE DUŽNIKA ILI POVERILACA

PODGLAVLJE 1

DELJIVE OBAVEZE

Član 396
Deljenje obaveze i potraživanja

1. Obaveza je deljiva ako se ono što se duguje može podeliti i ispuniti u delovima koji imaju ista svojstva kao i ceo predmet, i ako ono tom podelom ne gubi ništa od svoje vrednosti, inače obaveza je nedeljiva.
2. Kad u nekoj deljivoj obavezi ima više dužnika, obaveza se deli među njima na jednake delove, ako nije određena drukčija podela, i svaki od njih odgovara za svoj deo obaveze.
3. Kad u nekoj deljivoj obavezi ima više poverilaca, potraživanje se deli među njima na jednake delove, ako nije što drugo određeno, i svaki poverilac može zahtevati samo svoj deo potraživanja.

Član 397
Pretpostavka solidarnosti

Kad ima više dužnika u nekoj deljivoj obavezi nastaloj ugovorom u privredi, oni odgovaraju poveriocu solidarno, osim ako su ugovarači izrično otklonili solidarnu odgovornost.

PODGLAVLJE 2

SOLIDARNE OBAVEZE

I. SOLIDARNOST DUŽNIKA

Član 398

Sadržina solidarnosti dužnika

1. Svaki dužnik solidarne obaveze odgovara poveriocu za celu obavezu i poverilac može zahtevati njeno ispunjenje od koga hoće sve dok ne bude potpuno ispunjena, ali kad jedan dužnik ispuni obavezu, ona prestaje i svi se dužnici oslobađaju.

2. Od više solidarnih dužnika, svaki može dugovati sa drugim rokom ispunjenja, pod drugim uslovima i uopšte sa različitim odstupanjima.

Član 399

Kompenzacija

1. Svaki solidarni dužnik može se pozvati na kompenzaciju koju je izvršio njegov sadužnik.

2. Solidarni dužnik može potraživanje svog sadužnika prema poveriocu kompenzirati sa poveriočevim potraživanjem, ali samo za onoliko koliko iznosi deo duga tog sadužnika u solidarnoj obavezi.

Član 400

Oprost duga

1. Oprost duga izvršen sporazumno sa jednim solidarnim dužnikom oslobađa obaveze i ostale dužnike.

2. Međutim, ako je oprost imao za svrhu da oslobodi obaveze samo dužnika kome je dug oprošten, solidarna obaveza smanjuje se za deo koji prema međusobnim odnosima dužnika pada na njega, a ostali dužnici odgovaraju solidarno za ostatak obaveze.

Član 401

Novacija

1. Novacijom koju je poverilac izvršio sa jednim solidarnim dužnikom oslobađaju se i ostali dužnici.

2. Ipak, ako su poverilac i dužnik novaciju ograničili na deo obaveze koji dolazi na tog dužnika, obaveza ostalih ne prestaje, nego se samo smanjuje za taj deo.

Član 402

Poravnanje

Poravnanje koje je zaključio jedan od solidarnih dužnika sa poveriocem nema dejstva prema ostalim dužnicima, ali ovi imaju pravo da prihvate to poravnanje, ako ono nije ograničeno na dužnika sa kojim je zaključeno.

Član 403

Sjedinjenje

Kad se u jednom licu sjedini svojstvo poverioca i svojstvo dužnika iste solidarne obaveze, obaveza ostalih dužnika smanjuje se za iznos dela koji na njega pada.

Član 404 **Docnja poverioca**

Kad poverilac dođe u docnju prema jednom solidarnom dužniku, on je u docnji i prema ostalim solidarnim dužnicima.

Član 405 **Docnja jednog dužnika i priznanje duga**

1. Docnja jednog solidarnog dužnika nema dejstvo prema ostalim dužnicima.
2. Isto važi i za priznanje duga koje bi izvršio jedan od solidarnih dužnika.

Član 406 **Zastoj i prekid zastarevanja i odricanje od zastarelosti**

1. Ako zastarevanje ne teče ili je prekinuto prema jednom dužniku, ono teče za ostale solidarne dužnike i može se završiti, ali dužnik prema kome obaveza nije zastarela i koji je morao da je ispuni ima pravo zahtevati od ostalih dužnika prema kojima je obaveza zastarela da mu naknade svaki svoj deo obaveze.
2. Odricanje od navršene zastarelosti nema dejstva prema ostalim dužnicima.

Član 407 **Pravo ispunioca na naknadu**

1. Dužnik koji je ispunio obavezu ima pravo zahtevati od svakog sadužnika da mu naknadi deo obaveza koji pada na njega.
2. Pri tome nije od uticaja okolnost što je poverilac nekog od sadužnika oslobodio duga ili mu je dug smanjio.
3. Deo koji pada na dužnika od koga ne može da se dobije naknada deli se srazmerno na sve dužnike.

Član 408 **Podela na jednake delove i izuzetak**

1. Ako nije što drugo ugovoreno ili inače ne proizlazi iz pravnih odnosa učesnika u poslu, na svakog dužnika dolazi jednak deo.
2. Ipak, ako je solidarna obaveza zaključena u isključivom interesu jednog solidarnog dužnika, on je dužan naknaditi ceo iznos obaveze sadužniku koji je namirio poverioca.

II. SOLIDARNOST POVERILACA

Član 409 **Solidarnost se ne pretpostavlja**

Kad na poverilačkoj strani ima više lica, ona su solidarna samo kad je solidarnost ugovorena ili zakonom određena.

Član 410 **Sadržina solidarnosti**

1. Svaki solidarni poverilac ima pravo zahtevati od dužnika ispunjenje cele obaveze, ali kad jedan od njih bude namiren, obaveza prestaje i prema ostalim poveriocima.

2. Dužnik može ispuniti obavezu poveriocu koga sam izabere, sve dok neki poverilac ne zatraži ispunjenje.

Član 411 Kompensacija

1. Dužnik može izvršiti kompensaciju svoje obaveze sa potraživanjem koje ima prema poveriocu koji mu zahteva ispunjenje.

2. Kompensaciju sa potraživanjem koje ima prema nekom drugom poveriocu, dužnik može izvršiti samo do visine dela solidarnog potraživanja koje pripada tom poveriocu.

Član 412 Oprost duga i novacija

Oprostom duga i novacijom između dužnika i jednog poverioca smanjuje se solidarna obaveza za onoliko koliko iznosi deo tog potraživanja poverioca.

Član 413 Poravnanje

Poravnanje koje je zaključio jedan od solidarnih poverilaca sa dužnikom nema dejstva prema ostalim poveriocima, ali ovi imaju pravo da prihvate to poravnanje, izuzev kad se ono odnosi samo na deo poverioca sa kojim je zaključeno.

Član 414 Sjedinjenje

Kad se u licu jednog solidarnog poverioca sjedini i svojstvo dužnika, svaki od ostalih solidarnih poverilaca može od njega zahtevati samo svoj deo potraživanja.

Član 415 Docnja

1. Kad dužnik dođe u docnju prema jednom solidarnom poveriocu, on je u docnji i prema ostalim poveriocima.

2. Docnja jednog solidarnog poverioca dejstvuje i prema ostalim poveriocima.

Član 416 Priznanje duga

Priznanje duga učinjeno jednom poveriocu koristi svim poveriocima.

Član 417 Zastarelost

1. Ako jedan poverilac prekine zastarevanje, ili ako prema njemu ne teče zastarevanje, to ne koristi ostalim poveriocima i prema njima zastarevanje teče i dalje.

2. Odricanje od zastarelosti izvršeno prema jednom poveriocu koristi i ostalim poveriocima.

Član 418
Odnosi između poverilaca posle ispunjenja

1. Svaki solidarni poverilac ima pravo zahtevati od poverioca koji je primio ispunjenje od dužnika da mu preda deo koji mu pripada.
2. Ako iz odnosa među poveriocima ne proističe što drugo, svakom solidarnom poveriocu pripada jednak deo.

PODGLAVLJE 3

NEDELJIVE OBAVEZE

Član 419
Nedeljive obaveze

1. Za nedeljive obaveze u kojima ima više dužnika shodno se primenjuju propisi o solidarnim obavezama.
2. Kad u nedeljivoj obavezi ima više poverilaca među kojima nije ni ugovorena ni zakonom određena solidarnost, jedan poverilac može zahtevati da dužnik ispuni njemu samo ako je ovlašćen od ostalih poverilaca da primi ispunjenje, a inače svaki poverilac može zahtevati od dužnika da obavezu ispuni svim poveriocima zajedno, ili da je položi sudu.

DEO VI

PROMENA POVERIOCA ILI DUŽNIKA

GLAVA 1

USTUPANJA POTRAŽIVANJA UGOVOROM

PODGLAVLJE 1

OPŠTE ODREDBE

Član 420
Koja se potraživanja mogu preneti ugovorom

1. Poverilac može ugovorom zaključenim sa trećim preneti na ovoga svoje potraživanje, izuzev onog čiji je prenos zabranjen zakonom ili koje je vezano za ličnost poverioca, ili koje se po svojoj prirodi protivno prenošenju na drugoga.
2. U slučaju da su dužnik i poverilac pristali da poverilac ne može preneti potraživanje kod drugog, prenos nema zakonsko dejstvo.
3. Ako je prenosom predat dokument kojim se potvrđuje postojanje potraživanja od koga ne potiče nijedna zabrana prenosa, prenos ima dejstvo ako primaoc ne zna i nije bio dužan da zna o zaustavljanju prenosa.
4. Ako su se dužnik i poverilac u komercijalnom ugovoru složili da poverilac ne može da prebaci novčanu obavezu drugom, prenos ipak ima dejstvo. U ovom slučaju, dužnik je takođe oslobođen obaveze ako je ispunjena za lice koje je potraživalo.

Član 421
Sporedna prava

1. Sa potraživanjem prelaze na prijemnika sporedna prava, kao što su pravo prvenstvene naplate, hipoteka, zaloga, prava iz ugovora sa jemcem, prava na kamatu, ugovornu kaznu i sl.
2. Ipak, ustupilac može predati založenu stvar prijemniku samo ako zalagodavac pristane na to, inače ona ostaje kod ustupioca da je čuva za račun prijemnika.
3. Pretpostavlja se da su dospеле, a neisplaćene kamate ustupljene sa glavnim potraživanjem.

Član 422
Obaveštavanje dužnika

1. Za prenos potraživanja nije potreban pristanak dužnika, ali je ustupilac dužan obavestiti dužnika o izvršenom ustupanju.
2. Ispunjenje izvršeno ustupiocu pre obaveštenja o ustupanju punovažno je i oslobađa dužnika obaveze, ali samo ako nije znao za ustupanje, inače obaveza ostaje i on je dužan da je ispuni prijemniku.

Član 423
Višestruko ustupanje

Ako je poverilac ustupio isto potraživanje raznim licima, potraživanje pripada prijemniku o kome je ustupilac prvo obavestio dužnika, odnosno koji se prvi javio dužniku.

PODGLAVLJE 2

ODNOS PRIJEMNIKA I DUŽNIKA

Član 424
Odnos prijemnika i dužnika

1. Prijemnik ima prema dužniku ista prava koja je ustupilac imao prema dužniku do ustupanja.
2. Dužnik može istaći prijemniku pored prigovora koje ima prema njemu i one prigovore koje je mogao istaći ustupiocu do časa kad je saznao za ustupanje.

PODGLAVLJE 3

ODNOS USTUPIOCA I PRIJEMNIKA

Član 425
Predaja isprava o dugu

1. Ustupilac je dužan predati prijemniku obveznicu ili drugu ispravu o dugu, ako ih ima, kao i druge dokaze o ustupljenom potraživanju i sporednim pravima.
2. Ako je ustupilac preneo na prijemnika samo jedan deo potraživanja, on je dužan predati mu overen prepis obveznice ili koje druge isprave kojom se dokazuje postojanje ustupljenog potraživanja.
3. On je dužan izdati mu, na njegov zahtev, overenu potvrdu o ustupanju.

Član 426
Odgovornost za postojanje potraživanja

Kad je ustupanje izvršeno ugovorom sa naknadom, ustupilac odgovara za postojanje potraživanja u času kad je izvršeno ustupanje.

Član 427
Odgovornost za naplativost

1. Ustupilac odgovara za naplativost ustupljenog potraživanja ako je to bilo ugovoreno, ali samo do visine onoga što je primio od prijemnika, kao i za naplativost kamata, troškova oko ustupanja i troškova postupka protiv dužnika.

2. Veća odgovornost savesnog ustupioca ne može se ugovoriti.

PODGLAVLJE 4

POSEBNI SLUČAJEVI USTUPANJA POTRAŽIVNJA

Član 428
Ustupanje umesto ispunjenja ili radi naplaćivanja

1. Kad dužnik umesto ispunjenja svoje obaveze ustupi poveriocu svoje potraživanje, ili jedan njegov deo, zaključenjem ugovora o ustupanju dužnikova obaveza se gasi do iznosa ustupljenog potraživanja.

2. Kad dužnik ustupi svome poveriocu svoje potraživanje samo radi naplaćivanja, njegova se obaveza gasi, odnosno smanjuje tek kad poverilac naplati ustupljeno potraživanje.

3. U oba slučaja prijemnik je dužan predati ustupiocu sve što je naplatio preko iznosa svog potraživanja prema ustupiocu.

4. U slučaju ustupanja radi naplaćivanja dužnik ustupljenog potraživanja može ispuniti svoju obavezu i prema ustupiocu, čak i kad je obavешten o ustupanju.

Član 429
Ustupanje radi obezbeđenja

Kada je ustupanje izvršeno radi obezbeđenja prijemnikovog potraživanja prema ustupiocu, prijemnik je dužan da se stara sa pažnjom dobrog privrednika, odnosno dobrog domaćina o naplati ustupljenog potraživanja i da po izvršenoj naplati, pošto zadrži koliko je potrebno za namirenje sopstvenog potraživanja prema ustupiocu, ovome preda višak.

GLAVA 2
PROMENA DUŽNIKA

PODGLAVLJE 1
PREUZIMANJE DUGA

I. OPŠTE ODREDBE

Član 430
Ugovor o preuzimanju duga

1. Preuzimanje duga vrši se ugovorom između dužnika i preuzimaoca, za koji je poverilac dao pristanak.

2. O zaključenom ugovoru poverioca može izvestiti svaki od njih, i svakome od njih poverilac može saopštiti svoj pristanak na preuzimanje duga.

3. Pretpostavlja se da je poverilac dao svoj pristanak ako je bez ograničenja primio neko ispunjenje od preuzimaoca, koje je ovaj učinio u svoje ime.

4. Ugovarači, kao i svaki od njih posebno, mogu pozvati poverioca da se u određenom roku izjasni da li pristaje na preuzimanje duga, pa ako se poverilac u određenom roku ne izjasni smatra se da nije dao svoj pristanak.

5. Ugovor o preuzimanju duga ima dejstva ugovora o preuzimanju ispunjenja za vreme dok poverilac ne bude dao svoj pristanak na ugovor o preuzimanju duga, kao i ako on odbije da pristane na to.

Član 431 Dug obezbeđen hipotekom

1. Kad je prilikom otuđenja neke nepokretnosti na kojoj postoji hipoteka ugovoreno između pribavioca i otuđioca da će pribavilac preuzeti dug prema hipotekarnom poveriocu, smatra se da je hipotekarni poverilac dao pristanak na ugovor o preuzimanju duga ako ga na pismeni poziv otuđioca nije odbio u roku od tri (3) meseca od prijema poziva.

2. U pismenom pozivu poveriocu se mora skrenuti pažnja na ovu posledicu, inače će se smatrati kao da poziv nije upućen.

II. DEJSTVA UGOVORA O PREUZIMANJU DUGA

Član 432 Promena dužnika

1. Preuzimanjem duga preuzimaoc stupa na mesto pređašnjeg dužnika, a ovaj se oslobađa obaveze.

2. Ako je u vreme poveriočevog pristanka na ugovor o preuzimanju duga preuzimaoc bio prezadužen, a poverilac to nije znao niti je morao znati, pređašnji dužnik ne oslobađa se obaveze, a ugovor o preuzimanju duga ima dejstvo ugovora o pristupanju dugu. Smatra se da u vreme davanja pristanka o preuzimanju duga, poverilac nije znao da je preuzimaoc bio prezadužen.

3. Između preuzimaoca duga i poverioca ostaje ista obaveza koja je dotle postojala između pređašnjeg dužnika i poverioca.

Član 433 Sporedna prava

1. Sporedna prava koja su dotle postojala uz potraživanje ostaju i dalje, ali jemstva, kao i zaloge, koje su dala treća lica prestaju ako jemci i zalagodavci ne pristaju da odgovaraju i za novog dužnika. Pristanak se daje u formi koja vredi za pravni posao kojim se stvara sporedno pravo.

2. Ako nije što drugo ugovoreno, preuzimaoc duga ne odgovara za nenaplaćene kamate koje su dospеле za plaćanje do trenutka preuzimanja. Isto važi i za ugovornu kaznu koja je dospela za plaćanje, pre punovažnosti preuzimanja duga.

Član 434 Prigovori

1. Preuzimaoc duga može istaći poveriocu sve prigovore koji proističu iz pravnog odnosa između pređašnjeg dužnika i poverioca, iz koga potiče preuzeti dug, kao i prigovore koje preuzimaoc ima prema poveriocu.

2. Preuzimaoc duga ne može istaći poveriocu prigovore koji potiču iz njegovog pravnog odnosa sa pređašnjim dužnikom, a koji odnos je bio osnov preuzimanja duga.

PODGLAVLJE 2

PRISTUPANJE DUGU

Član 435

Ugovor o pristupanju dugu

Ugovor o pristupanju dugu je ugovor između poverioca i trećeg lica, kojim se treće lice obavezuje poveriocu da će ispuniti njegovo potraživanje od dužnika, gde treće lice stupa u obavezu pored dužnika.

Član 436

Pristupanje dugu u slučaju primanja neke imovinske celine

1. Lice na koje pređe na osnovu ugovora neka imovinska celina fizičkog ili pravnog lica, ili jedan deo te celine, odgovara za dugove koji se odnose na tu celinu, odnosno na njen deo, pored dotadašnjeg imaoca i solidarno s njim, ali samo do vrednosti njene aktive.

2. Nema pravnog dejstva prema poveriocima odredba ugovora kojom bi se isključivala ili ograničavala odgovornost utvrđena u prethodnom stavu.

PODGLAVLJE 3

PREUZIMANJE ISPUNJENJA

Član 437

Preuzimanje ispunjenja

1. Preuzimanje ispunjenja se vrši ugovorom između dužnika i nekog trećeg lica kojim se ovaj obavezuje prema dužniku da ispuni njegovu obavezu prema njegovom poveriocu.

2. On odgovara dužniku ako blagovremeno ne ispuni obavezu poveriocu, te ovaj zatraži ispunjenje od dužnika.

3. On ne preuzima dug, niti pristupa dugu i poverilac nema nikakvo pravo prema njemu.

KNJIGA 2

POSEBNI ODNOSI UGOVORNIH OBAVEZA

DEO 1

UGOVOR O PRODAJI

GLAVA 1

OPŠTE ODREDBE

Član 438

Pojam

1. Ugovorom o prodaji obavezuje se prodavac da stvar koju prodaje preda kupcu i da mu prenese pravo svojine na prodatu stvar i da mu je u tu svrhu preda, a kupac se obavezuje da prodavcu plati cenu i preuzme stvar.

2. Prodavac nekog drugog prava obavezuje se da kupcu pribavi prodato pravo, a kad vršenje tog prava zahteva držanje stvari, da mu i preda stvar.

Član 439 Rizik

1. Do predaje stvari kupcu rizik slučajne propasti ili oštećenja stvari snosi prodavac, a sa predajom stvari rizik prelazi na kupca.

2. Rizik ne prelazi na kupca ako je on zbog nekog nedostatka predate stvari raskinuo ugovor ili tražio zamenu stvari.

Član 440 Prelaz rizika u slučaju docnje kupca

1. Ako predaja stvari nije izvršena zbog docnje kupca, rizik prelazi na kupca u času kad je došao u docnju.

2. Kad su predmet ugovora stvari određene po rodu, rizik prelazi na kupca u docnji ako je prodavac izdvojio stvari očigledno namenjene za izvršenje predaje i o tome odaslao obaveštenje kupcu.

3. Kada su stvari određene po rodu takve prirode da prodavac ne može da izdvoji jedan njihov deo, dovoljno je da je prodavac izvršio sve radnje koje su potrebne da bi kupac mogao preuzeti stvari i da je o tome odaslao obaveštenje kupcu.

GLAVA 2 ELEMENTI UGOVORA O PRODAJI

PODGLAVLJE 1 STVAR

Član 441 Opšta pravila

1. Stvar koji je predmet ugovora mora biti u prometu. Ništav je ugovor o prodaji stvari koja je van prometa.

2. Za prodaju stvari čiji je promet ograničen važe posebni propisi.

3. Prodaja se može odnositi i na buduću stvar.

Član 442 Kad je stvar propala pre ugovora

1. Ugovor o prodaji nema pravno dejstvo, ako je u času njegovog zaključenja stvar o kojoj je ugovor bila uništena.

2. Ako je u času zaključenja ugovora stvar bila samo delimično uništena, kupac može raskinuti ugovor ili ostati pri njemu uz srazmerno sniženje cene.

3. Ipak, ugovor će ostati na snazi i kupac će imati samo pravo na sniženje cene ako delimična propast ne smeta postizanju svrhe ugovora, ili ako za određenu stvar postoji takav običaj u pravnom prometu.

Član 443 Prodaja tuđe stvari

Prodaja tuđe stvari obavezuje ugovorne strane, ali kupac koji nije znao ili nije morao znati da je stvar tuđa, može, ako se usled toga ne može ostvariti cilj ugovora, raskinuti ugovor i tražiti naknadu štete.

Član 444
Prodaja spornog prava

1. Sporno pravo može biti predmet ugovora o prodaji.
2. Ništav je ugovor kojim bi advokat ili koji drugi nalogoprimac kupio sporno pravo čije mu je ostvarivanje povereno, ili ugovorio za sebe učešće u podeli iznosa dosuđenog njegovom nalogodavcu.

PODGLAVLJE 2

CENA

Član 445
Kad cena nije određena

1. Ako ugovorom o prodaji cena nije određena, a ni ugovor ne sadrži dovoljno podataka pomoću kojih bi se ona mogla odrediti, ugovor nema pravno dejstvo.
2. Kad ugovorom o prodaji u privredi cena nije određena, niti u njemu ima dovoljno podataka pomoću kojih bi se ona mogla odrediti, kupac je dužan platiti cenu koju je prodavac redovno naplaćivao u vreme zaključenja ugovora, a u nedostatku ove razumnu cenu.
3. Pod razumnom cenom smatra se dnevna (tekuća) cena u vreme zaključenja ugovora, a ako se ona ne može utvrditi onda cena koju utvrđuje sud prema okolnostima slučaja.

Član 446
Propisana cena

Kad je ugovorena veća cena od one koju je za određenu vrstu stvari propisao nadležni organ, kupac duguje samo iznos propisane cene, a ako je već isplatio ugovorenu cenu, ima pravo zahtevati da mu se vrati razlika.

Član 447
Kad je ugovorena dnevna cena

1. Kad je ugovorena dnevna cena, kupac duguje cenu utvrđenu zvaničnom evidencijom na tržištu mesta prodavca u vreme kad je trebalo da usledi ispunjenje.
2. Ako takva evidencije ne postoji, dnevna cena se određuje na osnovu elemenata pomoću kojih se prema običajima tržišta utvrđuje cena.

Član 448
Kad je određivanje cene povereno trećem

Ako treće lice kome je povereno određivanje cene neće ili ne može da je odredi, a ugovarači se ne slože naknadno o određivanju cene niti ugovor raskinu, smatraće se da je ugovorena razumna cena.

Član 449
Kad je određivanje cene ostavljeno jednoj ugovornoj strani

Odredba ugovora kojim se određivanje cene ostavlja na volju jednoj ugovornoj strani smatra se kao da nije ni ugovorena. U ovom slučaju, kupac duguje cenu kao u slučaju kad cena nije određena.

GLAVA 3

OBAVEZE PRODAVCA

PODGLAVLJE 1

PREDAJA STVARI

I. OPŠTA PRAVILA O PREDAJI

Član 450

Vreme i mesto predaje

1. Prodavac je dužan predati stvar kupcu u vreme i na mestu predviđenom ugovorom.
2. Prodavac je načelno izvršio obavezu predaje kupcu, kada on (prodavac) uruči kupcu stvar ili preda ispravu kojom se stvar može preuzeti.

Član 451

Predmet predaje

1. Ako nije što drugo ugovoreno ili ne proizlazi iz prirode posla, prodavac je dužan predati stvar kupcu u ispravnom stanju, zajedno sa njenim sporednim delovima.
2. Plodovi i druge koristi od stvari pripadaju kupcu od dana kad je prodavac bio dužan da mu ih preda.

Član 452

Kad je ugovorena predaja u toku izvesnog perioda vremena

Kad je ugovoreno da predaja stvari bude izvršena u toku izvesnog perioda vremena, a nije određeno koja će strana imati pravo da odredi datum predaje tokom tog perioda, to pravo pripada prodavcu, osim kad iz okolnosti slučaja proizlazi da je određivanje datuma predaje ostavljeno kupcu.

Član 453

Kad datum predaje nije određen

Kad datum predaje stvari kupcu nije određen, prodavac je dužan izvršiti predaju u razumnom roku posle zaključenja ugovora, s obzirom na prirodu stvari i na ostale okolnosti.

Član 454

Kad mesto predaje nije određeno ugovorom

1. Kad mesto predaje nije određeno ugovorom, predaja stvari vrši se u mestu u kome je prodavac u času zaključenja ugovora imao svoje prebivalište ili, u nedostatku ovoga, svoje boravište, a ako je prodavac zaključio ugovor u vršenju svoje redovne privredne delatnosti, onda u mestu njegovog sedišta.
2. Ako je u času zaključenja ugovora, ugovornim stranama bilo poznato gde se stvar nalazi, odnosno gde treba da bude izrađena, predaja se vrši u tom mestu.

Član 455

Predaja prevoziocu

U slučaju kad je prema ugovoru potrebno da se izvrši prevoz stvari, a ugovorom nije određeno mesto ispunjenja, predaja je izvršena uručjenjem stvari prevoziocu ili licu koje organizuje prevoz.

Član 456
Organizovanje prevoza

Ako je prodavac dužan poslati stvar kupcu, mora zaključiti na uobičajen način i pod uobičajenim uslovima ugovore potrebne za izvršenje prevoza do određenog mesta.

Član 457
Troškovi

Troškove predaje, kao i one koji joj prethode, snosi prodavac, a troškove odnošenja stvari i sve ostale troškove posle predaje snosi kupac, ako nije što drugo ugovoreno.

II. ISTOVREMENO IZVRŠENJE PREDAJE STVARI I ISPLATA CENE

Član 458
Odlaganje predaje do isplate cene

Ako nije što drugo ugovoreno ili ako nešto drugo ne proizilazi iz običaja, prodavac nije dužan predati stvar ako mu kupac istovremeno ne isplati cenu, ili nije spreman da to istovremeno učini, ali kupac nije dužan isplatiti cenu pre nego što je imao mogućnost da pregleda stvar.

Član 459
Odlaganje predaje u slučaju prevoza stvari

1. Kad se predaja stvari ostvaruje uručenjem prevoziocu, prodavac može odložiti prevoz stvari do isplate cene, ili poslati stvar tako da zadrži pravo da raspolaže njom za vreme prevoza.
2. Ako je zadržao pravo da raspolaže stvarju za vreme prevoza, prodavac može zahtevati da stvar ne bude predata kupcu u mestu destinacije dok ne isplati cenu, a kupac nije dužan isplatiti cenu pre nego što je imao mogućnost da pregleda stvar.
3. Međutim, kad ugovor predviđa plaćanje uz predaju odgovarajuće isprave, kupac nema pravo da odbije isplatu cene zbog toga što nije imao mogućnosti da pregleda stvar.

Član 460
Sprečavanje izručenja poslate stvari

1. Ako se posle slanja stvari kupcu pokaže da su njegove materijalne prilike takve da se osnovano može posumnjati da će on moći isplatiti cenu, prodavac može sprečiti izručenje stvari kupcu čak i kad ovaj već ima u rukama ispravu koja ga ovlašćuje da zahteva izručenje stvari.
2. Prodavac ne može sprečiti izručenje ako ga zahteva neko treće lice koje je uredan imaoc isprave koja ga ovlašćuje da zahteva izručenje stvari, osim ako isprava sadrži uslove (rezerve) u pogledu dejstva prenosa, ili ako prodavac dokaže da je imaoc isprave kad ju je pribavljao postupio svesno na štetu prodavca.

PODGLAVLJE 2

ODGOVORNOST ZA MATERIJALNE NEDOSTATKE

I. MATERIJALNI NEDOSTACI UOPŠTE

Član 461
Materijalni nedostaci za koje prodavac odgovara

1. Prodavac odgovara za materijalne nedostatke stvari koje je ona imala u času prelaza rizika na kupca, bez obzira što prodavac je znao ili ne o materijalnim nedostacima stvari.

2. Prodavac odgovara i za one materijalne nedostatke koji se pojave posle prelaza rizika na kupca ako su posledica uzroka koji je postojao pre toga.

3. Neznatan materijalni nedostatak ne uzima se u obzir.

Član 462 **Kad postoje materijalni nedostaci**

Nedostatak postoji:

1. ako stvar nema potrebna svojstva za njenu redovnu upotrebu ili za promet;
2. ako stvar nema potrebna svojstva za naročitu upotrebu za koju je kupac nabavlja, a koja je bila poznata prodavcu, ili mu je morala biti poznata;
3. ako stvar nema svojstva i odlike koje su izričito ili prećutno ugovorene, odnosno propisane;
4. kad je prodavac predao stvar koja ne odgovara uzorku ili modelu, osim ako su uzorak ili model pokazani samo radi obaveštenja.

Član 463 **Nedostaci za koje prodavac ne odgovara**

1. Prodavac ne odgovara za nedostatke iz stava 1 i 3 prethodnog člana, ako su u času zaključenja ugovora bili poznati kupcu ili mu nisu mogli ostati nepoznati.
2. Smatra se da nisu mogli ostati nepoznati kupcu oni nedostaci koje bi brižljivo lice sa prosečnim znanjem i iskustvom lica istog zanimanja i struke kao kupac moglo lako opaziti pri uobičajenom pregledu stvari.
3. Ako, prodavac odgovara i za nedostatke koje je kupac mogao lako opaziti, ako je izjavio da stvar nema nikakve nedostatke ili da stvar ima određena svojstva ili odlike.

Član 464 **Pregled stvari i vidljivi nedostaci**

1. Kupac je dužan da primljenu stvar na uobičajeni način pregleda ili je da na pregled, čim je to prema redovnom toku stvari moguće, i da o vidljivim nedostacima obavesti prodavca u roku od osam (8) dana, a kod ugovora u privredi bez odlaganja, inače gubi pravo koje mu po tom osnovu pripada.
2. Kad je pregled izvršen u prisustvu obeju strana, kupac je dužan svoje primedbe zbog vidljivih nedostataka saopštiti prodavcu odmah, inače gubi pravo koje mu po tom osnovu pripada.
3. Ako je kupac otpremio stvar dalje bez pretovara, a prodavcu je pri zaključenju ugovora bila poznata ili morala biti poznata mogućnost takve dalje otpreme, pregled stvari može biti odložen do njenog prispeća u novo mesto destinacije, i u tom slučaju kupac je dužan da prodavca obavesti o nedostacima čim je po redovnom toku stvari mogao za njih doznati od svojih klijenata.

Član 465 **Skriveni nedostaci**

1. Kad se posle prijema stvari od strane kupca pokaže da stvar ima neki nedostatak koji se nije mogao otkriti uobičajenim pregledom prilikom preuzimanja stvari (skriveni nedostatak), kupac je dužan, pod pretnjom gubitka prava, da o tom nedostatku obavesti prodavca u roku od osam (8) dana računajući od dana kad je nedostatak otkrio, a kod ugovora u privredi bez odlaganja.

2. Prodavac ne odgovara za nedostatke koji se pokažu pošto protekne šest (6) meseci od predaje stvari, izuzev kad je ugovorom određen duži rok.

Član 466
Rokovi u slučaju opravke, zamene i sl.

Kad je zbog nekog nedostatka došlo do opravke stvari, isporuke druge stvari, zamene delova i slično, rokovi iz prethodna dva člana počinju teći od predaje opravljene stvari, predaje druge stvari, izvršene zamene delova i slično.

Član 467
Obaveštenje o nedostatku

1. U obaveštenju o nedostatku stvari kupac je dužan bliže opisati nedostatak i pozvati prodavca da pregleda stvar.

2. Ako obaveštenje o nedostatku koje je kupac blagovremeno poslao prodavcu preporučenim pismom, telegramom ili na neki drugi pouzdan način zadocni ili uopšte ne stigne prodavcu, smatra se da je kupac izvršio svoju obavezu da obavesti prodavca.

Član 468
Značaj činjenice da je prodavac znao za nedostatak

Kupac ne gubi pravo da se pozove na neki nedostatak i kad nije izvršio svoju obavezu da stvar pregleda bez odlaganja, ili obavezu da u određenom roku obavesti prodavca o postojanju nedostatka, kao i kad se nedostatak pokazao tek po isteku šest (6) meseci od predaje stvari, ako je taj nedostatak bio poznat prodavcu ili mu nije mogao ostati nepoznat.

Član 469
Ugovorno ograničenje ili isključenje prodavčeve odgovornosti za materijalne nedostatke

1. Ugovarači mogu ograničiti ili sasvim isključiti prodavčevu odgovornost za materijalne nedostatke stvari.

2. Odredba ugovora o ograničenju ili isključenju odgovornosti za nedostatke stvari ništava je ako je nedostatak bio poznat prodavcu, a on o njemu nije obavestio kupca, kao i kad je prodavac nametnuo tu odredbu koristeći svoj poseban monopolski položaj.

3. Kupac koji se odrekao prava da raskine ugovor zbog nedostatka stvari zadržava ostala prava zbog tih nedostataka.

Član 470
Prinudna javna prodaja

Imaoc čija je stvar prodana na prinudnoj javnoj prodaji ne odgovara za nedostatke stvari.

II. PRAVA KUPCA

Član 471
Prava kupca

1. Kupac koji je blagovremeno i uredno obavestio prodavca o nedostatku može:

1.1. zahtevati od prodavca da nedostatak ukloni ili da mu preda drugu stvar bez nedostatka (ispunjenje ugovora);

1.2. zahtevati sniženje cene;

1.3. izjaviti da raskida ugovor;

2. U svakom od ovih slučajeva kupac ima pravo i na naknadu štete.

3. Pored toga, i nezavisno od toga, prodavac odgovara kupcu i za štetu koju je ovaj zbog nedostatka stvari pretrpeo na drugim svojim dobrima, i to prema opštim pravilima o odgovornosti za štetu.

Član 472 **Neispunjenje ugovora u razumnom roku**

Ako kupac ne dobije zahtevano ispunjenje ugovora u razumnom roku, zadržava pravo da raskine ugovor ili da snizi cenu.

Član 473 **Kad kupac može raskinuti ugovor**

1. Kupac može raskinuti ugovor samo ako je prethodno ostavio prodavcu naknadni primereni rok za ispunjenje ugovora.

2. Kupac može raskinuti ugovor i bez ostavljanja naknadnog roka ako mu je prodavac posle obaveštenja o nedostacima saopštio da neće ispuniti ugovor ili ako iz okolnosti konkretnog slučaja očigledno proizlazi da prodavac neće moći ispuniti ugovor ni u naknadnom roku.

Član 474 **Neispunjenje ugovora u naknadnom roku**

Ako prodavac u naknadnom roku ne ispuni ugovor, on se raskida po samom zakonu, ali ga kupac može održati ako bez odlaganja izjavi prodavcu da ugovor održava na snazi.

Član 475 **Delimični nedostaci**

1. Kad samo jedan deo predate stvari ima nedostatke ili kad je predat samo jedan deo stvari, odnosno manja količina od ugovorene, kupac može raskinuti ugovor u smislu prethodnih članova samo u pogledu dela koji ima nedostatke, ili samo u pogledu dela ili količine koji nedostaju.

2. Kupac može raskinuti ceo ugovor samo ako ugovorena količina ili predata stvar čini celinu, ili ako kupac inače ima opravdan interes da primi ugovorenu stvar ili količinu u celini.

Član 476 **Kad je prodavac dao kupcu veću količinu**

1. Ugovorom o prodaji u privredi, kad je prodavac stvari određenih po rodu dao kupcu veću količinu nego što je ugovoreno, a kupac u razumnom roku ne izjavi da višak odbija, smatra se da je primio i taj višak, te je dužan platiti ga po istoj ceni.

2. Ako kupac odbije da primi višak, prodavac je dužan naknaditi kupcu štetu.

Član 477
Određena cena za više stvari

1. Kad je jednim ugovorom i za jednu cenu prodato više stvari ili jedna skupina stvari, pa samo neke od njih imaju nedostatke, kupac može raskinuti ugovor samo u pogledu tih stvari, a ne i ostalih.
2. Ako one čine jednu celinu tako da bi njihovo razdvajanje bilo štetno, kupac može raskinuti ceo ugovor, ili ako on ipak izjavi da raskida ugovor samo u pogledu stvari sa nedostatkom, prodavac sa svoje strane može raskinuti ugovor i u pogledu ostalih stvari.

Član 478
Gubljenje prava da se raskine ugovor zbog nedostatka

1. Kupac gubi pravo da raskine ugovor zbog nedostatka stvari kad mu je nemoguće da vrati stvar ili da je vrati u stanju u kome ju je primio.
2. Ako, kupac može raskinuti ugovor zbog nekog nedostatka stvari ako je stvar potpuno ili delimično propala ili oštećena usled nedostatka koji opravdava raskidanje ugovora, ili usled nekog događaja koji ne potiče od njega ni od nekog lica za koje on odgovara.
3. Isto vredi ako je stvar potpuno ili delimično propala ili oštećena usled obaveze kupca da pregleda stvar, ili ako je kupac pre nego što je otkriven nedostatak potrošio ili izmenio jedan deo stvari u toku njene redovne upotrebe, kao i ako je oštećenje ili izmena bez značaja.

Član 479
Očuvanje ostalih prava

Kupac koji je zbog nemogućnosti da vrati stvar ili da je vrati u stanju u kome je primio izgubio pravo da raskine ugovor, zadržava ostala prava koja mu daje zakon zbog postojanja nekog nedostatka.

Član 480
Dejstva raskida zbog nedostatka

1. Raskid ugovora zbog nedostatka stvari proizvodi ista dejstva kao i raskid dvostranih ugovora zbog neispunjenja.
2. Kupac dužuje prodavcu naknadu za korist od stvari i kad mu je nemoguće da je vrati celu ili njen jedan deo, a ugovor je ipak raskinut.

Član 481
Sniženje cene

Sniženje cene se vrši prema odnosu između vrednosti stvari bez nedostatka i vrednosti stvari sa nedostatkom, u vreme zaključenja ugovora.

Član 482
Postupno otkrivanje nedostataka

Kupac koji je postigao sniženje cene zbog postojanja nekog nedostatka može raskinuti ugovor ili zahtevati novo sniženje cene ako se naknadno otkrije neki drugi nedostatak.

Član 483

Gubitak prava

1. Prava kupca koji je blagovremeno obavestio prodavca o postojanju nedostatka gase se po isteku jedne godine, računajući od dana slanja obaveštenja prodavcu, izuzev ako je prodavčevom prevarom kupac bio sprečen da ih upotrebi.

2. Kupac koji je blagovremeno obavestio prodavca o postojanju nedostatka može posle protoka ovog roka, ako još nije isplatio cenu, istaći svoj zahtev da se cena snizi ili da mu se naknadi šteta kao prigovor protiv prodavčevog zahteva da mu se isplati cena.

III. GARANCIJA ZA ISPRAVNO FUNKCIONISANJE PRODATE STVARI

Član 484

Odgovornost prodavca i proizvođača

1. Kad je prodavac neke mašine, motora, kakvog aparata, ili drugih sličnih stvari koje spadaju u takozvanu „tehničku robu“ predao kupcu garantni list kojim proizvođač garantuje ispravno funkcionisanje stvari u toku određenog vremena, računajući od njene predaje kupcu, kupac može, ako stvar ne funkcioniše ispravno, zahtevati kako od prodavca tako i od proizvođača da stvar opravi u razumnom roku ili ako to ne učini da mu umesto nje preda stvar koja funkcioniše ispravno.

2. Ovim pravilima ne dira se u pravila o odgovornosti prodavca za nedostatke stvari.

Član 485

Traženje opravke ili zamene

1. Kupac može zbog neispravnog funkcionisanja zahtevati od prodavca, odnosno od proizvođača opravku ili zamenu stvari u toku garantnog roka, bez obzira na to kad se nedostatak u funkcionisanju pojavio.

2. On ima pravo na naknadu štete koju je pretrpeo usled toga što je bio lišen upotrebe stvari od trenutka traženja opravke ili zamene do njihovog izvršenja.

Član 486

Produženje garantnog roka

1. U slučaju manje opravke, garantni rok se produžava onoliko koliko je kupac bio lišen upotrebe stvari.

2. Kad je zbog neispravnog funkcionisanja izvršena zamena stvari ili njena bitna opravka, garantni rok počinje teći ponovo od zamene, odnosno od vraćanja opravljene stvari.

3. Ako je zamenjen ili bitno opravljen samo neki deo stvari, garantni rok počinje teći ponovo samo za taj deo.

Član 487

Raskidanje ugovora i sniženje cene

Ako prodavac ne izvrši u razumnom roku opravku ili zamenu stvari, kupac može raskinuti ugovor ili sniziti cenu i zahtevati naknadu štete.

Član 488
Troškovi i rizik

1. Prodavac, odnosno proizvođač je dužan da o svom trošku prenese stvar do mesta gde treba da se opravi, odnosno zameni, kao i da popravljenu, odnosno zamenjenu stvar vrati natrag kupcu.
2. Za to vreme prodavac, odnosno proizvođač snosi rizik za propast ili oštećenje stvari.

Član 489
Odgovornost kooperanata

Kad je u izradi pojedinih delova stvari ili u izvršenju pojedinih radnji učestvovalo više samostalnih proizvođača, njihova odgovornost prema finalnom proizvođaču za neispravno funkcionisanje stvari koje potiče od tih delova ili od tih radnji prestaje kad prestane odgovornost finalnog proizvođača prema kupcu stvari.

Član 490
Gubitak prava

Prava kupca prema proizvođaču po osnovu garantnog lista gase se po isteku jedne godine računajući od dana kad je tražio od njega opravku ili zamenu stvari.

PODGLAVLJE 3

ODGOVORNOST ZA PRAVNE NEDOSTATKE

Član 491
Pravni nedostaci

1. Prodavac odgovara ako na prodatoj stvari postoji neko pravo trećeg koje isključuje, umanjuje ili ograničava kupčevo pravo, a o čijem postojanju kupac nije obavešten, niti je pristao da uzme stvar opterećenu tim pravom.
2. Prodavac nekog drugog prava garantuje da ono postoji i da nema pravnih smetnji za njegovo ostvarenje.
3. Ako je u javnim knjigama registrovano pravo trećih lica, koje u stvari ne postoji, prodavac je dužan da o svom trošku izvrši ispis toga prava

Član 492
Obaveštavanje prodavca

Kad se pokaže da treće lice polaze neko pravo na stvar, kupac je dužan obavestiti prodavca o tome, izuzev kad je to prodavcu već poznato, i pozvati ga da u razumnom roku oslobodi stvar od prava ili pretenzije trećeg ili, kad su predmet ugovora stvari određene po rodu, da mu isporuči drugu stvar bez pravnog nedostatka.

Član 493
Sankcije pravnih nedostataka

1. Ako prodavac ne postupi po zahtevu kupca, u slučaju oduzimanja stvari od kupca ugovor se raskida po samom zakonu, a u slučaju umanjenja ili ograničenja kupčevog prava, kupac može po svom izboru raskinuti ugovor ili zahtevati srazmerno sniženje cene.

2. Ako prodavac ne udovolji kupčevom zahtevu da u razumnom roku oslobodi stvar od prava ili pretenzija trećeg lica, kupac može raskinuti ugovor ako se zbog toga njegova svrha ne može ostvariti.

3. U svakom slučaju kupac ima pravo na naknadu pretrpljene štete.

4. Ako je kupac u času zaključenja ugovora znao za mogućnost da mu stvar bude oduzeta, ili da njegovo pravo bude smanjeno ili ograničeno, nema pravo na naknadu štete ako se ta mogućnost ostvari, ali ima pravo zahtevati vraćanje, odnosno sniženje cene.

Član 494

Kad kupac ne obavesti prodavca

Kupac koji se, ne obaveštavajući prodavca, upustio u spor sa trećim i spor izgubio, može se ipak pozvati na prodavčevu odgovornost za pravne nedostatke, izuzev ako prodavac dokaže da je on raspolagao sredstvima da se odbije zahtev trećeg lica.

Član 495

Kad je pravo trećeg očigledno osnovano

1. Kupac ima pravo pozvati se na prodavčevu odgovornost za pravne nedostatke i kad je bez obaveštenja prodavca i bez spora priznao očigledno osnovano pravo trećeg.

2. Ako je kupac isplatio trećem izvesnu svotu novca da bi odustao od svog očiglednog prava, prodavac se može osloboditi svoje odgovornosti ako naknadi kupcu isplaćenu svotu i pretrpljenu štetu.

Član 496

Ugovorno ograničenje ili isključenje prodavčeve odgovornosti

1. Odgovornost prodavca za pravne nedostatke može se ugovorom ograničiti ili sasvim isključiti.

2. Ako je u vreme zaključenja ugovora prodavcu bio poznat ili mu nije mogao ostati nepoznat neki nedostatak u njegovom pravu, odredba ugovora o ograničenju ili o isključenju odgovornosti za pravne nedostatke je ništava.

Član 497

Ograničenja javno-pravne prirode

Prodavac odgovara i za posebna ograničenja javno-pravne prirode koja kupcu nisu bila poznata, ako je on za njih znao ili je znao da se mogu očekivati, a nije ih kupcu saopštio.

Član 498

Gubitak prava

1. Pravo kupca po osnovu pravnih nedostataka gasi se istekom godine dana od saznanja za postojanje prava trećeg.

2. Ako je treće lice pre isteka toga roka pokrenulo spor, a kupac pozvao prodavca da se u spor umeša, pravo kupca se gasi tek istekom šest (6) meseci po pravnosnažno okončanom sporu.

GLAVA 4

OBAVEZE KUPCA

PODGLAVLJE 1

ISPLATA CENE

Član 499

Vreme i mesto isplate

1. Kupac je dužan platiti cenu u vreme i na mestu određenom u ugovoru.
2. U nedostatku ugovorne odredbe ili drukčijih običaja, plaćanje se vrši u času i u mestu u kome se vrši predaja stvari.
3. Ako se cena ne mora platiti u času predaje, plaćanje se vrši u prebivalištu, odnosno sedištu prodavca.

Član 500

Kamata u slučaju prodaje na kredit

Ako stvar prodana na kredit daje plodove ili kakve druge koristi, kupac duguje kamatu od kad mu je stvar predana bez obzira na to da li je dospela obaveza za isplatu cene.

Član 501

Isplata cene u slučaju uzastopnih isporuka

1. U slučaju uzastopnih isporuka kupac je dužan isplatiti cenu za svaku isporuku u času njenog preuzimanja, izuzev ako je što drugo ugovoreno ili proizlazi iz okolnosti posla.
2. Ako je u ugovoru sa uzastopnim isporukama kupac dao prodavcu predujam, prve isporuke naplaćuju se iz predujma, ako nije što drugo ugovoreno.

PODGLAVLJE 2

PREUZIMANJE STVARI

Član 502

Preuzimanje stvari

1. Preuzimanje stvari se sastoji u preuzimanju potrebnih radnji da bi predaja bila moguća, kao i mogućnost prijema i preuzimanja stvari.
2. Ako kupac bez opravdanog razloga odbije da preuzme stvar čija mu je predaja ponuđena na ugovoren ili uobičajen način i na vreme, prodavac može, ako ima osnovanog razloga da posumnja da kupac neće isplatiti cenu, izjaviti da raskida ugovor.

GLAVA 5

OBAVEZA ČUVANJA STVARI ZA RAČUN SAUGOVARAČA

Član 503

Slučajevi obaveze čuvanja

1. Kad je zbog docnje kupca rizik prešao na kupca pre predaje stvari, prodavac je dužan čuvati stvar sa pažnjom dobrog privrednika, odnosno dobrog domaćina i u tom cilju preduzeti potrebne mere.

2. Isto važi i za kupca kad mu je stvar uručena, a on hoće da je vrati prodavcu, bilo što je raskinuo ugovor, bilo što je zahtevao drugu stvar umesto nje.

3. I u jednom i u drugom slučaju ugovarač koji je dužan preduzeti mere za očuvanje stvari ima pravo na naknadu troškova potrebnih radi očuvanja stvari.

Član 504

Kad kupac neće da primi stvar koja mu je upućena

Kupac koji neće da primi stvar koja mu je upućena u mesto destinacije i tamo ostavljena na raspolaganje, dužan je da je preuzme za račun prodavca, ako ovaj nije prisutan u mestu opredeljenja niti tamo ima nekog koji bi je za njega preuzeo, a pod uslovom da je to moguće bez isplate cene i bez većih nezgoda ili preteranih troškova.

Član 505

Prava strane dužne da čuva stvar

Ugovorna strana koja je prema prethodnim odredbama dužna preduzeti mere za čuvanje stvari može je, pod uslovima i sa posledicama navedenim u odredbama ovog zakona o polaganju kod suda i prodaji dugovane stvari, položiti kod suda, predati na čuvanje nekom drugom ili prodati je za račun druge strane.

GLAVA 6

NAKNADA ŠTETE U SLUČAJU RASKIDA UGOVORA

Član 506

Opšta pravila

Kad je prodaja raskinuta zbog povrede ugovora od strane jedne ugovorne strane, druga strana ima pravo na naknadu štete koju zbog toga trpi, prema opštim pravilima o naknadi štete nastale povredom ugovora.

Član 507

Kad stvar ima tekuću cenu

1. Kad je prodaja raskinuta zbog povrede ugovora od strane jedne ugovorne strane, a stvar ima tekuću cenu, druga strana može zahtevati razliku između cene određene ugovorom i tekuće cene na dan raskida ugovora na tržištu mesta u kome je posao obavljen.

2. Ako na tržištu mesta u kome je posao obavljen nema tekuće cene, za izračunavanje visine naknade uzima se u račun tekuća cena tržišta koje bi ga moglo zameniti u datom slučaju, kojoj treba dodati razliku u troškovima prevoza.

Član 508

Kad je izvršena prodaja ili kupovina radi pokrića

1. Kad je predmet prodaje izvesna količina stvari određenih po rodu, pa jedna strana ne izvrši svoju obavezu na vreme, druga strana može izvršiti prodaju radi pokrića, odnosno kupovinu radi pokrića, i zahtevati razliku između cene određene ugovorom i cene prodaje, odnosno kupovine radi pokrića.

2. Prodaja, i kupovina radi pokrića mora biti izvršena u razumnom roku i na razuman način.

3. O nameravanoj prodaji, odnosno kupovini poverilac je dužan obavestiti dužnika.

Član 509
Naknada ostale štete

Pored prava na naknadu štete prema pravilima iz prethodnih članova, ugovoru verna strana ima pravo i na naknadu veće štete, ukoliko ju je pretrpela.

GLAVA 7

POSEBNI SLUČAJEVI UGOVORA O PRODAJI

PODGLAVLJE 1

PRODAJA SA PRAVOM PREČE KUPOVINE

Član 510
Pojam

Ugovornom odredbom o pravu preče kupovine obavezuje se kupac da izvesti prodavca o nameravanoj prodaji stvari određenom licu, kao i o uslovima te prodaje, i da mu ponudi da on stvar kupi za istu cenu.

Član 511
Rokovi za vršenje prava i za isplatu cene

1. Prodavac je dužan obavestiti kupca na pouzdan način o svojoj odluci da se koristi pravom preče kupovine u roku od trideset dana, računajući od dana kad ga je kupac obavestio o nameravanoj prodaji trećem licu.
2. Istovremeno sa izjavom da on kupuje stvar, prodavac je dužan isplatiti cenu dogovorenu sa trećim licem, ili je položiti kod suda.
3. Ako je u ugovoru sa trećim licem predviđen rok za isplatu cene - prodavac može koristiti taj rok samo ako pruži dovoljno obezbeđenje.

Član 512
Mogućnost nasleđivanja i otuđenja

Pravo preče kupovine pokretnih stvari ne može se ni otuđiti ni naslediti, ukoliko zakonom nije drukčije određeno.

Član 513
U slučaju prinudne javne prodaje

1. U toku prinudne javne prodaje korisnik prava preče kupovine (kupac) ne može koristiti svoje pravo preče kupovine.
2. Međutim, korisnik prava preče kupovine (kupac) čije je pravo preče kupovine bilo upisano u javnoj knjizi može zahtevati poništenje javne prodaje, ako nije bio posebno pozvan da joj prisustvuje.

Član 514
Trajanje prava preče kupovine

1. Pravo preče kupovine se gasi u roku određenom u ugovoru.
2. Ako rok nije određen ugovorom, pravo preče kupovine se gasi pet (5) godina posle zaključenja ugovora.

Član 515
Ako je izvršen prenos svojine bez obaveštavanja prodavca

1. Ako je prodavac prodao stvar i preneo svojinu na trećeg ne obaveštavajući korisnika prava preče kupovine (kupca), iako je treći znao ili je trebao znati da prodavac ima pravo preče kupovine, korisnik prava preče kupovine može, u roku od šest (6) meseci računajući od dana kada je obavešten o ugovoru o prodaji, zahtevati da se prenos poništi i da se stvar njemu ustupi pod istim uslovima.
2. Ako je prodavac netačno obavestio kupca o uslovima prodaje trećem, i ako je treći to znao ili je trebao znati, ovaj rok od šest (6) meseci počinje teći od dana kada je korisnik prava preče kupovine saznao za tačne uslove ugovora.
3. Pravo preče kupovine prestaje u svakom slučaju po isteku pet (5) godina od prenosa svojine stvari na trećeg.

Član 516
Zakonsko pravo preče kupovine

1. Određena lica mogu imati pravo preče kupovine pozakonu.
2. Trajanje zakonskog prava preče kupovine nije ograničeno.
3. Pravila o prodaji sa pravom preče kupovine shodno se primenjuju i na zakonsko pravo preče kupovine, osim ako se u posebnim slučajevima ne predviđa drugačije.

PODGLAVLJE 2

KUPOVINA NA PROBU

Član 517
Pojam

1. Kad je ugovoreno da kupac uzima stvar pod uslovom da je isproba da bi utvrdio da li odgovara njegovim željama, dužan je o tome da li ostaje pri ugovoru obavestiti prodavca u roku utvrđenom ugovorom ili običajem, a ako takvog nema, onda u primerenom roku koji mu bude odredio prodavac, inače se smatra da je odustao od ugovora.
2. Ako je stvar predata kupcu da bi je isprobao do određenog roka, a on je ne vrati bez odlaganja po isteku roka ili ne izjavi prodavcu da odustaje od ugovora, smatra se da je ostao pri ugovoru.

Član 518
Objektivna proba

Kad je proba ugovorena da bi se utvrdilo da li stvar ima određeno svojstvo ili da li je podobna za određenu upotrebu, opstanak ugovora ne zavisi od ocene kupca, već od toga da li ova zaista ima ta svojstva, odnosno da li je podobna za određenu upotrebu.

Član 519
Rizik

Rizik slučajne propasti ili oštećenja stvari predate kupcu radi probe snosi prodavac do izjave kupca da ostaje pri ugovoru, odnosno do isteka roka kada je kupac bio dužan vratiti stvar prodavcu.

Član 520
Kupovina po pregledu, odnosno sa rezervom probanja

Odredbe o kupovini na probu shodno se primenjuju na kupovinu po pregledu i na kupovinu sa rezervom probanja.

PODGLAVLJE 3

PRODAJA PO UZORKU ILI MODELU

Član 521
Prodaja po uzorku ili modelu

1. U slučaju prodaje po uzorku ili modelu kod ugovora u privredi ako stvar koju je prodavac predao kupcu nije ista kao uzorak ili model, prodavac odgovara po propisima o odgovornosti prodavca za materijalne nedostatke stvari, a u drugim slučajevima po propisima o odgovornosti za neispunjenje obaveze.
2. Prodavac ne odgovara za nedostatak saobraznosti ako je uzorak, odnosno model podneo kupcu samo radi obaveštenja i približnog određivanja osobine stvari, bez obećanja saobraznosti.

PODGLAVLJE 4

PRODAJA SA SPECIFIKACIJOM

Član 522
Prodaja sa specifikacijom

1. Ako je ugovorom zadržano pravo za kupca da docnije odredi oblik, meru ili koje druge pojedinosti stvari, a kupac ne izvrši ovu specifikaciju do ugovorenog datuma, ili do proteka razumnog roka računajući od prodavčevog traženja da to učini, prodavac može izjaviti da raskida ugovor ili obaviti specifikaciju prema onome što mu je poznato o kupčevim potrebama.
2. Ako sam prodavac obavi specifikaciju, dužan je obavestiti kupca o njenim pojedinostima i odrediti mu razuman rok da sam izvrši drukčiju specifikaciju.
3. Ako kupac ne iskoristi ovu mogućnost, obavezna je specifikacija koju je izvršio prodavac.

PODGLAVLJE 5

PRODAJA SA USLOVIMA

Član 523
Uslovi

1. Prodavac određene pokretne stvari može posebnom odredbom ugovora zadržati pravo svojine nad stvari predatom kupcu, sve dok kupac ne isplati cenu prodaje.
2. Zadržavanje prava svojine ima dejstva prema kupčevom poveriocu samo ako je potpis na ugovor koji sadrži odredbu zadržavanja prava svojine javno overen pre stečaja kupca ili priložene pokretne svojine.
3. Kod stvari o kojima se vode posebni javni registri može se zadržati pravo svojine samo ako je to predviđeno odredbama o uređenju i vođenju takvih registra.

Član 524
Rizik

Rizik slučajne propasti ili slučajnog oštećenja stvari uzima se u obzir od strane kupca od momenta predaje stvari.

PODGLAVLJE 6

PRODAJA SA RATAMA

Član 525
Pojam

Ugovorom o prodaji na rate obavezuje se prodavac da preda kupcu određenu pokretnu stvar pre nego što mu cena bude potpuno isplaćena, a kupac se obavezuje da isplati njenu cenu u ratama, u određenim vremenskim razmacima.

Član 526
Forma ugovora

Ugovor o prodaji na rate mora biti sastavljen u pismenoj formi.

Član 527
Bitni sastojci ugovora

Kod prodaje u gotovom novcu, osim stvari i njene cene, isprava o ugovoru mora navesti ukupan iznos svih rata, računajući i onu koja je izvršena u času zaključenja ugovora, iznos pojedinih otplata, njihov broj i njihovi rokovi.

Član 528
Raskidanje ugovora i zahtev potpune isplate cene

1. Prodavac može raskinuti ugovor ako kupac dođe u docnju sa početnom otplatom.
2. Posle isplate početne otplate prodavac može raskinuti ugovor ako kupac dođe u docnju s najmanje dve uzastopne otplate, koje predstavljaju najmanje osminu cene.
3. Izuzetno, prodavac može raskinuti ugovor kad kupac dođe u docnju sa isplatom samo jedne otplate, ako za isplatu cene nije predviđeno više od četiri otplate.
4. U slučajevima predviđenim u stavovima 2 i 3 ovog člana prodavac može, umesto da raskine ugovor, zahtevati od kupca isplatu celog ostatka cene, ali u ovom slučaju dužan je ostaviti kupcu naknadni rok od petnaest dana.

Član 529
Posledice poništenog ugovora

1. Ako se ugovor poništi, prodavac je dužan vratiti kupcu primljene otplate sa zakonskom kamatom od dana kada ih je primio i naknaditi mu nužne troškove koje je učinio za stvar.
2. Kupac je dužan vratiti prodavcu stvar u stanju u kome je primio kao i da plati naknadu za upotrebu stvari do momenta poništaja ugovora.

PODGLAVLJE 7

PRODAJA AKREDITIVOM

Član 530 Obaveze strana

1. Ako postoji saglasnost da se vrši plaćanje akreditivom, kupac je dužan o svom trošku u pogodnom trenutku da obezbedi da prva bankarska otplata otvara akreditiv koji je u skladu sa ugovorom o prodaji . Akreditiv bi trebalo da važi dovoljno vreme posle ispunjenja obaveze kupca, da bi prodavac imao priliku da skupi i dostavi dokumenta u banku.
2. Ako banka ne otvori akreditiv u skladu sa prethodnim stavom ili ne plati iznos kredita, iako je prodavac dostavio potrebne dokumente, odredbe docnje dužnika će se primenjivati shodno na odnos između prodavca i kupca.
3. Prodavac koji otvoreni bankovni akreditiv ne koristi u skladu sa ugovorom o prodaji ne gubi pravo da zatraži prodajnu cenu, ali je dužan da kupcu nadoknadi štetu.
4. Stranke mogu predvideti da je otvaranje akreditiva uslov za punovažnost ugovora.
5. Ako je akreditiv produžen uz saglasnost obe strane, svaka od njih preuzima pola troškova. Ako je do produžetka došlo iz razloga jedne strane, troškovi padaju na teret te strane.
6. Odredbe ovog člana ne zamenjuju pravila o akreditivu kao bankovnoj transakciji, niti obrnuto.

PODGLAVA 8

PRODAJNI NALOG

Član 531 Pojam

1. Ugovorom o prodajnom nalogu obavezuje se nalogoprimac da određenu pokretnu stvar koju mu je predao nalogodavac proda za određenu cenu u određenom roku ili da je u tom roku vrati nalogodavcu.
2. Prodajni nalog ne može se opozvati.

Član 532 Rizik za propast i oštećenje stvari

Stvar predata nalogoprimcu ostaje svojina nalogodavca i on snosi rizik njene slučajne propasti ili oštećenja, ali ne može raspolagati njom dok mu ne bude vraćena.

Član 533 Kad se smatra da je nalogoprimac kupio stvar

1. Ako nalogoprimac ne proda stvar i ne preda određenu cenu nalogodavcu do određenog roka niti je vrati u tom roku, smatra se da je on stvar kupio.
2. Međutim, njegovi poverioci ne mogu zapleniti stvar dok on ne isplati cenu nalogodavcu.

DEO II

UGOVOR O RAZMENI

Član 534 Pojam

1. Ugovorom o razmeni svaki ugovarač se obavezuje prema svom saugovaraču da prenese na njega svojinu neke stvari i da mu je u tu svrhu preda.
2. Predmet razmene mogu biti i prenosiva prava.

Član 535 Dejstva ugovora o razmeni

Iz ugovora o razmeni nastaju za svakog ugovarača obaveze i prava koje iz ugovora o prodaji nastaju za prodavca.

DEO III

UGOVOR O POKLONU

GLAVA 1

OPŠTA DEFINICIJA

Član 536 Pojam

1. Ugovorom o poklonu jedno lice (poklonodavac) preuzima da bez naknade prenese vlasništvo ili druga prava na poklonoprimca ili na drugi način obogati poklonoprimca na račun poklonodavca, kao i da poklonoprimac da saglasnost za to.
2. Odricanje od prava smatra se poklonom, ako obavezano lice da pristanak na to.
3. Odricanje od prava u pogledu kojih se nijedno lice ne obavezuje i koja se ne prenose na bilo koje treće lice, ne smatra se poklonom.

Član 537 Nagrada

Ugovorom o poklonu se smatra i nagrada ili moralna obaveza poklonodavca ako poklonoprimac nije imao pravo da tužbom zahteva predmet te obaveze.

Član 538 Mešoviti poklon

Ako se istim ugovorom ili drugim ugovorom poklonoprimac obavezuje da daruje poklonodavca, ima se smatrati kao ugovor o poklonu samo vezano sa dodatnom vrednošću.

Član 539 Postepena ispunjenost

Ako se obaveze poklonodavca sacine povremena ispunjenja, ova obaveza prestaje nakon smrti poklonodavca.

Član 540
Odgovornost poklonodavca za štetu

1. Ko svesno poklanja stvar drugog i krije tu okolnost od poklonoprимca, odgovoran je za štetu.
2. Ako poklonjena stvar ima neki nedostatak ili neku opasnu karakteristiku kao rezultat koje je poklonoprимcu ili trećem ostecenom licu načinjena šteta, poklonodavac je odgovoran za štetu ako je znao ili je trebalo da zna za nedostatak ili opasnu karakteristiku i o tome nije obavestio poklonoprимca.

GLAVA 2

FORMA

Član 541
Forma

1. Ako poklonodavac odmah ne prenese stvar ili pravo poklonoprимcu kako bi poklonoprимac raspolagao poklonom bez prepreka, onda ugovor o poklonu mora biti zaključen u pisanoj formi.
2. Ako se ugovor o poklonu ne zaključi u obliku propisanom u prethodnom stavu, poklonoprимac ne može tužbom zahtevati njegovo ispunjenje.

GLAVA 3

OPOZIV UGOVORA O POKLONU

Član 542
Opoziv zbog osiromašenja

1. Poklonodavac koji nakon zaključenja ugovor o poklonu, spadne u takav položaj gde mu je ugrožen opstanak, može da opozove ugovor o poklonu.
2. Opoziv iz prethodnog stava nije moguć ako se kao rezultat opoziva, poklonoprимac dovodi u stanje u kojem mu se ugrožava opstanak.
3. Poklonoprимac može zadržati poklon, ako poklonoprимac osigura poklonodavcu sredstva za život.

Član 543
Opoziv zbog duboke nezahvalnosti

1. Poklonodavac može da opozove ugovor zbog duboke nezahvalnosti ako se nakon zaključenja ugovora poklonoprимac prema poklonodavcu, ili nekoj osobi bliskoj njemu, odnosi na način tako da bi prema osnovnim načelima morala, bilo nepravično za poklonoprимca da zadrži ono što je dobio na poklon.
2. Poklon se isto tako može opozvati od strane naslednika iz razloga odnosa prema poklonodavcu.
3. Opoziv zbog načina ponašanja poklonoprимca je moguć i zbog ponašanja naslednika poklonoprимca.
4. Opoziv nije moguć ako se duboka nezahvalnost poklonoprимca prema poklonodavcu prekine.

Član 544
Opoziv zbog naknadnog rođenja

Poklonodavac kojem se rodi dete posle zaključenja ugovora o poklonu i koji prethodno nije imao dece, može da opozove poklon.

Član 545
Posledice u slučaju opoziva

1. Izjavom o opozivu poklonodavac bi trebalo da traži povratak stvari ili prava ili plaćanje iznosa kojim se poklonoprimalac obogatio na osnovu dejstva poklona.
2. Ako je poklon nije ispunjen, opoziv ima dejstvo prestanka obaveze poklonodavca.

Član 546
Rokovi za opoziv

Ugovor o poklonu može se opozvati u roku od godinu dana nakon što je poklonodavac saznao razloge za opoziv.

Član 547
Odricanje od opoziva

Odricanje od opoziva se smatra nevažećim.

GLAVA 4
POKLONI U SLUČAJU SMRTI

Član 548
Poklon u slučaju smrti

Ugovor o poklonu koji se ispunjava posle smrti poklonodavca važi samo ako je zaključen u vidu akta javnog beležnika i ako je isprava za zaključeni ugovor o poklonu predata poklonoprimalcu.

DEO IV
UGOVOR O USTUPANJU I PODELI IMOVINE
(UGOVOR O USTUPANJU)

Član 549
Pojam

Ugovorom o ustupanju, ustupilac se obavezuje da predaje i podeli svojinu njegovim/njenim potomcima, usvojenoj deci i potomcima usvojene dece.

Član 550
Uslovi za punovažnost

1. Ugovor važi samo ako je za njega data dozvola od strane potomaka, usvojene dece i potomaka usvojene dece, koja bi po zakonu bila pozvana da naslede na osnovu ugovora (potomci).
2. Ugovor se mora zaključiti u obliku akta javnog beležnika.
3. Svaki potomak koji ne da pristanak, može to učiniti kasnije u istom obliku.
4. Ustupanje i podela ostaje na snazi čak i ako jedan potomak koji nije dao pristanak umre pre ustupanja bez ikakvih potomaka, ako se odrekne nasledstva, ako je isključen iz nasledstva ili ako nije dostojan da nasledi.

Član 551
Subjekt ustupanja i podele imovine

1. Samo postojeća imovina ustupioaca, delimično ili u celini, može biti uključena u ustupanje i podelu.
2. Nevažeća je odredba o načinu podele imovine koja je deo opšte svojine podnosioca.

Član 552
Položaj predate imovine

1. Ako umre predak koji je predao i podelio svoju imovinu u vreme kada je bio živ, njegova celokupna imovina se sastoji samo od imovine koja nije bila uključena u predaju i podelu kao i od kasnije stečene imovine.
2. Imovina stečena od njegovih/ ili njenih potomaka predajom ili podelom ne spada u njegovu ili njenu celokupnu imovinu kao i ne računa se tokom određivanja vrednosti ove imovine.

Član 553
Pomirenje potomaka

1. Ako neki od potomaka nije dao pristanak za predaju i podelu, oni delovi imovine koji su predati drugim potomcima smatraju se poklonom i nakon smrti pretka tretiraju se kao poklon koji je predak ostavio naslednicima.
2. Odredba prethodnog stava se shodno primenjuje i ukoliko kad je i nakon predaje i podele, za koje su dali saglasnost svi potomci, rođeno je jedno dete kod ustupaoca ili je jedan potomak koji je nađen nakon što je oglašen mrtvim.

Član 554
Očuvanje prava tokom ustupanja

1. U toku ustupanja i podele imovine ustupaoc može da zadrži za sebe ili nju, svoju suprugu ili supruga, ili svako drugo lice pravo plodouživanja nad celokupnom ili delom ustupljene imovine ili da zahteva rentu za života u gotovom novcu ili u delu, doživotno izdržavanje ili bilo koju drugu naknadu.
2. Ako je postignut dogovor o plodouživanju ili životnoj renti za ustupaoca i njegovog bračnog druga, u slučaju smrti jednog od njih plodouživanje ili renta pripada drugom u celini do smrti ovog drugog, osim ako nije drugačije dogovoreno, ili osim ako drugačije ne proističe iz okolnosti slučaja.

Član 555
Pravo bračnog druga ustupaoca

1. Tokom ustupanja i podele, ustupaoc takođe može da uzme u obzir muža ili ženu. Da bi to uradio potrebna je saglasnost muža ili žene.
2. Ako se muž ili žena nisu uzeli u obzir, njihova prava na obavezni deo ostaju nepromenjena.
3. U tom slučaju, ustupanje i podela ostaju na snazi, ali u određivanju vrednosti ukupne imovine na osnovu koji je određen obavezni deo preživelog muža ili žene, oni delovi imovine ostavioca ustupljeni kod njegovih ili njenih potomaka imaju se smatrati kao pokloni.

Član 556
Dugovi ustupaoca

1. Potomak kome je ustupaoc ustupio svoju imovinu nije odgovoran za dugove ustupaoca, osim ako nije drugačije navedeno u sporazumu o ustupanju i podeli.

2. Poverioci ustupaoca mogu zaustaviti ustupanje i podelu prema uslovima koji se odnose kod zabrane raspolaganja sa zahvalnošću.

Član 557 Garancija

Obavezu za jemstvo koja proističe posle podele između sunaslednika trebalo bi da protiče između potomaka posle ustupanja i podele predate imovine, i podelena od, od pretka ili roditelja usvojioca.

Član 558 Opoziv ustupanja

1. Ustupaoc može opozvati ugovor zbog duboke nezahvalnosti ako, posle njegovog zaključenja, neki se potomak prema ustupaocu ili njemu bliskom licu, odnosi na način gde prema osnovnim moralnim načelima bilo bi nepravilno da zadrži ono što je primio.

2. Ustupaoc ima ista prava ako mu potomak ne obezbedi njemu ili drugom licu, državino o kojem su se složili preko ugovora o ustupanju i podeli ili ako on ne plati dugove ustupaoca kada je potomak ugovorom obavezan za isplatu takvih dugova.

3. U ostalim slučajevima ne ispunjavanja obaveza preuzetih ugovorom o ustupanju i podeli, sud odlučuje da li ustupaoc ima pravo da traži povraćaj imovine, ili samo pravo da zahteva ispunjenje obaveze, imajući u vidu visinu dugova ustupaoca i druge okolnosti slučaja.

Član 559 Prava potomaka, usvojene dece i potomaci usvojene dece posle opoziva

1. Potomak, koji je trebao da vrati ustupaocu ono koje je uzeo u toku ustupanja i podele, može zahtevati podelu svojeg obaveznog dela posle smrti ustupaoca, osim ako nije izuzet iz nasleđa ili nije dostojan da nasledi od ustupaoca ili samo ako se odrekao nasleđa.

2. U obračunavanju obaveznog dela, oni delove ustupljene imovine umrlog lica koji su raspodeljeni potomcima tokom života, smatraju se kao poklon.

DEO V

UGOVOR O DOŽIVOTNOM IZDRŽAVANJU

Član 560 Pojam

1. Ugovorom o doživotnom izdržavanju, ugovorna strana (izdržavatelj) se obavezuje da pomogne drugoj ugovornoj strani, ili bilo kojem drugom licu (primaoc izdržavanja) i druga ugovorna strana izjavljuje da će on ili ona ustupiti prvoj strani (izdržavatelju) njegove ili njene celokupne imovine ili deo imovine, koja se sastoji od opšte imovine i uživanje opšte imovine, gde se kojom prilikom takvo to ustupanje odlaže do vremena smrti ustupaoca.

2. Ovaj ugovor može da sadrži i drugu pokretnu imovinu primaoca izdržavanja, koja bi trebalo da bude navedena u ugovoru.

3. Ugovori kojima se postiže u nasledstva doživotnog sjedinjenja e ili sjedinjenja imovine ili se jedna ugovorna strana složi da se brine i štiti drugu stranu, obradjuje njegovu ili njenu imovinu i da obavi sve ceremonije sahrane posle njegove ili njene smrti, ili bilo šta drugo za istu svrhu trebaju se smatrati ugovorima o doživotnom izdržavanju.

Član 561
Forma

Ugovor o doživotnom izdržavanju mora biti u formi akta javnog beležnika.

Član 562
Zabrana korišćenja u korist strane izdržavatelja

Primaoc izdržavanja se može odreći korišćenja imovine koja je predmet ugovora o doživotnom izdržavanju u korist davaoca izdržavanja.

Član 563
Odgovornost za dugove

Posle smrti primaoca izdržavanja, davalac izdržavanja ne odgovara za dugove u vezi sa njim, ali ugovorom se može odrediti da će davalac izdržavanja biti odgovoran za postojeće dugove primaoca izdržavanja prema određenim poveriocima.

Član 564
Poništavanje ugovora

1. Strane ugovornice imaju mogućnost da ugovor za doživotno izdržavanje raskinu, čak i nakon što su počeli da ga ispunjavaju.
2. Ako prema ugovoru o doživotnom izdržavanju, strane žive zajedno i njihov odnos se pogoršava u meri u kojoj zajednički život postane nepodnošljiv, bilo koja strana može zahtevati da sud poništi ugovor.
3. Svaka strana može zahtevati raskid ugovora ako druga strana ne ispunjava svoje obaveze.

Član 565
Promena okolnosti

1. Ako se posle zaključenja ugovora okolnosti promene do te mere da ispunjavanje ugovora postane veoma teže, onda sud, na zahtev jedne od strana, uzimajući u obzir sve okolnosti, može da promeni njihov odnos u ugovoru ili ga poništiti.
2. Sud može izmeniti prava primaoca izdržavanja u životnu rentu, ako je to u interesu obe strane.

Član 566
Raskid ugovora

1. Ako davalac izdržavanja umre, obaveze iz ovog odnosa se prenose na jednog od bračnih drugova i potomke, usvojenu decu i potomke usvojene dece, sa pravima na nasledstvo, ako oni daju saglasnost za to.
2. U smislu prethodnog stava, ako isti nisu dali saglasnost za produženje ugovora o doživotnom izdržavanju, ugovor se raskida i oni nemaju pravo da traže naknadu za prethodno izdržavanje.
3. Ako jedan od bračnih drugova, potomci, usvojena deca ili potomci usvojene dece, nisu u stanju da ispune ugovorne obaveze, imaju pravo da traže naknadu od primaoca izdržavanja.
4. Sud određuje takvu naknadu prema sopstvenoj diskreciji, uzimajući u obzir finansijsku situaciju strane primaoca izdržavanja i finansijsko stanje onih koji su pozvani da nastave ugovor o doživotnom izdržavanju.

**DEO VI
UGOVOR O ZAJMU**

**GLAVA 1
OPŠTE ODREDBE**

**Član 567
Pojam**

1. Ugovorom o zajmu obavezuje se zajmodavac da preda u svojину zajmoprimcu određenu količinu novca ili kojih drugih zamenljivih stvari, a zajmoprimac se obavezuje da mu vrati posle izvesnog vremena istu količinu novca, odnosno istu količinu stvari iste vrste i istog kvaliteta.
2. Nad stvarima predatim u zajam, zajmoprimac dobija pravo svojine.

**Član 568
Kamata**

1. Zajmoprimac se može obavezati da uz glavnicu duguje i kamatu.
2. U ugovorima u privredi zajmoprimac duguje kamatu, osim ako se strane drugačije ne dogovore.

**GLAVA 2
OBAVEZE ZAJMODAVCA**

**Član 569
Predaja obećanih stvari**

1. Zajmodavac je dužan predati obećane stvari u ugovoreno vreme, a ako rok za predaju nije određen, onda kad to zajmoprimac zatraži.
2. Pravo zajmoprimca da traži predaju određenih stvari zastareva za tri (3) meseca od dolaska zajmodavca u docnju, a u svakom slučaju za godinu dana od zaključenja ugovora.

**Član 570
Loše materijalne prilike zajmoprimca**

1. Ako se pokaže da su materijalne prilike zajmoprimca takve da je neizvesno da li će on biti u stanju da vrati zajam, zajmodavac može odbiti da izvrši svoju obavezu predaje obećanih stvari, ako u vreme zaključenja ugovora nije to znao, kao i ako se pogoršanje zajmoprimčevih materijalnih prilika dogodilo posle zaključenja ugovora.
2. Međutim, on je dužan da izvrši svoju obavezu ako mu zajmoprimac ili ko drugi za njega pruži dovoljno obezbeđenje.

**Član 571
Šteta zbog nedostataka pozajmljenih stvari**

1. Zajmodavac je dužan naknaditi zajmoprimcu štetu koja bi mu bila prouzrokovana zbog materijalnih nedostataka pozajmljenih stvari.
2. Međutim, ako je zajam bez naknade, dužan je naknaditi štetu samo ako su mu nedostaci stvari bili poznati ili mu nisu mogli ostati nepoznati, a on o njima nije obavestio zajmoprimca.

GLAVA 3

OBAVEZE ZAJMOPRIMCA

Član 572 Rok vraćanja zajma

1. Zajmoprimac je dužan vratiti u ugovorenom roku istu količinu stvari, iste vrste i kvaliteta.
2. Ako ugovarači nisu odredili rok za vraćanje zajma, niti se on može odrediti iz okolnosti zajma, zajmoprimac je dužan vratiti zajam po isteku primerenog roka koji ne može biti kraći od dva (2) meseca računajući od zajmodavčevog traženja da mu se zajam vrati.

Član 573 Izbor prilikom vraćanja zajma

1. Ako u zajam nije dat novac, a ugovoreno je da će zajmoprimac vratiti zajam u novcu, zajmoprimac je ipak ovlašćen da po svom izboru vrati pozajmljene stvari ili iznos novca koji odgovara vrednosti tih stvari u vreme i u mestu koji su ugovorom određeni za vraćanje.
2. Isto važi i u slučaju kad nije moguće vratiti istu količinu stvari, iste vrste i istog kvaliteta.

Član 574 Odustajanje od ugovora

Zajmoprimac može odustati od ugovora pre nego što mu zajmodavac preda određene stvari, ali ako bi zbog toga bilo kakve štete za zajmodavca, dužan je naknaditi je.

Član 575 Vraćanje zajma pre roka

Zajmoprimac može vratiti zajam i pre roka određenog za vraćanje, ali je dužan obavestiti zajmodavca unapred o svojoj nameri i naknaditi mu štetu.

GLAVA 4

NAMENSKI ZAJAM

Član 576

Ako je ugovorom određena svrha u koju zajmoprimac može upotrebiti pozajmljeni novac, pa ga on upotrebi u neku drugu svrhu, zajmodavac može izjaviti da raskida ugovor.

UGOVOR O POSLUZI

GLAVA 1

OPŠTE ODREDBE

Član 577 Pojam

Ugovorom o posluzi, davalac posluge se obavezuje da preda jednu stvar primaocu posluge na korišćenje u dobroj savesti, a primaoc posluge se obavezuje da vrati stvar.

GLAVA 2

OBAVEZE PRIMAOCA POSLUGE

Član 578 Upotreba predmeta

1. Poslugoprimac može koristiti predmet samo u svrhu propisanu u ugovoru.
2. Ako svrha korišćenja nije određena ugovorom, poslugoprimac može koristiti predmet u skladu sa prirodom i svrhom predmeta i sa pažnjom dobrog korisnika.
3. Poslugoprimac koji predmet koristi na nedozvoljen način, odgovara za svaku slučajnu štetu ili uništenje.

Član 579 Držanje predmeta

1. Poslugoprimac se obavezuje pokrivanjem troškova redovnog održavanja predmeta.
2. Poslugoprimac može tražiti vraćanje neredovnih troškova održavanja predmeta u skladu sa pravilima održavanja. Prestankom usluge, poslugoprimac može odvojiti opremu koja se odvaja od predmeta usluge.

Član 580 Prenos korišćenja

Poslugoprimac ne može preneti korišćenje predmeta trećem licu bez saglasnosti davaoca usluge.

Član 581 Vraćanje predmeta

1. Poslugoprimac treba vratiti predmet u vreme koje je ugovoreno.
2. Ako vreme nije određeno, ugovor prestaje u trenutku kada je poslugoprimac ispunio cilj predviđen ugovorom ili na kraju perioda u kojem je takvo korišćenje moguće.
3. Ako ni vreme ni cilj nisu određeni ugovorom, poslugoprimac može u svako vreme tražiti povraćaj predmeta.

Član 582 Raskid ugovora

1. Poslugodavalac može da raskine ugovor bez prethodne najave i zahteva istovremeno vraćanje predmeta, ako:
 - 1.1. Poslugoprimaoc umre
 - 1.2. Poslugoprimaoc koristi predmet suprotno ugovoru ili ga bespravno prenosi trećim licima
 - 1.3. Predmet usluge potreban je poslugodavalacu zbog nepredviđenih okolnosti.

Član 583 Odgovornost

Poslugoprimaoc nije odgovoran za bilo kakvo oštećenje ili promenu predmeta kao rezultat uobičajenih posledica upotrebe u skladu sa ugovorom.

**GLAVA 3
OBAVEZE DAVAOCA POSLUGE**

**Član 584
Šteta od nedostataka**

Ako stvar koja je predmet usluge ima neki nedostatak ili neku opasnu osobenost čijom posledicom je prouzrokovana šteta kod poslugoprimeca ili kod trećeg kao oštećenog, dok poslugodavalac, je bio u znanju ili je trebao znati za nedostatak ili opasne osobenosti, ali o tome nije obavestio poslugoprimeca, onda je poslugodavalac odgovoran za štetu.

DEO VIII

UGOVOR O ZAKUPNINI

GLAVA 1

OPŠTE ODREDBE

**Član 585
Pojam**

1. Ugovorom o zakupu obavezuje se zakupodavac da preda određenu stvar zakupcu na upotrebu, a ovaj se obavezuje da mu za to plaća ugovorenu zakupninu.
2. Upotreba obuhvata i uživanje stvari (pribiranje plodova), ako drugo što ne proizilazi iz ugovora ili običaja.

GLAVA 2

OBAVEZE ZAKUPODAVCA

**Član 586
Predaja stvari**

Zakupodavac je dužan predati zakupcu zakupljenu stvar u ispravnom stanju, zajedno sa njenim pripacima.

**Član 587
Održavanje stvari**

1. Zakupodavac je dužan održavati stvar u ispravnom stanju za vreme trajanja zakupa i radi toga vršiti potrebne opravke na njoj.
2. On je dužan naknaditi zakupcu troškove koje je ovaj učinio za održavanje stvari, a koje bi on sam bio dužan učiniti.
3. Troškovi sitnih opravki izazvanih redovnom upotrebom stvari, kao i troškovi same upotrebe, padaju na teret zakupca.
4. O upotrebi opravke zakupac je dužan obavestiti zakupodavca.

Član 588

Raskid ugovora i sniženje zakupnine zbog opravki

1. Ako potrebne opravke zakupljene stvari ometaju njenu upotrebu u znatnoj meri i za duže vreme, zakupac može raskinuti ugovor.
2. On ima pravo na sniženje zakupnine srazmerno ograničenju upotrebe stvari zbog tih opravki.

Član 589

Izmene na zakupljenoj stvari

1. Zakupodavac ne može bez pristanka zakupca činiti izmene na zakupljenoj stvari za vreme trajanja zakupa, ukoliko bi to ometalo upotrebu stvari.
2. Ako bi izmenama stvari bila smanjena u izvesnoj meri zakupčeva upotreba stvari, smanjiće se i zakupnina u odgovarajućoj srazmeri.

Član 590

Odgovornost za materijalne nedostatke

1. Zakupodavac odgovara zakupcu za sve nedostatke zakupljene stvari koji smetaju njenoj ugovorenoj ili redovnoj upotrebi, bez obzira na to da li je znao za njih ili ne, kao i za nedostatke svojstava ili odlika predviđenih izrično ili prećutno ugovorom.
2. Ne uzimaju se u obzir nedostaci koji su manjeg značaja.

Član 591

Nedostaci za koje zakupodavac ne odgovara

1. Zakupodavac ne odgovara za nedostatke zakupljene stvari koji su u času zaključenja ugovora bili poznati zakupcu ili nisu mogli ostati nepoznati.
2. Međutim, zakupodavac odgovara za nedostatak zakupljene stvari koji je zakupcu usled krajnje nepažnje ostao nepoznat, ako je on znao za taj nedostatak i namerno propustio da o njemu obavesti zakupca.

Član 592

Proširenje odgovornosti za materijalne nedostatke

Zakupodavac odgovara za sve nedostatke zakupljene stvari, ako je tvrdio da ona nema nikakvih nedostataka.

Član 593

Ugovorno isključenje ili ograničenje odgovornosti

1. Odgovornost za materijalne nedostatke zakupljene stvari može biti ugovorom isključena ili ograničena.
2. Odredba ugovora kojom se ova odgovornost isključuje ili ograničava ništava je ako je zakupodavac znao za nedostatke i namerno propustio da o njima obavesti zakupca ili ako je nedostatak takav da onemogućuje upotrebu zakupljene stvari, kao i kad je zakupodavac nametnuo tu odredbu koristeći svoj monopolski položaj.

Član 594

Obaveštavanje zakupodavca o nedostacima i opasnostima

1. Zakupac je dužan obavestiti zakupodavca bez nepotrebnog odlaganja o svakom nedostatku zakupljene stvari koji bi se pokazao u toku zakupa, osim ako zakupodavac zna za nedostatak.

2. On je isto tako dužan obavestiti zakupodavca o svakoj nepredviđenoj opasnosti koja bi u toku zakupa zapretila zakupljenoj stvari, da bi mogao preduzeti potrebne mere.

3. Zakupac koji ne obavesti zakupodavca o pojavljenom nedostatku ili o nastaloj opasnosti, za koje ovaj nije znao, gubi pravo na naknadu štete koju bi pretrpeo zbog postojanja nedostatka ili nastale opasnosti za zakupljenu stvar, a dužan je naknaditi štetu koju bi zakupodavac pretrpeo zbog toga.

Član 595

Prava zakupca kad stvar ima neki nedostatak

1. Ako u času predaje zakupljena stvar ima neki nedostatak koji se ne može otkloniti, zakupac može, po svom izboru, raskinuti ugovor ili zahtevati sniženje zakupnine.

2. Kad stvar ima neki nedostatak koji se može otkloniti bez većih komplikacija za zakupca, a predaja stvari u određenom roku nije bila bitni elemenat ugovora, zakupac može zahtevati od zakupodavca ili otklanjanje nedostatka u primerenom roku ili sniženje zakupnine.

3. Ako zakupodavac ne otkloni nedostatak u naknadnom primerenom roku koji mu je zakupac odredio, zakupac može raskinuti ugovor ili zahtevati sniženje zakupnine.

4. U svakom slučaju zakupac ima pravo na naknadu štete.

Član 596

Kad nedostatak nastane u toku zakupa i kad stvar nema ugovoreno ili uobičajeno svojstvo

1. Odredbe prethodnog člana primenjuju se i u slučaju kad u toku zakupa nastane neki nedostatak na zakupljenoj stvari.

2. One se primenjuju i u slučajevima kad zakupljena stvar nema neko svojstvo koje po ugovoru ili običaju treba da ima ili kad to svojstvo izgubi u toku zakupa.

Član 597

Odgovornost zakupodavca za pravne nedostatke

1. Kad neko treći pretenduje da na zakupljenoj stvari ili na nekom njenom delu vrši neko pravo i obrati se svojim zahtevom zakupcu, kao i ako arbitrarno oduzme stvar od zakupca, ovaj je dužan obavestiti o tome zakupodavca, izuzev kad to ovaj već zna, inače će odgovarati za štetu.

2. Ako se utvrdi da trećem pripada neko pravo koje sasvim isključuje pravo zakupca na upotrebu stvari, ugovor o zakupu se raskida po samom zakonu, a zakupodavac je dužan naknaditi zakupcu štetu nastalu iz ovog razloga.

3. U slučaju kad se pravom trećeg samo ograničava zakupčevo pravo, ovaj može, po svom izboru, raskinuti ugovor ili zahtevati sniženje zakupnine, i u svakom slučaju naknadu štete.

GLAVA 3

OBAVEZE ZAKUPCA

Član 598

Upotreba stvari prema ugovoru

1. Zakupac je dužan upotrebljavati stvar kao dobar privrednik, odnosno dobar domaćin.

2. On može upotrebljavati samo onako kako je određeno ugovorom ili namenom stvari.

3. On odgovara za štetu koja nastane upotrebom zakupljene stvari protivno ugovoru ili njenoj nameni, bez obzira na to da li je stvar upotrebljavao on, ili neko lice koje radi po njegovom nalogu, podzakupac ili koje drugo lice kome je on omogućio da upotrebljava stvar.

Član 599

Otkaz zbog upotrebe protivno ugovoru

Ako zakupac i posle opomene zakupodavca upotrebljava stvar protivno ugovoru ili njenoj nameni ili zapušta njeno održavanje, te postoji opasnost znatne štete za zakupodavca, ovaj može otkazati ugovor bez davanja otkaznog roka.

Član 600

Plaćanje zakupnine

1. Zakupac je dužan plaćati zakupninu u rokovima određenim ugovorom ili zakonom, a u nedostatku ugovora i zakona, kako je uobičajeno u mestu gde je stvar predata zakupcu.

2. Ako nije drukčije ugovoreno ili u mestu predaje stvari uobičajeno, zakupnina se plaća polugodišnje kad je stvar data u zakup za jednu ili više godina, a ako je data za kraće vreme, po isteku tog vremena.

Član 601

Otkaz zbog neplaćanja zakupnine

1. Zakupodavac može otkazati ugovor o zakupu ako zakupac ne plati zakupninu ni u roku od 15 dana pošto ga je zakupodavac pozvao na plaćanje.

2. Međutim, ugovor će ostati na snazi ako zakupac isplati iznos dužne zakupnine pre nego što mu otkaz bude saopšten.

Član 602

Vraćanje zakupljene stvari

1. Zakupac je dužan čuvati zakupljenu stvar i po prestanku zakupa vratiti je neoštećenu.

2. Stvar se vraća u mestu u kome je bila predata.

3. Zakupac ne odgovara za istrošenost stvari koja nastaje njenom redovnom upotrebom, kao ni za oštećenja koja potiču od njene dotrajalosti.

4. Ako je za vreme zakupa izvršio kakve promene na stvari, dužan je vratiti je u stanje u kome je bila kad mu je predata u zakup.

5. On može odneti dodatke koje je učinio na stvari ako se mogu odvojiti bez njenog oštećenja, ali ih zakupodavac može zadržati ako mu naknadi njihovu vrednost u vreme vraćanja.

Član 603

Otkaz zbog nedozvoljenog podzakupa

Zakupodavac može otkazati ugovor o zakupu ako je zakupljena stvar data u podzakup bez njegove dozvole, kad je ova prema zakonu ili prema ugovoru potrebna.

Član 604

Neposredni zahtev zakupodavca

Zakupodavac može, radi naplate svojih potraživanja od zakupca nastalih iz zakupa, zahtevati neposredno od podzakupca isplatu iznosa koje ovaj duguje zakupcu po osnovu podzakupa.

Član 605
Prestanak podzakupa po samom zakonu

Podzakup prestaje u svakom slučaju kada prestane zakup.

GLAVA 4

OTUĐENJE ZAKUPLJENE STVARI

Član 606
Otuđenje posle predaje u zakup

1. U slučaju otuđenja stvari koja je pre toga predata nekom drugom u zakup pribavilac stvari stupa na mesto zakupodavca te posle toga prava i obaveze iz zakupa nastaju između njega i zakupca.
2. Pribavilac ne može zahtevati od zakupca da mu preda stvar pre proteka vremena za koje je zakup ugovoren, a ako trajanje zakupa nije određeno ni ugovorom ni zakonom, onda pre isteka otkaznog roka.
3. Za pribaviočeve obaveze iz zakupa prema zakupcu odgovara prenosilac kao solidarni jamac.

Član 607
Pravo na zakupninu

1. Ako nije što drugo ugovoreno, pribavilac stvari predate u zakup ima pravo na zakupninu počev od prvog narednog roka posle pribavljanja stvari, a ako je prenosilac primio tu zakupninu unapred, dužan je da mu je ustupi.
2. Od časa kad je obavešten o otuđenju zakupljene stvari zakupac može isplatiti zakupninu samo pribaviocu.

Član 608
Otuđenje zakupljene stvari pre predaje zakupcu

1. Kad je stvar o kojoj je zaključen ugovor o zakupu predata pribaviocu, a ne zakupcu, pribavilac stupa na mesto zakupodavca i preuzima njegove obaveze prema zakupcu ako je u momentu zaključenja ugovora o otuđenju znao za postojanje ugovora o zakupu.
2. Pribavilac koji u momentu zaključenja ugovora o otuđenju nije znao za postojanje ugovora o zakupu, nije dužan predati stvar zakupcu, a zakupac može samo tražiti naknadu štete od zakupodavca.
3. Za pribaviočeve obaveze iz zakupa prema zakupcu odgovara prenosilac kao solidarni jamac.

Član 609
Otkaz ugovora zbog otuđenja stvari

Kad usled otuđenja zakupljene stvari prava i obaveze zakupodavca pređu na pribavioca, zakupac može otkazati ugovor u svakom slučaju, poštujući zakonske otkazne rokove.

GLAVA 5
PRESTANAK ZAKUPA

Član 610
Protok određenog vremena

1. Ugovor o zakupu zaključen za određeno vreme prestaje samim protokom vremena za koje je zaključen.

2. Isto važi i u slučajevima kad je, u nedostatku volje ugovarača, trajanje zakupa određeno zakonom.

Član 611 **Prećutno obnavljanje zakupa**

1. Kad po proteku vremena za koje je ugovor o zakupu bio zaključen, zakupac produži da upotrebljava stvar, a zakupodavac se tome ne protivi, smatra se da je zaključen nov ugovor o zakupu neodređenog trajanja, pod istim uslovima kao i prethodni.

2. Obezbeđenja koja su treća lica dala za prvi zakup prestaju protekom vremena za koje je bio zaključen prvi ugovor.

Član 612 **Otkaz**

1. Ugovor o zakupu čije trajanje nije određeno niti se može odrediti iz okolnosti ili mesnih običaja prestaje otkazom koji svaka strana može dati drugoj, poštujući određeni otkazni rok.

2. Ako dužina otkaznog roka nije određena ugovorom ili zakonom ili mesnim običajima, ona iznosi osam dana, s tim da otkaz ne može biti dat u nevreme.

3. Ako su zakupljene stvari opasne po zdravlje, zakupac može otkazati ugovor bez davanja otkaznog roka, čak i ako je u času zaključenja ugovora to znao.

4. Zakupac se ne može odreći prava iz stava 3 ovog Člana.

Član 613 **Propast stvari usled više sile**

1. Zakup prestaje ako zakupljena stvar bude uništena nekim slučajem više sile.

2. Ako zakupljena stvar bude delimično uništena ili samo oštećena, zakupac može raskinuti ugovor ili ostati i dalje u zakupu i zahtevati odgovarajuće sniženje zakupnine.

Član 614 **Smrt**

U slučaju smrti zakupca ili zakupodavca zakup se nastavlja sa njegovim naslednicima ako nije drukčije ugovoreno.

DEO IX

UGOVOR O DELU

GLAVA 1

OPŠTE ODREDBE

Član 615 **Pojam**

Ugovorom o delu poslenik se obavezuje da obavi određeni posao, kao što je izrada ili opravka neke stvari ili izvršenje nekog fizičkog ili intelektualnog rada i slično, a naručilac se obavezuje da mu za to plati naknadu.

Član 616
Odnos sa ugovorom o prodaji

1. Ugovor kojim se jedna strana obavezuje da izradi određenu pokretnu stvar od svog materijala smatra se u sumnji kao ugovor o prodaji.
2. Ugovor ostaje ugovor o delu ako se naručilac obavezao dati bitan deo materijala potreban za izradu stvari.
3. U svakom slučaju ugovor se smatra ugovorom o delu ako su ugovarači imali u vidu naročito poslenikov rad.

Član 617
Kvalitet poslenikovog materijala

1. Kad je ugovoreno da poslenik izradi stvar od svog materijala, a nije određen kvalitet, poslenik je dužan dati materijal srednjeg kvaliteta.
2. On odgovara naručiocu za kvalitet upotrebljenog materijala isto kao prodavac.

GLAVA 2

NADZOR

Član 618
Nadzor

Naručilac ima pravo da vrši nadzor nad obavljanjem posla i daje uputstva kad to odgovara prirodi posla, a poslenik je dužan da mu to omogući.

GLAVA 3

ZAKLJUČIVANJE UGOVORA NADMETANJEM

Član 619
Poziv na nadmetanje o ceni radova

1. Poziv upućen određenom ili neodređenom broju lica na nadmetanje za izvršenje određenih radova, pod određenim uslovima i uz određene garancije, obavezuje pozivaoca da zaključi ugovor o tim radovima sa onim koji nudi najnižu cenu, izuzev ako je tu obavezu isključio u pozivu na nadmetanje.
2. U slučaju isključenja obaveze da se zaključi ugovor, poziv na nadmetanje smatra se kao poziv zainteresovanim da oni naprave ponude ugovora pod objavljenim uslovima.

Član 620
Poziv na nadmetanje za umetničko ili tehničko rešenje nameravanih radova

Poziv upućen određenom ili neodređenom broju lica na nadmetanje za umetničko ili tehničko rešenje nameravanih radova obavezuje pozivaoca da pod uslovima sadržanim u pozivu na nadmetanje zaključi ugovor sa učesnikom u nadmetanju čije rešenje prihvati komisija čiji je sastav unapred objavljen, izuzev ako je tu obavezu isključio u pozivu na nadmetanje.

GLAVA 4

OBAVEZE POSLENIKA

Član 621 Nedostaci materijala

1. Poslenik je dužan skrenuti pažnju naručiocu na nedostatke materijala koji mu je naručilac predao, a koje je primetio ili je morao primetiti, inače će odgovarati za štetu.
2. Ako je naručilac zahtevao da se stvar izradi od materijala na čije mu je nedostatke poslenik ukazao, poslenik je dužan postupiti po njegovom zahtevu, izuzev ako je očigledno da materijal nije podoban za naručeno delo ili ako bi izrada od zahtevanog materijala mogla naneti štetu ugledu poslenika, u kom slučaju poslenik može raskinuti ugovor.
3. Poslenik je dužan upozoriti naručioca na nedostatke u njegovom nalogu, kao i na druge okolnosti za koje je znao ili je morao znati, koje mogu biti od značaja za naručeno delo ili za njegovo izvršenje na vreme, inače će odgovarati za štetu.

Član 622 Obaveza da izvrši delo

1. Poslenik je dužan izvršiti delo kako je ugovoreno i po pravilima posla.
2. On je dužan izvršiti ga za određeno vreme, a ako ono nije određeno, onda za vreme koje je razumno potrebno za takve poslove.
3. On ne odgovara za zadocnjenje nastalo zbog toga što mu naručilac nije predao materijal na vreme, ili zbog toga što je tražio izmene, ili što mu nije isplatio dužan predujam i uopšte za zadocnjenje nastalo ponašanjem naručioca.

Član 623 Raskidanje ugovora zbog odstupanja od ugovorenih uslova

1. Ako se u toku izvršenja dela pokaže da se poslenik ne drži uslova ugovora i uopšte da ne radi kako treba, te da će izvršeno delo imati nedostatke, naručilac može upozoriti poslenika na to i odrediti mu primeren rok da svoj rad uskladi sa svojim obavezama.
2. Ako do isteka tog roka poslenik ne postupi po zahtevu naručioca, ovaj može raskinuti ugovor i zahtevati naknadu štete.

Član 624 Raskidanje ugovora pre isteka roka

1. Ako je rok bitan element ugovora, a poslenik je u tolikom zakašnjenju sa započinjanjem ili završavanjem posla da je očigledno da ga neće završiti u roku, naručilac može raskinuti ugovor i zahtevati naknadu štete.
2. On to pravo ima i kad rok nije bitan element ugovora, ako zbog takvog zakašnjenja naručilac očigledno ne bi imao interesa za ispunjenje ugovora.

Član 625 Poveravanje izvršenja posla trećem

1. Ukoliko iz ugovora ili prirode posla ne proizlazi što drugo, poslenik nije dužan da posao obavi lično.

2. Poslenik i dalje odgovara naručiocu za izvršenje posla i kad posao ne obavi lično.

Član 626
Odgovornost za saradnike

Poslenik odgovara za lica koja su po njegovom nalogu radila na poslu koji je preuzeo da izvrši, kao da ga je sam izvršio.

Član 627
Neposredan zahtev saradnika poslenika od naručioca

Za naplatu svojih potraživanja od poslenika njegovi saradnici mogu se obratiti neposredno naručiocu i zahtevati od njega da im isplati ta potraživanja na teret svote koju u tom času duguje posleniku, ako su ta potraživanja priznata.

Član 628
Predaja izrađene stvari naručiocu

1. Poslenik je dužan predati naručiocu izrađenu ili opravljenu stvar.
2. Poslenik se oslobađa ove obaveze ako stvar koju je izradio ili opravio propadne iz uzroka za koji on ne odgovara.

GLAVA 5
ODGOVORNOST ZA NEDOSTATKE

Član 629
Pregledanje izvršenog dela i obaveštavanje poslenika

1. Naručilac je dužan pregledati izvršeno delo, ako je prema redovnom toku stvari takav pregled moguć i o nađenim nedostacima bez odlaganja obavestiti poslenika.
2. Ako naručilac, bez opravdanog razloga, ne odgovori na poziv poslenika da pregleda i primi izvršeni rad bez kakvog opravdanog razloga, smatra se da je rad primljen.
3. Posle pregleda i primanja izvršenog rada poslenik više ne odgovara za nedostatke koji su se mogli opaziti običnim pregledom, izuzev ako je znao za takve nedostatke i nije obavestio naručioca.

Član 630
Skriveni nedostaci

1. Ako se docnije pokaže neki nedostatak koji se nije mogao otkriti običnim pregledom, naručilac se ipak može pozvati na njega, pod uslovom da o njemu obavesti poslenika što pre, ali ne kasnije nego u roku od mesec dana od njegovog otkrivanja.
2. Istekom dve (2) godine od prijema obavljenog posla, naručilac se više ne može pozvati na nedostatke.

Član 631
Prestanak prava

1. Naručilac koji je poslenika na vreme obavestio o nedostacima izvršenog posla ne može svoje pravo ostvariti sudskim putem po isteku godine dana od učinjenog obaveštenja.

2. Po isteku tog roka naručilac može, ako je o nedostacima blagovremeno obavestio poslenika, prigovorom protiv poslenikovog zahteva za isplatu naknada istaći svoje pravo na sniženje naknada i na naknadu štete.

Član 632

Kad poslenik gubi pravo da se pozove na prethodne članove

Poslenik se ne može pozvati na neku odredbu prethodnih članova kad se nedostatak odnosi na činjenice koje su mu bile poznate, ili mu nisu mogle ostati nepoznate, a nije ih saopštio naručiocu.

Član 633

Pravo zahtevati uklanjanje nedostataka

1. Naručilac koji je uredno obavestio poslenika da izvršeni rad ima neki nedostatak može zahtevati od njega da nedostatak ukloni i za to mu odrediti primeren rok.

2. On ima pravo i na naknadu štete koju trpi zbog toga.

3. Ako uklanjanje nedostatka zahteva preterane troškove, poslenik može odbiti da ga izvrši, ali u tom slučaju naručiocu pripada, po njegovom izboru, pravo na sniženje naknade ili raskid ugovora, kao i pravo na naknadu štete.

Član 634

Raskidanje ugovora u posebnom slučaju

Kad obavljeni posao ima takav nedostatak koji ga čini neupotrebljivim ili je obavljen u suprotnosti sa izričitim uslovima ugovora, naručilac može, ne tražeći prethodno otklanjanje nedostatka, raskinuti ugovor i zahtevati naknadu štete.

Član 635

Pravo naručioca u slučaju drugih nedostataka izvršenog posla

1. Kad izvršeni posao ima nedostatak zbog koga delo nije neupotrebljivo, odnosno kad posao nije izvršen u suprotnosti sa izričitim uslovima ugovora, naručilac je dužan dopustiti posleniku da nedostatak otkloni.

2. Naručilac može odrediti posleniku primeren rok za otklanjanje nedostatka.

3. Ako poslenik ne otkloni nedostatak do isteka tog roka, naručilac može, po svom izboru, izvršiti otklanjanje nedostatka na račun poslenika, ili sniziti naknadu, ili raskinuti ugovor.

4. Kad se radi o neznatnom nedostatku, naručilac se ne može koristiti pravom na raskid ugovora.

5. U svakom slučaju on ima pravo i na naknadu štete.

Član 636

Sniženje naknade

Sniženje naknade vrši se u razmeru između vrednosti izvršenog rada bez nedostatka u vreme zaključenja ugovora i vrednosti koju bi imao u to vreme izvršeni rad sa nedostatkom.

GLAVA 6

OBAVEZE NARUČIOCA

Član 637

Obaveza da primi rad

Naručilac je dužan primiti rad izvršen prema odredbama ugovora i pravilima posla.

Član 638

Određivanje i isplata naknade

1. Naknada se određuje ugovorom, ako nije određena obaveznom tarifom ili kojim drugim obaveznim aktom.
2. Ako naknada nije određena, utvrdiće je sud prema vrednosti rada, prema normalno potrebnom vremenu za takav posao, kao i prema uobičajenoj naknadi za tu vrstu rada.
3. Naručilac nije dužan isplatiti naknadu pre nego što je pregledao izvršeni rad i odobrio ga, izuzev ako je drukčije ugovoreno.
4. Isto važi ako je ugovoreno izvršenje i predaja rada u delovima.

Član 639

Proračun sa izričitim jemstvom

1. Ako je naknada ugovorena na osnovu proračuna sa izričitim jemstvom poslenika za njegovu tačnost, on ne može da zahteva povećanje naknade čak i ako je u posao uložio više rada i ako je izvršenje posla zahtevalo veće troškove nego što je bilo predviđeno.
2. Ovim se ne isključuje primena pravila o raskidanju i izmeni ugovora zbog promenjenih okolnosti.
3. Ako je naknada ugovorena na osnovu proračuna bez izričitog jemstva poslenika za njegovu tačnost, pa se u toku rada prekoračenje proračuna pokaže neizbežnim, poslenik mora o tome bez odlaganja obavestiti naručioca, inače gubi svako potraživanje zbog povećanih troškova.

GLAVA 7

RIZIK

Član 640

Kad je poslenik dao materijal

1. U slučaju kad je poslenik dao materijal za izradu stvari a stvar bude oštećena ili propadne iz bilo kog uzroka pre predaje naručiocu, rizik snosi poslenik, te nema pravo na naknadu za dati materijal, kao ni na naknadu za svoj rad.
2. Ako je naručilac pregledao izvršeni rad i odobrio ga, smatra se da mu je stvar predata, a da je kod poslenika ostala na čuvanju.
3. Ako je naručilac pao u docnju zbog neprimanja ponuđene stvari, rizik slučajne propasti ili oštećenja stvari prelazi na njega.

Član 641
Kad je naručilac dao materijal

1. Rizik slučajne propasti ili oštećenja stvari snosi naručilac ako je on dao materijal za izradu.
2. U tom slučaju, poslenik ima pravo na naknadu samo ako je stvar propala ili bila oštećena posle dolaska naručioca u docnju, ili ako se naručilac nije odazvao njegovom urednom pozivu da stvar pregleda.

Član 642
Rizik u slučaju predaje po delovima

Ako je ugovoreno da će naručilac vršiti pregled i prijem pojedinih delova kako budu izrađeni, poslenik ima pravo na naknadu za izradu delova koje je naručilac pregledao i odobrio, čak i ako bi oni posle toga propali kod njega bez njegove krivice.

GLAVA 8
PRAVO ZALOGE

Član 643
Pravo zaloge

Radi obezbeđenja naplate potraživanja naknade za rad i naknade za utrošeni materijal, kao i ostalih potraživanja po osnovu ugovora o delu, poslenik ima pravo zaloge na stvarima koje je napravio ili opravio, kao i na ostalim predmetima koje mu je predao naručilac u vezi sa njegovim radom, sve dok ih drži i ne prestane dragovoljno da ih drži.

GLAVA 9
PRESTANAK UGOVORA

Član 644
Raskid ugovora voljom naručioca

Sve dok naručeni posao nije dovršen, naručilac može raskinuti ugovor kad god hoće, ali je u tom slučaju dužan isplatiti posleniku ugovorenu naknadu, umanjenu za iznos troškova koje ovaj nije učinio, a koje bi bio dužan učiniti da ugovor nije raskinut, kao i za iznos zarade koju je ostvario na drugoj strani ili koju je namerno propustio da ostvari.

DEO X
UGOVOR O GRAĐENJU

GLAVA 1
OPŠTE ODREDBE

Član 645
Pojam

1. Ugovor o građenju je ugovor o delu kojim se izvođač obavezuje da prema određenom projektu sagradi u ugovorenom roku određenu građevinu na određenom zemljištu, ili da na takvom zemljištu, odnosno na

već postojećem objektu, izvrši kakve druge građevinske radove, a naručilac se obavezuje da mu za to isplati određenu cenu.

2. Ugovor o građenju mora biti zaključen u pismenoj formi.

Član 646 **Građevinski objekti**

Pod pojmom „građevinski objekti“, u smislu ovog dela, podrazumevaju se zgrade, brane, mostovi, tuneli, vodovodi, kanalizacije, putevi, železničke pruge, bunari i ostali građevinski objekti čija izrada zahteva veće i složenije radove.

Član 647 **Nadzor nad radovima i kontrola kvaliteta materijala**

Izvođač je dužan omogućiti naručiocu stalan nadzor nad radovima i kontrolu količine i kvaliteta upotrebljenog materijala.

Član 648 **Odstupanje od projekta**

1. Za svako odstupanje od projekta građenja, odnosno ugovorenih radova, izvođač mora imati pismenu saglasnost naručioca.

2. On ne može zahtevati povećanje ugovorene cene za radove koje je izvršio bez takve saglasnosti.

Član 649 **Hitni nepredviđeni radovi**

1. Nepredviđene radove izvođač može izvesti i bez prethodne saglasnosti naručioca ako zbog njihove hitnosti nije bio u mogućnosti da pribavi tu saglasnost.

2. Nepredviđeni radovi su oni čije je preduzimanje bilo nužno zbog osiguranja stabilnosti objekta ili radi sprečavanja nastanka štete, a izazvani su neočekivanom težom prirodom zemljišta, neočekivanom pojavom vode ili drugim vanrednim i neočekivanim događajima.

3. Izvođač je dužan bez odlaganja izvestiti naručioca o ovim pojavama i preduzetim merama.

4. Izvođač ima pravo na pravičnu naknadu za nepredviđene radove koji su morali biti obavljeni.

5. Naručilac može raskinuti ugovor ako bi usled ovih radova ugovorena cena morala biti znatno povećana, o čemu je dužan bez odlaganja obavestiti izvođača.

6. U slučaju raskidanja ugovora, naručilac je dužan isplatiti izvođaču odgovarajući deo cene za već izvršene radove, kao i pravičnu naknadu za učinjene neophodne troškove.

Član 650 **Cena radova**

Cena radova se može odrediti po jedinici mere ugovorenih radova (jedinična cena) ili u ukupnom iznosu za ceo objekat (ukupno ugovorena cena).

Član 651 Izmena cene

1. Ako ugovorom u pogledu izmene cene nije predviđeno što drugo, izvođač koji je svoju obavezu ispunio u predviđenom roku može zahtevati povećanje cene radova ako su se u vremenu između zaključenja ugovora i njegovog ispunjenja povećale cene elemenata na osnovu kojih je određena cena radova, tako da bi trebalo da ta cena bude veća za više od dva procenta (2%).
2. U slučaju da izvođač svojom krivicom nije izveo radove u roku predviđenom ugovorom, on može zahtevati povećanje cene radova ako su se u vremenu između zaključenja ugovora i dana kad je prema ugovoru trebalo da radovi budu završeni povećale cene elemenata na osnovu kojih je određena cena radova, tako da bi trebalo da ona, prema novim cenama tih elemenata, bude veća za više od pet procenata (5%).
3. U slučajevima iz prethodnih stavova izvođač može zahtevati samo razliku u ceni radova koja prelazi dva, odnosno pet procenata (5%).
4. Izvođač se ne može pozivati na povećanje cene elemenata na osnovu kojih je određena cena radova, ako je do povećanja cene došlo nakon njegovog dolaska u docnju.

Član 652 Odredbe o nepromenljivosti cene

1. Ako je ugovoreno da se cena radova neće menjati u slučaju da se posle zaključenja ugovora povećaju cene elemenata na osnovu kojih je ona određena, izvođač može, i pored ovakve odredbe ugovora, zahtevati izmenu cene radova ako su se cene elemenata povećale u tolikoj meri da bi trebalo da cena radova bude veća za više od deset procenata (10%).
2. Međutim, i u ovom slučaju izvođač može zahtevati samo razliku u ceni koja prelazi deset procenata (10%), osim ako je do povećanja cene elemenata došlo posle njegovog dolaska u docnju.

Član 653 Raskid ugovora zbog povećane cene

1. Ako bi u slučajevima iz prethodnih članova ugovorena cena morala biti znatno povećana, naručilac može raskinuti ugovor.
2. U slučaju raskida ugovora naručilac je dužan isplatiti izvođaču odgovarajući deo ugovorene cene za dotle izvršene radove, kao i pravičnu naknadu za učinjene neophodne troškove.

Član 654 Pravo naručioca da traži sniženje ugovorene cene

1. Ako su se u vreme između zaključenja ugovora i ispunjenja obaveze izvođača cene elemenata na osnovu kojih je određena cena radova snizile za više od dva procenta (2%), a radovi su izvršeni u ugovorenom roku, naručilac ima pravo da traži odgovarajuće sniženje ugovorene cene radova iznad tog procenta.
2. Ako je ugovorena nepromenljivost cene radova, a oni su izvršeni u ugovorenom roku, naručilac ima pravo na sniženje ugovorene cene, u slučaju da su se cene elemenata na osnovu kojih je određena cena smanjila za toliko da bi cena bila niža za više od deset procenata (10%), i to za razliku u ceni preko deset procenata (10%).

3. U slučaju docnje izvođača radova naručilac ima pravo na srazmerno sniženje cene radova za svako sniženje cene elemenata na osnovu kojih je cena radova određena.

GLAVA 2

UGOVOR O GRAĐENJU SA POSEBNOM ODREDBOM

Član 655

Ugovor o građenju sa posebnom odredbom

1. Ako ugovor o građenju sadrži odredbu "ključ u ruke" ili neku drugu sličnu odredbu izvođač se samostalno obavezuje da izvrši skupa sve radove potrebne za izgradnju i upotrebu određenog celovitog objekta.
2. U tom slučaju ugovorena cena obuhvata i vrednost svih nepredviđenih radova i viškova radova, a isključuje uticaj nedostataka radova na ugovorenu cenu.
3. Ako u ugovoru "ključ u ruke" učestvuje kao ugovorna strana više izvođača, njihova odgovornost prema naručiocu je solidarna.

GLAVA 3

ODGOVORNOST ZA NEDOSTATKE

Član 656

Primena pravila ugovora o delu

Ukoliko u ovom delu nije drukčije određeno, za odgovornost za nedostatke građevine primenjuju se odgovarajuće odredbe ugovora o delu.

Član 657

Prelazak prava iz odgovornosti za nedostatke

Prava naručioca prema izvođaču zbog nedostatka građevine prelaze i na sve docnije dobitnike građevine ili njenog dela ali s tim da docnijim dobitnicima ne teče novi rok za obaveštenje i tužbu, već im se uračunava rok prethodnika.

GLAVA 4

ODGOVORNOST IZVOĐAČA I PROJEKTANTA ZA SOLIDNOST GRAĐEVINE

Član 658

U čemu se sastoji

1. Izvođač odgovara za nedostatke u izradi građevine koji se tiču njene solidnosti, ukoliko bi se ti nedostaci pokazali za vreme od deset (10) godina od predaje i prijema radova.
2. Izvođač odgovara i za nedostatke zemljišta na kome je podignuta građevina, koji bi se pokazali za vreme od deset (10) godina od predaje i prijema radova, osim ako je specijalizovana organizacija dala stručno mišljenje da je zemljište podobno za građenje, a u toku građenja se nisu pojavile okolnosti koje dovode u sumnju osnovanost stručnog mišljenja.

3. Isto važi i za projektanta ako nedostatak građevine potiče od nekog nedostatka u planu.
4. Oni su odgovorni prema odredbama prethodnih stavova ne samo naručiocu, nego i svakom drugom kasnijem sticaocu građevine.
5. Ova njihova odgovornost ne može se ugovorom ni isključiti ni ograničiti.

Član 659 **Dužnost obaveštavanja i gubitak prava**

1. Naručilac ili drugi dobitnik dužan je o nedostacima obavestiti izvođača i projektanta u roku od šest (6) meseci od kad je nedostatak ustanovio, inače gubi pravo da se pozove na njega.
2. Pravo naručioca ili drugog dobitnika prema izvođaču, odnosno projektantu po osnovu njihove odgovornosti za nedostatke prestaje za godinu dana računajući od dana kad je naručilac, odnosno dobitnik obavestio projektanta, odnosno izvođača o nedostatku.
3. Izvođač ili projektant se ne može pozivati na odredbe prethodnih stavova ako se nedostatak odnosi na činjenice koje su bile poznate ili nisu mogle ostati nepoznate i o tome nisu obavestili naručioca, odnosno kasnijeg dobitnika, ili su svojom radnjom pogrešno informisali naručioca, odnosno kasnijeg dobitnika, na način da oni nisu imali mogućnosti na vreme iskoristiti to pravo na vreme.

Član 660 **Smanjenje i isključenje odgovornosti**

1. Izvođač se ne oslobađa odgovornosti ako je šteta nastala zbog toga što je pri izvođenju određenih radova postupao po zahtevima naručioca.
2. Ako je pre izvršenja određenog rada po zahtevu naručioca upozorio ovog na opasnost od štete, njegova odgovornost se smanjuje, a prema okolnostima konkretnog slučaja može se i isključiti.

Član 661 **Regresi**

1. Kad su za štetu odgovorni izvođač i projektant, odgovornost svakog od njih određuje se prema veličini njegove krivice.
2. Projektant koji je izradio projekat građevine i kome je poveren nadzor nad izvršenjem planiranih radova odgovara i za nedostatke u izvršenim radovima nastale krivicom izvođača ako ih je mogao opaziti normalnim i razumnim nadgledanjem radova, ali ima pravo zahtevati od izvođača odgovarajuću naknadu.
3. Izvođač koji je naknadio štetu nastalu usled nedostataka u izvršenim radovima ima pravo zahtevati naknadu od projektanta u meri u kojoj nedostaci u izvršenim radovima potiču od nedostataka u projektu.
4. Kad je za nedostatak odgovorno lice kome je izvođač poverio obavljanje jednog dela posla, izvođač - ako hoće da od njega zahteva naknadu - mora da ga obavesti o postojanju nedostatka u roku od (2) meseca, računajući od dana kad je on sam obavešten od naručioca o istom nedostatku.

DEO XI

UGOVOR O PREVOZU

GLAVA 1 OPŠTE ODREDBE

Član 662 Pojam

1. Ugovorom o prevozu obavezuje se prevoznik da preveze na određeno mesto neko lice ili neku stvar, a putnik, odnosno pošiljalac se obavezuje da mu za to isplati određenu naknadu.
2. Kao prevoznik, u smislu ovog zakona, smatra se kako lice koje se bavi prevozom kao svojim redovnim poslovanjem, tako i svako drugo lice koje se ugovorom obaveže da izvrši prevoz uz naknadu.

Član 663 Obaveze prevoznika u linijskom prevozu

1. Prevoznik koji obavlja prevoz na određenoj liniji (linijski prevoz) dužan je da redovno i uredno održava objavljenu liniju.
2. On je dužan da primi na prevoz svako lice i svaku stvar koji ispunjavaju uslove određene u objavljenim opštim uslovima.
3. Ako redovna prevozna sredstva prevoznika nisu dovoljna za izvršenje svih zahtevanih prevoza, prvenstvo imaju lica ili stvari za koje je to posebnim propisima predviđeno, a dalje prvenstvo se određuje prema redu zahteva, s tim da se između istovremenih zahteva prvenstvo određuje prema većoj dužini prevoza.

Član 664 Odustanak od ugovora

1. Pošiljalac, odnosno putnik može odustati od ugovora pre nego što počne njegovo izvršenje, ali je dužan naknaditi štetu koju bi prevoznik pretrpeo usled toga.
2. Kad prevoznik kasni sa započinjanjem prevoza, toliko da druga strana više nema interesa za ugovoreni prevoz, ili kad prevoznik neće ili ne može da izvrši ugovoreni prevoz, druga strana može odustati od ugovora i tražiti da se vrati plaćena naknada za prevoz.

Član 665 Visina naknade za prevoz

1. Ako je visina naknade za prevoz određena tarifom ili kojim drugim objavljenim obaveznim aktom ne može se ugovoriti veća naknada.
2. Ako iznos naknade za prevoz nije određen tarifom ili kojim drugim objavljenim obaveznim aktom, a ni ugovorom, prevoznik ima pravo na uobičajenu naknadu za tu vrstu prevoza.
3. U ostalom, shodno se primenjuju odredbe o naknadi sadržane u delu ovog zakona o ugovoru o delu.

Član 666 Ograničenje primene odredbi ovog dela

Odredbe ovog dela primenjuju se na sve vrste prevoza, ako zakonom za pojedine vrste nije drukčije određeno.

GLAVA 2

UGOVOR O PREVOZU STVARI

PODGLAVLJE 1 OPŠTE ODREDBE

Član 667 Predaja stvari

Prevoznik je dužan da stvar koju je primio u cilju prevoza preda na određenom mestu pošiljaocu ili određenom licu (primaocu).

Član 668 Obaveza pošiljaoca da obavesti prevozioca

1. Pošiljalac je dužan obavestiti prevozioca o vrsti pošiljke i o njoj sadržini i količini, i saopštiti mu kuda pošiljka treba da bude prevezena, ime i adresu primaoca pošiljke, svoje ime i svoju adresu, kao i sve drugo što je potrebno da bi prevoznik mogao ispuniti svoje obaveze bez odlaganja i smetnji.
2. Kad se u pošiljci nalaze dragocenosti, hartije od vrednosti ili druge skupocene stvari, pošiljalac je dužan obavestiti o tome prevozioca u času njihove predaje na prevoz i saopštiti mu njihovu vrednost.
3. Kad se radi o prevozu opasne stvari ili stvari za koju su potrebni posebni uslovi prevoza, pošiljalac je dužan da o tome obavesti prevozioca na vreme tako da bi on mogao preduzeti odgovarajuće posebne mere.
4. Ako pošiljalac prevoziocu ne dostavi podatke iz stava 1 i 3 ovog člana ili mu ih da pogrešno, odgovara za štetu koja bi usled toga nastala.

Član 669 Tovarni list

1. Ugovarači se mogu sporazumeti da se o pošiljci predatoj na prevoz sačini tovarni list.
2. Tovarni list treba da sadrži: ime i adresu pošiljaoca i prevozioca, vrstu, sadržaj i količinu pošiljke, kao i vrednost dragocenosti i drugih skupocenih stvari, mesto opredeljenja, iznos naknade za prevoz, odnosno zabeležku da je naknada plaćena unapred, odredbu o svoti kojom je pošiljka opterećena, mesto i dan izdavanja tovarnog lista.
3. U tovarni list mogu biti unesene i druge odredbe ugovora o prevozu.
4. Tovarni list mora biti potpisan od oba ugovarača.
5. Tovarni list može sadržati odredbu "po naredbi" ili glasiti na donosioca.

Član 670 Ugovor o prevozu i tovarni list

Postojanje i punovažnost ugovora o prevozu nezavisni su od postojanja tovarnog lista i njegove tačnosti.

Član 671 Potvrda o prijemu za prevoz

Ako nije izdat tovarni list, pošiljalac može zahtevati od prevozioca da mu izda potvrdu o prijemu pošiljke za prevoz sa podacima koje treba da sadrži tovarni list.

PODGLAVLJE 2

ODNOS POŠILJAOCA I PREVOZIIOCA

Član 672 Pakovanje

1. Pošiljalac je dužan upakovati stvari na propisani ili uobičajeni način kako ne bi došlo do nastanka kakve štete ili ugrožavanja sigurnosti ljudi ili dobara.
2. Prevoznik je dužan skrenuti pažnju pošiljaocu na nedostatke pakovanja koji se mogu opaziti, inače odgovara za oštećenje pošiljke koje bi se desilo zbog tih nedostataka.
3. Prevoznik ne odgovara za oštećenje pošiljke ako je pošiljalac, iako mu je skrenuta pažnja na nedostatke pakovanja, zahtevao da prevoznik primi pošiljku na prevoz sa tim nedostacima.
4. Prevoznik je dužan odbiti pošiljku ako su nedostaci u njenom pakovanju takvi da može biti ugrožena sigurnost lica ili dobara ili prouzrokovana kakva šteta.
5. Za štetu koju zbog nedostatka u pakovanju pretrpe treća lica za vreme dok se stvar nalazi kod prevozioca, odgovara prevoznik, a on ima pravo zahtevati naknadu od pošiljaoca.

Član 673 Naknada za prevoz i troškovi u vezi sa prevozom

1. Pošiljalac je dužan isplatiti prevoziocu naknadu za prevoz i troškove u vezi sa prevozom.
2. Ako u tovarnom listu nije navedeno da pošiljalac plaća naknadu za prevoz i ostale troškove u vezi sa prevozom, pretpostavlja se da je pošiljalac uputio prevozioca da ih naplati od primaoca.

Član 674 Raspologanje pošiljkom

1. Pošiljalac može raspolagati pošiljkom i menjati naloge sadržane u ugovoru, te može naložiti prevoziocu da obustavi dalji prevoz pošiljke, da mu pošiljku vrati, da je preda drugom primaocu ili da je uputi u neko drugo mesto.
2. Pravo pošiljaoca da menja naloge prestaje posle prispeća pošiljke u mesto opredeljenja kad prevoznik preda primaocu tovarni list, ili kad prevoznik pozove primaoca da preuzme pošiljku, ili kad primaoc sam zatraži njenu predaju.
3. Ako je izdat tovarni list po naredbi, odnosno na donosioca, prava pošiljaoca iz prethodnog stava pripadaju isključivo imaocu tovarnog lista.
4. Ovlašćeno lice koje se posluži pravom da daje nove naloge prevoziocu, dužno je da mu naknadi troškove i štetu koje je imao zbog toga, kao i da mu na njegov zahtev pruži jemstvo da će mu troškovi i šteta biti naknađeni.

Član 675 Pravac prevoza

1. Prevoznik je dužan izvršiti prevoz ugovorenim putem.
2. Ako nije ugovoreno kojim putem treba da se izvrši prevoz, prevoznik je dužan izvršiti ga onim putem koji najviše odgovara interesima pošiljaoca.

Član 676
Smetnje pri izvršenju prevoza

1. Prevoznik je dužan obavještavati pošiljaoca o svim okolnostima koje bi bile od uticaja na izvršenje prevoza i postupiti po uputstvima koje od njega dobije.
2. Prevoznik nije dužan postupiti po uputstvima pošiljaoca čije bi izvršenje moglo ugroziti sigurnost lica ili dobara.
3. Ako bi slučaj bio takav da se ne bi mogla čekati pošiljaočeva uputstva, prevoznik je dužan postupiti kako bi postupio dobar privrednik, odnosno dobar domaćin u istoj situaciji, i o tome obavestiti pošiljaoca i tražiti njegova dalja uputstva.
4. Prevoznik ima pravo na naknadu troškova koje je imao zbog smetnji nastalih bez njegove krivice.

Član 677
Naknada u slučaju prekida prevoza

1. Ako je prevoz prekinut, iz nekog uzroka za koji odgovara prevoznik, on ima pravo na srazmeran deo naknade za izvršeni prevoz, ali je dužan naknaditi štetu koja bi nastala za drugu stranu usled prekida prevoza.
2. Ako je prevoz prekinut iz nekog uzroka za koji ne odgovara niko od zainteresovanih lica, prevoznik ima pravo na razliku između ugovorene naknade za prevoz i troškova prevoza od mesta gde je prevoz prekinut do mesta opredeljenja.
3. Prevoznik nema pravo ni na deo naknade ako u toku prevoza pošiljka propadne usled više sile.

Član 678
Kad pošiljka ne može da bude predata

1. Ako primaoc ne može da bude obavješten o prispeću pošiljke, ili odbije da je primi, i uopšte ako pošiljka ne može da bude predata, ili ako primaoc ne isplati prevoziocu dužnu naknadu i ostale svote koje terete pošiljku, prevoznik je dužan obavestiti o tome pošiljaoca, tražiti od njega uputstva i preduzeti za njegov račun potrebne mere za čuvanje stvari.
2. Ako u primerenom roku ovlašćeno lice ne preduzme ništa sa pošiljkom, prevoznik ima pravo da je proda prema pravilima o prodaji dugovane stvari u slučaju docnje poverioca, i da naplati svoja potraživanja iz postignute cene, a ostatak je dužan položiti kod suda za ovlašćeno lice.

Član 679
Odgovornost prevozioca prema pošiljaocu

Ako je prevoznik predao pošiljku primaocu, a nije naplatio od njega svotu kojom je bila opterećena, dužan je isplatiti tu svotu pošiljaocu, ali ima pravo da traži naknadu od primaoca.

PODGLAVLJE 3

ODNOS PREVOZIOCA I PRIMAOCA

Član 680
Obaveštenje primaoca o prispeću pošiljke

1. Prevoznik je dužan obavestiti primaoca bez odlaganja da je pošiljka prispela, staviti mu je na raspolaganje kako je ugovoreno i podneti mu tovarni list ako je izdat.

2. U slučaju kad je izdat tovarni list po naredbi ili na donosioca, on je dužan postupati po stavu 1 samo ako je u tovarnom listu označeno lice u mestu opredeljenja koje treba obavestiti da je pošiljka prispela.

Član 681

Predaja pošiljke kad je izdat duplikat tovarnog lista

Prevoznik može odbiti da preda pošiljku ako mu se istovremeno ne preda duplikat tovarnog lista na kome je primaoc potvrdio da mu je pošiljka predata.

Član 682

Pravo primaoca da zahteva predaju pošiljaka

1. Primaoc može vršiti prava iz ugovora o prevozu prema prevoziocu i od njega zahtevati da mu preda tovarni list i pošiljku tek pošto ona prispe u mesto destinacije.

2. Prevoznik je dužan na zahtev primaoca predati mu pošiljku pre nego što ona prispe u mesto destinacije, samo ako je na to ovlašćen od pošiljaoca.

3. Primaoc može vršiti prava iz ugovora o prevozu i zahtevati od prevozioca predaju pošiljke samo ako ispuni uslove predviđene u ugovoru o prevozu.

Član 683

Utvrđivanje istovetnosti i stanja pošiljke

1. Ovlašćeno lice ima pravo zahtevati da se zapisnički utvrdi istovetnost pošiljke i, ako je pošiljka oštećena, u čemu se sastoji oštećenje.

2. Ako se utvrdi da pošiljka nije ona koja je bila predata prevoziocu, ili da je oštećenje veće nego što je prevoznik tvrdio, troškove utvrđivanja snosi prevoznik.

Član 684

Obaveza primaoca da isplati naknadu za prevoz

1. Preuzimanjem pošiljke i tovarnog lista, ako je izdat, primaoc se obavezuje da isplati prevoziocu naknadu za prevoz, ako nije što drugo određeno u ugovoru o prevozu ili u tovarnom listu, kao i da mu isplati svote kojima je pošiljka opterećena.

2. Ako primaoc smatra da nije dužan isplatiti prevoziocu onoliko koliko ovaj zahteva, on može vršiti prava iz ugovora samo ako kod suda položi sporni iznos.

PODGLAVLJE 4

ODGOVORNOST PREVOZIOCA ZA GUBITAK, OŠTEĆENJE I ZADOCNENJE POŠILJKE

Član 685

Gubitak ili oštećenje pošiljke

1. Prevoznik odgovara za gubitak ili oštećenje pošiljke koji bi se dogodili od časa preuzimanja do njene predaje, osim ako su prouzrokovani radnjom ovlašćenog lica, svojstvima pošiljke, ili stranim uzrocima koji se nisu mogli predvideti, ni izbeći ili otkloniti.

2. Ništave su odredbe ugovora o prevozu, opštih uslova prevoza, tarifa ili kog drugog opšteg akta, kojima se ova odgovornost smanjuje.

3. Punovažna je odredba kojom se unapred određuje najviši iznos naknade, pod uslovom da nije u očiglednoj nesrazmeri sa štetom.

4. Ovo ograničenje iznosa naknade ne važi ako je štetu prevoznik prouzrokovao namerno ili krajnjom nepažnjom.

5. Ako drukčije nije ugovoreno, visina naknade određuje se prema tržišnoj ceni pošiljke u vreme i mestu predaje za prevoz.

Član 686

Gubitak ili oštećenje pošiljke skupocениh stvari

1. U slučaju gubitka ili oštećenja pošiljke u kojoj su se nalazile dragocenosti, hartije od vrednosti ili druge skupocene stvari, prevoznik je dužan naknaditi tako nastalu štetu samo ako je prilikom predaje stvari na prevoz bio obavešten o prirodi tih stvari i njihovoj vrednosti, ili ako je štetu prouzrokovao namerno ili krajnjom nepažnjom.

2. Ako su se sa navedenim stvarima u pošiljci nalazile i druge stvari, za njihov gubitak ili oštećenje prevoznik odgovara po opštim pravilima o odgovornosti prevozioca.

Član 687

Vraćanje plaćene naknade za prevoz

U slučaju potpunog gubitka pošiljke prevoznik je, pored naknade štete, dužan da pošiljaocu vrati naknadu za prevoz ako je ista plaćena.

Član 688

Kad primaoc preuzme pošiljku bez prigovora

1. Kad primaoc preuzme pošiljku bez prigovora i isplati prevoziocu njegova potraživanja, prestaje odgovornost prevozioca, izuzev ako je oštećenje zapisnički utvrđeno pre preuzimanja pošiljke.

2. Prevoznik ostaje odgovoran za oštećenja pošiljke koja se nisu mogla opaziti u času predaje, ako ga je primaoc obavestio o tim oštećenjima odmah po njihovom otkrivanju, ali ne docnije od osam (8) dana od predaje.

3. Prevoznik se ne može pozivati na odredbe prethodnih stavova, ako je oštećenje prouzrokovao namerno ili krajnjom nepažnjom.

Član 689

Odgovornost prevozioca za zadocnjenje

Prevoznik odgovara za štetu nastalu zbog zadocnjenja, izuzev ako je zadocnjenje prouzrokovano nekom činjenicom koja isključuje njegovu odgovornost za gubitak ili oštećenje stvari.

Član 690

Odgovornost za pomoćnike

Prevoznik odgovara za lica koja su po njegovom nalogu radila na izvršenju prevoza.

PODGLAVLJE 5
UČEŠĆE VIŠE PREVOZNIKA U PREVOZU POŠILJKE

Član 691
Solidarna odgovornost

1. Prevoznik koji poveri nekom drugom prevoziocu potpuno ili delimično izvršenje prevoza pošiljke koju je primio na prevoz, ostaje i dalje odgovoran za njen prevoz od njenog prijema do predaje, ali ima pravo na naknadu od prevozioca kome je pošiljku poverio.
2. Ako drugi prevoznik od prvog prevozioca preuzme sa pošiljkom i tovarni list, on postaje ugovorna strana u ugovoru o prevozu, sa pravima i dužnostima solidarnog dužnika i solidarnog poverioca, čiji su udeli srazmerni njegovom učešću u prevozu.
3. Isto važi i kad se za izvršenje prevoza neke pošiljke obaveže jednim istim ugovorom više prevoznika koji će učestvovati u prevozu jedan za drugim.
4. Svaki od više prevoznika ima pravo zahtevati da se utvrdi stanje pošiljke u času kad mu se predaje radi izvršenja njegovog dela prevoza.
5. Solidarni prevozioci učestvuju u snošenju štete srazmerno njihovim udelima u prevozu, izuzev onog koji dokaže da šteta nije nastala dok je on prevezio pošiljku.
6. Prigovori učinjeni kasnijem prevoziocu dejstvuju i prema svim ranijim.

Član 692
Podeljena odgovornost prevoznika

Kad u izvršenju prevoza iste pošiljke učestvuju jedan za drugim nekoliko prevoznika koje je odredio pošiljalac, svaki od njih odgovara samo za svoj deo prevoza.

PODGLAVLJE 6

PRAVO ZALOGE

Član 693
Kad prevoznik ima pravo zaloge

1. Radi obezbeđenja naplate naknade za prevoz i nužnih troškova koje je učinio u vezi sa prevozom, prevoznik ima pravo zaloge na stvarima koje su mu predate radi prevoza i u vezi sa prevozom, dok ih drži ili dok ima u rukama ispravu pomoću koje može raspolagati njima.
2. Kad je u izvršenju prevoza učestvovalo više prevoznika jedan za drugim, njihova potraživanja u vezi sa izvršenjem prevoza obezbeđena su takođe ovom zalogom, i poslednji prevoznik je dužan, ako tovarni list ne sadrži što drugo, naplatiti sva potraživanja po tovarnom listu.
3. Potraživanja ranijeg prevozioca, kao i njegovo pravo zaloge, prelaze po samom zakonu na docnijeg prevozioca koji mu je isplatio ta potraživanja.
4. To isto važi i ako prevoznik isplati otpremnikova potraživanja.

Član 694
Sukob založnih prava

1. Kad pored založnog prava prevozioca postoje na istoj stvari istovremeno založna prava komisionara, otpremnika i skladištara, prvenstvo naplate imaju potraživanja ma kog od ovih poverilaca nastala otpremom ili prevozom, i to obratno redu kojim su nastala.

2. Ostala potraživanja komisionara i skladištara, kao i potraživanja otpremnika i prevozioca nastala davanjem predujmova, naplaćuju se tek po isplati potraživanja navedenih u stavu 1, i to po redu kojim su nastala.

GLAVA 3

UGOVOR O PREVOZU LICA

Član 695
Opšta odredba

Prevoznik je dužan da prevoz lica izvrši bezbedno onim prevoznim sredstvom koje je određeno ugovorom o prevozu i uz one uslove udobnosti i higijene koji se prema vrsti odnosno prevoznog sredstva i udaljenosti puta smatraju neophodnim.

Član 696
Pravo putnika na određeno mesto

Prevoznik je dužan dati putniku ono mesto i u onom prevoznom sredstvu, kako je ugovoreno.

Član 697
Odgovornost prevozioca za zadocnjenje

1. Prevoznik je dužan prevesti putnika do određenog mesta na vreme.

2. On odgovara za štetu koju bi putnik pretrpeo zbog zadocnjenja, izuzev ako je do zadocnjenja došlo iz uzroka koji nije mogao otkloniti ni pažnjom stručnjaka.

Član 698
Odgovornost prevozioca za sigurnost putnika

1. Prevoznik odgovara za sigurnost putnika od početka do završetka prevoza, kako u slučaju prevoza uz naknadu, tako i u slučaju besplatnog prevoza, te je dužan naknaditi štetu koja nastane oštećenjem zdravlja, povredom ili smrću putnika, izuzev ako je prouzrokovana radnjom putnika ili stranim uzrokom koji se nije mogao predvideti ni izbeći ili otkloniti.

2. Ništave su odredbe ugovora, kao i opštih uslova prevoza, tarifa ili kog drugog opšteg akta, kojima se ova odgovornost smanjuje.

Član 699
Odgovornost za prtljag predat na prevoz i za ostale stvari

1. Prtljag koji mu je putnik predao, prevoznik je dužan prevesti u isto vreme kad i putnika i predati mu ga po završetku prevoza.

2. Za gubitak i oštećenje prtljaga koji mu je putnik predao, prevoznik odgovara prema odredbama za prevoz stvari.

3. Za oštećenje stvari koje putnik drži sa sobom, prevoznik odgovara prema opštim pravilima o odgovornosti.

DEO XII

UGOVOR O LICENCI

GLAVA 1

OPŠTE ODREDBE

Član 700 Pojam

Ugovorom o licenci obavezuje se davalac licence da sticaocu licence ustupi, u celini ili delimično, pravo iskorišćavanja pronalaska, tehničkog znanja i iskustva, žiga, uzorka ili modela, a sticalac licence se obavezuje da mu za to plati određenu naknadu.

Član 701 Forma

Ugovor o licenci mora biti zaključen u pismenoj formi.

Član 702 Trajanje licence

Licenca za iskorišćavanje patentiranog pronalaska, uzorka ili modela ne može biti zaključena za vreme duže od trajanja zakonske zaštite tih prava.

Član 703 Isključiva licenca

1. Ugovorom o licenci sticalac licence stiče isključivo pravo iskorišćavanja predmeta licence samo ako je to izričito ugovoreno (isključiva licenca).
2. Ostale mogućnosti iskorišćavanja predmeta licence zadržava davalac licence.
3. Ako u ugovoru o licenci nije naznačeno o kakvoj je licenci reč, smatra se da mu je data neisključiva licenca.

Član 704 Prostorno ograničenje prava iskorišćavanja

1. Pravo iskorišćavanja predmeta licence može biti prostorno ograničeno samo ako to nije protivno imperativnim ili ostalim propisima o opticanju robe i usluga.
2. Ako ugovorom o licenci nije prostorno ograničeno pravo iskorišćavanja predmeta licence, smatra se da je licenca prostorno neograničena.

GLAVA 2

OBAVEZE DAVAOCA LICENCE

Član 705 Predaja predmeta licence

1. Davalac licence je dužan da sticaocu licence u određenom roku preda predmet licence.
2. Davalac licence je dužan da sticaocu licence preda i tehničku dokumentaciju potrebnu za praktičnu primenu predmeta licence.

Član 706 Davanje uputstva i obaveštenja

Davalac licence je dužan da sticaocu licence daje sva uputstva i obaveštenja koja su potrebna za sprovođenje i uspešno iskorišćavanje predmeta licence.

Član 707 Obaveza garantovanja

Davalac licence garantuje sticaocu licence tehničku izvodljivost i tehničku upotrebljivost predmeta licence.

Član 708 Odgovornost za pravne nedostatke

1. Davalac licence jemči da pravo iskorišćavanja koje je predmet ugovora pripada njemu, da na njemu nema tereta i da nije ograničeno u korist nekog trećeg.
2. Ako je predmet ugovora isključiva licenca, davalac licence jemči da pravo iskorišćavanja nije ustupio drugome, ni potpuno ni delimično.
3. Davalac licence je dužan čuvati i braniti pravo ustupljeno sticaocu licence od svih zahteva trećih lica.

Član 709 Obaveza davaoca isključive licence

Ako je ugovorena isključiva licenca, davalac licence ne može ni u kom vidu sam iskorišćavati predmet licence, niti njegove pojedine delove, niti to poveriti nekom drugom u granicama prostornog važenja licence.

GLAVA 3

OBAVEZE STICAOCA LICENCE

Član 710 Iskorišćavanje predmeta licence

Sticalac licence je dužan iskorišćavati predmet licence na ugovoreni način, u ugovorenom obimu i u ugovorenim granicama.

Član 711
Korišćenje naknadnih usavršavanja

Ako ugovorom nije drukčije određeno, sticalac licence nije ovlašćen da iskorišćava naknadna usavršavanja predmeta licence.

Član 712
Čuvanje predmeta licence u tajnosti

Ako predmet licence sačinjava ne-patentirani pronalazak ili tajno tehničko znanje i iskustvo, sticalac licence je dužan da ga čuva u tajnosti.

Član 713
Kvalitet

1. Ako je uz licencu za proizvodnju ustupljena i licenca za upotrebu žiga, sticalac licence može stavljati u promet robu sa tim žigom samo ako je njen kvalitet isti kao što je kvalitet robe koju proizvodi davalac licence.

2. Suprotan sporazum nema pravno dejstvo.

Član 714
Obeležavanje

Sticalac licence je dužan robu obeležiti oznakom o proizvodnji po licenci.

Član 715
Naknada

Sticalac licence je dužan isplatiti davaocu licence ugovorenu naknadu u vreme i na način kako je to određeno ugovorom.

Član 716
Podnošenje izveštaja

Ako se naknada određuje u zavisnosti od obima iskorišćavanja predmeta licence, sticalac licence je dužan podneti davaocu licence izveštaj o obimu iskorišćavanja i izvršiti obračun naknade svake godine, ako ugovorom nije za to određen kraći rok.

Član 717
Izmena ugovorene naknade

Ako je ugovorena naknada postala očigledno nesrazmerna u odnosu na prihod koji sticalac licence ima od iskorišćavanja predmeta licence, zainteresovana strana može zahtevati izmenu ugovorene naknade.

GLAVA 4
PODLICENCA

Član 718
Kad se može dati

1. Sticalac isključive licence može pravo iskorišćavanja predmeta licence ustupiti drugome (podlicenca).

2. Ugovorom se može predvideti da sticalac licence ne može dati drugome podlicencu, ili mu je ne može dati bez dozvole davaoca licence.

Član 719 **Kad davalac može odbiti dozvolu**

Kad je za davanje podlicence potrebna dozvola davaoca licence, ovaj je može odbiti sticaocu isključive licence samo iz ozbiljnih razloga.

Član 720 **Otkaz zbog nedozvoljene podlicence**

Davalac licence može otkazati ugovor o licenci bez otkaznog roka ako je podlicenca data bez njegove dozvole, kad je ova prema zakonu ili prema ugovoru potrebna.

Član 721 **Neposredan zahtev davaoca licence**

1. Ugovorom o podlicenci ne stvara se nikakav poseban pravni odnos između sticaoca podlicence i davaoca licence, čak ni kad je davalac licence dao potrebnu dozvolu za ugovaranje podlicence.

2. Ali, davalac licence može, radi naplate svojih potraživanja od sticaoca licence nastalih iz licence, zahtevati neposredno od sticaoca podlicence isplatu iznosa koje ovaj duguje davaocu podlicence po osnovu podlicence.

GLAVA 5

PRESTANAK UGOVORA

Član 722 **Protek određenog vremena**

Ugovor o licenci zaključen na određeno vreme prestaje samim protekom vremena za koje je zaključen, te nije potrebno da bude otkazan.

Član 723 **Prečutno obnavljanje licence**

1. Kad po proteku vremena za koje je ugovor o licenci bio zaključen sticalac licence produži da iskorišćava predmet licence, a davalac licence se tome ne protivi, smatra se da je zaključen nov ugovor o licenci neodređenog trajanja, pod istim uslovima kao i prethodni.

2. Obezbeđenja koja su treća lica dala za prvu licencu prestaju sa protekom vremena za koje je bila zaključena.

Član 724 **Otkaz**

1. Ugovor o licenci čije trajanje nije određeno prestaje otkazom koji svaka strana može dati drugoj, poštujući određeni otkazni rok.

2. Ako otkazni rok nije ugovorom određen, iznosi šest (6) meseci, s tim što davalac licence ne može otkazati ugovor tokom prve godine njegovog važenja.

Član 725
Smrt, stečaj i redovna likvidacija

1. U slučaju smrti davaoca licence, licenca se nastavlja sa njegovim naslednicima, ako drukčije nije ugovoreno.
2. U slučaju smrti sticaoca licence, licenca se nastavlja sa njegovim naslednicima koji produžavaju njegovu delatnost.
3. U slučaju stečaja ili redovne likvidacije sticaoca licence davalac licence može raskinuti ugovor.

DEO XIII

UGOVOR O DEPOZITU

GLAVA 1

O OSTAVI UOPŠTE

PODGLAVLJE 1

OPŠTE ODREDBE

Član 726
Pojam

1. Ugovorom o ostavi obavezuje se ostavoprimac da primi stvar od ostavodavca, da je čuva i da je vrati kad je ovaj bude zatražio.
2. Predmet ostave mogu biti samo pokretne stvari.

Član 727
Ostava tuđe stvari

1. Ugovor o ostavi može punovažno zaključiti u svoje ime i lice koje nije sopstvenik stvari, i ostavoprimac je dužan vratiti stvar njemu, izuzev ako bi doznao da je stvar ukradena.
2. Ako treće lice tužbom zahteva stvar od ostavoprimca kao sopstvenik, ostavoprimac je dužan saopštiti sudu od koga lica je stvar primio, a istovremeno obavestiti ostavodavca o podignutoj tužbi.

PODGLAVLJE 2

OBAVEZE OSTAVOPRIMCA

Član 728
Obaveze čuvanja i obaveštavanja

1. Ostavoprimac je dužan čuvati stvar kao svoju sopstvenu, a ako je ostava uz naknadu, kao dobar privrednik, odnosno dobar domaćin.
2. Ako su ugovoreni mesto ili način čuvanja stvari, ostavoprimac ih može promeniti samo ako to zahtevaju promenjene okolnosti, inače odgovara i za slučajnu propast ili slučajno oštećenje stvari.

3. O svim promenama koje bi primetio na stvari i o opasnostima da budu stvari oštećene na bilo koji način, ostavoprimac je dužan obavestiti ostavodavca.

Član 729

Predaja stvari drugom na čuvanje

Ostavoprimac ne može bez pristanka ostavodavca, ili bez nužde, predati poverenu mu stvar drugome da je čuva, inače odgovara i za njenu slučajnu propast ili oštećenje.

Član 730

Upotrebljavanje stvari

1. Ostavoprimac nema pravo da upotrebljava stvar poverenu mu na čuvanje.
2. U slučaju nedozvoljene upotrebe stvari, ostavoprimac duguje ostavodavcu odgovarajuću naknadu i odgovara za slučajnu propast ili oštećenje stvari koji bi se dogodili tom prilikom.
3. Kad je u ostavu data neka nepotrošna stvar i ostavoprimcu je dozvoljeno da je upotrebljava, onda se na odnose ugovornih strana primenjuju pravila o ugovoru o posluži, a samo o pitanjima vremena i mesta vraćanja stvari sudi se po pravilima o ugovoru o ostavi, ako ugovarači nisu što drugo odredili u tom pogledu.

Član 731

Upotrebljavanje i predaja stvari drugome

Kad ostavoprimac bez pristanka ostavodavca i bez nužde suprotno ugovoru upotrebljava stvar, menja mesto ili način njenog čuvanja ili kad stvar preda na čuvanje drugom licu, on ne odgovara za slučajnu propast ili oštećenje stvari do kojih bi došlo i da je postupao u skladu sa ugovorom.

Član 732

Vraćanje stvari

1. Ostavoprimac je dužan vratiti stvar čim je ostavodavac zatraži i to sa svim plodovima i drugim koristima od stvari.
2. Ako je određen rok za vraćanje stvari, ostavodavac može tražiti da mu se stvar vrati i pre isteka roka, izuzev kad rok nije ugovoren isključivo u interesu ostavodavca.
3. Vraćanje se vrši u mestu predaje stvari ostavoprimcu, ako ugovorom nije određeno neko drugo mesto, u kom slučaju ostavoprimac ima pravo na naknadu troškova prenosa stvari.

PODGLAVLJE 3

PRAVA OSTAVOPRIMCA

Član 733

Naknada troškova i štete

Ostavoprimac ima pravo zahtevati od ostavodavca da mu naknadi opravdano učinjene troškove radi očuvanja stvari, kao i štetu koju je imao zbog ostave.

Član 734 Naknada

Ostavoprimac nema pravo na naknadu za svoj trud, izuzev ako je naknada ugovorena, ako se ostavoprimac bavi primanjem stvari na čuvanje, ili ako se naknada mogla očekivati s obzirom na okolnosti posla.

Član 735 Vraćanje stvari u slučaju besplatne ostave

1. Ostavoprimac koji se obavezao da besplatno čuva stvar određeno vreme može je vratiti ostavodavcu pre isteka ugovorenog roka ako bi samoj stvari pretila opasnost propasti ili oštećenja ili ako bi mu njeno dalje čuvanje moglo prouzrokovati štetu.

2. Ako rok nije ugovoren, ostavoprimac iz stava 1 može u svako doba odustati od ugovora, ali je dužan ostavodavcu odrediti primeren rok za preuzimanje stvari.

PODGLAVLJE 4

POSEBNI SLUČAJEVI OSTAVE

Član 736 Neprava ostava

Kad su u ostavu date zamenljive stvari s pravom za ostavoprimca da ih potroši i obavezom da vrati istu količinu stvari iste vrste, onda se na njegove odnose sa ostavodavcem primenjuju pravila ugovora o zajmu, samo će u pogledu vremena i mesta vraćanja važiti pravila ugovora o ostavi, ako ugovarači nisu što drugo odredili u tom pogledu.

Član 737 Ostava u nuždi

Kome je stvar poverena u slučaju kakve nevolje, na primer u slučaju požara, zemljotresa, poplave, dužan je čuvati je sa povećanom pažnjom.

GLAVA 2

UGOSTITELJSKA OSTAVA

Član 738 Ugostitelj kao ostavoprimac

1. Ugostitelj se smatra ostavoprimcem u pogledu stvari koje su gosti doneli i odgovara za njihov nestanak ili oštećenje ali ne više do iznosa od 5000 (pet hiljada) Evra.

2. Ova odgovornost je isključena ako su stvari propale ili oštećene usled okolnosti koje se nisu mogle izbeći ili otkloniti, usled nekog uzroka u samoj stvari, ako su nestale ili oštećene ponašanjem samog gosta, ili ponašanjem lica koje je on doveo ili koja su mu došla u posetu.

3. Ugostitelj duguje potpunu naknadu ako mu je gost predao stvar na čuvanje, kao i ako je šteta nastala njegovom krivicom ili krivicom lica za koje on odgovara.

Član 739
Obaveze ugostitelja da primi stvari na čuvanje

1. Ugostitelj je dužan primiti na čuvanje stvari koje gosti donesu i hoće da mu predaju na čuvanje, izuzev ako ne raspolaže podesnim prostorijama za njihov smeštaj, ili ako njihovo čuvanje prelazi njegove mogućnosti iz nekog drugog uzroka.

2. Ako ugostitelj neopravdano odbije da primi stvar na čuvanje, duguje potpunu naknadu štete koju gost usled toga pretrpi.

Član 740
Dužnost gosta da prijavi štetu

Gost je dužan prijaviti nestanak ili oštećenje stvari čim dozna za njih, inače ima pravo na naknadu samo ako dokaže da je šteta nastala krivicom ugostitelja ili lica za koje on odgovara.

Član 741
Objave o isključenju odgovornosti

Nemaju nikakvog pravnog dejstva objave istaknute u prostorijama ugostitelja kojima se isključuje, ograničava ili uslovljava njihova odgovornost za stvari koje su gosti doneli.

Član 742
Pravo zadržavanja

Ugostitelj koji primi goste ima pravo zadržati stvari koje su gosti doneli, do potpune naplate potraživanja za smeštaj i ostale usluge.

Član 743
Proširenje primene odredaba o ugostiteljskoj ostavi

Odredbe o ugostiteljskoj ostavi shodno se primenjuju i na bolnice, garaže, kola za spavanje, organizovane kampove i drugo.

DEO XIV
UGOVOR O SKLADIŠTENJU

GLAVA 1
OPŠTE ODREDBE

Član 744
Pojam

1. Ugovorom o uskladištenju obavezuje se skladištar da primi i čuva određenu robu i da preuzima potrebne ili ugovorene mere radi njenog očuvanja u određenom stanju, te da je preda na zahtev ostavodavca ili drugog ovlašćenog lica, a ostavodavac se obavezuje da mu za to plati određenu naknadu.

2. Prilikom predaje robe ostavodavac je dužan dati sva potrebna obaveštenja o njoj i izjaviti kolika je njena vrednost.

Član 745
Isključenje odgovornosti i neke obaveze skladištara

1. Skladištar odgovara za štetu na robi osim ako dokaže da je šteta prouzrokovana usled okolnosti koje se nisu mogle izbeći ili otkloniti ili je prouzrokovana krivicom ostavodavca, manama ili prirodnim svojstvom robe, kao i neispravnom ambalažom.
2. Skladištar je dužan da upozori ostavodavca na mane, ili prirodna svojstva robe, odnosno na neispravnu ambalažu usled kojih može doći do štete na robi, čim je navedene nedostatke opazio ili morao opaziti.
3. Ako bi se na robi dešavale takve neotklonjive promene zbog kojih postoji opasnost da se roba pokvari ili propadne, skladištar je dužan, ako to po njegovom pozivu ne bi mogao na vreme da učini ostavodavac, prodati robu bez odlaganja na najpogodniji način.
4. Skladištar je obavezan da preduzima radnje radi očuvanja prava ostavodavca prema prevoziocu koji mu je predao robu za račun ostavodavca u oštećenom ili manljivom stanju.

Član 746
Kad postoji dužnost osiguranja

1. Skladištar je dužan da osigura robu primljenu na čuvanje samo ako je to ugovoreno.
2. Ako ugovorom nije određeno koje rizike treba da obuhvati osiguranje, skladištar je dužan da osigura robu od uobičajenih rizika.

Član 747
Ograničenje naknade štete

Naknada štete koju je skladištar dužan platiti zbog propasti, umanjenja ili oštećenja robe za vreme od njenog prijema do predaje, ne može preći stvarnu vrednost robe, osim ako je štetu prouzrokovao namerno ili krajnjom nepažnjom.

Član 748
Mešanje zamenljivih stvari

1. Skladištar ne može pomešati primljene zamenljive stvari sa stvarima iste vrste i iste kakvoće, osim ako je ostavodavac na to pristao, ili ako je očigledno da se radi o stvarima koje se mogu mešati bez opasnosti od nastanka štete za ostavodavca.
2. Ako su stvari pomešane, skladištar može na zahtev ovlašćenog lica, bez sudelovanja ostalih ovlašćenih lica, iz mešavine zamenljivih stvari izdvojiti deo koji mu pripada.

Član 749
Pregledanje robe i uzimanje uzoraka

Skladištar je dužan dozvoliti ovlašćenom licu da pregleda robu i da uzima uzorke od nje.

Član 750
Potraživanje skladištara i pravo zaloge

1. Pored naknade za čuvanje, skladištar ima pravo na naknadu troškova koji su bili potrebni za očuvanje robe.
2. Za svoja potraživanja iz ugovora o uskladištenju i ostala potraživanja nastala u vezi sa čuvanjem robe on ima založno pravo na toj robi.

Član 751
Podizanje robe i prodaja nepodignute robe

1. Ostavodavac može robu podići i pre ugovorenog roka.
2. Ako ostavodavac ne podigne robu po isteku ugovorenog roka ili po isteku godine dana ako nije ugovoren rok za čuvanje, skladištar može za njegov račun prodati robu na javnoj prodaji, ali je dužan obavestiti ga prethodno o svojoj nameri i ostaviti mu naknadni rok najmanje od osam dana da robu podigne.

Član 752
Nedostaci pri prijemu robe

1. Primaoc robe dužan je robu pregledati u trenutku njenog preuzimanja.
2. Ako prilikom preuzimanja robe primeti nedostatke, primaoc je dužan da o tome odmah upozori skladištara, inače se smatra da je roba uredno primljena.
3. O nedostacima robe koji se nisu mogli utvrditi u trenutku preuzimanja, primaoc je dužan da na pouzdan način obavesti skladištara u roku od sedam dana, računajući od dana preuzimanja robe, inače se smatra da je roba uredno primljena.

Član 753
Primena pravila o ostavi

Na ugovore o uskladištenju shodno se primenjuju pravila o ostavi, ukoliko pravilima o uskladištenju nije drukčije regulisano.

GLAVA 2
SKLADIŠNICA

Član 754
Dužnost izdavanja skladišnice

Skladištar koji je na osnovu zakona ovlašćen da za robu primljenu na uskladištenje izda skladišnicu, dužan ju je izdati ostavodavcu na njegov zahtev.

Član 755
Sastojci i sadržina skladišnice

1. Skladišnica se sastoji iz priznanice i založnice.
2. Priznanica i založnica sadrže podatke: naziv, odnosno ime i zanimanje ostavodavca, njegovo sedište, odnosno prebivalište, naziv i sedište skladištara, datum i broj skladišnice, mesto gde se skladište nalazi, vrstu, prirodu i količinu robe, navod o tome do koga iznosa je roba osigurana, kao i ostale podatke potrebne za raspoznavanje robe i određivanje njene vrednosti.
3. Priznanica i založnica moraju se pozivati jedna na drugu.

Član 756
Skladišnica za delove robe

1. Ostavodavac može zahtevati da skladištar podeli robu na određene delove i da mu za svaki deo izda zasebnu skladišnicu.

2. Ako je već dobio skladišnicu za celu količinu robe, on može zahtevati da skladištar podeli robu na određene delove i da mu, u zamenu za skladišnicu koju je dobio, izda posebne skladišnice za svaki pojedini deo.

3. Ostavodavac može zahtevati da mu skladištar izda skladišnicu samo za jedan deo zamenljive robe koji je ostavio kod njega.

Član 757 **Prava imaoca skladišnice**

1. Imaoc skladišnice ima pravo zahtevati da mu se preda roba označena u njoj.
2. On može raspolagati robom označenom u skladišnici prenošenjem skladišnice.

Član 758 **Prenošenje priznanice i založnice**

1. Priznanica i založnica mogu se prenositi indosamentom, zajedno ili odvojeno.
2. Prilikom svakog prenosa na njima mora biti ubeležen datum.
3. Na zahtev prijemnika priznanice ili založnice, prenos na njega prepisaće se u registar skladišta, gde će se ubeležiti i njegovo sedište odnosno prebivalište.

Član 759 **Pravo imaoca priznanice**

1. Prenos priznanice bez založnice daje prijemniku pravo da zahteva da mu se preda roba samo ako isplati imaocu založnice, ili položi skladištaru za imaoca založnice, iznos koji treba da mu bude isplaćen na dan dospelosti potraživanja.
2. Imaoc priznanice bez založnice može zahtevati da se roba proda, ako se postignutom cenom može isplatiti iznos na koji ima pravo imaoc založnice, s tim da se ostvareni višak preda njemu.
3. Kad se radi o zamenljivim stvarima, imaoc priznanice bez založnice može zahtevati da mu skladištar preda jedan deo robe pod uslovom da položi skladištaru za račun imaoca založnice odgovarajući iznos u novcu.

Član 760 **Prava imaoca založnice**

1. Prenos založnice bez priznanice daje prijemniku pravo zaloge na robi.
2. Prilikom prvog prenosa, na založnici moraju biti ubeleženi naziv odnosno ime i zanimanje poverioca, njegovo poslovno sedište, odnosno prebivalište, iznos njegovog potraživanja računajući i kamate, i datum dospevanja.
3. Prvi prijemnik založnice dužan je bez odlaganja prijaviti skladištaru da je na njega izvršen prenos založnice, a skladište je dužno prepisati taj prenos u svoj registar i na samoj založnici zabeležiti da je ovaj prepis izvršen.
4. Bez obavljanja radnji iz prethodnog stava, založnica se ne može dalje prenositi indosamentom.
5. Založnica koja ne sadrži iznos potraživanja založnog poverioca, obavezuje u korist založnog poverioca celokupnu vrednost stvari navedenu u njoj.

Član 761
Protest zbog neisplate i prodaje robe

1. Imaoc založnice bez priznanice, kome ne bude isplaćeno u roku potraživanja obezbeđeno založnicom, dužan je, pod pretnjom gubitka prava da zahteva isplatu od prenosilaca, podići protest prema Zakonu o menici.
2. Imaoc založnice koji je podigao protest može po isteku osam dana od dospelosti potraživanja zahtevati prodaju založene robe, a isto pravo pripada i prenosiocu koji je isplatio imaocu založnice potraživanje obezbeđeno založnicom.
3. Od iznosa postignutog prodajom izdvaja se potrebna svota za podmirenje troškova prodaje, potraživanja skladištara iz ugovora o uskladištenju i ostalih njegovih potraživanja nastalih u vezi sa ostavljenom robom, zatim se isplaćuje obezbeđeno potraživanje imaoca založnice, a ostatak pripada imaocu priznanice.

Član 762
Zahtev isplate od prenosilaca založnice

1. Imaoc založnice može zahtevati isplatu od prenosioca tek ako nije mogao postići potpuno namirenje prodajom založene robe.
2. Ovaj zahtev mora biti podignut u roku određenom u Zakonu o menici za zahtev prema indosantima, i taj rok počinje teći od dana kad je izvršena prodaja robe.
3. Imaoc založnice gubi pravo da zahteva isplatu od prenosilaca ako ne bude zahtevao prodaju robe najdalje u roku od mesec dana od protesta.

DEO XV

UGOVOR O NALOGU

GLAVA 1

OPŠTE ODREDBE

Član 763
Pojam

1. Ugovorom o nalogu obavezuje se nalogoprimac prema nalogodavcu da za njegov račun preduzme određene poslove.
2. Istovremeno se nalogoprimac ovlašćuje na preduzimanje tih poslova.
3. Nalogoprimac ima pravo na naknadu za svoj trud, osim ako je drukčije ugovoreno ili proizlazi iz prirode međusobnog odnosa.

Član 764
Lica dužna da odgovore na ponudu naloga

Ko se bavi vršenjem tuđih poslova kao zanimanjem ili se javno nudi za vršenje tih poslova, dužan je, ako neće da prihvati ponuđeni nalog koji se odnosi na te poslove, da o tome bez odlaganja obavesti drugu stranu, inače odgovara za štetu koju bi ova pretrpela zbog toga.

GLAVA 2 OBAVEZE NALOGOPRIMCA

Član 765 Izvršenje naloga kako glasi

1. Nalogoprimac je dužan izvršiti nalog prema primljenim uputstvima, sa pažnjom dobrog privrednika, odnosno dobrog domaćina, ostajući u njegovim granicama i u svemu paziti na interese nalogodavca i njima se rukovoditi.
2. Kad nalogoprimac smatra da bi izvršenje naloga po dobijenim uputstvima bilo od štete za nalogodavca, on je dužan skrenuti na to njegovu pažnju i tražiti nova uputstva.
3. Ako nalogodavac nije dao određena uputstva o poslu koji treba obaviti, nalogoprimac je dužan, rukovodeći se interesima nalogodavca, postupiti kao dobar privrednik, odnosno dobar domaćin, a ako je nalog bez naknade, kako bi u istim okolnostima postupio u sopstvenoj stvari.

Član 766 Odstupanje od naloga i uputstava

1. Od dobijenog naloga i uputstava nalogoprimac može odstupati samo sa saglasnošću nalogodavca, a kada mu zbog kratkoće vremena ili iz kog drugog uzroka nije moguće tražiti saglasnost nalogodavca, on može odstupiti od naloga i uputstava samo ako je po proceni svih okolnosti, mogao osnovano smatrati da to zahtevaju interesi nalogodavca.
2. Ako nalogoprimac prekorači granice naloga ili odstupi od dobijenih uputstava van slučaja predviđenog u prethodnom stavu, neće se smatrati za nalogoprimca, već za poslovođu bez naloga, izuzev ako nalogodavac naknado odobri ono što je uradio.

Član 767 Zamena

1. Nalogoprimac je dužan izvršiti nalog lično.
2. On može poveriti izvršenje naloga drugome samo ako mu je nalogodavac to dozvolio, kao i ako je na to prinuđen okolnostima.
3. U tim slučajevima on odgovara samo za izbor zamenika i za uputstva koja mu je dao.
4. U ostalim slučajevima on odgovara samo za rad zamenika, kao i za slučajnu propast ili oštećenje stvari koji bi se dogodili kod zamenika.
5. Nalogodavac može u svakom slučaju zahtevati neposredno od zamenika izvršenje obaveze iz naloga.

Član 768 Polaganje računa

O izvršenom poslu nalogoprimac je dužan položiti račun i predati bez odugovlačenja nalogodavcu sve što je primio na osnovu obavljanja poverenih poslova, bez obzira na to da li je ono što je primio za nalogodavca bilo dugovano ovome ili ne.

Član 769 Podnošenje izveštaja

Nalogoprimac je dužan na zahtev nalogodavca podneti izveštaj o stanju poslova i položiti račun i pre određenog vremena.

Član 770
Odgovornost za upotrebu nalogodavčevog novca

Ako se nalogoprimac služio za svoje potrebe novcem koji je primio za nalogodavca, dužan je platiti kamatu po najvišoj dozvoljenoj ugovornoj stopi, računajući od dana upotrebe, a na ostali dugovani novac koji nije predao na vreme, zateznu kamatu, računajući od dana kad ga je bio dužan predati.

Član 771
Solidarna odgovornost nalogoprimaca

Ako je vršenje nekog posla povereno nekolicini istim nalogom da ga zajednički vrše, oni odgovaraju solidarno za obaveze iz tog naloga, ako što drugo nije ugovoreno.

GLAVA 3
OBAVEZE NALOGODAVCA

Član 772
Predujam u novcu

Nalogodavac je dužan na zahtev nalogoprimca dati mu izvesnu svotu novca za predviđene izdatke.

Član 773
Naknada troškova i preuzimanje obaveza

1. Nalogodavac je dužan naknaditi nalogoprimcu, čak i ako njegov trud bez njegove krivice nije imao uspeha, sve potrebne troškove koje je učinio za izvršenje naloga, sa kamatom od dana kad su učinjeni.
2. On je dužan preuzeti obaveze koje je nalogoprimac uzeo na sebe vršeći u svoje ime poverene mu poslove, ili ga na koji drugi način osloboditi njih.

Član 774
Naknada štete

Nalogodavac je dužan naknaditi nalogoprimcu štetu koju je ovaj pretrpeo bez svoje krivice u vršenju naloga.

Član 775
Visina naknade

Ako drukčije nije ugovoreno, nalogodavac duguje naknadu u uobičajenoj visini, a ako o tome nema običaja, onda pravičnu naknadu.

Član 776
Isplata naknade

1. Ukoliko nije drukčije ugovoreno, nalogodavac je dužan isplatiti nalogoprimcu naknadu po obavljenom poslu.
2. Ako je nalogoprimac bez svoje krivice samo delimično obavio nalog, ima pravo na srazmerni deo naknade.
3. U slučaju kad bi unapred ugovorena naknada bila u očiglednoj nesrazmeri sa učinjenim uslugama, nalogodavac može zahtevati njeno smanjenje.

Član 777
Pravo zaloge

Radi obezbeđenja naknade i troškova nalogoprimac ima pravo zaloge na pokretnim stvarima nalogodavca koje je dobio po osnovu naloga, kao i na novčanim iznosima koje je naplatio za račun nalogodavca.

Član 778
Solidarna odgovornost nalogodavaca

Ako je više njih poverilo nalogoprimcu izvršenje naloga, oni mu odgovaraju solidarno.

GLAVA 4
PRESTANAK NALOGA

Član 779
Odustanak nalogodavca od ugovora

1. Nalogodavac može odustati od ugovora.
2. U slučaju odustanka od ugovora u kome nalogoprimcu pripada naknada za njegov trud, nalogodavac je dužan isplatiti nalogoprimcu odgovarajući deo naknade, i naknaditi mu štetu koju je pretrpeo odustankom od ugovora, ako za odustanak nije bilo osnovanih razloga.

Član 780
Otkaz ugovora od strane nalogoprimca

1. Nalogoprimac može otkazati nalog kad hoće, samo ne u nevreme.
2. On je dužan naknaditi nalogodavcu štetu koju je ovaj pretrpeo zbog otkaza naloga u nevreme, izuzev kad su za otkaz postojali osnovani razlozi.
3. Nalogodavac je dužan produžiti posle otkaza poslove koji ne trpe odlaganje, dok nalogodavac ne bude u mogućnosti da preuzme brigu o njima.

Član 781
Smrt, prestanak pravnog lica

1. Nalog prestaje smrću nalogoprimca.
2. Naslednici nalogoprimca dužni su da o njegovoj smrti što pre obaveste nalogodavca i preuzmu što je potrebno za zaštitu njegovih interesa, dok ne bude u stanju da sam preuzme brigu o njima.
3. Nalog prestaje smrću nalogodavca samo ako je tako ugovoreno ili ako se nalogoprimac primio naloga s obzirom na svoje lične odnose sa nalogodavcem.
4. U tom slučaju nalogoprimac je dužan produžiti poverene poslove, ako bi inače nastupila šteta za naslednike, dok ovi ne budu u mogućnosti da sami preuzmu brigu o njima.
5. Ako je nalogodavac ili nalogoprimac neko pravno lice, nalog prestaje kad to lice prestane postojati.

Član 782
Stečaj, lišenje poslovne sposobnosti

Nalog prestaje kad nalogodavac ili nalogoprimac padne pod stečaj ili bude potpuno ili delimično lišen poslovne sposobnosti.

Član 783
Čas prestanka naloga

1. Kad je nalogodavac odustao od ugovora, kao i kad je umro ili pao pod stečaj, ili potpuno ili delimično lišen poslovne sposobnosti, nalog prestaje u času kad je nalogoprimac saznao za događaj zbog koga nalog prestaje.
2. Kad je nalogoprimcu izdato pismeno punomoćje dužan ga je vratiti po prestanku naloga.

Član 784
Izuzeci

Kad je nalog dat da bi nalogoprimac mogao postići ispunjenje nekog svog potraživanja od nalogodavca, nalogodavac ne može odustati od ugovora i nalog ne prestaje ni smrću, ni stečajem nalogodavca ili nalogoprimca, ni kad jedan od njih bude potpuno ili delimično lišen poslovne sposobnosti.

DEO XVI

UGOVOR O KOMISIJI

GLAVA 1

OPŠTE ODREDBE

Član 785
Pojam

1. Ugovorom o komisionu obavezuje se komisionar da za naknadu (proviziju) obavi u svoje ime i za račun komitenta jedan ili više poslova koje mu poverava komitent.
2. Komisionar ima pravo na naknadu i kad ova nije ugovorena.

Član 786
Primena pravila o ugovoru o nalogu

Na ugovor o komisionu shodno se primenjuju pravila o nalogu, ukoliko pravilima o komisionu nije drukčije određeno.

Član 787
Zaključenje posla pod uslovima različitim od naloga

1. Ako je komisionar zaključio neki posao po nepovoljnijim uslovima od onih određenih nalogom kad za to on nije bio ovlašćen, dužan je naknaditi komitentu razliku, kao i prouzrokovanu štetu.
2. U slučaju iz prethodnog stava komitent može odbiti da prihvati zaključeni posao, pod uslovom da o tome odmah obavesti komisionara.
3. Komitent gubi to pravo ako komisionar pokaže spremnost da mu odmah isplati razliku i nadoknadi prouzrokovanu štetu.
4. Ako je posao zaključen po povoljnijim uslovima od onih određenih nalogom, sva tako postignuta korist pripada komitentu.

Član 788
Prodaja robe prezaduženom licu

1. Komisionar ima obavezu da preuzeti posao uradi sa pažnjom dobrog preduzetnika.
2. Komisionar odgovara komitentu za štetu ako je odabrao lice koje nije poverljivo za posao ili ako je prodao robu licu za čiju je prezaduženost znao ili je mogao znati.

Član 789
Kad sam komisionar kupuje robu komitenta ili mu prodaje svoju robu

1. Komisionar kome je povereno da proda ili da kupi neku robu kotiranu na berzi ili na tržištu može, ako mu je komitent to dozvolio, zadržati robu za sebe kao kupac, odnosno isporučiti je kao prodavac, po ceni u vreme izvršenja poverenog posla.
2. U tom slučaju između komisionara i komitenta nastaju odnosi iz ugovora o prodaji.
3. Ako se berzanska, odnosno tržišna cena i cena koju je odredio komitent ne slažu, komisionar - prodavac ima pravo na manju od ove dve cene, a komisionar kupac je dužan platiti veću cenu.

GLAVA 2

OBAVEZE KOMISIONARA

Član 790
Čuvanje i osiguranje

1. Komisionar je dužan čuvati poverenu robu sa pažnjom dobrog privrednika.
2. On odgovara i za slučajnu propast ili oštećenje robe ako je nije osigurao, a prema nalogu je bio dužan to učiniti.

Član 791
Obaveštenje o stanju primljene robe

1. Prilikom preuzimanja robe od prevozioca, koju mu je poslao komitent, komisionar je dužan utvrditi njeno stanje i bez odlaganja izvestiti komitenta o danu prispeća robe, kao i o vidljivim oštećenjima ili manjku, inače odgovara za štetu koja bi zbog tog propuštanja nastala za komitenta.
2. On je dužan preduzeti sve potrebne mere radi očuvanja prava komitenta prema odgovornom licu.

Član 792
**Obaveštenje o promenama
na robi**

Komisionar je dužan obavestiti komitenta o svim promenama na robi zbog kojih bi ona mogla izgubiti od svoje vrednosti, a ako nema vremena za čekanje njegovih uputstava, ili ako on odugovlači sa davanjem uputstava, u slučaju opasnosti znatnijeg oštećenja robe, komisionar je dužan prodati je na najpogodniji način.

Član 793
Saopštavanje komitentu imena ugovorne strane

1. Komisionar je dužan saopštiti komitentu sa kojim je licem obavio posao koji mu je komitent poverio.

2. Ovo pravilo ne važi u slučaju prodaje pokretnih stvari koja se vrši preko komisionih prodavnica, osim ako nije drukčije ugovoreno.

Član 794 Polaganje računa

1. Komisionar je dužan položiti račun o obavljenom poslu bez nepotrebnog odlaganja.
2. On je dužan predati komitentu sve što je primio po osnovu posla izvršenog za njegov račun.
3. Komisionar je dužan preneti na komitenta potraživanja i ostala prava koja je stekao prema trećem sa kojim je obavio posao u svoje ime i za njegov račun.

Član 795 Del credere

1. Komisionar odgovara za ispunjenje obaveza svog saugovarača samo ako je posebno jemčio da će on svoje obaveze ispuniti (del credere), u kom slučaju on odgovara solidarno sa njim.
2. Komisionar koji je jemčio za ispunjenje obaveza svog saugovarača ima pravo i na posebnu naknadu (del credere provizija).

GLAVA 3 OBAVEZE KOMITENTA

Član 796 Naknada (provizija)

1. Komitent je dužan isplatiti komisionaru naknadu, ako je posao završen, koji je komisionar trebao obaviti, kao i ako izvršenje posla bude sprečeno nekim uzrokom za koji odgovara komitent.
2. U slučaju postupnog izvršavanja, komisionar može zahtevati srazmeran deo naknade posle svakog delimičnog ispunjenja.
3. Ako ne dođe do izvršenja zaključenog posla iz uzroka za koji ne odgovaraju ni komisionar ni komitent, komisionar ima pravo na odgovarajuću naknadu za svoj trud.
4. Komisionar koji je neverno postupio prema komitentu nema pravo na naknadu.

Član 797 Visina naknade

1. Ako iznos naknade nije određen ugovorom ili tarifom, komisionaru pripada naknada prema obavljenom poslu i postignutom rezultatu.
2. Ako je u datom slučaju naknada nesrazmerno velika prema obavljenom poslu i postignutom rezultatu, sud je može, na zahtev komitenta, sniziti na pravičan iznos.

Član 798 Naknada troškova

1. Komitent je dužan naknaditi komisionaru troškove koji su bili potrebni za izvršenje naloga sa kamatom od dana kad su učinjeni.

2. Komitent je dužan dati komisionaru posebnu naknadu za upotrebu njegovih skladišta i transportnih sredstava, ako ona nije obuhvaćena naknadom za izvršenje posla.

Član 799 Predujam novca komisionaru

Ako ugovorom o komisionu nije što drugo određeno, komitent nije dužan predujmiti komisionaru potrebna sredstva za obavljanje poverenog posla.

GLAVA 4 ZALOŽNO PRAVO

Član 800 Založna prava komisionara

1. Komisionar ima pravo zaloge na stvarima koje su predmet ugovora o komisionu dok se te stvari nalaze kod njega, ili kod nekog koji ih drži za njega ili dok on ima u rukama ispravu pomoću koje može raspolagati njima.
2. Iz vrednosti tih stvari komisionar može naplatiti pre ostalih komitentovih poverilaca svoja potraživanja po osnovu svih komisionih poslova sa komitentom kao i po osnovu zajmova i predujmova datih komitentu, bez obzira na to da li su nastala u vezi sa tim stvarima ili nekim drugim.
3. Pravo prvenstvene naplate ima komisionar iz potraživanja koja je, izvršavajući nalog, stekao za račun komitenta.

GLAVA 5 ODNOSI SA TREĆIM LICIMA

Član 801 Komitentova prava na potraživanja iz posla sa trećim

1. Komitent može zahtevati ispunjenje potraživanja iz posla koji je komisionar zaključio sa trećim i za njegov račun tek samo ako mu ih je on (komisionar) preneo (ustupio) potraživanja.
2. U pogledu odnosa komitenta sa komisionarom i njegovim poveriocima, ova se potraživanja od svog nastanka smatraju kao komitentova potraživanja.

Član 802 Ograničenje prava komisionarovih poverilaca

Poverioci komisionara ne mogu radi naplate svojih potraživanja, ni u slučaju njegovog stečaja, preduzeti mere izvršenja na pravima i stvarima koje je komisionar, izvršavajući nalog, stekao u svoje ime, ali za račun komitenta, izuzev ako se radi o potraživanjima nastalim u vezi sa sticanjem tih prava i stvari.

Član 803 Stečaj komisionara

1. U slučaju stečaja komisionara, komitent može zahtevati izlučivanje iz stečajne mase stvari koje je predao komisionaru radi prodaje za njegov račun, kao i stvari koje je komisionar nabavio za njegov račun.
2. U istom slučaju komitent može zahtevati od trećeg kome je komisionar predao stvari, da mu isplati njihovu cenu, odnosno njen još neisplaćeni deo.

DEO XVII

UGOVOR O TRGOVINSKOM ZASTUPANJU

GLAVA 1

OPŠTE ODREDBE

Član 804

Pojam

1. Ugovorom o trgovinskom zastupanju obavezuje se zastupnik da se stalno stara da treća lica zaključuju ugovore sa njegovim nalogodavcem, i da u tom smislu posreduje između njih i nalogodavca, kao i da po dobijenom ovlašćenju zaključuje ugovore sa trećim licima u ime i za račun nalogodavca, a ovaj se obavezuje da mu za svaki zaključeni ugovor isplati određenu naknadu (proviziju).
2. Zastupnik, prema prvom stavu ovog člana, može biti pravno lice ili fizičko lice koje samostalno i u cilju stvaranja dobiti vrši radnje zastupanja kao registrovanu radnju.
3. Zastupnik isto tako može zaključiti ugovor o trgovinskoj agenciji kao nalogodavac.
4. Nalogodavac može na istom području i za istu vrstu poslova imati nekoliko zastupnika, osim ako se ugovorom ne predviđa drugačije.
5. Jedan zastupnik ne može bez pristanka nalogodavca preuzeti obavezu da na istom području i za istu vrstu poslova radi za drugog nalogodavca.

Član 805

Forma

1. Svaka strana može zahtevati da se izradi jedna isprava o sadržaju ugovora, uključujući sve zadnje izmene, i da se potpiše od druge strane. Strane se ne mogu odreći ovog prava.
2. Uprkos prvom stavu ovog člana, strane se mogu saglasiti da je pisana forma uslov punovažnosti ugovora i njegovih izmena.

Član 806

Zaključivanje ugovora u ime nalogodavca

Zastupnik može zaključivati ugovore u ime i za račun svog nalogodavca, ako je za to od njega dobio posebno ili generalno ovlašćenje.

Član 807

Primanje ispunjenja

Zastupnik ne može zahtevati ni primiti ispunjenje potraživanja svog nalogodavca, ako za to nije posebno ovlašćen.

Član 808

Izjave zastupniku za nalogodavca

Kad je ugovor zaključen posredovanjem zastupnika, onda saugovarač nalogodavca može punovažno činiti zastupniku izjave koje se tiču nedostataka predmeta ugovora, kao i druge izjave u vezi sa tim ugovorom, u cilju očuvanja ili vršenja prava iz ugovora.

Član 809
Izjave u ime nalogodavca

Zastupnik je ovlašćen da u cilju očuvanja prava svog nalogodavca čini potrebne izjave njegovom saugovaraču.

Član 810
Mere obezbeđenja

U cilju zaštite interesa nalogodavca zastupnik može zahtevati preduzimanje potrebnih mera obezbeđenja.

GLAVA 2

OBAVEZE ZASTUPNIKA

Član 811
Staranje o interesima nalogodavca

1. Zastupnik je dužan starati se o interesima nalogodavca i u svim poslovima koje preduzima dužan je postupiti sa pažnjom dobrog privrednika.
2. Pri tome je dužan držati se uputstava koja mu je dao nalogodavac.
3. On je dužan davati nalogodavcu sva potrebna obaveštenja o tržišnoj situaciji, naročito ona koja su od značaja za svaki pojedini posao.

Član 812
Informacije i izveštavanje

1. Zastupnici su dužni da nalogodavcu dostave sve potrebne informacije o situaciji na tržištu, posebno informacije o svakom završenom pravnom poslu.
2. Zastupnik je dužan da redovno izveštava nalogodavca o svom radu, posebno o trećim licima koja imaju želju da pregovaraju sa nalogodavcem ili da zaključe ugovor sa njim kao i o ugovorima zaključenim u ime nalogodavca.
3. Nevažeći je svaki sporazum koji je u suprotnosti sa stavom 1 i 2 ovog člana.

Član 813
Učestvovanje u zaključivanju poslova

Zastupnik je dužan da učestvuje po uputstvima nalogodavca pri zaključivanju poslova i to do njihovog potpunog okončanja.

Član 814
Čuvanje poslovnih tajni

1. Zastupnik je dužan čuvati poslovne tajne svog nalogodavca za koje je doznao u vezi sa poverenim poslom.
2. On odgovara ako ih iskoristi ili drugome otkrije i posle prestanka ugovora o trgovinskom zastupanju.

Član 815
Vraćanje stvari datih na upotrebu

Po prestanku ugovora o trgovinskom zastupanju, zastupnik je dužan vratiti nalogodavcu sve stvari koje mu je ovaj predao na upotrebu za vreme trajanja ugovora.

Član 816
Poseban slučaj odgovornosti

1. Zastupnik odgovara nalogodavcu za ispunjenje obaveza iz ugovora za čije je zaključenje posredovao ili koje je po ovlašćenju on zaključio u ime nalogodavca, samo ako je za to posebno pismeno jemčio.
2. Obezbeđenje ispunjenja u smislu stava 1 ovog člana je moguće samo za posebne pravne poslove ili pravne poslove sa posebnom osobom.
3. Zastupnik koji je nalogodavcu ponudio obezbeđenje za ispunjenje obaveza koje proizilaze iz ugovora posredovanog od strane zastupnika, ima pravo i na posebnu naknadu (del credere provizija).

GLAVA 3
OBAVEZE NALOGODAVCA

Član 817
Opšte pravilo

1. Nalogodavac, u odnosu sa zastupnikom, postupa pošteno i u dobroj veri. Nalogodavac treba obavestiti zastupnika ako on neće obavljati pravni posao sa trećim licima, ili ako treće lice nije izvršilo nikakav pravni posao.
2. Nalogodavac treba dostaviti zastupniku svu potrebnu dokumentaciju, primere, planove, cenovnike, reklamni materijal, pravila i opšte uslove poslovanja, itd. Troškovi prevođenja i štampanja promotivnog materijala na službenom jeziku na Kosovu se pokrivaju od strane zastupnika.
3. Nalogodavac treba zastupniku dostaviti sve informacije neophodne za izvršenje ugovora o trgovinskoj agenciji.

Član 818
Dužnost obaveštavanja

1. Nalogodavac može po svom nahođenju prihvatiti ili odbaciti zaključenje ugovora pripremljenog od strane zastupnika, ali je dužan da bez odlaganja obavesti zastupnika o svojoj odluci. Nalogodavac treba obavestiti zastupnika u vezi sa izvršenjem ili neizvršenjem ugovorenih poslova sa trećim licima.
2. Nalogodavac je dužan da bez odlaganja obavesti zastupnika o potrebi da se obim poslova zaključenih njegovim posredovanjem svede na manju meru nego što je zastupnik mogao osnovano očekivati, kako bi ovaj blagovremeno smanjio svoju preduzimljivost u odgovarajućoj meri, inače mu odgovara za pretrpljenu štetu.

Član 819
Obavezna priroda odredaba

Ništav je svaki sporazum koji je u suprotnosti sa gore navedenim članovima.

Član 820 Naknada (provizija)

1. Nalogodavac je dužan isplatiti zastupniku naknadu za ugovore zaključene njegovim posredovanjem, kao i za ugovore koje je sam zastupnik zaključio, ako je za to bio ovlašćen.
2. Zastupnik ima pravo na naknadu i za ugovore koje je nalogodavac zaključio neposredno sa klijentima koje je zastupnik našao.
3. Zastupnik koji prema ugovoru radi samo u određenoj oblasti ili samo sa pojedinim stranama, ima pravo na naknadu za ove vrste ugovora zaključenim sa nalogodavca sa stranama u ovoj oblasti, ili pojedinačnim stranama, čak i ako su zaključeni bez posredovanja zastupnika.
4. Zastupnik ima pravo samo na naknadu za zaključeni ugovor nakon završetka odnosa između njega i nalogodavca, ako je takav ugovor rezultat napora zastupnika tokom odnosa sa nalogodavcem i zaključen je posle jednog razumnog roka od završetka ovog odnosa ili ako je ponuda trećeg lica za ugovor došla do zastupnika ili nalogodavca pre završetka njihovog odnosa i radi se o bilo kojim od ugovora po prvom i drugom stavu ovog člana.
5. Stavovi dva i tri ovog člana se neće primenjivati ako je pravo na naknadu korišćeno od strane pređašnjeg zastupnika iz stava 4 ovog člana, osim ako bi prema okolnostima bilo ispravno da se naknada podeli između zastupnika.

Član 821 Visina naknade

1. Ako iznos naknade nije određen ugovorom ili tarifom, zastupnik ima pravo na uobičajenu naknadu u oblasti u kojoj je zastupnik završio radnju za nalogodavca, imajući u vidu prirodu posla agencije. Zastupnik koji je ponudio usluge za nalogodavca u nekoliko oblasti ima pravo na uobičajenu naknadu za tu oblast u mestu glavnog sedišta.
2. Ako nije moguće odrediti naknadu iz prethodnog stava, zastupnik ima pravo na naknadu u iznosu koji ima u vidu sve okolnosti završenog posla, naročito broj i vrednost pravnog posla završenog između nalogodavca i trećeg lica kao i prirodu i teškoću zalaganja zastupnika.
3. Ako je u datom slučaju naknada nesrazmerno velika prema učinjenoj usluzi, sud je može na zahtev nalogodavca sniziti na pravičan iznos.

Član 822 Sticanje prava na naknadu

1. Zastupnik stiče pravo na proviziju ako, i do tada kad, nalogodavac ispuni ili je trebao ispuniti ugovor sa trećim licem ili ako takvo lice ispuni deo svoje obaveze koja proističe iz ugovora sa nalogodavcem.
2. Zastupnik nema pravo na proviziju u slučajevima kada je jasno da se ugovor neće ispuniti i kada razlog za neispunjenje ne leži na strani nalogodavca. Ako je u takvom slučaju provizija isplaćena, onda je zastupnik dužan vratiti.
3. Zastupnik stiče pravo na naknadu najkasnije u trenutku kada je treće lice ispunilo ili je trebalo ispuniti obaveze prema ugovoru, ako je nalogodavac ispunio deo nalogodavca.
4. Ako se ugovor između nalogodavca i treće osobe izvršava na duži vremenski period, onda zastupnik ima pravo na isplatu predujama jednog dela provizije.
5. Nije moguće ugovorom izmeniti prava određena ovim članom, na štetu zastupnika.

Član 823 Isplata provizije

1. Nalogodavac svaka tri (3) meseca treba da pripremi račun za naknadu koja pripada zastupniku za svaki mesec posebno, i pošalje isti. Račun mora da sadrži sve komponente na osnovu kojih je pripremljen.
2. Nalogodavac je obavezan da plati naknadu za ceo period na kraju meseca posle zadnjeg meseca obračunatog perioda na računu. Kroz ugovor se može definisati obračunski period kraći od tri (3) meseca.
3. Na zahtev zastupnika, nalogodavac je dužan da iz poslovnih knjiga dostavi zastupniku izvode za sve poslove za koje zastupnik ima pravo na naknadu kao i da obavesti zastupnika u odnosu na sve okolnosti koje su uticale na proviziju.
4. Ako nalogodavac odbije zahtev zastupnika ili ako zastupnik ima sumnji u tačnost izvoda, onda zastupnik može zahtevati da ovlašćeni revizor proveri knjige i dokumente koji se odnose na brojeve od važnosti za proviziju, i izvesti o njima.
5. Prava zastupnika koje su određene ovim članom ne mogu se ugovorom ograničiti ili ukinuti.

Član 824 Posebna naknada

Zastupnik koji je po ovlašćenju nalogodavca izvršio naplatu nekog njegovog potraživanja ima pravo na posebnu proviziju od naplaćene svote.

Član 825 Troškovi

1. Zastupnik nema pravo na naknadu troškova koji proizilaze iz redovnog vršenja posredničkih poslova, osim ako je drukčije ugovoreno.
2. Međutim, on ima pravo na naknadu posebnih troškova koje je učinio u korist nalogodavca ili po njegovom nalogu.

GLAVA 4

ZALOŽNO PRAVO

Član 826 Založno pravo zastupnika

Radi obezbeđenja naplate svojih dospelih potraživanja nastalih u vezi sa ugovorom zastupnik ima pravo zaloge na sva imanja koja je naplatio za nalogodavca, po njegovom ovlašćenju, kao i na svim nalogodavčevim stvarima koje je u vezi sa ugovorom primio od nalogodavca ili od nekog drugog, dok se nalaze kod njega, ili kod nekog koji ih drži za njega, ili dok ima u rukama ispravu pomoću koje može raspolagati njima.

GLAVA 5

PRESTANAK UGOVORA

Član 827 Raskidanje ugovora zaključenog za neodređeno vreme

1. Ugovor se smatra zaključenim na neodređeno vreme, osim ako se strane drugačije ne dogovore.

2. Ako je ugovor zaključen na neodređeno vreme, onda svaka strana može raskinuti ugovor dajući saopštenje o raskidu u skladu sa ovim članom.
3. Vreme davanja saopštenja o raskidu zavisi od trajanja ugovora i računa se po jedan (1) mesec za svaki početak godine ugovora. Ako ugovor traje više od pet (5) godina, vreme davanja saopštenja je šest (6) meseci unapred.
4. Strane ne mogu da odrede ugovorom kraće vreme saopštenja.
5. Ako se strane dogovore za duža vremena saopštenja, to se vreme istovetno odnosi i na nalogodavca i na zastupnika.
6. Osim kada se ugovorom drugačije ne odredi, vreme saopštenja počinje prvog dana sledećeg kalendarskog meseca i završava zadnjeg dana takvog meseca.

Član 828 **Raskidanje ugovora zaključenog na određeno vreme**

1. Kada je ugovor o trgovinskoj agenciji zaključen na određeno vreme, on se raskida istekom određenog vremena.
2. Ako obe strane nastavljaju ispunjavati ugovor prema stavu 1, i posle vremena za koji je zaključen, onda se on smatra ugovorom na neodređeno vreme. U određivanju vremena za saopštenje, uzima se u obzir vreme proteklo od trenutka zaključenja ugovora, kako se primenjuje kod raskida ugovora na neodređeno vreme.

Član 829 **Raskidanje ugovora bez otkaznog roka**

1. Iz ozbiljnih uzroka svaka strana može, navodeći te uzroke, raskinuti ugovor bez otkaznog roka.
2. Ako je izjava o raskidanju učinjena bez ozbiljnih uzroka, ona se smatra kao otkaz sa redovnim otkaznim rokom.
3. Zastupnik koji je usled neosnovanog otkaza prekinuo svoju delatnost ima pravo na naknadu štete zbog izgubljene provizije, a ako je on neosnovano otkazao ugovor, pravo na naknadu štete pripada nalogodavcu.
4. Neosnovani otkaz daje pravo drugoj strani da raskine ugovor bez otkaznog roka.

Član 830 **Podeljeni iznos**

1. Nakon otkaza ugovora, zastupnik ima pravo na podelu odgovarajuće količine novca, ako i ukoliko je zastupnik obezbedio nove klijente za nalogodavca, ili značajno povećao broj radova sa postojećim klijentima, i posle otkaza ugovora, nalogodavac ima očiglednu dobit od takvih klijenata, ili ako se podela iznosa i njegova isplata zahtevaju od posebnih okolnosti, a naročito gubitak naknade za pravne poslove sa takvim klijentima.
2. Prilikom utvrđivanja iznosa podele, neophodno je uzeti u obzir provizija zastupnika za ugovore posle raskida odnosa sa nalogodavcem, kao i bilo kakva ograničenja konkurentnih aktivnosti posle raskida odnosa sa nalogodavcem.
3. Srazmerni iznos, prema stavu 1 i 2 ovog člana ne može preći prosečan godišnji iznos naknade u toku poslednjih pet (5) godina ili kraćeg relevantnog vremena nakon zaključenja ugovora.

4. Kad se ugovor koji je zaključen na određeno vreme, raskida pre isteka tog vremena ili kada se ugovor zaključen na neodređeno vreme završi pre isteka pet (5) godina od vremena zaključenja ugovora, zastupnik ima pravo na podelu odgovarajućeg iznosa novca u iznosu razlike između troškova koje je zastupnik imao u vezi sa prezentacijom proizvoda na tržištu i svih ostalih troškova u vezi sa ispunjavanjem ugovora, i razlikom u prihodu zastupnika od ispunjenja ugovora i prihoda zastupnika koje bi po svemu sudeći dobio do kraja ugovornog perioda ako je zaključen na određeno vreme ili za pet (5) godina od trenutka zaključenja ugovora na neodređeno vreme.

5. Zastupnik isto tako ima pravo na podelu iznosa iz prethodnog stava, ako nema pravo na podelu iznosa iz stava 1 ovog člana, ili ako podela relevantnog iznosa u okviru stava 1 ovog člana će biti manja od odgovarajućeg iznosa srazmernog prema prethodnom stavu.

6. Isplata srazmernog iznosa ne isključuje pravo na naknadu zastupnika.

Član 831 **Osnov za isključenje podele iznosa**

1. Nalogodavac nije odgovoran za isplatu srazmernog iznosa, ako:

1.1. Ugovor je raskinut od strane zastupnika. Međutim, i u ovom slučaju zastupnik može zahtevati podeljeni iznos ako su do raskida dovele okolnosti na strani nalogodavca, ili ukoliko je zastupnik raskinuo ugovor zbog starosti ili bolesti zastupnika koja bi onemogućavalo nastavak ugovornog odnosa.

1.2. Nalogodavac je raskinuo ugovor zbog ponašanja sa krivicom zastupnika.

1.3. U skladu sa sporazumom između nalogodavca i zastupnika, nalogodavac zaključuje ugovor umesto zastupnika. Takav sporazum nije dozvoljen pre završetka ugovornog odnosa.

Član 832 **Korišćenje srazmernog iznosa**

1. Pravo na podelu iznosa potiče takođe ako je ugovor raskinut zbog smrti zastupnika.

2. Zastupnik koji u roku od jedne (1) godine od vremena prestanka ugovornog odnosa ne obavesti nalogodavca da zahteva podelu iznosa, gubi pravo na srazmereni iznos.

3. Strane nisu u stanju da unapred ukinu ili smanje prava na štetu zastupnika, u vezi sa srazmernim iznosom.

4. U vezi sa izvodom iz poslovnih knjiga i obaveštenjem o očiglednim okolnostima koje utiču na utvrđivanje srazmere iznosa, zastupnik ima ista prava kao i u određivanju naknade.

Član 833 **Zabrana konkurencije nakon prestanka ugovora**

1. Ugovorom se može utvrditi da nakon prestanka ugovora zastupnik ne može da obavlja bilo koju aktivnost koja je konkurentna sa aktivnostima nalogodavca.

2. Takva odredba važi samo ako je sastavljena u pisanoj formi i ako je u istoj oblasti, za ista lica i istu robu kao što je definisano u ugovoru.

3. Kad je ugovor prestao zbog razloga nalogodavca, takva odredba je obavezujuća samo za zastupnika je nalogodavac platio podeljeni iznos posle prestanka ugovora i ako tokom zabrane konkurencije nalogodavac plaća odgovarajuću mesečnu naknadu u iznosu koji je jednak prosečnoj mesečnoj naknadi tokom zadnjih pet (5) godina ili tokom ugovora, ako je ugovor bio na snazi manje od pet (5) godina.

4. Takva odredba je obavezujuća za zastupnika najmanje dve (2) godine nakon prestanka ugovora.
5. Ako je zastupnik prekinuo ugovor zbog krivice nalogodavca i zabrana konkurencije nakon prestanka je bio deo ugovora, zastupnik može, u roku od mesec dana nakon prestanka, da podnese pismenu izjavu kojom obaveštava nalogodavca da zastupnik neće poštovati zabranu konkurencije.
6. Odredbe ovog člana ne mogu se menjati ugovorom na štetu zastupnika.

DEO XVIII

UGOVOR O POSREDOVANJU

GLAVA 1

OPŠTE ODREDBE

Član 834 Pojam

Ugovorom o posredovanju obavezuje se posrednik da nastoji naći i dovesti u vezu sa nalogodavcem lice koje bi s njim pregovaralo o zaključenju određenog ugovora, a nalogodavac se obavezuje da mu isplati određenu naknadu, ako taj ugovor bude zaključen.

Član 835 Primena odredbi zakona o ugovoru o delu

Kad je ugovoreno da će posrednik imati pravo na određenu naknadu i ako njegovo nastojanje ostane bez rezultata, za takav ugovor shodno se primenjuju odredbe koje važe za ugovor o delu.

Član 836 Primanje ispunjenja

1. Nalog za posredovanje ne sadrži ovlašćenje za posrednika da za nalogodavca primi ispunjenje obaveze iz ugovora zaključenog njegovim posredovanjem.
2. Za to je potrebno posebno pismeno punomoćje.

Član 837 Opozivanje naloga za posredovanje

Nalogodavac može opozvati nalog za posredovanje kad god hoće, ako se toga nije odrekao i pod uslovom da opozivanje nije protivno savesnosti.

Član 838 Odsustvo obaveze za nalogodavca da zaključi ugovor

Nalogodavac nije dužan pristupiti pregovorima za zaključenje ugovora sa licem koje je posrednik našao, ni zaključiti sa njim ugovor pod uslovima koje je saopštio posredniku, ali će odgovarati za štetu ako je postupio protivno savesnosti.

GLAVA 2

OBAVEZE POSREDNIKA

Član 839

Obaveza tražiti priliku

1. Posrednik je dužan tražiti sa pažnjom dobrog privrednika priliku za zaključenje određenog ugovora i ukazati na nju nalogodavcu.
2. Posrednik je dužan posredovati u pregovorima i nastojati da dođe do zaključenja ugovora ako se na to posebno obavezao.
3. On ne odgovara ako i pored potrebne brižljivosti ne uspe u svom nastojanju.

Član 840

Obaveza obaveštavanja

Posrednik je dužan obavestiti nalogodavca o svim okolnostima od značaja za nameravani posao koje su mu poznate ili su mu morale biti poznate.

Član 841

Odgovornost posrednika

1. Posrednik odgovara za štetu koju bi pretrpela jedna ili druga strana između kojih je posredovao, a koja bi se dogodila zbog toga što je posredovao za poslovno nesposobno lice za čiju je nesposobnost znao ili mogao znati, ili za lice za koje je znao ili morao znati da neće moći izvršiti obaveze iz tog ugovora, i uopšte za svaku štetu nastalu njegovom krivicom.
2. Posrednik odgovara za štetu koja bi za nalogodavca nastala usled toga što je bez dozvole nalogodavca obavestio nekog trećeg o sadržini naloga, o pregovorima ili o uslovima zaključenog ugovora.

Član 842

Posrednički dnevnik i list

Posrednik je dužan da u posebnu knjigu (posrednički dnevnik) ubeleži bitne podatke o ugovoru koji je zaključen njegovim posredovanjem i izdati izvod iz te knjige potpisan od njegove strane (posrednički list).

GLAVA 3

OBAVEZE NALOGODAVCA

Član 843

Naknada

1. Posrednik ima pravo na naknadu i kad nije ugovorena.
2. Ako visina naknade nije određena ni tarifom ili kojim drugim opštim aktom, ni ugovorom, a ni običajem, odrediće je sud prema posrednikovom trudu i učinjenoj usluzi.
3. Ugovorenu posredničku naknadu sud može sniziti na zahtev nalogodavca, ako nađe da je preterano visoka s obzirom na posrednikov trud i učinjenu uslugu.

4. Sniženje ugovorene naknade ne može se tražiti ako je isplaćena posredniku posle zaključenja ugovora za koji je on posredovao.

Član 844 **Kada posrednik stiče pravo na naknadu**

1. Posrednik stiče pravo na naknadu u času zaključenja ugovora za koji je posredovao, ako što drugo nije ugovoreno.
2. Ako je ugovor zaključen pod odložnim uslovom, posrednik stiče pravo na naknadu tek kad se uslov ostvari.
3. Kad je ugovor zaključen pod raskidnim uslovom, ostvarenje uslova nema uticaja na posrednikovo pravo na naknadu.
4. U slučaju nevažnosti ugovora, posrednik ima pravo na naknadu ako mu uzrok nevažnosti nije bio poznat.

Član 845 **Naknada troškova**

1. Posrednik nema pravo na naknadu troškova učinjenih u izvršenju naloga, izuzev kad je to ugovoreno.
2. Ako mu je ugovorom priznato pravo na naknadu troškova, on ima pravo na tu naknadu i u slučaju kad ugovor nije zaključen.

Član 846 **Posredovanje za obe strane**

1. Ukoliko drukčije nije ugovoreno, posrednik koji je dobio nalog za posredovanje od obeju strana može zahtevati od svake strane samo polovinu posredničke naknade i naknadu polovine troškova, ako je naknada troškova ugovorena.
2. Posrednik je dužan da se sa pažnjom dobrog privrednika stara o interesima obeju strana između kojih posreduje.

Član 847 **Gubitak prava na naknadu**

Posrednik koji protivno ugovoru ili protivno interesima svog nalogodavca radi za drugu stranu, gubi pravo na posredničku naknadu i na naknadu troškova.

DEO XIX

UGOVOR O ŠPEDICIJI (OTPREMANJU)

GLAVA 1

OPŠTE ODREDBE

Član 848 **Pojam**

1. Ugovorom o otpremanju obavezuje se otpremnik da radi prevoza određene stvari zaključi u svoje ime i za račun nalogodavca ugovor o prevozu i druge ugovore potrebne za izvršenje prevoza, kao i da obavi ostale uobičajene poslove i radnje, a nalogodavac se obavezuje da mu isplati određenu naknadu.

2. Ako je ugovorom predviđeno, otpremnik može zaključivati ugovor o prevozu i preduzimati druge pravne radnje u ime i za račun nalogodavca.

Član 849 **Odustajanje od ugovora**

Nalogodavac može po svojoj volji odustati od ugovora, ali je u tom slučaju dužan naknaditi otpremniku sve troškove koje je dotle imao i isplatiti mu srazmeran deo naknade za dotadašnji rad.

Član 850 **Primena pravila o ugovoru o komisionu, odnosno trgovinskom zastupanju**

Na odnose nalogodavca i otpremnika koji nisu uređeni u ovom delu shodno se primenjuju pravila o ugovoru o komisionu, odnosno trgovinskom zastupanju.

GLAVA 2

OBAVEZE OTPREMNIKA

Član 851 **Upozorenje na nedostatke naloga**

Otpremnik je dužan upozoriti nalogodavca na nedostatke u njegovom nalogu, naročito na one koji ga izlažu većim troškovima ili šteti.

Član 852 **Upozorenje na nedostatke pakovanja**

Ako stvar nije upakovana ili inače nije spremljena za prevoz kako treba, otpremnik je dužan upozoriti nalogodavca na te nedostatke, a kad bi čekanje da ih nalogodavac ukloni bilo od štete za njega, otpremnik je dužan da ih ukloni na račun nalogodavca.

Član 853 **Čuvanje interesa nalogodavca**

1. Otpremnik je dužan u svakoj prilici postupiti kako to zahtevaju interesi nalogodavca i sa pažnjom dobrog privrednika.
2. On je dužan da bez odlaganja obavesti nalogodavca o oštećenju stvari, kao i o svim događajima od značaja za njega i da preduzme sve potrebne mere radi očuvanja njegovih prava prema odgovornom licu.

Član 854 **Postupanje po uputstvima nalogodavca**

1. Otpremnik je dužan držati se uputstava o pravcu puta, sredstvima i načinu prevoza, kao i ostalih uputstava dobijenih od nalogodavca.
2. Ako nije moguće postupiti po uputstvima sadržanim u nalogu, otpremnik je dužan tražiti nova uputstva, a ako za to nema vremena ili je to nemoguće, otpremnik je dužan postupiti kako to zahtevaju interesi nalogodavca.
3. O svakom odstupanju od naloga otpremnik je dužan bez odlaganja obavestiti nalogodavca.
4. Ako nalogodavac nije odredio ni pravac puta ni sredstvo, odnosno način prevoza, otpremnik će ih odrediti kako zahtevaju interesi nalogodavca u datom slučaju.

5. Ako je otpremnik odstupio od dobijenih uputstava odgovara i za štetu nastalu usled više sile, izuzev ako dokaže da bi se šteta dogodila i da se držao datih uputstava.

Član 855 **Odgovornost otpremnika za druga lica**

1. Otpremnik odgovara za izbor prevozioca kao i za izbor drugih lica sa kojima je u izvršenju naloga zaključio ugovor (uskladištenje robe i sl.), ali ne odgovara i za njihov rad, izuzev ako je tu odgovornost preuzeo ugovorom.

2. Otpremnik koji izvršenje naloga poveri drugom otpremniku umesto da ga sam izvrši, odgovara za njegov rad.

3. Ako nalog sadrži izričito ili prećutno ovlašćenje otpremniku da poveri izvršenje naloga drugom otpremniku ili ako je to očigledno u interesu nalogodavca, on odgovara samo za njegov izbor, osim ako je preuzeo odgovornost za njegov rad.

4. Odgovornosti iz prethodnih stavova ovog člana ne mogu se ugovorom isključiti ni ograničiti.

Član 856 **Carinske radnje i plaćanje carine**

Ukoliko ugovorom nije drukčije određeno, nalog za otpremu stvari preko granice sadrži obavezu za otpremnika da sprovede potrebne carinske radnje i isplati carinske dažbine za račun nalogodavca.

Član 857 **Kad otpremnik sam vrši prevoz ili druge poslove**

1. Otpremnik može i sam izvršiti potpuno ili delimično prevoz stvari čija mu je otprema poverena, ako nije nešto drugo ugovoreno.

2. Ako je otpremnik sam obavio prevoz ili deo prevoza, ima prava i obaveze prevozioca i u tom slučaju pripada mu i odgovarajuća naknada za prevoz pored naknade po osnovu otpremanja i naknade troškova u vezi sa otpremanjem.

3. Isto važi u pogledu drugih poslova obuhvaćenih nalogom, običajima ili opštim uslovima.

Član 858 **Osiguranje pošiljke**

1. Otpremnik je dužan da osigura pošiljku samo ako je to ugovoreno.

2. Ako ugovorom nije određeno koje rizike treba da obuhvati osiguranje, otpremnik je dužan da osigura stvari od uobičajenih rizika.

Član 859 **Polaganje računa**

1. Otpremnik je dužan nakon završenog posla položiti račun nalogodavcu.

2. Prema zahtevu nalogodavca otpremnik je dužan položiti račun i u toku izvršavanja naloga.

GLAVA 3

OBAVEZE NALOGODAVCA

Član 860 Isplata naknade

Nalogodavac je dužan isplatiti otpremniku naknadu prema ugovoru, a ako naknada nije ugovorena, onda naknadu određenu tarifom ili nekim drugim opštim aktom, a u nedostatku ovoga, naknadu određuje sud.

Član 861 Kada otpremnik može zahtevati naknadu

Otpremnik može zahtevati naknadu kad izvrši svoje obaveze iz ugovora o otpremanju.

Član 862 Troškovi i predujam

1. Nalogodavac je dužan naknaditi otpremniku potrebne troškove učinjene radi izvršenja naloga o otpremanju stvari.
2. Otpremnik može zahtevati naknadu troškova odmah pošto ih je učinio.
3. Nalogodavac je dužan na zahtev otpremnika predujmiti mu potrebnu svotu za troškove koje zahteva izvršenje naloga o otpremanju stvari.

Član 863 Kada je ugovoreno da naknadu isplati primaoc stvari

Ako je ugovoreno da će otpremnik naplatiti svoja potraživanja od primaoca stvari, otpremnik zadržava pravo da traži isplatu naknade od nalogodavca ako primaoc odbije da mu je isplati.

Član 864 Opasne stvari i dragocenosti

1. Nalogodavac je dužan obavestiti otpremnika o osobinama stvari kojima može biti ugrožena sigurnost lica ili dobara ili nanesena šteta.
2. Kad se u pošiljci nalaze dragocenosti, hartije od vrednosti ili druge skupocene stvari, nalogodavac je dužan obavestiti o tome otpremnika i saopštiti mu njihovu vrednost u času predaje radi otpremanja.

GLAVA 4

POSEBNI SLUČAJEVI OTPREMANJA

Član 865 Otprema sa fiksnom naknadom

1. Kad je ugovorom o otpremanju određena jedna ukupna svota za izvršenje naloga o otpremanju stvari, ona obuhvata naknadu po osnovu otpremanja i naknadu za prevoz i naknadu svih ostalih troškova, ako nije što drugo ugovoreno.
2. U tom slučaju, otpremnik odgovara i za rad prevozioca i drugih lica kojima se putem ovlašćenja iz ugovora poslužio.

Član 866
Zbirna otprema

1. Otpremnik može u izvršavanju dobijenih naloga organizovati zbirnu otpremu, osim ako je ugovorom to isključeno.
2. Ako zbirnom otpremom postigne razliku u ceni prevoza u korist nalogodavca, otpremnik ima pravo na posebnu dodatnu naknadu.
3. U slučaju zbirne otpreme otpremnik odgovara za gubitak ili oštećenje stvari nastale za vreme prevoza do kojih ne bi došlo da otprema nije bilo zbirne otpreme.

GLAVA 5

ZALOŽNO PRAVO OTPREMNIKA

Član 867
Založno pravo otpremnika

1. Radi obezbeđenja naplate svojih potraživanja nastalih u vezi sa ugovorom o otpremanju, otpremnik ima pravo zaloge na stvarima predatim radi otpremanja i u vezi sa otpremanjem sve dok ih drži ili dok ima u rukama ispravu pomoću koje može raspolagati njima.
2. Kad je u izvršenju otpremanja učestvovao i drugi otpremnik, on je dužan starati se o naplati potraživanja i ostvarenju prava zaloge prethodnih otpremnika.
3. Ako drugi otpremnik isplati otpremnikova potraživanja prema nalogodavcu, ta potraživanja i otpremnikovo pravo zaloge prelaze na njega po samom zakonu.
4. To isto biva ako drugi otpremnik isplati prevoziočeva potraživanja.

DEO XX
UGOVOR O KONTROLI ROBE I USLUGA

Član 868
Pojam

1. Ugovorom o kontroli robe jedna ugovorna strana (vršilac kontrole) se obavezuje da stručno i nepristrasno obavi ugovorenu kontrolu robe i izda sertifikat o tome, a druga strana (naručilac kontrole) se obavezuje da za izvršenu kontrolu isplati ugovorenu naknadu.
2. Kontrola robe može se sastojati u utvrđivanju identiteta, kvaliteta, kvantiteta i drugih svojstava robe.

Član 869
Obim kontrole

Vršilac kontrole je dužan da izvrši kontrolu u obimu i na način koji su određeni u ugovoru, a ako u ugovoru nije ništa određeno, u obimu i na način koji odgovaraju prirodi stvari.

Član 870
Ništavost pojedinih odredaba ugovora

1. Ništave su odredbe ugovora koje vršiocu kontrole nameću dužnosti koje bi mogle uticati na nepristrasnost u vršenju kontrole ili na ispravnost isprave o izvršenoj kontroli (certifikat).

2. Kontrola se smatra izvršenom tek izdavanjem certifikata.

Član 871 Čuvanje robe odnosno uzorka

1. Robu koju je naručilac kontrole predao vršiocu kontrole radi obavljanja ugovorene kontrole, vršilac kontrole je dužan čuvati i obezbediti od zamene.

2. Vršilac kontrole je dužan čuvati predane mu uzorke najmanje šest (6) meseci, ukoliko nije drukčije ugovoreno.

Član 872 Obaveza obaveštavanja naručioca

Vršilac kontrole je dužan da o svim značajnim okolnostima u toku kontrole i čuvanja robe blagovremeno obavestava naručioca kontrole a naročito o nužnim i korisnim troškovima učinjenim za njegov račun.

Član 873 Naknada

1. Za obavljanje kontrolu i čuvanje robe vršilac kontrole ima pravo na ugovorenu, odnosno uobičajenu naknadu.

2. Vršilac kontrole ima pravo i na naknadu svih nužnih i korisnih troškova koji su učinjeni za račun naručioca kontrole.

Član 874 Pravo zaloge

Radi obezbeđenja ugovorene ili uobičajene naknade i naknade nužnih i korisnih troškova vršilac kontrole ima pravo zaloge na robu koja mu je predata na kontrolu.

Član 875 Poveravanje kontrole robe drugom vršiocu kontrole

1. Vršilac kontrole može obavljanje ugovorene kontrole robe poveriti drugome, izuzev ako mu je naručilac kontrole to izričito zabranio.

2. Vršilac kontrole odgovara naručiocu kontrole za rad drugog vršioca kontrole.

Član 876 Kontrola robe sa vršenjem pojedinih pravnih radnji

1. Na osnovu izričitog naloga naručioca kontrole, vršilac kontrole je ovlašćen da pored izvršenja ugovorene kontrole robe vrši i pojedine pravne radnje u ime i za račun naručioca kontrole.

2. Vršilac kontrole ima pravo na posebnu uobičajenu ili ugovorenu naknadu za obavljanje pojedinih pravnih radnji u ime i za račun naručioca kontrole.

Član 877 Kontrola robe sa garancijom

1. Vršilac kontrole može da garantuje za nepromenljivost svojstava kontrolisane robe u ugovorenom roku.

2. Za preuzetu garanciju u pogledu svojstava robe, vršilac kontrole ima pravo na posebnu, ugovorenu ili uobičajenu naknadu.

Član 878
Kontrola usluga i stvari koje nisu namenjene prometu

Ako se vršenje kontrole odnosi na usluge ili stvari koje nisu namenjene prometu, vršilac kontrole i naručilac kontrole imaju ista prava i obaveze kao i kod kontrole robe.

Član 879
Raskid ugovora

Naručilac kontrole može izjaviti da raskida ugovor sve dok naručena kontrola nije izvršena, ali je u tom slučaju dužan vršiocu kontrole platiti srazmerni deo naknade i učinjene nužne i korisne troškove, kao i naknaditi mu štetu.

DEO XXI

UGOVOR O ORGANIZOVANJU PUTOVANJA (TURISTIČKI ARANŽMANI)

GLAVA 1
OPŠTA PRAVILA

Član 880
Pojam

1. Ugovorom o organizovanju putovanja obavezuje se organizator putovanja da pribavi putniku skup usluga koje se sastoje od prevoza, boravka i drugih usluga koje su sa njima vezane, a putnik se obavezuje da organizatoru plati jednu ukupnu (paušalnu) cenu.
2. Prodavac skupa usluga, ponuđenih od strane organizatora putovanja, koji nema glavno sedište u toj zemlji, smatra se organizatorom putovanja.

Član 881
Izdavanje potvrde o putovanju

1. Organizator putovanja prilikom zaključenja ugovora izdaje putniku potvrdu o putovanju ili treba zaključiti ugovor u pisanoj formi koji sadrži sve osnovne delove potvrde o putovanju.
2. Potvrda o putovanju treba da sadrži: mesto i datum izdavanja; oznaku i adresu organizatora putovanja; ime putnika; mesto i datum početka i svršetka putovanja, broj dana boravka, nužne podatke o rasporedu, cenama i uslovima prevoza i kvalitet vrsta prevoza informacije o boravku uključujući mesto boravka i vrstu i kategoriju boravišta, informacije o broju obroka (na pr. puni pension, polu pension, spavanje i doručak) detalje rasporeda putovanja i informacije za druge usluge obuhvaćene u ukupnoj ceni, informacija ako je potrebno postojanje jednog minimuma broja potrebnih putnika kako bi se putovanje realizovalo, kao i rok vremena kada putnik ima se upoznati za neko poništenje ; ukupnu cenu za skup usluga predviđenih ugovorom; uslove pod kojima putnik može tražiti raskid ugovora, rokove za prigovore i zahteve za sniženje cene zbog lošeg kvaliteta ili nepotpunih usluga, informacije o formalnim uslovima graničnih prelaza i carina, higijene, ostala finansijska i administrativna pravila, kao i druge podatke za koje se smatra da je korisno da budu sadržani u potvrdi putovanja.
3. Ako je pre izdavanja potvrde o putovanju putniku uručen program putovanja u kome se nalaze podaci iz prethodnog stava, potvrda o putovanju može da sadrži samo uput na taj program.

Član 882
Odnos ugovora i potvrde o putovanju

1. Postojanje i punovažnost ugovora o organizovanju putovanja nezavisni su od postojanja potvrde o putovanju i njene sadržine.

2. Međutim, organizator putovanja odgovara za svu štetu koju druga strana pretrpi zbog neizdavanja potvrde o putovanju ili njene netačnosti.

Član 883
Pretpostavka tačnosti potvrde

Smatra se da je tačno ono što stoji u potvrdi sve dok se ne dokaže suprotno.

GLAVA 2

OBAVEZE ORGANIZATORA PUTOVANJA

Član 884
Zaštita prava i interesa putnika

Organizator putovanja dužan je da putniku pruži usluge koje imaju sadržaj i svojstva predviđena ugovorom, potvrdom, odnosno programom putovanja i da se stara o pravima i interesima putnika, saglasno dobrim poslovnim običajima u ovoj oblasti.

Član 885
Obaveza obaveštavanja

Pre zaključenja ugovora organizator putovanja, pismeno ili u bilo kome drugom pogodnom obliku, mora da obezbedi putniku sve informacije u vezi graničnih formalnosti (pasoši i vize) i sanitarnih formalnosti, potrebnih tokom putovanja i boravka u planiranoj destinaciji. Organizator putovanja, pre početka putovanja, obavezan je da putnika obavesti o vremenskim rokovima u isto vreme da tačno odredi lokaciju putnika u transportnim sredstvima (npr. kabine ili paluba na brodu, posebno mesto za spavanje u vozu), informacije za adresu i broj telefona lokalnih predstavnika organizatora putovanja ili prodavaca, ili ako nema lokalnih predstavnika, informacije o bilo kom vanrednom broju ili bilo koju drugu informaciju koja će omogućiti putnicima da se obrate organizatoru putovanja i ili prodavcima, i informacije o opcionom osiguranju da se pokriju troškovi raskida ugovora i osiguranju za pokrivanje troškova u slučaju bolesti ili nesreće tokom putovanja. U slučaju putovanja ili boravka maloletnika u inostranstvu, organizator putovanja mora da obezbedi informacije o uspostavljanju direktnog kontakta sa maloletnikom ili nadležnim licem u zemlji u kojoj maloletnik boravi.

Član 886
Obaveza čuvanja tajne

Obaveštenja koja dobije o putniku, njegovom prtljagu i njegovim kretanjima, organizator može saopštavati trećim licima samo sa odobrenjem putnika ili na zahtev nadležnog organa.

Član 887
Odgovornost za organizovanje putovanja

Organizator putovanja odgovara za štetu koju prouzrokuje putniku zbog potpunog ili delimičnog neizvršenja obaveza koje se odnose na organizovanje putovanja predviđenih ugovorom i ovim zakonom.

Član 888
Odgovornost organizatora putovanja kad sam vrši pojedine usluge

Ako sam pruža usluge prevoza, smeštaja ili druge usluge vezane za izvršenje organizovanog putovanja, organizator odgovara za štetu prčinjenu putniku prema propisima koji se odnose na te usluge.

Član 889

Odgovornost organizatora putovanja kad je izvršenje pojedinih usluga poverio trećim licima

1. Organizator putovanja koji je poverio trećim licima izvršenje usluga prevoza, smeštaja ili drugih usluga vezanih za izvršenje putovanja, odgovara putniku za štetu koja je nastala zbog potpunog ili delimičnog neizvršenja ovih usluga, saglasno propisima koji se na njih odnose.
2. Međutim, i kada su usluge izvršene saglasno ugovoru i propisima koji se na njih odnose, organizator odgovara za štetu koju je putnik pretrpeo povodom njihovog izvršenja, osim ako dokaže da se ponašao kao pažljiv organizator putovanja pri izboru lica koja su ih izvršila.
3. Putnik ima pravo da neposredno od trećeg lica odgovornog za štetu zahteva potpunu ili dopunsku naknadu za pretrpljenu štetu.
4. U meri u kojoj je naknadio štetu putniku, organizator putovanja stiče sva prava koja bi putnik imao prema trećem licu odgovornom za ovu štetu (pravo na regres).
5. Putnik je dužan da ustupi organizatoru putovanja isprave i sve što je potrebno za ostvarivanje prava regresa.

Član 890

Sniženje cene

1. Ako su usluge iz ugovora o organizovanju putovanja nepotpuno ili nekvalitetno izvršene, putnik može zahtevati srazmerno sniženje cene pod uslovom da je stavio prigovor organizatoru putovanja u roku od osam dana od dana završetka putovanja.
2. Zahtev za sniženje cene ne utiče na pravo putnika da zahteva naknadu štete.

Član 891

Isključenje i ograničenje odgovornosti organizatora putovanja

1. Ništave su odredbe ugovora o organizovanju putovanja kojima se isključuje ili smanjuje odgovornost organizatora putovanja.
2. Međutim, punovažna je pismena odredba ugovora kojom se unapred određuje najviši iznos naknade, pod uslovom da nije u očiglednoj nesrazmeri sa štetom.
3. Ovo ograničenje iznosa naknade ne važi ako je organizator štetu prouzrokovao namerno ili krajnjom nepažnjom.

GLAVA 3

OBAVEZE PUTNIKA

Član 892

Plaćanje cene

Putnik je dužan da organizatoru putovanja plati ugovorenu cenu za putovanje u vreme kako je ugovoreno, odnosno uobičajeno.

Član 893
Obaveza davanja podataka

Putnik je dužan da na traženje organizatora blagovremeno dostavi sve podatke potrebne za organizovanje putovanja, a posebno za pribavljanje prevoznih karata, rezervaciju za smeštaj, kao i isprave potrebne za prelazak preko granice.

Član 894
Ispunjavanje uslova predviđenih propisima

Putnik je dužan da se stara da on lično, njegove lične isprave i njegov prtljag ispunjavaju uslove predviđene graničnim, carinskim, sanitarnim, monetarnim i drugim administrativnim propisima.

Član 895
Odgovornost putnika za pričinjenu štetu

Putnik odgovara za štetu koju pričinjuje organizatoru putovanja neizvršavanjem obaveza koje za njega proizlaze iz ugovora i odredbi ovog zakona.

GLAVA 4
POSEBNA PRAVA I OBAVEZE UGOVORNIH STRANA

Član 896
Zamena putnika drugim licem

Ako drukčije nije ugovoreno, putnik može odrediti drugo lice da umesto njega koristi ugovorene usluge pod uslovom da ovo lice zadovoljava posebne zahteve predviđene za određeno putovanje i da putnik naknadi organizatoru putovanja troškove prouzrokovane zamenom.

Član 897
Povećanje i sniženje ugovorene cene

1. Organizator putovanja može zahtevati povećanje ugovorene cene samo ako je posle zaključenja ugovora došlo do promena u kursu razmene valute ili do promene u tarifama prevoznika, koje utiču na cenu putovanja. Ako su takve promene uticale na sniženje cene putovanja, onda organizator putovanja mora putniku vratiti razliku u ceni.
2. Organizator putovanja može koristiti pravo povećanja ugovorene cene ili da se obaveže da prihvata sniženje utvrđene cene iz prethodnog stava, ako su razlika u ceni posle zaključenja ugovora i metoda obračuna razlike predviđeni u potvrdi o putovanju. Cena putovanja može da se povećava samo do dvadeset dana pre početka putovanja.
3. Ako povećanje ugovorene cene pređe deset odsto, putnik može raskinuti ugovor bez obaveze da naknadi štetu.
4. U tom slučaju putnik ima pravo na vraćanje onoga što je platio organizatoru putovanja.

Član 898
Pravo putnika da odustane od ugovora

1. Putnik može u svakom trenutku odustati od ugovora, potpuno ili delimično.

2. Ako putnik pre početka putovanja odustane od ugovora u razumnom roku koji se određuje s obzirom na vrstu aranžmana (blagovremeni odustanak), organizator putovanja ima pravo samo na naknadu administrativnih troškova.

3. U slučaju neblagovremenog odustanka od ugovora, organizator putovanja može od putnika zahtevati naknadu u određenom procentu ugovorene cene koji se utvrđuje srazmerno vremenu preostalom do početka putovanja i koji mora biti ekonomski opravdan.

4. Organizator putovanja ima pravo samo na naknadu učinjenih troškova ako je putnik odustao od ugovora zbog okolnosti koje nije mogao izbeći ili otkloniti i koje bi, da su postojale u vreme zaključenja ugovora, predstavljale opravdan razlog da ne zaključi ugovor, kao i u slučaju ako je putnik obezbedio odgovarajuću zamenu ili je zamenu našao sam organizator.

5. Ako putnik odustane od ugovora nakon početka putovanja, a razlog za to nisu okolnosti iz prethodnog stava ovog člana, organizator ima pravo na puni iznos ugovorene cene putovanja.

Član 899

Prava organizatora putovanja da odustane od ugovora

1. Organizator putovanja može odustati od ugovora, potpuno ili delimično, bez obaveze na naknadu štete, ako pre ili za vreme izvršavanja ugovora nastupe izvanredne okolnosti koje se nisu mogle predvideti, ni izbeći ili otkloniti, a koje bi, da su postojale u vreme zaključenja ugovora, predstavljale opravdan razlog za organizatora putovanja da ugovor ne zaključi.

2. Organizator putovanja može odustati od ugovora bez obaveze na naknadu štete i kad se minimalan broj putnika, predviđen u potvrdi o putovanju, nije sakupio, pod uslovom da o toj okolnosti putnik bude obavešten u primerenom roku koji ne može biti kraći od pet dana pre dana kad je putovanje trebalo da otpočne.

3. U slučaju odustanka od ugovora pre njegovog izvršenja, organizator mora u celini vratiti ono što je primio od putnika.

4. Ako je organizator odustao od ugovora za vreme njegovog izvršenja, ima pravo na pravičnu naknadu za ostvarene ugovorene usluge, a dužan je preduzeti sve nužne mere za zaštitu interesa putnika.

Član 900

Izmena programa putovanja

1. Izmene u programu putovanja mogu se vršiti samo ako su prouzrokovane vanrednim okolnostima koje organizator putovanja nije mogao predvideti, izbeći ili otkloniti.

2. Troškove koji su nastali usled izmene programa snosi organizator putovanja, a smanjenje troškova ide u korist putnika.

3. Zamena ugovorenog smeštaja može se vršiti samo upotrebom objekta iste kategorije, ili na teret organizatora, upotrebom objekta više kategorije i u ugovorenom mestu smeštaja.

4. Ako su u programu putovanja izvršene bitne izmene bez opravdanog razloga, organizator putovanja mora u celini vratiti ono što je primio od putnika koji je zbog toga odustao od putovanja.

5. Ako su bitne izmene u programu učinjene za vreme izvršavanja ugovora, putnik u slučaju odustanka snosi samo stvarne troškove ostvarenih usluga.

DEO XXII

POSREDNIČKI UGOVOR O PUTOVANJU

Član 901 Pojam

Posredničkim ugovorom o putovanju posrednik se obavezuje da, u ime i za račun putnika, zaključi bilo ugovor o organizovanju putovanja bilo ugovor o izvršenju jedne ili više posebnih usluga koje omogućuju da se ostvari neko putovanje ili boravak, a putnik se obavezuje da za to plati naknadu.

Član 902 Obaveza izdavanja potvrde

1. Kad se posredničkim ugovorom o putovanju preuzima obaveza zaključenja ugovora o organizovanju putovanja, posrednik je dužan da prilikom zaključenja izda potvrdu o putovanju koja, pored podataka koji se odnose na samo putovanje i oznake i adrese organizatora putovanja, mora da sadrži oznaku i adresu posrednika, kao i podatak da on istupa u tom svojstvu.
2. Ako u potvrdi o putovanju ne naznači svojstvo posrednika, posrednik u organizovanju putovanja smatra se kao organizator putovanja.
3. U slučaju kad se posrednički ugovor o putovanju odnosi na zaključenje ugovora o nekoj posebnoj usluzi, posrednik je dužan da izda potvrdu koja se odnosi na tu uslugu sa naznakom iznosa koji je plaćen za uslugu.

Član 903 Postupanje po uputstvima putnika

1. Posrednik je dužan da postupa po uputstvima koje mu je putnik blagovremeno dao, ako su ona u skladu sa ugovorom, uobičajenim poslovanjem posrednika i interesima drugih putnika.
2. Ako putnik ne da potrebna uputstva, posrednik je dužan da radi na način koji je u datim prilikama najpogodniji za putnika.

Član 904 Izbor trećih lica

Posrednik je dužan da savesno vrši izbor trećih lica koja treba da obave usluge predviđene ugovorom i odgovara putniku za njihov izbor.

Član 905 Shodna primena odredaba ugovora o organizovanju putovanja

Odredbe ovog zakona koje se odnose na ugovor o organizovanju putovanja, shodno se primenjuju na posrednički ugovor o putovanju, ako odredbama ovog dela nije drukčije određeno.

DEO XXIII

UGOVOR O ANGAŽOVANJU UGOSTITELJSKIH KAPACITETA (UGOVOR O ALOTMANU)

GLAVA 1 OPŠTE ODREDBE

Član 906 Pojam

1. Ugovorom o alotmanu ugostitelj se obavezuje da u toku određenog vremena stavi na raspolaganje turističkoj agenciji određeni broj ležaja u određenom objektu, pruži ugostiteljske usluge licima koje uputi agencija i plati joj određenu proviziju, a ova se obavezuje da nastoji da ih popuni odnosno da obavesti u utvrđenim rokovima da to nije u mogućnosti, kao i da plati cenu pruženih usluga, ukoliko je koristila angažovane hotelske kapacitete.

2. Ako ugovorom nije drukčije određeno, smatra se da su smeštajni ugostiteljski kapaciteti stavljeni na raspolaganje za jednu (1) godinu.

Član 907 Forma ugovora

Ugovor o alotmanu mora biti zaključen u pismenoj formi.

GLAVA 2

OBAVEZE TURISTIČKE AGENCIJE

Član 908 Obaveza obaveštavanja

1. Turistička agencija je dužna da obaveštava ugostitelja o toku popunjavanja smeštajnih kapaciteta.

2. Ukoliko nije u mogućnosti da popuni sve angažovane smeštajne kapacitete, turistička agencija je dužna da u ugovorenim ili uobičajenim rokovima obavesti ugostitelja o tome i da mu dostavi listu gostiju, kao i da u obaveštenju odredi rok do koga ugostitelj može slobodno raspolagati angažovanim kapacitetima.

3. Ugostiteljski kapaciteti koji u listi gostiju nisu označeni kao popunjeni, smatraju se slobodnim od dana prijema te liste od strane hotela za period na koji se lista odnosi.

4. Posle proteka toga roka turistička agencija ponovo stiče pravo da popunjava angažovane smeštajne kapacitete.

Član 909 Obaveza pridržavanja ugovorenih cena

Turistička agencija ne može licima koja šalje u ugostiteljski objekat zaračunavati veće cene za ugostiteljske usluge od onih koje su predviđene ugovorom o alotmanu ili ugostiteljskim cenovnikom.

Član 910
Obaveza plaćanja ugostiteljskih usluga

1. Ukoliko ugovorom nije drukčije određeno, cenu pruženih ugostiteljskih usluga plaća ugostitelju turistička agencija posle izvršenih usluga.
2. Ugostitelj ima pravo da zahteva plaćanje odgovarajuće akontacije.

Član 911
Obaveza izdavanja posebne pismene isprave

1. Turistička agencija je dužna da licima koja šalje na osnovu ugovora o alotmanu izda posebnu pismenu ispravu.
2. Posebna pismena isprava glasi na ime ili na određenu grupu, neprenosiva je i sadrži nalog ugostitelju da pruži usluge koje su u njoj navedene.
3. Posebna pismena isprava služi kao dokaz da je lice klijent turističke agencije koja je sa ugostiteljem zaključila ugovor o alotmanu.
4. Na osnovu posebne pismene isprave vrši se obračun uzajamnih potraživanja između turističke agencije i ugostitelja.

GLAVA 3

OBAVEZE UGOSTITELJA

Član 912
Obaveza stavljanja na korišćenje ugovorenih smeštajnih kapaciteta

1. Ugostitelj preuzima konačnu i neopozivu obavezu da u toku određenog vremena stavi na korišćenje ugovoreni broj ležaja i pruži licima koja upućuje turistička agencija usluge navedene u posebnoj pismenoj ispravi.
2. Ugostitelj ne može ugovoriti sa drugom turističkom agencijom angažovanje kapaciteta koji su već rezervisani na osnovu ugovora o alotmanu.

Član 913
Obaveze jednakog postupanja

Ugostitelj je dužan da licima koja uputi turistička agencija pruži pod istim uslovima usluge kao i licima sa kojima je neposredno zaključio ugovor o ugostiteljskim uslugama.

Član 914
Obaveza ugostitelja da ne menja cene usluga

1. Ugostitelj ne može menjati ugovorene cene ako o tome ne obavesti turističku agenciju najmanje šest (6) meseci unapred, osim u slučaju promene u kursu razmena valuta koje utiču na ugovorenu cenu.
2. Nove cene mogu se primenjivati po isteku mesec dana od njihove dostave turističkoj agenciji.
3. Nove cene neće se primenjivati na usluge za koje je već dostavljena lista gostiju.
4. U svakom slučaju izmene cene nemaju dejstvo na rezervacije koje je ugostitelj potvrdio.

Član 915
Obaveza plaćanja provizije

1. Ugostitelj je dužan da turističkoj agenciji isplati proviziju na promet ostvaren na osnovu ugovora o alotmanu.
2. Provizija se određuje u procentu od cene izvršenih ugostiteljskih usluga.
3. Ukoliko procenat provizije nije određen ugovorom, turističkoj agenciji pripada provizija određena opštim uslovima poslovanja turističke agencije ili, ako ovih više nema, poslovnim običajima.

GLAVA 4

PRAVO TURISTIČKE AGENCIJE DA ODUSTANE OD UGOVORA

Član 916
Pravo na odustanak od angažovanih smeštajnih kapaciteta

1. Turistička agencija može privremeno odustati od korišćenja angažovanih smeštajnih kapaciteta a da time ne raskine ugovor o alotmanu niti stvori za sebe obavezu naknade štete ugostitelju, ukoliko u ugovorenom roku pošalje obaveštenje o odustanku od korišćenja.
2. Ako rok obaveštenja o odustanku nije određen ugovorom, utvrđuje se na osnovu poslovnih običaja u ugostiteljstvu.
3. U slučaju da obaveštenje o odustanku ne bude poslato u predviđenom roku, ugostitelj ima pravo na naknadu štete.
4. Turistička agencija može odustati od ugovora u celini bez obaveze da naknadi štetu ako obaveštenje o odustanku pošalje u ugovorenom roku.

Član 917
Obaveza turističke agencije da popuni angažovane kapacitete

1. Ugovorom o alotmanu se može predvideti posebna obaveza turističke agencije da popuni angažovane ugostiteljske kapacitete.
2. Ako u tom slučaju ne popuni angažovane ugostiteljske kapacitete, turistička agencija je dužna da plati ugostitelju naknadu po neiskorišćenom ležaju u danu.
3. Turistička agencija nema tada pravo da putem blagovremenog obaveštenja otkaže ugovor bilo delimično ili u celini.

DEO XXIV

UGOVOR O OSIGURANJU

GLAVA 1

ZAJEDNIČKE ODREDBE ZA IMOVINSKA OSIGURANJA I OSIGURANJE LICA

PODGLAVLJE 1 OPŠTE ODREDBE

Član 918 Pojam

Ugovorom o osiguranju obavezuje se ugovarač osiguranja da plati, prema principu reciprociteta i solidarnosti, određeni iznos organizaciji za osiguranje (osiguravač), a organizacija se obavezuje da, ako se desi događaj koji predstavlja osigurani slučaj, isplati osiguraniku ili nekom trećem licu naknadu, odnosno ugovorenu svotu ili učini nešto drugo.

Član 919 Osigurani slučaj

1. Događaj s obzirom na koji se zaključuje osiguranje (osigurani slučaj) mora biti budući, neizvestan i nezavisan od isključive volje ugovarača.
2. Ugovor o osiguranju je ništav ako je u času njegovog zaključenja već nastao osigurani slučaj, ili je taj bio u nastupanju, ili je bilo izvesno da će nastupiti, ili ako je već tada bila prestala mogućnost da on nastane.
3. Ako je ugovoreno da će osiguranjem biti obuhvaćen određen period koji prethodi zaključenju ugovora, ugovor će biti ništav samo ako je u času njegovog zaključenja zainteresovanoj strani bilo poznato da se osigurani slučaj već dogodio, odnosno da je već tada bila prestala mogućnost da se on dogodi.

Član 920 Isključenje nekih osiguranja

1. Odredbe ovog dela neće se primenjivati na plovidbeno osiguranje, kao ni na druga osiguranja na koja se primenjuju pravila o plovidbenom osiguranju.
2. Navedene odredbe neće se primenjivati ni na osiguranje potraživanja, kao ni na odnose iz reosiguranja.

Član 921 Odstupanje od odredaba ovog dela

1. Ugovorom se može odstupiti samo od onih odredaba ovom delu u kojima je to odstupanje izričito dopušteno, kao i od onih koje pružaju ugovaračima mogućnost da postupe kako hoće.
2. Odstupanje od ostalih odredaba, ukoliko nije zabranjeno ovim ili kojim drugim zakonom, dopušteno je samo ako je u nesumnjivom interesu osiguranika.

PODGLAVLJE 2
ZAKLJUČENJE UGOVORA

Član 922
Kad je ugovor zaključen

1. Ugovor o osiguranju je zaključen kad ugovarači potpišu polisnu osiguranja ili listu pokrivača.
2. Pismena ponuda učinjena osiguravaču za zaključenje ugovora o osiguranju vezuje ponudioca, ako on nije odredio kraći rok, za vreme od osam dana od dana kad je ponuda prispela osiguravaču, a ako je potreban lekarski pregled, onda za vreme od trideset dana.
3. Ako osiguravač u tom roku ne odbije ponudu koja ne odstupa od uslova pod kojima on vrši predloženo osiguranje, smatraće se da je prihvatio ponudu i da je ugovor zaključen.
4. U tom slučaju ugovor se smatra zaključenim kad je ponuda prispela osiguravaču.

Član 923
Polisa i lista pokrivača

1. U polisi moraju biti navedeni: ugovorne strane, osigurana stvar, odnosno osigurano lice, rizik obuhvaćen osiguranjem, trajanje osiguranja i period pokrivača, svota osiguranja ili da je osiguranje neograničeno; premija ili doprinos, datum izdanja polise i potpisi ugovorenih strana.
2. Zamenjena listom može biti privremeno polisa osiguranja pokrivača u koju se unose bitni sastojci ugovora.
3. Osiguravač je dužan upozoriti ugovarača osiguranja da su opšti i posebni uslovi osiguranja sastavni deo ugovora i predati mu njihov tekst, ako ti uslovi nisu štampani na samoj polisi.
4. Izvršenje obaveze iz prethodnog stava mora biti konstatovano na polisi.
5. U slučaju neslaganja neke odredbe opštih ili posebnih uslova i neke odredbe polise primeniće se odredbe polise a u slučaju neslaganja neke štampane odredbe polise i neke njene rukopisne odredbe, primeniće se ova poslednja.
6. Prema sporazumu ugovarača, polisa može glasiti na određeno lice, po naredbi ili na donosioca.

Član 924
Osiguranje bez polise

Uslovima osiguranja mogu biti predviđeni slučajevi u kojima ugovorni odnos iz osiguranja nastaje samim plaćanjem premije.

Član 925
Zaključenje ugovora u ime drugog bez ovlašćenja

1. Ko zaključi ugovor o osiguranju u ime drugog bez njegovog ovlašćenja, odgovara osiguravaču za obaveze iz ugovora sve dok ga onaj u čije je ime ugovor zaključen ne odobri.
2. Zainteresovani može odobriti ugovor i pošto se dogodio osigurani slučaj.
3. Ako je odobrenje odbijeno, ugovarač osiguranja dužuje premiju za period osiguranja u kome je osiguravač obavešten o odbijanju odobrenja.

4. Ne odgovara za obaveze iz osiguranja poslovođa bez naloga koji je obavestio osiguravača da istupa bez ovlašćenja u ime i za račun drugoga.

Član 926 **Osiguranje za tuđi račun ili za račun koga se tiče**

1. U slučaju osiguranja za tuđi račun ili za račun koga se tiče, obaveze plaćanja premije i ostale obaveze iz ugovora dužan je izvršavati ugovarač osiguranja, ali on ne može vršiti prava iz osiguranja, čak i kad drži polisu, bez pristanka lica čiji je interes osiguran i kome ona pripadaju.

2. Ugovarač osiguranja nije dužan predati polisu zainteresovanom licu dok mu ne budu naknađene premije koje je isplatio osiguravaču, kao i troškovi ugovora.

3. Ugovarač osiguranja ima pravo prvenstvene naplate ovih potraživanja iz dugovane naknade, kao i pravo da zahteva njihovu isplatu neposredno od osiguravača.

4. Osiguravač može istaći svakom korisniku osiguranja za tuđi račun sve prigovore koje po osnovu ugovora ima prema ugovaraču osiguranja.

Član 927 **Zastupnici osiguranja**

1. Kad osiguravač ovlasti nekoga da ga zastupa, a ne odredi obim njegovih ovlašćenja, zastupnik je ovlašćen da u ime i za račun osiguravača zaključuje ugovore o osiguranju, da ugovara izmene ugovora ili produženje njihovog važenja, da izda polise osiguranja, da naplaćuje premije i da prima izjave upućene osiguravaču.

2. Ako je osiguravač ograničio ovlašćenja svog zastupnika, a to ugovaraču osiguranja nije bilo poznato, smatra se kao da ta ograničenja nisu ni postojala.

PODGLAVLJE 3

OBAVEZA OSIGURANIKA, ODNOSNO UGOVARAČA OSIGURANJA

I. PRIJAVA OKOLNOSTI ZNAČAJNIH ZA OCENU RIZIKA

Član 928 **Dužnost prijavljivanja**

Ugovarač osiguranja dužan je prijaviti osiguravaču prilikom zaključenja ugovora sve okolnosti koje su od značaja za ocenu rizika, a koje su mu poznate ili mu nisu mogle ostati nepoznate.

Član 929 **Namerna netačna prijava ili prećutkivanje**

1. Ako je ugovarač osiguranja namerno učinio netačnu prijavu ili namerno prećutao neku okolnost takve prirode da osiguravač ne bi zaključio ugovor da je znao za pravo stanje stvari, osiguravač može zahtevati poništenje ugovora.

2. U slučaju poništenja ugovora iz razloga navedenih u prethodnom stavu, osiguravač zadržava naplaćene premije i ima pravo zahtevati isplatu premije za period osiguranja u kome je zatražio poništenje ugovora.

3. Osiguravač treba podići tužbu za poništaj ugovora o osiguranju u roku od tri (3) meseca od dana saznanja za netačnost prijave ili za prećutkivanje.

Član 930

Nenamerna netačnost ili nepotpunost prijave

1. Ako je ugovarač osiguranja učinio netačnu prijavu ili je propustio dati dužno obaveštenje, a to nije učinio namerno, osiguravač može, po svom izboru, u roku od mesec dana od saznanja za netačnost ili nepotpunost prijave, izjaviti da raskida ugovor ili predložiti povećanje premije srazmerno većem riziku.

2. Ugovor u tom slučaju prestaje po isteku četrnaest dana od kad je osiguravač svoju izjavu o raskidu saopštio ugovaraču osiguranja, a u slučaju osiguravačevog predloga da se premija poveća, raskid nastupa po samom zakonu ako ugovarač osiguranja ne prihvati predlog u roku od četrnaest dana od kad ga je primio.

3. U slučaju raskida, osiguravač je dužan vratiti deo premije koji otpada na vreme do kraja perioda osiguranja.

4. Ako se osigurani slučaj dogodio pre nego što je utvrđena netačnost ili nepotpunost prijave, ili posle toga ali pre raskida ugovora, odnosno pre postizanja sporazuma o povećanju premije, naknada se smanjuje u srazmeri između stope plaćenih premija i stope premija koje bi trebalo platiti prema stvarnom riziku.

Član 931

Proširenje primene prethodnih članova

Odredbe prethodnih članova o posledicama netačne prijave ili prećutkivanja okolnosti od značaja za ocenu rizika primenjuju se i u slučajevima osiguranja zaključenih u ime i za račun drugoga, ili u korist trećeg, ili za tuđi račun, ili za račun koga se tiče, ako su ova lica znala za netačnost prijave ili prećutkivanje okolnosti od značaja za ocenu rizika.

Član 932

Slučajevi u kojima se osiguravač ne može pozivati na netačnost ili nepotpunost prijave

1. Osiguravač kome su u času zaključenja ugovora bile poznate ili mu nisu mogle ostati nepoznate okolnosti koje su od značaja za ocenu rizika, a koje je ugovarač osiguranja netačno prijavio ili prećutao, ne može se pozivati na netačnost prijave ili prećutkivanja.

2. Isto važi u slučaju kad je osiguravač saznao za te okolnosti za vreme trajanja osiguranja, a nije se koristio zakonskim ovlašćenjima.

II. PLAĆANJE PREMIJE

Član 933

Dužnost plaćanja i primanja premije

1. Ugovarač osiguranja dužan je platiti premiju osiguranja, ali je osiguravač dužan primiti isplatu premije od svakog lica koje ima pravni interes da ona bude plaćena.

2. Premija se plaća u ugovorenim rokovima, a ako treba da se isplati odjednom, plaća se prilikom zaključenja ugovora.

3. Mesto plaćanja premije je mesto u kome ugovarač osiguranja ima svoje sedište, odnosno prebivalište, ako ugovorom nije određeno neko drugo mesto.

Član 934 Posledice neisplate premije

1. Ako je ugovoreno da se premija plaća prilikom zaključenja ugovora, obaveza osiguravača da isplati naknadu ili svotu određenu ugovorom počinje narednog dana od dana uplate premije.
2. Ako je ugovoreno da se premija plaća posle zaključenja ugovora, obaveza osiguravača da isplati naknadu ili svotu određenu ugovorom, počinje od dana određenog u ugovoru kao dana početka osiguranja.
3. Ako ugovarač osiguranja premiju koja je dospela posle zaključenja ugovora ne plati do dospelosti do njegovog prestanka, niti to učini koje drugo zainteresovano lice, ugovor o osiguranju prestaje po samom zakonu po isteku roka od trideset dana od dana od kada je ugovaraču osiguranja uručeno preporučeno pismo osiguravača sa obaveštenjem o dospelosti premije ali s tim da taj rok ne može isteći pre nego što protekne trideset dana od dospelosti premije.
4. Nakon isteka roka iz stava 3 ovog člana, ako je ugovarač osiguranja u docnji da plati premiju koja je dospela nakon potpisivanja ugovora, osiguravač može otkazati ugovor o osiguranju bez prethodne najave, tako da otkazivanje ugovora stupa na snagu tokom roka u stavu 3 ovog člana i završetka pokrića osiguranja ako je ugovaraču osiguranja dostavljeno poruceno pismo osiguravača sa obaveštenjem o neplaćanju dospelih obaveza i da će se pokriće osiguranja završiti.
5. Ako ugovarač osiguranja plaća premiju posle isteka roka iz stava tri (3) ovog člana, ali u okviru godinu dana od dospelosti premije, osiguravajuće društvo će imati obavezu plaćanja osiguranog iznosa, odnosno naknadu štete u slučaju podnošenja slučaja od ponoći, nakon što je plaćena premija i zatezna kamata.
6. Odredbe ovog člana ne primenjuju se na životno i zdravstveno osiguranje.

III. OBAVEŠTENJE OSIGURAVAČA O PROMENAMA RIZIKA

Član 935 Povećanje rizika

1. Ugovarač osiguranja dužan je, kad je u pitanju osiguranje imovine, obavestiti osiguravača o svakoj promeni okolnosti koja može biti od značaja za ocenu rizika, a kad je u pitanju osiguranje lica, onda samo ako je rizik povećan zbog toga što je osigurano lice promenilo zanimanje.
2. On je dužan da bez odlaganja obavesti osiguravača o povećanju rizika, ako je rizik povećan nekim njegovim postupkom, a ako se povećanje rizika dogodilo bez njegovog učešća, on je dužan da ga obavesti u roku od četrnaest dana od kad je za to saznao.
3. Ako je povećanje rizika toliko da osiguravač ne bi zaključio ugovor da je takvo stanje postojalo u času njegovog zaključenja, on može raskinuti ugovor.
4. Ako je povećanje rizika toliko da bi osiguravač zaključio ugovor samo uz veću premiju da je takvo stanje postojalo u času zaključenja ugovora, on može ugovaraču osiguranja predložiti novu stopu premije.
5. Ako ugovarač osiguranja ne pristane na novu stopu premije u roku od četrnaest 14 dana od prijema predloga nove stope, ugovor prestaje po samom zakonu.
6. Ugovor ostaje na snazi i osiguravač se više ne može koristiti ovlašćenjima da predloži ugovaraču osiguranja novu stopu premije ili da raskine ugovor, ako ne iskoristi ta ovlašćenja u roku od mesec dana

od kad je ma na koji način doznao za povećanje rizika, ili ako još pre isteka toga roka na neki način pokaže da pristaje na produženje ugovora (ako primi premiju, isplati naknadu za osigurani slučaj koji se desio posle tog povećanja i sl.).

Član 936

Kad se osigurani slučaj dogodi u međuvremenu

Ako se osigurani slučaj dogodi pre nego što je osiguravač obavešten o povećanju rizika ili pošto je obavešten o povećanju rizika, ali pre nego što je ugovor raskinuo ili postigao sporazum sa ugovaračem osiguranja o povećanju premije, naknada se smanjuje u srazmeri između plaćenih premija i premija koje bi trebalo platiti prema povećanom riziku.

Član 937

Smanjenje rizika

1. U slučaju kad se posle zaključenja ugovora o osiguranju dogodilo smanjenje rizika, ugovarač osiguranja ima pravo zahtevati odgovarajuće smanjenje premije, računajući od dana kad je o smanjenju obavestio osiguravača.
2. Ako osiguravač ne pristane na smanjenje premije, ugovarač osiguranja može raskinuti ugovor.

Član 938

Obaveza obaveštavanja o nastupanju osiguranog slučaja

1. Osiguranik je dužan izuzev u slučaju osiguranja života, obavestiti osiguravača o nastupanju osiguranog slučaja najdalje u roku od tri dana od kad je to saznao.
2. Ako on ne izvrši ovu svoju obavezu u određeno vreme, dužan je naknaditi osiguravaču štetu koju bi ovaj zbog toga imao.

Član 939

Ništavost odredaba o gubitku prava

Ništave su odredbe ugovora koje predviđaju gubitak prava na naknadu ili svotu osiguranja, ako osiguranik posle nastupanja osiguranog slučaja ne izvrši neku od propisanih ili ugovorenih obaveza.

PODGLAVLJE 4

OBAVEZE OSIGURAVAČA

Član 940

Isplata naknade ili ugovorene svote

1. Kad se dogodi osigurani slučaj, osiguravač je dužan isplatiti naknadu ili svotu određenu ugovorom u ugovorenom roku koji ne može biti duži od četrnaest dana, računajući od kada je osiguravač dobio obaveštenje da se osigurani slučaj dogodio.
2. Međutim, ako je za utvrđivanje postojanja osiguravačeve obaveze ili njenog iznosa potrebno izvesno vreme, ovaj rok počinje teći od dana kada je utvrđeno postojanje njegove obaveze i njen iznos.
3. Ako iznos osiguravačeve obaveze ne bude utvrđen u roku određenom u prvom stavu ovog člana, osiguravač je dužan, na zahtev ovlašćenog lica, isplatiti iznos nespornog dela svoje obaveze na ime predujma.

Član 941
Isključenje odgovornosti osiguravača u slučaju namere i prevare

Ako je ugovarač osiguranja, osiguranik ili korisnik izazvao osigurani slučaj namerno ili prevarom, osiguravač nije obavezan ni na kakva davanja, a suprotna ugovorna odredba nema pravnog dejstva.

Član 942
Prigovori osiguravača

1. Protiv zahteva donosioca polise, kao i zahteva kog drugog lica koje se na nju poziva, osiguravač može istaći sve prigovore koje ima u vezi sa ugovorom prema licu sa kojim je zaključio ugovor o osiguranju.
2. Izuzetno, protiv zahteva trećeg lica u slučaju dobrovoljnog osiguranja od odgovornosti, i zahteva nosilaca određenih prava na osiguranoj strani, čije je pravo prešlo po samom zakonu sa uništene ili oštećene osigurane stvari na naknadu iz osiguranja, osiguravač može istaći samo prigovore koji su nastali pre nego što se dogodio osigurani slučaj.

PODGLAVLJE 5

TRAJANJE OSIGURANJA

Član 943
Početak dejstva osiguranja

1. Ako drukčije nije ugovoreno, ugovor o osiguranju proizvodi svoje dejstvo počev od dvadeset četvrtog časa dana koji je u polisi označen kao dan početku trajanja osiguranja, pa sve do svršetka poslednjeg dana roka za koji je osiguranje ugovoreno. Smatra se da trajanje osiguranja nije određeno ako strane ne raskinu ugovor pre vremena plaćanja premije koja je određena uslovima osiguranja i ako postoji trajanje u ugovoru o osiguranju sa mogućnosti produženja ugovora za isto vreme.
2. Ako rok trajanja osiguranja nije određen ugovorom, svaka strana može otkazati ugovor sa danom dospelosti premije, obavestavajući pismenim putem drugu stranu najkasnije tri (3) meseca pre dospelosti premije.
3. Ako je osiguranje zaključeno na rok duži od tri (3) godine, svaka strana može po isteku ovog roka uz otkazni rok od tri (3) meseca, pismeno izjaviti drugoj strani da otkazuje ugovor.
4. Ugovorom se ne može isključiti pravo svake strane da se povuče iz ugovora kako je izloženo u prethodnom stavu.
5. Odredbe ovog člana ne primenjuju se na životno i zdravstveno osiguranje.

Član 944

Uticaj stečaja na osiguranje

1. U slučaju stečaja ugovarača osiguranja, osiguranje se nastavlja, ali svaka strana ima pravo da raskine ugovor o osiguranju u roku od tri (3) meseca od otvaranja stečaja, u kom slučaju stečajnoj masi ugovarača pripada deo plaćene premije koji odgovara preostalom vremenu osiguranja.
2. U slučaju stečaja osiguravača, ugovor o osiguranju prestaje po isteku trideset 30 dana od otvaranja stečaja.

GLAVA 2
OSIGURANJE IMOVINE

PODGLAVLJE 1

OPŠTE ODREDBE

Član 945
Interes osiguranja

1. Osiguranje imovine može zaključiti svako lice koje ima interes da se ne dogodi osigurani slučaj, pošto bi inače pretrpelo neki materijalni gubitak.
2. Pravo iz osiguranja mogu imati samo lica koja su u času nastanka štete imala materijalni interes da se osigurani slučaj ne dogodi.

Član 946
Svrha osiguranja imovine

1. Osiguranjem imovine obezbeđuje se naknada za štetu koja bi se desila u imovini osiguranika zbog nastupanja osiguranog slučaja.
2. Iznos naknade ne može biti veći od štete koju je osiguranik pretrpeo nastupanjem osiguranog slučaja.
3. Kod osiguranja useva i plodova i ostalih proizvoda zemlje iznos štete utvrđuje se s obzirom na vrednost koju bi imali u vreme sabiranja, ako nije drukčije ugovoreno.
4. Punovažne su odredbe ugovora kojima se iznos naknade ograničava na manji iznos od iznosa štete.
5. Pri utvrđivanju iznosa štete uzima se u obzir izmakli dobitak samo ako je to ugovoreno.
6. Ako se u toku istog perioda osiguranja dogodi više osiguranih slučajeva jedan za drugim, naknada iz osiguranja za svaki od njih određuje se i isplaćuje u potpunosti s obzirom na celu svotu osiguranja, bez njenog umanjenja za iznos ranije isplaćenih naknada u tom periodu.
7. Ako je ugovorom o osiguranju vrednost osigurane stvari sporazumno utvrđena, naknada se određuje prema toj vrednosti, izuzev ako osiguravač dokaže da je ugovorena vrednost znatno veća od stvarne vrednosti, a za tu razliku ne postoji opravdan razlog (kao na primer, osiguranje upotrebljavane stvari na vrednost takve nove stvari, ili osiguranje subjektivne vrednosti).

Član 947
Sprečavanje osiguranog slučaja i spasavanje

1. Osiguranik je dužan preduzeti propisane, ugovorene i sve ostale mere potrebne da se spreči nastupanje osiguranog slučaja, a ako osigurani slučaj nastupi, dužan je preduzeti sve što je u njegovoj moći da se ograniče njegove štetne posledice.
2. Osiguravač je dužan naknaditi troškove, gubitke, kao i druge štete prouzrokovane razumnim pokušajem da se otkloni neposredna opasnost nastupanja osiguranog slučaja, kao i pokušajem da se ograniče njegove štetne posledice, pa i onda ako su ti pokušaji ostali bez uspeha.
3. Osiguravač je dužan dati ovu naknadu čak i ako ona zajedno sa naknadom štete od osiguranog slučaja prelazi svotu osiguranja.

4. Ako osiguranik ne ispuni svoju obavezu sprečavanja osiguranog slučaja ili obavezu spasavanja, a za to nema opravdanja, obaveza osiguravača smanjuje se za onoliko za koliko je nastala veća šteta zbog tog neispunjenja.

Član 948
Prepuštanje oštećene osigurane stvari

Ako drukčije nije ugovoreno, osiguranik nema pravo da posle nastupanja osiguranog slučaja prepusti osiguravaču oštećenu stvar i da od njega zahteva isplatu pune svote osiguranja.

Član 949
Propast stvari usled događaja koji nije predviđen u polisi

1. Ako osigurana stvar ili stvar u vezi sa čijom je upotrebom zaključeno osiguranje od odgovornosti propadne za vreme perioda osiguranja usled nekog događaja koji nije predviđen u polisi, ugovor prestaje da važi dalje, a osiguravač je dužan vratiti ugovaraču osiguranja deo premije srazmerno preostalom vremenu.

2. Kad jedna od više stvari obuhvaćenih jednim ugovorom propadne usled nekog događaja koji nije predviđen u polisi, osiguranje ostaje na snazi i dalje u pogledu ostalih stvari uz potrebne izmene zbog smanjenja predmeta osiguranja.

PODGLAVLJE 2

OGRANIČENJE OSIGURANIH RIZIKA

Član 950
Štete pokrивene osiguranjem

1. Osiguravač je dužan naknaditi štete nastale slučajno ili krivicom ugovarača osiguranja, osiguranika ili korisnika osiguranja, izuzev ako je u pogledu određene štete ova njegova obaveza izrično isključena ugovorom o osiguranju.

2. On ne odgovara za štetu koju su ta lica prouzrokovala namerno, te je ništava odredba u polisi koja bi predviđala njegovu odgovornost i u tom slučaju.

3. Ukoliko se ostvario osigurani slučaj osiguravač je dužan naknaditi svaku štetu prouzrokovanu od nekog lica za čije postupke osiguranik odgovara po ma kom osnovu, bez obzira na to da li je šteta prouzrokovana nepažnjom ili namerno.

Član 951
Šteta prouzrokovana nedostacima osigurane stvari

Osiguravač ne odgovara za štetu na osiguranoj stvari koja potiče od njenih nedostataka, osim ako je drukčije ugovoreno.

Član 952
Štete prouzrokovane ratnim operacijama i pobunama

1. Osiguravač nije dužan naknaditi štete prouzrokovane ratnim operacijama ili pobunama, osim ako je drukčije ugovoreno.

2. Osiguravač je dužan dokazati da je šteta prouzrokovana nekim od ovih događaja.

PODGLAVLJE 3 NADOSIGURANJE I UGOVOR SA VIŠE OSIGURAVAČA

Član 953 Nadosiguranje

1. Ako se pri zaključenju ugovora jedna strana posluži prevarom i tako ugovori svotu osiguranja veću od stvarne vrednosti osigurane stvari, druga strana može tražiti poništenje ugovora.
2. Ako je ugovorena svota osiguranja veća od vrednosti osigurane stvari, a pri tome ni jedna strana nije postupila nesavesno, ugovor ostaje na snazi, svota osiguranja se snižava do iznosa stvarne vrednosti osigurane stvari, a premije se srazmerno smanjuju.
3. U oba slučaja savesni osiguravač zadržava primljene premije i ima pravo na nesmanjenu premiju za tekući period.

Član 954 Naknadno smanjenje vrednosti

Ako se osigurana vrednost smanji za vreme trajanja osiguranja, svaka ugovorna strana ima pravo na odgovarajuće sniženje svote osiguranja i premije, počev od dana kada je svoj zahtev za sniženje saopštila drugoj strani.

Član 955 Višestruko i dvostruko osiguranje

1. Ako je neka stvar osigurana kod dva ili više osiguravača od istog rizika, za isti interes i za isto vreme, tako da zbir svota osiguranja ne prelazi vrednost te stvari (višestruko osiguranje), svaki osiguravač odgovara za izvršenje u potpunosti obaveza nastalih iz ugovora koji je on zaključio.
2. Ako, pak, zbir svota osiguranja prelazi vrednost osigurane stvari (dvostruko osiguranje), a pri tome ugovarač osiguranja nije postupio savesno, sva ta osiguranja su punovažna, i svaki osiguravač ima pravo na ugovorenu premiju za period osiguranja u toku, a osiguranik ima pravo zahtevati od svakog pojedinog osiguravača naknadu prema ugovoru zaključenom sa njim, ali ukupno ne više od iznosa štete.
3. Kad se dogodi osigurani slučaj, ugovarač osiguranja dužan je obavestiti o tome svakog osiguravača istog rizika i saopštiti mu imena i adrese ostalih osiguravača, kao i svote osiguranja pojedinih ugovora zaključenih sa njima.
4. Po isplati naknade osiguraniku svaki osiguravač snosi deo naknade u srazmeri u kojoj stoji svota osiguranja na koju se on obavezao prema ukupnom zbiru svota osiguranja, te osiguravač koji je platio više ima pravo zahtevati od ostalih osiguravača naknadu više plaćenog.
5. Ako je neki ugovor zaključen bez naznačenja svote osiguranja ili uz neograničeno pokriće smatra se kao ugovor zaključen uz najvišu svotu osiguranja.
6. Za deo osiguravača koji ne može da plati, odgovaraju ostali osiguravači srazmerno svojim delovima.
7. Ako je ugovarač osiguranja zaključio ugovor o osiguranju kojim je nastalo dvostruko osiguranje ne znajući za ranije zaključeno osiguranje, on može, bez obzira na to da li je ranije osiguranje zaključio on ili neko drugi, u roku od mesec dana od kada je saznao za to osiguranje, zahtevati odgovarajuće sniženje svote osiguranja i premije docnijeg osiguranja, ali osiguravač zadržava primljene premije i ima pravo na premiju za tekući period.

8. Ako je do dvostrukog osiguranja došlo zbog smanjenja vrednosti osigurane stvari za vreme trajanja osiguranja, ugovarač osiguranja ima pravo na odgovarajuća sniženja svota osiguranja i premija, počev od dana kada je svoj zahtev za sniženje saopštio osiguravaču.

9. Ako je pri nastanku dvostrukog osiguranja ugovarač osiguranja postupio nesavesno svaki osiguravač može tražiti poništenje ugovora, zadržati primljene premije i zahtevati nesmanjenu premiju za tekući period.

Član 956 Saosiguranje

Kad je ugovor o osiguranju zaključen sa više osiguravača koji su se sporazumeli o zajedničkom snošenju i raspodeli rizika, svaki osiguravač naznačen u polisi osiguranja odgovara osiguraniku za potpunu naknadu.

PODGLAVLJE 4

PODOSIGURANJE

Član 957 Podosiguranje

1. Kad se utvrdi da je u početku odnosnog perioda osiguranja vrednost osigurane stvari bila veća od svote osiguranja, iznos naknade koju duguje osiguravač smanjuje se srazmerno, izuzev ako je drukčije ugovoreno.

2. Osiguravač je dužan dati potpunu naknadu sve do iznosa svote osiguranja, ako je ugovoreno da odnos između vrednosti stvari i svote osiguranja nema značaja za određivanje iznosa naknade.

PODGLAVLJE 5

PRELAZ UGOVORA I ISPLATA NAKNADE IZ OSIGURANJA DRUGOME

Član 958 Prelaz ugovora na pribavioca osigurane stvari

1. U slučaju otuđenja osigurane stvari, kao i stvari u vezi sa čijom je upotrebom zaključeno osiguranje od odgovornosti, prava i obaveze ugovarača osiguranja prelaze po samom zakonu na pribavioca, osim ako drukčije nije ugovoreno.

2. Ako je otuđen samo jedan deo osiguranih stvari koji u pogledu osiguranja ne čine zasebnu celinu, ugovor o osiguranju prestaje po samom zakonu u pogledu otuđenih stvari.

3. U slučaju kad se zbog otuđenja stvari poveća ili smanji verovatnoća nastupanja osiguranog slučaja, primenjuju se opšte odredbe o povećanju ili smanjenju rizika.

4. Ugovarač osiguranja koji ne obavesti osiguravača da je osigurana stvar otuđena, ostaje u obavezi na plaćanje premija koje dospevaju i posle dana otuđenja.

5. Osiguravač i pribavilac osigurane stvari mogu odustati od osiguranja uz otkazni rok od petnaest dana, s tim što su otkaz dužni podneti najdalje u roku od trideset dana od saznanja za otuđenje.

6. Ugovor o osiguranju ne može se raskinuti ako je polisa osiguranja izdata na donosioca ili po naredbi.

Član 959
Dodeljivanje naknade nosiocima zaloge i drugih prava

1. Posle nastupanja osiguranog slučaja, založna prava i ostala prava koja su ranije postojala na osiguranoj stvari imaju za predmet dugovanu naknadu, kako u slučaju osiguranja sopstvene stvari, tako i u slučaju osiguranja tuđih stvari zbog obaveze njihovog čuvanja i vraćanja, te osiguravač ne može isplatiti naknadu osiguraniku bez saglasnosti nosilaca tih prava.
2. Ova lica mogu zahtevati neposredno od osiguravača da im u granicama svote osiguranja i prema zakonskom redu isplati njihova potraživanja.
3. Ako u času isplate osiguravač nije znao niti je mogao znati za ta prava, izvršena isplata naknade osiguraniku ostaje punovažna.

PODGLAVLJE 6
PRELAZ OSIGURANIKOVIH PRAVA PREMA ODGOVORNOM LICU NA OSIGURAVAČA
(SUBROGACIJA)

Član 960
Subrogacija

1. Isplatom naknade iz osiguranja prelaze na osiguravača, po samom zakonu, do visine isplaćene naknade sva osiguranikova prava prema licu koje je po ma kom osnovu odgovorno za štetu.
2. Ako je krivicom osiguranika onemogućen ovaj prelaz prava na osiguravače, u potpunosti ili delimično, osiguravač se oslobađa u odgovarajućoj meri svoje obaveze prema osiguraniku.
3. Prelaz prava sa osiguranika na osiguravača ne može biti na štetu osiguranika, te ako je naknada koju je osiguranik dobio od osiguravača iz bilo kog uzroka niža od štete koju je pretrpeo, osiguranik ima pravo da mu se iz sredstava odgovornog lica isplati ostatak naknade pre isplate osiguravačevog potraživanja po osnovu prava koja su prešla na njega.
4. Izuzetno od pravila o prelazu osiguranikovih prava na osiguravača, ova prava ne prelaze na osiguravača ako je štetu prouzrokovalo lice u srodstvu u pravoj liniji sa osiguranikom ili lice za čije postupke osiguranik odgovara, ili koje živi sa njim u istom domaćinstvu, ili lice koje je radnik osiguranika, osim ako su ta lica štetu prouzrokovala namerno.
5. Ali ako je neko od lica pomenutih u prethodnom stavu bilo osigurano od odgovornosti, osiguravač može zahtevati od njegovog osiguravača naknadu iznosa koji je isplatio osiguraniku.

PODGLAVLJE 7
OSIGURANJE OD ODGOVORNOSTI

Član 961
Odgovornost osiguravača

1. U slučaju osiguranja od odgovornosti, osiguravač odgovara za štetu nastalu osiguranim slučajem samo ako treće oštećeno lice zahteva njenu naknadu.
2. Osiguravač snosi, u granicama svote osiguranja, troškove spora o osiguranikovoj odgovornosti.

Član 962
Sopstveno pravo oštećenika i direktna tužba

1. U slučaju osiguranja od odgovornosti, oštećeno lice može zahtevati neposredno od osiguravača naknadu štete koju je pretrpelo događajem za koji odgovara osiguranik, ali najviše do iznosa osiguravačeve obaveze.

2. Oštećeno lice ima, od dana kada se dogodio osigurani slučaj, sopstveno pravo na naknadu iz osiguranja te je svaka docnija promena u pravima osiguranika prema osiguravaču bez uticaja na pravo oštećenog lica na naknadu.

GLAVA 3

OSIGURANJE LICA

PODGLAVLJE 1

OPŠTE ODREDBE

Član 963
Utvrđivanje osigurane svote

U ugovorima o osiguranju lica (osiguranje života i osiguranje od nesrećnog slučaja) visina osigurane svote, koju je osiguravač dužan isplatiti kad nastupi osigurani slučaj, utvrđuje se u polisi prema sporazumu ugovornih strana.

Član 964
Polisa osiguranja života

1. Pored sastojaka koje mora imati svaka polisa, u polisi osiguranja života moraju biti naznačeni: ime i prezime lica na čiji se život odnosi osiguranje, datum njegovog rođenja i događaj ili rok od koga zavisi nastanak prava da se zahteva isplata osigurane svote.

2. Polisa osiguranja života može glasiti na određeno lice ili po naredbi, ali ne može glasiti na donosioca.

3. Za punovažnost indosamenta polise po naredbi potrebno je da sadrži ime korisnika, datum indosiranja i potpis indosanta.

Član 965
Netačna prijava starosti osiguranika

1. Izuzetno od opštih odredbi ove glave i posledicama netačnih prijava i prećutkivanja okolnosti od značaja za ocenu rizika, za netačne prijave godina života u ugovorima o osiguranju života važe sledeća pravila:

1.1. Ugovor o osiguranju života je ništav, i osiguravač je dužan u svakom slučaju vratiti sve primljene premije, ako su prilikom njegovog zaključenja netačno prijavljene godine života osiguranika a njegove stvarne godine života prelaze granicu do koje osiguravač po svojim uslovima i tarifama vrši osiguranje života;

1.2. Ako je netačno prijavljeno da osiguranik ima manje godina, a njegove stvarne godine života ne prelaze granicu do koje osiguravač vrši osiguranje života ugovor je punovažan, a osigurana svota se smanjuje u srazmeri ugovorene premije i premije predviđene za osiguranje života lica osiguranikovih godina;

1.3. Kad osiguranik ima manje godina nego što je prijavljeno prilikom zaključenja ugovora, premija se smanjuje na odgovarajući iznos, a osiguravač je dužan vratiti razliku između primljenih premija i premija na koje ima pravo.

Član 966

Posledice neplaćanja premije i smanjenje osigurane svote

1. Ako ugovarač osiguranja života ne plati neku premiju o dospelosti, osiguravač nema pravo da njenu isplatu traži sudskim putem.

2. Ako ugovarač osiguranja na poziv osiguravača, koji mu mora biti dostavljen preporučenim pismom, ne isplati dospelu premiju u roku određenom u tom pismu, a koji ne može biti kraći od mesec dana, računajući od kada mu je pismo uručeno, niti to učini koje drugo zainteresovano lice, osiguravač može samo, ako su dotle plaćene bar tri 3 godišnje premije, izjaviti ugovaraču osiguranja da smanjuje osiguranu svotu na iznos otkupne vrednosti osiguranja, a u suprotnom slučaju da raskida ugovor.

3. Ako se osigurani slučaj dogodio pre raskida ugovora ili smanjenja osigurane svote, smatra se kao da je osigurana svota smanjena odnosno da je ugovor raskinut, prema tome da li su premije bile plaćene bar za tri (3) godine ili ne.

Član 967

Osiguranje trećeg lica

1. Osiguranje života može se odnositi na život ugovarača osiguranja, a može se odnositi i na život nekog trećeg.

2. Isto važi i za osiguranje od nesrećnog slučaja.

3. Ako se osiguranje odnosi na slučaj smrti nekog trećeg, za punovažnost ugovora potrebna je njegova pismena saglasnost data u polisi ili u odvojenom pismenu, prilikom potpisivanja polise, sa naznačenjem osigurane svote.

Član 968

Osiguranje za slučaj smrti maloletnika i lica lišenih poslovne sposobnosti

1. Ništavo je osiguranje za slučaj smrti trećeg lica mlađeg od četrnaest (14) godina, kao i lica potpuno lišenog poslovne sposobnosti, te je osiguravač dužan vratiti ugovaraču osiguranja sve premije primljene po osnovu takvog ugovora.

2. Za punovažnost osiguranja za slučaj smrti trećeg lica starijeg od (14) godina potrebna je pismena saglasnost njegovog zakonskog zastupnika, kao i pismena saglasnost svakog osiguranog lica.

Član 969

Kumuliranje naknade i osigurane svote

1. U osiguranju lica, osiguravač koji je isplatio osiguranu svotu ne može imati ni po kom osnovu pravo na naknadu od trećeg lica odgovornog za nastupanje osiguranog slučaja.

2. Pravo na naknadu od trećeg lica odgovornog za nastupanje osiguranog slučaja, pripada osiguraniku, odnosno korisniku, nezavisno od njegovog prava na osiguranu svotu.

3. Odredbe prethodnih stavova ne odnose se na slučaj kad je osiguranje od posledice nesrećnog slučaja ugovoreno kao osiguranje od odgovornosti.

PODGLAVLJE 2

ISKLJUČENI RIZICI

Član 970 Samoubistvo osiguranika

1. Ugovorom o osiguranju za slučaj smrti nije obuhvaćen rizik samoubistva osiguranika ako se desilo u prvoj godini osiguranja.
2. U slučaju da se samoubistvo dogodilo u roku od tri (3) godine od dana zaključenja ugovora osiguravač nije dužan da isplati korisniku osiguranu svotu, nego samo matematičku rezervu ugovora.

Član 971 Namerno ubistvo osiguranika

Osiguravač se oslobađa obaveze da korisniku isplati osiguranu svotu ako je ovaj namerno izazvao smrt osiguraniku, ali je dužan, ako su dotle bile uplaćene bar tri godišnje premije, isplatiti matematičku rezervu ugovora ugovaraču osiguranja, a ako je on osiguranik, njegovim nasljednicima.

Član 972 Namerno prouzrokovanje nesrećnog slučaja

Osiguravač se oslobađa obaveze iz ugovora o osiguranju od nesrećnog slučaja ako je osiguranik namerno prouzrokovao nesrećni slučaj.

Član 973 Ratne operacije

1. Ako je smrt osiguranika prouzrokovana ratnim operacijama, osiguravač, ako što drugo nije ugovoreno, nije dužan isplatiti korisniku osiguranu svotu, ali je dužan isplatiti mu matematičku rezervu iz ugovora.
2. Ako nije što drugo ugovoreno, osiguravač se oslobađa obaveze iz ugovora o osiguranju od nesrećnog slučaja, ako je nesrećni slučaj prouzrokovao ratnim operacijama.

Član 974 Ugovorno isključenje rizika

Ugovorom o osiguranju za slučaj smrti ili od nesrećnog slučaja mogu biti isključeni iz osiguranja i drugi rizici.

PODGLAVLJE 3

PRAVA UGOVARAČA OSIGURANJA PRE NASTUPANJA OSIGURANOG SLUČAJA

Član 975 Otkup

1. Na zahtev ugovarača osiguranja života zaključenog za ceo život osiguranika, osiguravač je dužan isplatiti mu otkupnu vrednost polise, ako su dotle plaćene bar tri godišnje premije.
2. U polisi moraju biti navedeni uslovi pod kojima ugovarač može zahtevati isplatu njene otkupne vrednosti, kao i način kako se ta vrednost izračunava, saglasno uslovima osiguranja.

3. Pravo zahtevati otkup ne mogu vršiti poverioci ugovarača osiguranja, kao ni korisnik osiguranja, ali će otkupna vrednost biti isplaćena korisniku na njegov zahtev, ako je određivanje korisnika neopozivo.

4. Izuzetno od prethodnog stava, otkup polise može zahtevati poverilac kome je polisa predata u zalogu, ako potraživanja radi čijeg je osiguranja data zaloga ne bude namireno o dospelosti.

Član 976 Predujam

1. Na traženje ugovarača osiguranja života zaključenog za ceo život osiguranika, može mu osiguravač isplatiti unapred deo osigurane svote do visine otkupne vrednosti polise, koji ugovarač osiguranja može vratiti docnije.

2. Na primljeni predujam ugovarač osiguranja dužan je plaćati određenu kamatu.

3. Ako ugovarač osiguranja zadocni sa plaćanjem dospele kamate, postupiće se kao da je zahtevao otkup.

4. U polisi osiguranja moraju biti navedeni uslovi davanja predujma, mogućnost da se iznos primljen na ime predujma vrati osiguravaču, visina kamatne stope, posledice neplaćanja dospele kamate, kako je određeno uslovima osiguranja.

Član 977 Zalaganje polise

1. Polisa osiguranja života može biti data u zalogu.

2. Zalaganje polise ima dejstvo prema osiguravaču samo ako je pismeno obavešten da je polisa založena određenom poveriocu.

3. Kad polisa glasi po naredbi, zalaganje se vrši indosamentom.

PODGLAVLJE 4

OSIGURANJE ŽIVOTA U KORIST TREĆEG LICA

Član 978 Određivanje korisnika

1. Ugovarač osiguranja života može u ugovoru, kao i nekim docnijim pravnim poslom, pa i testamentom, odrediti lice kome će pripasti prava iz ugovora.

2. Ako se osiguranje odnosi na život nekog drugog lica, za određivanje korisnika potrebna je i njegova pismena saglasnost.

3. Korisnik ne mora biti određen po imenu, dovoljno je ako akt sadrži nužne podatke za njegovo određivanje.

4. Kad su za korisnike određena deca ili potomci, korist pripada i onima koji su rođeni docnije, a korist namenjena supruhu pripada licu koje je bilo u braku sa osiguranikom u času njegove smrti.

Član 979
Podela koristi između više korisnika

Kad su za korisnike određena deca, potomci, i uopšte naslednici, ako ugovarač osiguranja nije odredio kako će se izvršiti podela između njih, podela će se izvršiti srazmerno njihovim nasledničkim delovima, a ako korisnici nisu naslednici, osigurana svota biće podeljena na jednake delove.

Član 980
Opozivanje odredbe o određivanju korisnika

1. Odredbu kojom se korist iz osiguranja dodeljuje određenom licu, može opozvati samo ugovarač osiguranja, i to njegovo pravo ne mogu vršiti ni njegovi poverioci, ni njegovi zakonski naslednici.
2. Ugovarač osiguranja može opozvati odredbu o koristi sve dok korisnik ne izjavi na ma koji način da je prima, kad ona postaje neopoziva.
3. Ugovarač može opozvati odredbu o koristi i posle izjave korisnika da je prima, ako je korisnik pokušao ubistvo osiguranika, a ako je korist dodeljena bez naknade, za opozivanje važe i odredbe o opozivanju poklona.
4. Smatra se da je korisnik odbio namenjenu mu korist, ako se posle smrti ugovarača osiguranja na poziv njegovih naslednika ne izjasni u roku od mesec dana da je prima.

Član 981
Sopstveno i neposredno pravo korisnika

1. Osigurana svota koja treba da bude isplaćena korisniku ne ulazi u zaostavšinu ugovarača osiguranja, pa ni kad su za korisnike određeni njihovi naslednici.
2. Pravo na osiguranu svotu ima samo korisnik, i to od samog zaključenja ugovora o osiguranju, i bez obzira na to kako je i kada određen za korisnika, i bez obzira da li je izjavio svoje prihvatanje pre ili posle smrti osiguranika, te se može obratiti neposredno osiguravaču sa zahtevom da mu se isplati osigurana svota.
3. Ako je ugovarač osiguranja odredio za korisnika svoju decu, svoje potomke, ili naslednike uopšte, svakom tako određenom korisniku pripada pravo na odgovarajući deo osigurane svote i ako se odrekne nasleđa.

Član 982
Poverioci ugovarača osiguranja i osiguranika

1. Poverioci ugovarača osiguranja i osiguranika nemaju nikako pravo na osiguranu svotu ugovorenu za korisnika.
2. Ako su premije koje je uplatio ugovarač osiguranja bile nesrazmerno velike prema njegovim mogućnostima u času kad su bile uplaćene, njegovi poverioci mogu zahtevati da im se preda deo premija koji premaša njegove mogućnosti, ako su ispunjeni uslovi pod kojima poverioci imaju pravo na pobijanje dužnikovih pravnih radnji.

Član 983
Ustupanje osigurane svote

Svoje pravo na osiguranu svotu može korisnik preneti na drugoga i pre osiguranog slučaja, ali mu je zato potreban pismeni pristanak ugovarača osiguranja, u kome mora biti navedeno ime lica na koje se pravo prenosi, a ako se osiguranje odnosi na život nekog drugog lica, potreban je isti takav pristanak i tog lica.

Član 984
Kad određeni korisnik umre pre dospelosti

Kad lice koje je bez naknade određeno za korisnika umre pre dospelosti osigurane glavnice ili rente, korist iz osiguranja ne pripada njegovim nasljednicima, nego narednom korisniku, a ako ovaj nije određen, onda imovini ugovarača osiguranja.

Član 985
Osiguranje za slučaj smrti bez određenog korisnika

Ako ugovarač osiguranja za slučaj smrti ne odredi korisnika, ili ako odredba o određivanju korisnika ostane bez dejstva zbog opozivanja, ili zbog odbijanja određenog lica, ili iz kog drugog uzroka, a ugovarač osiguranja ne odredi drugog korisnika, osigurana svota pripada imovini ugovarača osiguranja i kao njen deo prelazi sa ostalim njegovim pravima na njegove naslednike.

Član 986
Savesna isplata osigurane svote neovlašćenom licu

1. Kad osiguravač isplati osiguranu svotu licu koje bi na nju imalo pravo da ugovarač osiguranja nije odredio korisnika, on se oslobađa obaveze iz ugovora o osiguranju ako u času izvršene isplate nije znao niti je mogao znati da je korisnik određen testamentom, ili nekim drugim aktom koji mu nije dostavljen, a korisnik ima pravo da zahteva vraćanje od lica koje je primilo osiguranu svotu.
2. Isto važi u slučaju promene korisnika.

DEO XXV

UGOVOR O PARTNERSTVU

Član 987
Pojam

Partnerstvo (Ortakluk) je ugovorni spoj dva ili više lica (partnera) da se postigne zajednički cilj dozvoljen zakonom, putem zajedničkog rada ili određenih ugovora.

Član 988
Doprinosi

1. U partnerstvu, svaki partner je obavezan da doprinese onome što je navedeno u ugovoru (doprinos).
2. Doprinos može biti novac, stvari, prava, potraživanja, ili usluga, prihod ili vrednost opreme.
3. Partneri osim ako je ugovorom drukčije određeno, imaju obavezu da jednako doprinesu.
4. U formi priloga partnerstvu, imovina može da bude dostupna za upotrebu i eksploataciju.
5. Ako se nekom od partnera obezbedi samo prednost bez obaveze da obezbedi doprinos, onda se ovaj ugovor ne smatra partnerstvom.
6. Ako je potrebno da se održe sredstva partnerstva ili da se izbegne šteta, svaki partner je obavezan da doprinese srazmeran deo onoga što je potrebno da se održi ili spreči oštećenje, pored doprinosa određenim ugovorom.
7. Svaki partner je odgovoran kao prodavac za pravne i materijalne nedostatke svoga doprinosa.

Član 989

Odluke partnera i rukovodstvo

1. Svaki partner ima jedan glas. Ugovorom se može odrediti da partneri imaju različit broj glasova.
2. O poslovima partnerstva, partneri donose odluke jednoglasno. Prema ovom pristupu, partneri odlučuju posebno o korišćenju dobiti i drugih pogodnosti, pokriću gubitaka, kako da prihvate novog partnera ili sklučenju nekog postojećeg partnera, o zahtevima svakog od partnera u vezi štete protiv partnerstva, razresenju rukovodstva, prestanak radnog odnosa i druga pitanja vezana za rukovodstvo.
3. Kroz ugovor se može utvrditi da o pitanjima navedenim u prethodnom stavu, partneri odlučuju većinom glasova. U tom slučaju, za odluku je potrebna većina glasova ili najmanje dve trećine glasova.
4. Partneri treba da organizuju rukovođenje zajedno i ravnopravno.
5. Ugovorom se može utvrditi da svaki partner obavlja nezavisno rukovodstvo, ili rukovodstvo se obavlja od samo nekih od partnera, ili od strane jednog ili više lica koje partneri imenuju jednoglasno.
6. Osnovano, partneri mogu isključiti iz rukovodstva bilo kog partnera.
7. Priroda odredaba ovog zakona o ugovoru o nalogu se shodno primenjuju na rukovodstvo.
8. Ako je predviđeno ugovorom, rukovodilac ima pravo na isplatu za svoj rad.
9. Svaki partner ima pravo da bude informisan o svim poslovima i pitanjima partnerstva.

Član 990

Ostvarivanje prava i obaveza u partnerstvu

1. Svaki partner mora da radi radove partnerstva i druge obaveze u vezi sa njima sa pažnjom i način na koji obavlja svoje poslove.
2. Ako je cilj partnerstva povezan sa aktivnostima partnera ili njihove profesije, oni su dužni da postupaju sa pažnjom dobrog privrednika ili stručnjaka.
3. Partner ne može preduzimati nikakvu radnju koja bi mogla ugroziti postizanje zajedničkog cilja.

Član 991

Dobici i gubitak

1. Osim ako je drugačije predviđeno ugovorom, svaki partner ima pravo na deo dobiti ostvarene u partnerstvu.
2. Svaki partner je dužan da preuzme gubitak do kojeg je došlo po sili partnerstva.
3. Partneri učestvuju u dobiti ili gubitku jednako srazmerno njihovom učešću doprinosa, osim ako nije drugačije određeno ugovorom.

Član 992

Prezentacija trećim licima

1. Partner ili rukovodilac koji se pojavljuje u svoje ime i u ime partnerstva prema trećim licima, snosi sva prava i obaveze u vezi sa trećim licem.
2. Ako partner sklopi posao sa bilo kojim trećim licima u ime partnerstva ili svih partnera, primenjivaće se odredbe ovog zakona o zastupljenosti.

3. U slučajevima utvrđenim u stavu 2 ovog člana, svi partneri postaju zajednički i odvojeni poverioci ili dužnici i primenjuju se odredbe ovog zakona o zajedničkoj i podeljenoj odgovornosti. Sporazum između partnera koji određuje nešto drugo od gore navedenog nema pravno dejstvo prema trećim licima.

4. Prestankom partnerstva, obaveza partnera prema trećim licima na osnovu ovog člana ne prestaje.

Član 993 **Imovina partnerstva**

Osim ako je drugačije predviđeno ugovorom, partneri imaju ista prava nad suvlasništvom i drugim zajedničkim delovima koji su došli iz doprinosa partnera ili aktivnosti partnerstva.

Član 994 **Odnos između partnera**

1. Partneri su dužni da na jednake delove, pokriti troškova za obaveze prema trećim licima, ako se ne mogu pokriti imovinom partnerstva, osim ako je ugovorom drukčije određeno.

2. Partner koji prema trećem licu, po ugovoru, pokriva bilo koji trošak ili obavezu partnerstva, koji prelazi iznos koji je ugovor bio prinuđen da pokrije, ima pravo da traži i povraćaj proporcionalno od drugih partnera.

Član 995 **Promena partnera**

1. Partnerstvu se može dodati novi partner ako to ugovor dopušta.

2. Osim ako je ugovorom drukčije određeno, novi partner koji ulazi u partnerstvo obavezan je da doprinese isto kao i drugi partneri i ima pravo na korist koja se realizuje nakon njegovog stupanja na partnerstvo.

3. Novi partner je odgovoran samo prema trećim licima za obaveze koje proizilaze nakon njegovog stupanja kao partner.

4. Partner ne može da prenese svoj položaj trećem licu, ali može da ga prenese drugom partneru i to samo ako to ugovor dopušta i pod uslovima utvrđenim u ugovoru.

Član 996 **Isključenje partnera**

1. Partneri mogu tužbom zahtevati isključenje jednog partnera ukoliko za to postoji dovoljno razloga. Ugovor može odrediti da partneri mogu sami odlučiti o isključivanju nekog partnera. U tom slučaju, kroz tužbu, isključeni partner može tražiti poništenje ovakve odluke ako smatra da je nepravедna.

2. Isključeni partner ima pravo na delove njegovog doprinosa u iznosu od tržišne vrednosti tih delova u trenutku isključenja.

3. Ostali članovi moraju da plate ovaj iznos u roku od tri (3) godine od trenutka isključenja.

4. Ako drugi partneri traže naknadu od isključenog partnera, oni mogu da zadrže vrednost dela isključenog partnera, dok odluka suda ne postane pravosnažna, ili dok se ne postigne dogovor sa isključenim partnerom.

Član 997 Prestanak partnerstva

1. Partnerstvo prestaje:

- 1.1. Istekom vremena za koje je osnovano,
- 1.2. Ispunjenjem ugovorenog cilja ili kada je ostvarenje tog cilja nemoguće
- 1.3. Odlukom partnera,
- 1.4. Smrću jednog partnera ili gubitkom ugovorne sposobnosti, ili ako se protiv partnera kao samostalnom trgovcu pokrene stečajni postupak, likvidacije ili raspad.
- 1.5. Ako partner prestane da postoji kao pravno lice, zbog promene statusa ili ako mora da pokrene postupak stečaja za likvidaciju ili raspad.
- 1.6. Ako i posle njihovog sprovođenja, delovi doprinosa su uzeti od trećeg lica.
- 1.7. Ako je odlukom javne vlasti partneru zabranjeno vršenje aktivnosti koje su od suštinske važnosti za postizanje zajedničkog cilja.
- 1.8. Ako partner otkáže ugovor.

2. Ugovor se smatra zaključenim na neodređeno vreme ako partneri nastavljaju da ispunjavaju ugovor o partnerstvu, čak i nakon roka iz tačke 1. prethodnog stava.

3. Sporazuma o partnerstvu ostaje na snazi za partnere koji su ostalikoji su ostali i kada partner ne učestvuje u partnerstvu iz razloga navedenih u tačkama 4 do 8 stava 1, ako je to tako definisano ugovorom.

Član 998 Raskid ugovora

1. Partner može da raskine ugovor ako je to navedeno u ugovoru.

2. Partner može da raskine ugovor na neodređeno vreme, bez obzira na prethodni stav. U tom slučaju, obaveštenje o raskidu se treba dati tri (3) meseca unapred.

3. Partner, iz važnih razloga, može da zatraži raskid ugovora na određeno vreme i pre kraja tog vremena i bez prethodne najave, kroz sudsku tužbu.

Član 999 Likvidacija

1. Ako se partnerstvo raskine, partneri su u obavezi da sprovedu likvidaciju na način da se izvrše obaveze prema trećim licima, da se partneri nadoknade za troškove i naknade veće od iznosa obaveze koje imaju pod ugovorom, a ostatak imovine treba biti podeljen između partnera u jednakim delovima datih doprinosa. Ugovor može definisati druge delove, različiti od doprinosa doprinosa.

2. Ako imovina partnerstva nije dovoljna da pokrije troškove i obaveze, preostali deo bi trebalo da bude pokriven od strane partnera u srazmeri koja se sprovodi na doprinose.

DEO XXVI

ZAJEDNICA

Član 1000 Pojam

Ako jedno pravo pripada više licima zajedno, odredbe ove glave se primenjuju, osim ako nije drugačije propisano zakonom.

Član 1001 Delovi

1. U slučaju neizvesnosti, svaki pripadnik zajednice ima jednake delove na pravo koje je predmet zajednice.
2. Svaki član zajednice može slobodno da raspolaže svojim delom zajednice.
3. Ako pripadnik zajednice prenese svoj deo na drugo lice, prava i obaveze pređašnjeg člana zajednice se primenjuju na novog pripadnika zajednice.
4. Svi članovi zajednice, zajedno raspolažu predmetom zajednice kao celinom.

Član 1002 Obaveze članova zajednice

1. Članovi zajednice koriste predmet zajednice i odlučuju o zajedničkim pitanjima na prikladan način koji odgovara prirodi i cilju predmeta zajednice običnom upravljanju.
2. Svaki član zajednice može tražiti od suda da odlukom postavi upravnika koji bi donosio odluke o zajedničkim pitanjima, kada članovi zajednice ne deluju u skladu sa stavom 1 ili ne postignu sporazum o zajedničkim pitanjima.

Član 1003 Upotreba i iskorišćavanje

1. Ako se objekat zajednice može podeliti u naturi, svaki član koristi i iskorištava svoj deo kao član, ali samo u meri u kojoj to ne remeti druge članove ili ne šteti samom predmetu zajednice.
2. Svaki član može da koristi i uživa u predmetu zajednice koji ne može biti podeljen u naturi, i koji je definisan za sve članove, u skladu sa utvrđenim ciljem predmeta zajednice i na način koji ne izaziva štetu u korišćenju u isto vreme od strane drugih članova ili na samom predmetu zajednice kao takvom.
3. Nije moguće ograničavanje prava pripadnika iz stava 1 i 2, bez njihove saglasnosti za to.

Član 1004 Donošenje odluka o zajedničkim pitanjima

1. Svaki član ima broj glasova u skladu sa svojim delom u zajednici.
2. Za obično upravljanje i korišćenje objekata, članovi zajednice donose odluke većinom glasova.
3. Članovi sa dve trećine glasova, mogu odlučiti da nadgrade predmet zajednice, o njegovom boljem iskorištavanju ili o važnim merama za povećanje vrednosti objekta. Ako takva odluka ograničava prava

bilo kog člana, ili ako postoje visoki troškovi za članove zajednice, ta odluka treba da se donese jednoglasno.

4. Članovi zajednice mogu da se dogovore da o pitanjima navedenim u stavu 2 odluči jedan član samostalno, nekoliko članova ili treće lice. Ti članovi ili treća lica se biraju većinom glasova.

5. Bez obzira na stav 2, svaki član može da uradi sve što je potrebno da se izbegne bilo kakva direktna pretnja za povredu predmeta zajednice, ako se takve mere nisu preduzete od strane članova ili trećih lica prema stavu 2 i 4 ovog člana.

6. Članovi ne mogu da zahtevaju ili odluče o velikim promenama predmeta zajednice. Takav zahtev ili takva odluka ima se smatrati zahtevom ili odlukom o raskidu zajednice.

Član 1005 Troškovi zajednice

1. Troškovi predmeta zajednice, posebno onih koji se bave održavanjem, upravljanjem i zajedničkom upotrebom snose se od strane svakog člana u odnosu na svoj deo zajednice.

2. Svaki član je dužan da snosi deo raspodele troškova koji proističu iz odluke o nadogradnji predmeta zajednice, o njegovom boljem iskorištavanju, ili o važnim merama za povećanje vrednosti objekta.

Član 1006 Zahtev za prestanak

1. Svaki član može zahtevati zavrsetak zajednice u bilo koje vreme.

2. Članovi imaju mogućnosti da sporazumno, za određeni period ili zauvek, isključe pravo da zahtevaju prestanak zajednice ili da se odredi vreme za upozorenje o tome.

3. U slučajevima utvrđenim u stavu 2 ovog člana, takođe je verovatno zahtevati zavrsetak zajednice, ako postoje dovoljni razlozi za to.

4. Upravnik imenovan od strane suda može zahtevati prestanak zajednice iz stava 1 i 3.

5. Bez obzira na stav 2, članovi u svakom trenutku mogu jednoglasno odlučiti da prekinu zajednicu.

6. Zajednica isto tako prestaje kada članovi otuđe predmet zajednice kao celine, ili ako predmet zajednice više ne postoji.

7. Ograničavanje prava pripadnika ili administratora iz stava 1, 3 i 4, ovog člana nije moguće ugovoriti.

Član 1007 Posledice prestanka

1. Nakon prestanka zajednice vrši se podela u naturi predmeta zajednice, ako je to moguće bez oštećenja njegove vrednosti.

2. Ako se predmet zajednice ne može podeliti u naturi, on se prodaje. Od prodaje mora prvo da se reše zajedničke obaveze prema trećim licima i članovima koji su platili obaveze u ime drugih članova. Ostatak se deli među članovima u skladu sa njihovim delovima.

3. Ako je predmet zajednice nekretnina, ona se prodaje na javnoj aukciji.

4. Jedan ili više članova imaju pravo preče kupovine prema stavu 2 i 3 ovog člana, pod istim uslovima sa trećim kupcem.

5. Isto tako, stav 2 ili stav 3 važe čak i ako do prestanka zajednice dođe iz razloga otuđivanja predmeta od strane članovima kao celine ili ako predmet zajednice više ne postoji.

6. Ako prodaja ne uspe onda zajednica ne može prestati.

Član 1008 **Uspostavljanje partnerstva**

1. Zajednica može prestati čak i kada članovi uspostave partnerstvo u skladu sa odredbama ovog zakona ili odredbama drugih važećih zakona.

2. Kad zajednica prestane prema stavu 1 ovog člana, bez obzira da li se predmet zajednice kao celina ulaže u partnerstvo, onda se ne vrši podela zajednice.

3. Članovi zajednice su odgovorni prema trećim licima, i nakon uspostavljanja partnerstva, kao i pre njegovog osnivanja. Uzajamne obaveze nastale tokom postojanja zajednice mogu biti drugačije regulisane ugovorom o partnerstvu.

DEO XXVII

UGOVOR O JEMSTVU

GLAVA 1

OPŠTE ODREDBE

Član 1009 **Pojam**

Ugovorom o jemstvu se jemac obavezuje prema poveriocu da će ispuniti punovažnu i dospelu obavezu dužnika, ako to ovaj ne učini.

Član 1010 **Forma**

Ugovor o jemstvu obavezuje jemca samo ako je izjavu o jemčenju učinio pismeno.

Član 1011 **Sposobnost za jemčenje**

Ugovorom o jemstvu može se obavezati samo ko ima potpunu poslovnu sposobnost.

Član 1012 **Jemčenje za poslovno nesposobnog**

Ko se obaveže kao jemac za obavezu nekog poslovno nesposobnog lica, odgovara poveriocu isto kao jemac poslovno sposobnog lica.

Član 1013 **Predmet jemčenja**

1. Jemstvo se može dati za svaku punovažnu obavezu, bez obzira na njenu sadržinu.

2. Jemčiti se može i za uslovnu obavezu, kao i za određenu buduću obavezu.

3. Jemstvo za buduću obavezu može se opozvati pre nego što obaveza nastane, ako nije predviđen rok u kome ona treba da nastane.

4. Jemstvo se može dati i za obavezu nekog drugog jemca (jemac jemčev).

Član 1014 Obim jemčeve odgovornosti

1. Jemčeva obaveza ne može biti veća od obaveze glavnog dužnika, a ako je ugovoreno da bude veća, ona se svodi na meru dužnikove obaveze.

2. Jemac odgovara za ispunjenje cele obaveze za koju je jemčio, ako njegova odgovornost nije ograničena na neki njen deo ili na drugi način podvrgnuta lakšim uslovima.

3. On je dužan da naknadi potrebne troškove koje je poverilac učinio u cilju naplate duga od glavnog dužnika.

4. Jemac odgovara i za svako povećanje obaveze koje bi nastalo dužnikovom docnjom ili dužnikovom krivicom, ukoliko nije drukčije ugovoreno.

5. On odgovara samo za onu ugovorenu kamatu koja je dospela posle zaključenja ugovora o jemstvu.

Član 1015 Prelaz poveriočevih prava na jemca (subrogacija)

Na jemca koji je namirio poveriočevo potraživanje prelazi to potraživanje sa svim sporednim pravima i garantijama njegovog ispunjenja.

GLAVA 2 ODNOS POVERIOCA I JEMCA

Član 1016 Oblici jemstva

1. Od jemca se može zahtevati ispunjenje obaveze tek nakon što je glavni dužnik ne ispuni u roku određenom u pismenom pozivu (supsidijarno jemstvo).

2. Međutim, poverilac može tražiti ispunjenje od jemca iako nije pre toga pozvao glavnog dužnika na ispunjenje obaveze, ako je očigledno da se iz sredstava glavnog dužnika ne može ostvariti njeno ispunjenje ili ako je glavni dužnik pao pod stečaj.

3. Ako se jemac obavezao kao jemac platac, odgovara poveriocu kao glavni dužnik za celu obavezu i poverilac može zahtevati njeno ispunjenje bilo od glavnog dužnika bilo od jemca ili od obojice u isto vreme (solidarno jemstvo).

4. Jemac za obavezu nastalu iz ugovora u privredi odgovara kao jemac platac, ako nije što drugo ugovoreno.

Član 1017
Solidarnost jemaca

Više jemaca nekog duga odgovaraju solidarno, bez obzira na to da li su jemčili zajedno, ili se svaki od njih obavezao prema poveriocu odvojeno, izuzev kada je ugovorom njihova odgovornost uređena drukčije.

Član 1018
Gubitak prava na rok

Ako je dužnik izgubio pravo na rok određen za ispunjenje njegove obaveze, poverilac ipak ne može zahtevati ispunjenje od jemca pre isteka tog roka, ukoliko nije drukčije ugovoreno.

Član 1019
Stečaj glavnog dužnika

1. U slučaju stečaja glavnog dužnika poverilac je dužan prijaviti svoje potraživanje u stečaj i o tome obavestiti jemca, inače odgovara jemcu za štetu koju bi ovaj imao zbog toga.

2. Smanjenje obaveze glavnog dužnika u stečajnom postupku ili u postupku prinudnog poravnania ne povlači sa sobom i odgovarajuće smanjenje jemčeve obaveze, te jemac odgovara poveriocu za ceo iznos svoje obaveze.

Član 1020
Slučaj smanjene odgovornosti dužnikovog naslednika

Jemac odgovara za ceo iznos obaveze za koji je jemčio i u slučaju kad bi se od dužnikovog naslednika mogla zahtevati isplata samo onog njenog dela koji odgovara vrednosti nasleđene imovine.

Član 1021
Jemčevi prigovori

1. Jemac može istaći protiv poveriočevog zahteva sve prigovore glavnog dužnika, uključujući i prigovor prebijanja, a ne i čisto lične dužnikove prigovore.

2. Dužnikovo odricanje od prigovora, kao i njegovo priznanje poveriočevog potraživanja, nema dejstva prema jemcu.

3. Jemac može istaći protiv poverioca i svoje lične prigovore, na primer, ništavost ugovora o jemstvu, zastarelost poveriočevog potraživanja prema njemu, prigovor prebijanja uzajamnih potraživanja.

Član 1022
Dužnost obaveštavanja jemca o dužnikovom propuštanju

Ako dužnik ne ispuni svoju obavezu na vreme, poverilac je dužan obavestiti o tome jemca, inače će mu odgovarati za štetu koju bi jemac pretrpeo zbog toga.

Član 1023
Oslobođenje jemca zbog poveriočevog odugovlačenja

1. Jemac se oslobađa odgovornosti ako poverilac na njegov poziv posle dospelosti potraživanja, ne zahteva ispunjenje od glavnog dužnika u roku od mesec dana od tog poziva.

2. Kad rok za ispunjenje nije određen, jemac se oslobađa odgovornosti ako poverilac, na njegov poziv po isteku jedne (1) godine od zaključenja ugovora o jemstvu, ne učini u roku od mesec dana od tog poziva potrebnu izjavu za određivanje datuma ispunjenja.

Član 1024
Oslobođenje jemca zbog napuštanja garantija

1. Ako poverilac napusti zalogu ili koje drugo pravo kojim je bilo obezbeđeno ispunjenje njegovog potraživanja, ili ga izgubi svojom nepažnjom i tako onemogući prelaz tog prava na jemca, ovaj se oslobađa svoje obaveze prema poveriocu za onoliko za koliko bi mogao dobiti vršenjem tog prava.

2. Pravilo prethodnog stava važi kako u slučaju kad je pravo nastalo pre zaključenja ugovora o jemstvu, tako i u slučaju kad je nastalo posle toga.

GLAVA 3

ODNOS JEMCA I DUŽNIKA

Član 1025
Pravo zahtevati naknadu od dužnika

1. Jemac koji je isplatio poveriocu njegovo potraživanje može zahtevati od dužnika da mu naknadi sve što je isplatio za njegov račun, kao i kamatu od dana isplate.

2. On ima pravo na naknadu troškova nastalih u sporu sa poveriocem od časa kad je obavestio dužnika o tom sporu, kao i na naknadu štete ako je bilo.

Član 1026
Pravo jemca jednog solidarnog dužnika

Jemac jednog od više solidarnih dužnika može zahtevati od bilo koga od njih da mu naknadi ono što je isplatio poveriocu, kao i troškove.

Član 1027
Pravo jemca na prethodno obezbeđenje

I pre nego što namiri poverioca, jemac koji se obavezao sa znanjem ili odobrenjem dužnika ima pravo zahtevati od dužnika da mu pruži potrebno obezbeđenje za njegove eventualne zahteve u sledećim slučajevima: ako dužnik nije ispunio svoju obavezu o njenoj dospelosti, ako je poverilac zatražio sudskim putem naplatu od jemca i ako se dužnikovo imovinsko stanje znatno pogoršalo posle zaključenja ugovora o jemstvu.

Član 1028
Gubitak prava na naknadu

1. Dužnik može upotrebiti protiv jemca koji je bez njegovog znanja izvršio isplatu poveriočevog potraživanja sva pravna sredstva kojima je u času te isplate mogao odbiti poveriočev zahtev.

2. Jemac koji je isplatio poveriočevo potraživanje, a o tome nije obavestio dužnika, te je i ovaj u neznanju za tu isplatu ponovo isplatio isto potraživanje, ne može zahtevati naknadu od dužnika, ali ima pravo zahtevati od poverioca da mu vrati ono što mu je isplatio.

Član 1029
Pravo na vraćanje isplaćenog

Jemac koji je bez dužnikovog znanja isplatio poveriočevo potraživanje koje je docnije na dužnikov zahtev poništeno, ili ugašeno prebijanjem, može samo zahtevati od poverioca vraćanje isplaćenog.

GLAVA 4

REGRES ISPLATIOCA PREMA OSTALIM JEMCIMA

Član 1030

Prava nadoknade od ostalih jemaca

Kad ima više jemaca, pa jedan od njih isplati dospelo potraživanje, on ima pravo zahtevati od ostalih jemaca da mu svaki naknadi deo koji pada na njega.

GLAVA 5

ZASTARELOST

Član 1031

1. Zastarelošću obaveze glavnog dužnika zastareva i obaveza jemca.
2. Kad je rok za zastarevanje obaveze glavnog dužnika duži od dve (2) godine, obaveza jemca zastareva po isteku dve (2) godine od dospelosti obaveze glavnog dužnika, izuzev kad jemac odgovara solidarno sa dužnikom.
3. Prekid zastarevanja potraživanja prema glavnom dužniku dejstvuje i prema jemcu samo ako je do prekida došlo nekim postupkom poverioca pred sudom protiv glavnog dužnika.
4. Zastoj zastarevanja obaveze glavnog dužnika nema dejstva prema jemcu.

DEO XXVIII

UGOVOR O DOSTAVLJANJU (ASIGNACIJA)

GLAVA 1

POJAM UGOVORA

Član 1032

Pojam ugovora

Asignacijom jedno lice, assignant ovlašćuje drugo lice, assignat da za njegov račun izvrši nešto određenom trećem licu, primaocu asignacije, assignataru, a ovoga ovlašćuje da to izvršenje primi u svoje ime.

GLAVA 2

ODNOSI PRIMAOCA UPUTA I UPUĆENIKA

Član 1033

Prihvatanje od strane upućenika

1. Assignatar stiče pravo da zahteva od assignata ispunjenje tek kad mu ovaj izjavi da prihvata asignaciju (uput).

2. Prihvatanje uputa ne može se opozvati.

Član 1034 Prigovori upućenika

1. Prihvatanjem uputa nastaje između primaoca uputa i upućenika dugovinski odnos nezavisan od odnosa između uputioca i upućenika, kao i odnos između uputioca i primaoca uputa.

2. Upućenik koji je prihvatio uput može istaći primaocu uputa samo prigovore koji se tiču punovažnosti prihvatanja, prigovore koji se zasnivaju na sadržini prihvatanja ili na sadržini samog uputa, kao i prigovore koje ima lično prema njemu.

Član 1035 Prenošenje asignacije

1. Primaoc asignacije može uput preneti na drugog i pre prihvatanja od upućenika, a ovaj ga može preneti dalje, izuzev kad iz samog uputa ili posebnih okolnosti proizlazi da je on neprenosiv.

2. Ako je asignat izjavio asignataru da prihvata uput, to prihvatanje ima dejstva prema svim licima na koja bi uput bio uzastopno prenesen.

3. Ako je asignat izjavio pribaviocu, na koga je primaoc uputa preneo asignaciju, da ga prihvata, on ne može istaći prijaviocu prigovore koje ima prema asignataru lično.

Član 1036 Zastarelost

1. Pravo asignatara da zahteva ispunjenje od asignata zastareva za godinu dana.

2. Ako za ispunjenje nije određen rok, zastarelost počinje teći kada asignat prihvati asignaciju, a ako ga je on prihvatio pre nego što je dat asignataru, onda kada bude dat ovome.

GLAVA 3

ODNOS ASIGNATARA I ASIGNATA

Član 1037 Ako je asignatar poverilac asignata

1. Poverilac nije dužan pristati na asignaciju koji mu je učinio dužnik u cilju ispunjenja svoje obaveze, ali je dužan da o svom odbijanju odmah izvesti dužnika, inače će mu odgovarati za štetu.

2. Poverilac koji je pristao na asignaciju dužan je pozvati asignata da je izvrši.

Član 1038 Asignacija nije ispunjenje

1. Kad je poverilac pristao na asignaciju učinjenu od njegovog dužnika u cilju ispunjenja obaveza, ta obaveza ne prestaje ako nije drukčije ugovoreno, ni njegovim pristankom na asignaciju, ni prihvatanjem od strane asignata, nego tek ispunjenjem od strane asignata.

2. Poverilac koji je pristao na asignaciju učinjenu od njegovog dužnika može zahtevati od assignanta da mu ispuni ono što mu duguje samo ako nije dobio ispunjenje od asignata u vreme određeno u asignaciji.

Član 1039
Dužnost asignatara da obavesti asignanta

Ako asignat odbije pristanak na asignaciju, ili odbije ispunjenje koje mu zahteva asignatar, ili izjavi unapred da neće da ga izvrši, asignatar je dužan obavestiti odmah asignanta o tome, inače mu odgovara za štetu.

Član 1040
Odustanak od prihvaćene asignacije

Asignatar koji nije poverilac asignanta i koji neće da se koristi asignacijom može odustati od nje, čak i ako je već izjavio da je prima, ali je dužan da bez odlaganja obavesti o tome asignanta.

Član 1041
Opozivanje ovlašćenja datog primaocu uputa

Asignant može opozvati ovlašćenje koje je asignacijom dao primaocu asignacije, izuzev ako je asignaciju izdao u cilju ispunjenja nekog svog duga prema njemu i uopšte ako je asignaciju izdao u njegovom interesu.

GLAVA 4

ODNOS ASIGNATA I ASIGNATARA

Član 1042
Ako je asignat dužnik asignanta

1. Asignat nije dužan prihvatiti asignaciju, čak i ako je dužnik asignanta, izuzev ako mu je to obećao.
2. Kada je asignacija izdata na osnovu duga asignata, asignat je dužan da ga izvrši do iznosa tog duga, ako mu to ni po čemu nije teže od ispunjenja obaveze prema asignantu.
3. Izvršenjem asignacije izdate na osnovu duga asignata, asignat se oslobađa u istoj meri svoga duga prema asignantu.

Član 1043
Opozivanje ovlašćenja datog asignatu

1. Asignant može opozvati ovlašćenje koje je asignacijom dao asignatu, sve dok ovaj ne izjavi asignataru da prihvata asignaciju, ili je ne izvrši.
2. On ga može opozvati i kad je u samoj asignaciji navedeno da je neopoziv, kao i kad bi se opozivanjem vređala neka njegova obaveza prema asignataru.
3. Otvaranje stečaja nad imovinom asignanta povlači po samom zakonu opozivanje asignacije, izuzev slučaja kad je asignat bio već prihvatio asignaciju pre otvaranja stečaja, kao i kad u času prihvatanja nije znao niti je morao znati za taj stečaj.

GLAVA 5

SMRT I LIŠENJ POSLOVNE SPOSOBNOSTI

Član 1044

Smrt i lišenje poslovne sposobnosti

Smrt asignanta, asignatara ili asignata, kao i lišenje poslovne sposobnosti nekoga od njih, nema uticaja na asignaciju.

GLAVA 6

ASIGNACIJA U OBLIKU HARTIJE NA DONOSIOCA

Član 1045

Asignacija u obliku hartije na imaoca

1. Pismena asignacija može biti izdata na imaoca.
2. U tom slučaju svaki imaoc hartije ima prema asignatu položaj asignatara.
3. Odnosi koji asignacijom nastaju između asignatara i asignanta, nastaju u ovom slučaju samo između svakog pojedinog imaoca hartije i lica koje mu je hartiju ustupilo.

GLAVA 7

ASIGNACIJA U OBLIKU HARTIJE PO NAREDBI

Član 1046

Asignacija u obliku hartije prema naredbi

Pismena asignacija koji glasi na novac, na hartije od vrednosti ili na zamenjive stvari može biti izdata sa odredbom "po naredbi", ako je asignat lice koje se bavi privrednom delatnošću i ako ono što treba da izvrši ulazi u okvir te delatnosti.

DEO XXIX

PORAVNANJE

Član 1047

Pojam

1. Ugovorom o poravnanju lica između kojih postoji spor ili neizvesnost o nekom pravnom odnosu, pomoću uzajamnih popuštanja prekidaju spor, odnosno uklanjaju neizvesnost i određuju svoja uzajamna prava i obaveze.
2. Postoji neizvesnost i kad je ostvarenje određenog prava nesigurno.

Član 1048
Opseg uzajamnih popuštanja

1. Popuštanje se može sastojati, između ostalog, u delimičnom ili potpunom priznavanju nekog zahteva druge strane ili u odricanju od nekog svog zahteva; u uzimanju na sebe neke nove obaveze; u smanjenju kamatne stope; u produženju roka; u pristajanju na delimične otplate; u davanju prava na odustanicu.

2. Popuštanje može biti uslovno.

3. Kad samo jedna strana popusti drugoj, na primer, prizna pravo druge strane, to nije poravnanje, te ne podleže pravilima o poravnanju.

Član 1049
Sposobnost

Za zaključenje ugovora o poravnanju potrebna je sposobnost za raspolaganje pravom koje je predmet poravnanja.

Član 1050
Predmet

1. Predmet poravnanja može biti svako pravo kojim se može raspolagati.

2. Punovažno je poravnanje o imovinskim posledicama jedne krivične stvari.

3. Ne mogu biti predmet poravnanja sporovi koji se tiču statutarne odnosa.

Član 1051
Primena odredbe o dvostranim ugovorima

1. Za ugovor o poravnanju važe opšte odredbe o dvostranim ugovorima, ako za njega nije što drugo predviđeno.

2. Kad pod nazivom poravnanja ugovarači obave neki drugi posao, na njihove odnose ne primenjuju se odredbe zakona koje važe za poravnanje, već one koje važe za stvarno obavljene posao.

Član 1052
Prekomerno oštećenje

Zbog prekomernog oštećenja ne može se tražiti poništenje poravnanja.

Član 1053
Dejstvo poravnanja prema jemcima i zalagodavcima

1. Ako je poravnanjem izvršena novacija obaveze, jemac se oslobađa odgovornosti za njeno ispunjenje, a prestaje i zaloga koju je dao neko treći.

2. Jemac i treći koji je dao svoju stvar u zalogu ostaju i dalje u obavezi, a njihova odgovornost može biti smanjena poravnanjem, ali ne i povećana, izuzev ako su se saglasili sa poravnanjem.

3. Kad dužnik poravnanjem prizna sporno potraživanje, jemac i zalagodavac zadržavaju pravo da istaknu poveriocu prigovore kojih se dužnik poravnanjem odrekao.

Član 1054
Poravnanje o poslu kome se može prigovoriti

1. Punovažno je poravnanje o pravnom poslu protiv koje jedna strana može učiniti prigovor, ako je ona u momentu zaključenja poravnanja znala za mogućnost prigovora.

2. Međutim, nevazeće je poravnanje o ništavom pravnom poslu i kad su ugovarači znali za ništavost i hteli poravnanjem da je otklone.

Član 1055
Nevaznost poravnanja

1. Poravnanje je nevazeće ako je zasnovano na pogrešnom verovanju oba ugovarača da postoji pravni odnos koji u stvari ne postoji, i ako bez tog pogrešnog verovanja ne bi među njima bilo ni spora ni neizvesnosti.

2. Isto važi i kad se pogrešno verovanje ugovarača odnosi na obične činjenice.

3. Odricanje od ove ništavosti nema pravnog dejstva i ono što je dato na ime izvršenja obaveza iz takvog poravnanja može se natrag tražiti.

Član 1056
Ništavost jedne odredbe poravnanja

Odredbe poravnanja čine celinu, te ako je jedna odredba ništava, celo poravnanje je ništavo, izuzev kad se iz samog poravnanja vidi da se ono sastoji iz nezavisnih delova.

DEO XXX

PRELAZNE I ZAVRŠNE ODREDBE

Član 1057
Primena ovog zakona

Odredbe ovog zakona neće se primenjivati na obligacione odnose koji su nastali pre stupanja na snagu ovog zakona

Član 1058
Prestanak važenja i primena drugih zakona

1. Danom stupanja na snagu ovog zakona odredbe Uredbe UNMIK-a br.2000/68, za ugovore o prodaji robe, prestaju da postoje.

2. U smislu ovog zakona, a u skladu sa članom 145. Ustava Republike Kosova, primenjivi zakon za ugovore o međunarodnoj prodaji roba je Konvencija Ujedinjenih Nacija o ugovorima o međunarodnoj prodaji roba.

3. Danom stupanja na snagu ovog zakona odredbe Zakona o obligacionim odnosima (Službeni list SFRJ, br 29/78., 39/85, 57/89) prestaje da postoje, osim sledećih odredaba: Glava XXXI, članovi 1035 do 1046, Glava XXXII članovi 1047 do 1051, Glava XXXIII, članovi 1052 do 1060; Glava XXXIV, članovi 1061 do 1064; Glava XXXV članovi 1065 do 1068, Glava XXXVI članovi 1069 do 1071; Glava XXXVII, članovi 1072 do 1082, Glava XXXVIII, članovi 1083 do 1087, Glava XXXIX, član 1088, koji će se shodno primenjivati, osim ako nacionalno zakonodavstvo ne donese zakone, odnosno podzakonske akte koji uređuju iste.

4. Stupanjem na snagu ovog zakona prestaje da važe odredbe prethodnih zakona koji su regulisali ovu materiju, osim ako je zakonom predviđeno drugačije.

Član 1059
Stupanje na snagu

Ovaj zakon stupa na snagu (6) meseci posle objavljivanja u Službenom Listu Republike Kosovo.

Zakon br. 04/ Z-077

10. maja 2012

Proglašeno Ukazom Br.DL-024-2012, dana 30.05.2012, od strane Presednice Atifete Jahjaga